TEATRUL RENAȘTERII ENGLEZE

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

TEATRUL RENAȘTERII ENGLEZE

*

PREDECESORII
LUI SHAKESPEARE

București — 1964

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

www.ecarti.org

No man is an island, entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main. (Omul nu e o insulă, completă și de sine stătătoare. Fiecare e o tărîmă din continentul uman, o parte din univers.)

John Donne[1]

Tot astfel Shakespeare nu e o insulă fericită, sau vreo apariție meteorică, ci parte integrantă din universul Renașterii engleze. El trebuie văzut în cadrul acestui fenomen complex, în perspectiva concepțiilor și tradițiilor culturale pe care le-a continuat sau transformat, animîndu-le cu un suflu nou.

Renașterea în Anglia apare cu întîrziere față de țările continentale. Explicația e de ordin extern și intern: deplasarea tîrzie a centrului comercial din Marea Mediterană spre Atlantic, cum și, în interior, un complex specific de factori economici și politici.

De-a lungul secolului al XV-lea și în prima jumătate a secolului al XVI-lea Anglia trece printr-un lung proces de transformări economice și sociale. Ridicarea și îmbogățirea clasei meșteșugărești prin muncă manuală și schimburi comerciale; organizarea burgheziei orașelor în corporații posesoare de drepturi și libertăți cu tradiții sociale și culturale independente; formarea treptată a unei conștiințe de clasă cum și a unei poziții dîrze față de așezările și ideologia feudală; conlucrarea cu monarhia Tudorilor, suverani abili, care căutau să centralizeze veniturile în vistieria regală și prestigiul țării în persoana suveranului, constituie etapele principale ale unei evoluții ce merge de la fărîmițarea teritorială feudală la formarea unui stat centralizat, condus de un monarh absolut; de la nesiguranța și samavolnicia orînduirii feudale, la echilibrul de interese între

[1] Din: *Devotions upon Emergent Occasions, Meditation XVII,* (Rugăciuni și meditații, Meditația XVII.)

burghezie și coroană din cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

Acest moment de echilibru, de opulență a burgheziei și de stabilitate incomparabil sporită față de trecut este punctul culminant al procesului politic evolutiv. Este de asemenea apogeul Renașterii engleze și coincide cu domnia Elizabetei Tudor (1588—1603).

Oamenii trăiseră barbaria unor lungi războaie intestine, a privațiunilor și restricțiilor de tot felul. Acum, la sfîrșitul secolului al XVI-lea, economia engleză era în esență burgheză.

Hotarele înguste și opresiunea relațiilor feudale se prăbușiseră.

De asemenea se anulase tutela bisericii catolice și nu începuse încă tirania puritanismului.

Era un moment de descătușare, materială și spirituală, care conducea la o adevărată beție a libertății, vecină cu haosul și cu dezorientarea. Această descătușare se vădește în toate domeniile, în special în teatru.

Ieșiți din negurile Evului Mediu, oamenii se simțeau tineri și dornici să cuprindă spații necuprinse, cu gîndul sau aievea. Lumea era largă și ademenitoare, dar viața era scurtă și trebuia deci compensată în intensitate. Înalta tensiune pasională și intelectuală, setea de a studia pe om în ipostazele sale contradictorii, neașteptate, imprevizibile; concentrarea asupra personalității umane, ignorarea cadrului spațial, suplinirea lui prin magia poetică evocatoare și sugestivă; nevoia de exprimare printr-un flux verbal nesecat; forța care caută pe pămînt și în cosmos imagini grandioase adecvate intensității pasiunilor — iată cîteva aspecte fundamentale ale cerințelor Renașterii engleze.

Aceste cerințe și tendințe își găsesc manifestarea directă și spontană în dramă, care devine genul literar cel mai fertil în timpul Renașterii.

Știința și cultura erau apanajul aristocrației și al universităților. O pătură subțire de oameni cunoșteau latina și elina și citeau pe scriitorii clasici. Uneori călătoreau prin țări continentale civilizate — Italia, Franța, Olanda — venind în contact cu cele mai rafinate cercuri și cu personalitățile culturii umaniste. Aceștia sorbeau faptele noi de civilizație și cultură din viață și din cărți.

Dar masele erau lipsite de carte. Nu puteau citi, cartea era rară, timpul scump. Teatrul devine deci for suprem de cultură;

scena pe care se desfășoară spectacolul vieții, loc de speculație și reflecție, loc de încîntare poetică.

Însă publicul care se îngrămădea în teatrele londoneze era un public eterogen cuprinzînd oameni din toate clasele sociale, cu meserii și preocupări felurite, cu formații și grade de cultură deosebite. Domnii și supușii, nobilii și poporul, oamenii cultivați și neștiutorii de carte stăteau de-a valma cu ochii la scenă. Ca în vremurile bătrînelor miracole medievale, dramaturgul avea sarcina de a scrie pentru toate gusturile, de a îmbina elemente antagonice spre a hrăni acest public pestriț dar animat de o nesățioasă curiozitate, dotat cu o imaginație care îl făcea să accepte ușor orice iluzie, orice tiradă retorică sau lirică, orice glumă sărată, sau cu două înțelesuri. Mai presus de teoreticieni sau de intenția conștientă a dramaturgului, componența pestriță și pulsul acestui public au determinat aspectul divers, prolix, caracterizat prin nerespectarea canoanelor, prin splendoare poetică, al dramei populare a Renașterii engleze. Oameni simpli, mici negustori și lucrători de tot felul, seniori rafinați, marinari proaspăt debarcați din lungi călătorii se îndreptau cu toții spre teatrele Londrei dornici de desfătare, de experiență și de informație. Scena teatrului popular fusese cucerită de umaniști, care dăduseră un însemnat conținut uman și social dramei; aceasta are rolul ei important în formarea și avîntul conștiinței naționale.

A existat în acea vreme o colaborare efectivă între autori și public — o experiență de viață, nedumeriri comune care determinau tratarea unor teme de interes general uman și o formă poetică universal accesibilă. Teatrul devenise școala și expresia opiniei publice. Se stabilea astfel, în teatrele londoneze, acel fior dramatic colectiv, care singur dă viabilitate operei dramatice. Dramaturgii secolelor al XVI-lea și al XVII-lea s-au afirmat atît prin talentul lor cît și prin receptivitatea proaspătă, puterea de absorbție și atitudinea activă a publicului. Această colaborare a asigurat teatrului Renașterii engleze caracterul său profund popular.

Documentul literar care înregistrează într-o șarjă încîntătoare gustul și participarea activă a spectatorului de rînd este piesa autorilor Beaumont și Fletcher, jucată în jurul anului 1610: *The Knight of the Burning Pestle* („Cavalerul torței aprinse").

Un Prolog savant și clasicizant critică obiceiurile necioplite, „prostia“ și „vulgaritatea“ gustului public. Dar băcanul, soția sa și ucenicul Ralph se impacientează, se amestecă în desfășurarea spectacolului, schimbînd cursul evenimentelor și impunîndu-și cerințele de aventură, senzațional, omucidere, poezie și retorică. Satira aceasta la adresa gustului popular-burghez n-a fost pe placul publicului, care — firește — nu voia să-și rîdă de sine. Dar piesa înregistrează clar fenomenul de colaborare de care vorbeam, cum și ponderea gustului public care determina valoarea pieselor în egală măsură cu talentul dramaturgului. „Cavalerii torței aprinse“. benign ridiculizați aci, erau autorii teatrului renascentist în aceeași măsură ca și Beaumont și Fletcher.

Naivi și necultivați, dornici să afle tainele omului, ale universului, ale trecutului și viitorului, ei cer teatrului verosimilul și imposibilul, realismul și supranaturalul, scena domestică și inspirația exotică, brutalitatea și spiritualitatea, proza zilnică și poezia magică.

Rezultatul este un teatru de contraste tari, de o diversitate și bogăție fără seamăn ; motivele de inspirație autohtonă conviețuiesc cu cele clasice și italiene, cadrul acțiunii îmbrățișează Anglia, curți străine sau tărîmuri imaginare, într-o familiară universalitate, iar amestecul de genuri și de stiluri se topește la flacăra pasiunilor paroxistice și în incandescența verbului. In centrul acestui univers de mediocritate, exotism și mister stă omul cu infinite posibilități, individualitatea care, surprinsă în momente de criză, va dezvălui abisuri de josnicie sau culmi de aspirație rezolvînd, prin lupta și căderea sa, probleme de etică umană.

Din această conlucrare între autor și spectator apăreau, în fiecare stagiune, miracole ale dramaturgiei.

*

Volumul I al culegerii de față prezintă cititorilor în traducere românească o piesă pre-renascentistă, cum și cinci piese scrise de contemporani ai lui Shakespeare care, fiindcă începuseră să scrie teatru înaintea lui, sînt îndeobște cunoscuți ca „predecesori“.

Pentru justa înțelegere a acestor opere cum și a aportului lor la fondul dramatic al perioadei, se cade să facem o sumară și

didactică trecere în revistă a dezvoltării teatrului englez prerenascentist și renascentist, care se dezvoltă — după cum vom vedea — în patru etape.

I. Drama religioasă medievală — constînd din miracole și moralități — absorbea tot mai multe elemente laice, de farsă și bufonerie. Erau intervenții episodice menite să întrerupă monotonia gravă a miracolelor prin elemente realiste, sau să sublinieze prin exemple de bun-simț răceala alegorică a moralităților. Aceste elemente episodice capătă treptat independență, transformîndu-se în scurte *interludii,* piese amuzante, ușor de jucat de trupe de amatori pe scene improvizate, în sate, școli, universități sau chiar la curte. Se alcătuiesc, treptat, trupe de actori ambulanți, copii — mai apoi adulți — care, în jurul anului 1576—1577, se permanentizează la Londra.

Drama religioasă fuzionase așadar cu elemente comice laice, cu umorul popular, formînd un trunchi puternic care — în plin secol al XVI-lea, după ce miracolele dispăruseră de mult din circulație — se perpetua în structura epică a pieselor, în amestecul genurilor, în vălmășagul personajelor din toate straturile sociale, în tendința dramei engleze de a prezenta totul și orice pe scenă.

Această tradiție autohtonă intră în conflict, în momentul Renașterii, cu tradiția teatrului clasic, ecou al mișcării umaniste de pe continent. In jurul anului 1560, păturile universitare și cercurile aristocratice iau cunoștință de tragedia și comedia anticei Grecii și a Romei. Modelele clasice care se răspîndeau prin traduceri, imitații și adaptări dobîndiseră curînd admiratori și imitatori.

In tragedie nu se imită originalele tragediilor grecești ci, îndeosebi, piesele filozofului roman Seneca, piese care nu erau altceva decît mediocre cópii retorice ale capodoperelor ateniene, dar care cuceriră admirația Renașterii engleze. Aceasta datorită faptului că teatrul lui Seneca era un teatru de violențe și efecte tari care corespundeau frămîntărilor interioare și nedumeririlor acestei epoci, gustului ei pentru senzațional.

Intriga lor bazată pe cele mai sîngeroase mituri antice, trasînd evoluția crimei pînă la grozăvia ei finală, forma îngrijită și lucrată impresionau pe dramaturgii englezi care se străduiră să creeze un teatru după modelul lui Seneca, reținînd structura:

corul, unităţile de timp şi loc, imitîndu-i conţinutul senzaţional şi stilul pompos. Tragedia lui Seneca devine unitate-standard.

Exemplu tipic este *Gorboduc* (cca. 1562), prima tragedie engleză scrisă de universitarii Sackville şi Norton, al cărei subiect legendar autohton seamănă cu *Thebaida* lui Seneca, după cum stilul declamator, corul, mesagerii, împărţirea în cinci acte respectă forma tragediei clasice.

Totuşi, la această dată, teatrele populare erau acelea care formaseră gustul şi cerinţele publicului. Tradiţia autohtonă şi tradiţia clasică se înfruntă în vederea supremaţiei. În *Gorboduc*, ca şi în *Jocasta, Tancred and Gismunda, The Misfortunes of Arthur* („Nenorocirile lui Arthur"), toate piese produse de universitari pentru distracţia reginei, se vede clar talimentul încercării de a îngrădi drama engleză în tiparul lui Seneca. Structura e mai curînd narativă decît dramatică; unitatea de timp şi loc e nesocotită; monologurile şi discuţiile amintesc mai curînd de moralităţile creştine, decît de tragedia antică; iar pantomima (*dumb-show*) dintre acte este străină tragediei clasice.

Comedia autohtonă, cu aspectele ei diferite, de farsă, povestire romantică sau satirică, suferă şi ea, în momentul Renaşterii, influenţa autorilor latini Plaut şi Terenţiu, cum şi a comediei renascentiste italiene (Ariosto). În acest domeniu putem vorbi mai puţin de reproducere a unei structuri, cît de numeroase împrumuturi de tipuri. Astfel prototipul soldatului fălos, acel *miles gloriosus* plautian, a fost amplu imitat de comedia engleză, începînd cu *Ralph Roister Doister* de Nicholas Udall (cca. 1540) şi culminînd în figura shakespearianului Falstaff. De asemeni figuri de bătrîni, de tineri îndrăgostiţi, de slugi şirete, ca şi camuflarea identităţii personajelor şi confuzia deveniră parte integrantă din arsenalul comediilor realist-satirice.

În volumul nostru comedia acestei perioade e reprezentată prin piesa *Gammer Gurton's Needle* („Acul Cumetrei Gurton", cca. 1556), considerată de unii ca lucrare a unui autor anonim, iar de alţii atribuită lui William Stevenson. Este o farsă medievală plină de sevă şi haz, prezentînd atmosfera satului englez în secolul al XVI-lea, cu starea sa de sărăcie şi înapoiere, cu personajele satului (preotul, judele, nebunul), cu studii psihologice de valoare etern umană. Piesa e un interludiu autohton în care se observă influenţa comediei clasice prin împărţirea în scene şi respectarea unităţilor de timp, loc şi acţiune.

Perioada inițială (sfîrșitul secolului al XV-lea pînă la 1587) se caracterizează dar prin transformarea treptată și lentă a genurilor dramatice medievale sub influența noii ideologii umaniste.

II. Scurta perioadă următoare se desfășoară în aproximativ zece ani (1587—1600). Ea reprezintă afirmarea impetuoasă a dramei umaniste pe scena teatrelor populare și e ilustrată de activitatea așa-numiților „predecesori" ai lui Shakespeare, în realitate contemporani mai vîrstnici: Thomas Kyd (1558—1594), Robert Greene (1560—1592?), John Lyly (1554—1606) și Christopher Marlowe (1564—1593). Ei introduc și perfecționează o sumă de inovații.

Începînd cu 1590, Shakespeare se alătură acestui grup, generația mai vîrstnică încetînd să mai scrie pe la 1595 și cedînd locul unei noi generații de dramaturgi: Ben Jonson, George Chapman și Thomas Dekker, urmați de Thomas Heywood, Thomas Middleton, John Marston, John Webster, Cyril Tourneur, Francis Beaumont și John Fletcher. Am citat numele lor spre a arăta fertilitatea genului și ambianța strălucită de stele de prima mărime în care lucra Shakespeare.

III. Urmează perioada de apogeu a dramei engleze renascentiste, avînd ca limite aproximativ 1600—1616 (moartea lui Shakespeare și a lui Beaumont în 1616). Este epoca în care Shakespeare creează marile sale tragedii, Ben Jonson marile sale comedii, iar Beaumont, scriind în colaborare cu Fletcher, se ridică la mari înălțimi.

IV. Ultima perioadă se încheie în 1642 prin intervenția puritanilor și închiderea teatrelor. Este o perioadă de declin, în sensul afirmării insistente a barocului în arta teatrală.

Pe lîngă Ben Jonson și John Fletcher care continuă să lucreze în această perioadă, apare ultima generație de dramaturgi renascentiști: John Ford, James Shirley.

*

Vom stărui acum asupra perioadei de afirmare a dramei umaniste (1587—1600) care face obiectul primului volum. S-a spus mai sus că perioada se caracterizează printr-un dinamism și printr-un romantism specific, care se deosebește profund de romantismul secolului al XIX-lea, deseori romantism al visării

pasive și al retragerii din realitate. Romantismul renascentist e robust și optimist: eroi titanici cu pasiuni impetuoase, cu aspirații neostoite, trăiesc din abundență aventuri și întîmplări fantastice. Ei reprezintă setea de cucerire și putere (Tamburlaine), curiozitatea științifică și metafizică (Doctor Faustus), credința în capacitatea omului de a cuceri misterele, de a transforma realitatea pe liniile idealului umanist de libertate și de dezvoltare multilaterală a ființei umane. Piesele exprimă încrederea optimistă că acest ideal este realizabil. Shakespeare și-a exprimat iluziile cu privire la triumful principiilor umaniste, descifrînd dovada acestui fapt în dezvoltarea istorică anterioară, așa cum a înfățișat-o în cronici.

Dar perioada de echilibru e pe sfîrșite. Apar poli de bogăție și mizerie, de huzur și chin. Contradicțiile sociale, bănuite de Marlowe, se fac din ce în ce mai mult simțite. Burghezia, care sprijinise monarhia, rîvnește acum la privilegii politice și intră în conflict cu ea. Se ascut antagonismele atît între clase cît și în sînul nobilimii, după cum dovedesc două evenimente importante ale epocii: complotul nobililor împotriva reginei, complot condus de Essex (1601) și răzmerițele țărănești determinate de sistemul abuziv al împrejmuirilor (*enclosures*) (1608).

Situația aceasta se reflectă deopotrivă în tragedie și în comedie, dramaturgii arătînd că au înțeles în bună parte contradicțiile sociale așa cum clar reiese — în cazul nostru — din piesa lui Christopher Marlowe: „Eduard al II-lea".

Primăvara încrederii umaniste era pe trecute; contradicțiile tragice, statale și individuale, aruncă un văl de tristețe și scepticism asupra teatrului. Tonalitatea pieselor devine mai gravă, conflictele mai acute, soluțiile necruțătoare.

Personalitatea titanică tratată romantic în faza optimismului umanist degenerează acum în forță despotică ce trebuie combătută și răpusă. Tot mai des apare demascarea despoților atît la Shakespeare, în piese ca *Hamlet* (1601) și *Macbeth* (1605), cît și la Ben Jonson (*Sejanus, Catilina*), cît și la Chapman (*Bussy d'Ambois, Biron*). Tema revoltei active fuzionează cu motivul răzbunării moștenit de la Seneca.

Pe lîngă critica monarhului abuziv, asistăm la demascarea societății nobiliare, indiferent dacă acțiunea se petrece în Roma antică, în Italia Renașterii, în Danemarca medievală sau în Franța contemporană (vezi Chapman).

Dar scena nu cruța nici avuția, banul — apanajul deci al păturilor burgheze: *Timon of Athens* („Timon din Atena"), *Volpone, Bartholomew Fair* („Tîrgul Sf. Bartolomeu").

Aceste crize, implicînd adoptări de poziție din partea autorilor, vor provoca scindări în sînul dramaturgilor epocii care, pînă la o anumită dată, fuseseră animați de o ideologie umanistă comună. Pe lîngă grupul dramaturgilor care rămîn pe poziții umaniste: Shakespeare, Ben Jonson, Chapman, Webster, se conturează o literatură dramatică inspirată din viața burgheziei și ilustrată de Dekker și Heywood, cum și — la polul opus — curentul nobiliar-monarhic, în frunte cu Beaumont și Fletcher. Etica umanistă a personajelor shakespeariene e înlocuită cu etica aristocrației, tendința nobiliară se afirmă din ce în ce, astfel că teatrul încetează de a mai fi popular în sensul colaborării active dintre scriitor și spectator, și devine o sursă de divertisment pentru nobilime. Morala umanistă e înlocuită cu morala hedonistă.

Timpul trecuse. Burghezia — la acea vreme puritană în marea ei majoritate — ia o atitudine ostilă față de teatru.

*

Pe fundalul epocii și în perspectiva dezvoltării teatrului englez vom proiecta acum chipurile autorilor care figurează în cel dintîi volum.

Opera lor prezintă inovații și tendințe importante în teatrul englez, arătînd în ce măsură fusese pregătit terenul pentru marile realizări shakespeariene. Ei dau la iveală teme, personaje, motive, efecte scenice și aspecte de stil ce au servit drept model și punct de plecare marelui dramaturg care își făcea ucenicia în perioada maturității și gloriei lor. Ei sînt pionierii unui teatru revoluționar-romantic și al unui stil de epocă, sînt cutezători naviganți pe mări necunoscute, inovatori și cercetători în ale duhului și verbului, oameni care au făcut posibile capodoperele ulterioare.

Despre acești pionieri avem date puține. Știm însă că toți aveau studii academice și erau cunoscuți sub denumirea de *University Wits*, intelectualitate academică.

Vom începe cu cei mai vîrstnici și mai puțin originali, cu John Lyly (1554?—1606) și cu George Peele (1558—1598). John Lyly nu figurează în volumul nostru, fiindcă faima sa în literatura engleză e legată de opera de *prozator*, de romanul *Euphues*

or the Anatomy of Wit („Euphues sau esența înțelepciunii", 1579) continuat în *Euphues and his England* („Euphues și Anglia", 1580). Romanul prezintă prototipul ideal al unui *gentleman* din secolul al XVI-lea, dar importanța sa stă în crearea unui stil căutat și factice, comparabil cu marinismul italian și cu gongorismul spaniol; stilul acesta a contribuit la început la înnobilarea limbii, dar a degenerat în artificialitate și afectare. Atît tipul curteanului cît și stilul eufuistic au fost adesea ridiculizate de autorii vremii, printre care Shakespeare („Zadarnicile chinuri ale dragostei").

John Lyly, om cultivat, care studiase la Oxford și Cambridge, doctor în litere, era exponentul tendințelor aristocratice și savante. Subiectele împrumutate din istorie și mitologie, cu un adaos marcat de elemente pastorale, prezintă alegoric evenimente din viața societății de curte, slăvesc pe regină și — în genere — afirmă idealurile umanismului aristocrației. Întemeietor al așazisei *High Comedy* — comedia exprimînd etica aristocratică — Lyly a scris și o comedie pentru teatrul popular: *Mother Bombie* („Cumătra Bombie", 1589 ?).

Din punct de vedere structural, a introdus mai multe linii tematice, creînd comedii cu o intrigă complexă. Altă inovație față de predecesori și contemporani stă în faptul că a ales proza, ca mod de exprimare — o proză elegantă și frumoasă. Grația și spiritul ce caracterizează dialogurile sale răsună în comediile shakespeariene „Visul unei nopți de vară", „Cum vă place". Tot așa frumoasele „Cîntece" (*Songs*) a căror paternitate a fost însă mult discutată.

George Peele (1558—1598), curtean cu studii la Oxford, a scris și el pentru cercurile aristocratice, cu rafinament, în stil poetic înflorit, pastorale mitologice *(The Arraignment of Paris* — „Condamnarea lui Paris"), prelucrări de subiecte biblice *(David and Bethsabe),* probabil o piesă istorică (*Edward the First* — „Eduard I") cum și *The Old Wives' Tale* („La gura sobei"), parodie a comediei romantice, care figurează în acest volum.

Această fantastică comedie de aventuri cu sfîrșit fericit inspirată din Apuleius și Ariosto împletește inspirația umanistă savantă cu vigoarea farsei populare și elemente magice.

Dar nici Lyly, nici Peele nu avuseseră succes răsunător pe scena populară, cînd deodată — în anii 1586 și 1587 — apar marile forțe ale dramaturgiei renascentiste: Thomas Kyd,

Christopher Marlowe. Este epoca marilor experimente scenice și inovații literare printre care vom cita piesa revoluționară a acelui autor rămas necunoscut, piesa care se numește *Arden of Feversham.*

Despre *Thomas Kyd* (1558—1594) ni s-au păstrat foarte puține date biografice: pare a fi fost fiul unui scrib londonez, a urmat dreptul la universitate, și dintre piesele ce i se pun în seamă, singura care îi poate fi cu certitudine atribuită este *The Spanish Tragedy* („Tragedia spaniolă", 1589). Sub influența curentului umanist clasicizant, Kyd devenise mare admirator al lui Seneca de la care învățase arta de a crea teroarea, misterul și oroarea tragică.

Totuși, adept al „teatrului popular", adică al deplinei libertăți și diversități dramatice caracteristice teatrului englez la vremea aceea, el nu preia de la Seneca nici tendința simplificării construcției dramatice, nici tirania celor trei unități. Preia însă mobilul central al acțiunii — răzbunarea — preia apariția duhului lui don Andrea, cel pe nedrept răpus și cerînd răzbunare, preia o sumă de atrocități cum și retorica melodramatică.

„Tragedia spaniolă", dramă a intrigilor de curte, a turpitudinei și lipsei de scrupul, a oroarei și cruzimii, a creat un prototip de tragedie sîngeroasă în gen baroc (*blood and thunder play*), reprezentație spectaculoasă, plină de cruzime, sînge și mister, corespunzînd exact cerințelor epocii. Succesul ei a fost imens, imitațiile numeroase, iar favoarea publicului mare.

Shakespeare a preluat multe idei din această piesă. Mediul intrigilor și crimelor de curte, duhul nerăzbunat care cere dreptate, necesitatea actului răzbunării, dubiul, ezitarea, tergiversarea lui Hieronimo, nebunia lui și — în stîrșit — tertipul piesei festive care se dovedește instrument de demascare — toate acestea ne amintesc de Hamlet. E vorba însă de situația inversă: la Kyd tatăl își răzbună fiul.

Christopher Marlowe (1564—1593) fiu de cizmar din Canterbury, absolvent al Universității din Cambridge, a fost luceafărul generației sale de *University Wits*, cel mai îndrăzneț în concepții, cel mai sigur mînuitor al resurselor scenice, cel mai talentat, cel mai independent de tradiția clasică restrictivă. Marlowe este expresia arzătoare a aspirațiilor neînfrînate, a credinței în posibilitățile nemărginite ale ființei umane, a ateismului, a emancipării morale și independenței politice. Intriga propriu-zisă, epi-

soadele, decorul sînt aspecte secundare ale pieselor sale. Ele au un centru de gravitate — eroul principal — personalitate puternică, activă, titanică, dominată de o singură pasiune. Procedeul lui Marlowe este o chestiune de concepție în ceea ce privește individul și viața; dar este și tendința unui dramaturg de a da coeziune și conținut dramei, cum și de a-i controla și simplifica structura anarhică. Concepția personalității titanice evoluează în cursul celor numai cinci ani de activitate dramatică.

Tamburlaine the Great („Tamerlan cel mare", 1587) se inspiră din viața lui Tamerlan, cuceritor oriental din secolul al XIV-lea, arătîndu-l ca pe un titan, cu energie de fier, ambiție fără margini, sete de putere, necunoscînd scrupule sau stavile. El este întruchiparea individualismului anarhic.

Piesa următoare *The Tragical History of Doctor Faustus* („Tragica istorie a doctorului Faust", 1588) inspirată din legenda germană a lui Faust, arată năzuința titanului spre cunoaștere, care îi va asigura putere și bogăție. Dar infinitul aspirațiilor se va izbi de puterile omenești finite; de aci necesitatea pactului cu diavolul și patetismul sorocului care înseamnă înfrîngerea și osînda lui Faustus după toate legile omenești și divine. Ateu, rebel el însuși, singur în fața unei societăți temătoare de Dumnezeu și de legi, Marlowe exprimă patosul contradicției dintre aspirațiile individului și legea implacabilă, cum și tragedia falimentului final. De la „Tamburlaine" la „Doctor Faustus" e un drum lung. Bravura lui Tamburlaine era fizică, iar isprăvile îi erau exteriorizări ale personalității în fapte și în vorbe. La Doctorul Faustus conflictul este intern, pe plan psihologic și etic.

The Jew of Malta (Evreul din Malta, 1589) înfățișează în persoana lui Barabas patima lăcomiei, caracteristică epocii de acumulare primitivă, unită cu cruzimea unei obsesii nebunești. Titanul lui Marlowe a devenit un monstru și cade pradă propriei sale monstruozități.

Sfîrșitul temei titanice impune abordarea inversă a problemei personalității, căci Marlowe experimentează mereu.

Edward the Second („Eduard al doilea", 1592) este o piesă istorică, în care personajul principal, departe de a mai fi un titan, e un monarh slab, ușuratic, stăpînit de o patimă bolnăvicioasă pentru favoritul său Gaveston și condus de o clică de favoriți. Înșelat de regină, părăsit, detronat și întemnițat, el apare în toată singurătatea și slăbiciunea lui omenească, cuce-

rind în finalul piesei simpatia și emoția spectatorului. Evoluția psihologică a personajului și abilitatea dozării efectelor culminează într-o adevărată lovitură de teatru.

„Eduard al II-lea", o piesă cu tîlc politic, arătînd justețea detronării monarhului, atunci cînd el nu corespunde sarcinilor regale, trebuie corelată cu complotul Essex de care s-a vorbit. Recunoaștem în eroii lui Marlowe prototipurile creațiilor shakespeariene din „Richard al III-lea" (vezi „Tamburlaine"), din „Negustătorul din Veneția" (vezi „Evreul din Malta"), din „Richard al II-lea" (vezi „Eduard al II-lea") piese desigur legate de abuzurile coroanei și de complotul condus de Essex.

Marlowe a fost însă și poet, abil în mînuirea suplă și variată a pentametrului iambic fără rimă (vers alb), acesta fiind alt aspect preluat și prelucrat de Shakespeare.

Pe același plan cu Kyd și Marlowe trebuie menționată piesa anonimă *Arden of Feversham* (1586?) atribuită de unii lui Shakespeare, care, cu remarcabilă maturitate scenică, inaugurează un nou gen în teatrul Renașterii: drama domestică realistă, drama burgheză apărută pe scena elizabetană cu vreo sută cincizeci de ani înaintea creatorilor ei continentali: Nivelle de la Chaussée, Diderot, Lessing. Era desigur o mare noutate.

Pe fundalul romantic al unui teatru de nobile aspirații și iluzii umaniste, realist în esență, dar care prezenta viața alegoric, în cadru istoric, mitologic sau fantastic, sub mantia feeriei și a poeziei, piesa *Arden of Feversham* apare ca un trăsnet prevestitor al unei alte lumi, cu altă mentalitate, cu altă tonalitate — o lume de interese meschine, pasiuni carnale, uneltiri și crime, care dezvăluie abisuri de ticăloșie, dar și de tortură morală.

Arden of Feversham este o piesă de un realism brutal și modern, în care însă nu pedeapsa judiciară e importantă, ci oroarea crimei și sinceritatea ispășirii. Piesa criminală și polițistă se transformă — prin evoluția psihologică a personajelor și esența sentimentelor — într-o Moralitate modernă.

Autorul reproduce exact și brutal o crimă a epocii — relatată în cronica lui Holinshed. Arden din Feversham — localitate reală situată între Londra și Canterbury — e un boiernaș bogat, a cărui soție, Alice, se îndrăgostește de Mosbie, om calculat și lacom de bani, care — cu premeditare — a plasat pe sora sa Susan în serviciul soților Arden și s-a insinuat în casa lor. Urmează pasiunea, minciuna, adulterul, apoi repetate încercări de

a-l asasina pe Arden și — în sfîrșit — crima, prinderea făptașilor și pedepsirea lor. Un fapt divers, un caz judiciar. Dar ce revelare a relațiilor sociale, cît adevăr psihologic și ce artă matură a scriitorului.

In dialogurile dintre Alice și Mosbie reiese clar dorința de pricopsire și lipsa de scrupul a parvenitului, cum și antagonismul de clasă al lui Mosbie față de soții Arden.

Pe de altă parte portretul burghezului Arden, profund realist, îl arată dispus la compromisuri domestice, în timp ce — în chestiuni de afaceri bănești — e inflexibil și inuman. Cu logică și onestitate perfectă, autorul necunoscut al piesei refuză să-l transforme pe Arden în erou; Arden rămîne o victimă care — într-o măsură — își merită soarta. Studiul personajului feminin Alice este redarea magistrală a jocului ilogic și fatal al pasiunilor și sentimentelor; iar finalul răscumpără o viață de duplicitate și trădare, este — de fapt — triumful conștiinței omenești.

Totul reiese din structura personajelor și a piesei, nici o intervenție de prisos a autorului, nici o notă de didacticism. *Arden of Feversham* inaugurează un gen care — abandonat timp de vreo doisprezece ani — va fi reluat și cultivat de piesele anonime *A Warning to Fair Women* („Femeilor trufașe, ca să ia aminte") și *The Yorkshire Tragedy* („Tragedia din Yorkshire, 1608"), cum și — în veacul al XVIII-lea — de John Lillo în piesa *George Barnwell.*

Aceste drame domestice inițiate în secolul al XVI-lea reprezintă o contribuție importantă la istoria dramei, atît din punct de vedere psihologic și etic, cît și — mai ales — din punct de vedere al economiei scenice, al concentrării acțiunii în vederea creării unui efect unic.

In ultimă instanță ne vom ocupa de *Robert Greene* (1558—1592), despre a cărui personalitate și viață avem date mai ample decît despre ale contemporanilor săi. Robert Greene a scris autobiografii și piese cu valoare autobiografică sugerînd printr-o confesiune simplă și totală acel amestec de talent și boemă, de mizerie fizică și splendoare intelectuală, care caracteriza pe dramaturgul Renașterii engleze.

Fiu al unui cizmar din Norfolk, inteligent, spiritual și instabil, face studii strălucite la Cambridge, dar după părăsirea universității nimerește printre boemi, declasați și haimanale. In felul

acesta avea să-și ducă viața, cu scurte reveniri către o viață așezată, cu strîngeri de inimă și crize de conștiință, alunecînd mereu pe panta mizeriei, degradării și viciului, pînă în străfundurile cele mai abjecte, de unde întoarcerea era cu neputință. Moare la vîrsta de treizeci și patru de ani, ros de boală și mizerie, de remușcări și disperare, ridicat de un biet cizmar de pe trotuarul unde căzuse, scriind — concluzie a unei vieți de desfrîu — acest emoționant bilet către femeia care fusese soția sa: „Doll, în amintirea tinereții noastre și pentru odihna sufletului meu, ai grijă, rogu-te, ca omul acesta să fie răsplătit, căci de n-ar fi fost el și nevasta lui, aș fi murit în drum“ [1].

Talentul său era multilateral și versatil: a scris versuri, pamflete satirice, romane, s-a întors apoi către teatru din nevoia de a-și cîștiga pîinea, împrumutînd motive, imitînd, plagiind chiar pe contemporanii săi mai norocoși: Peele, Kyd și Marlowe. Astfel piesele sale *Alphonsus* și *Orlando Furioso* imită — sau parodiază — în stilul lor declamator, pe *Tamburlaine*; în timp ce *Friar Bacon and Friar Bungay* („Călugărul Bacon și Călugărul Bungay“) amintesc de doctorul Faust.

In alt gen, pe altă temă, piesa *George-a-Greene*; *The Pinner of Wakefield* (George Greene, pîndarul din Wakefield, 1592) pune de fapt problema intereselor antagonice ale feudalilor, burgheziei orașelor și monarhiei, arătînd atașamentul meșteșugarilor și țărănimii față de rege și ostilitatea lor față de nobilii feudali. Teza piesei corespunde poziției umaniștilor care cu drept cuvînt socoteau consolidarea monarhiei absolute ca fiind unica soluție împotriva samavolniciei feudalilor. Piesa constituie astfel o importantă expresie a tendințelor democratice în dramaturgia umanismului englez.

Dar causticul Greene cel lipsit de scrupule excelează în scene idilice, pe temă romantică, și creează caractere feminine pure, devotate, pline de tandrețe și grație, schițe pentru viitoarele eroine shakespeariene — Julieta, Viola, Imogena — după cum unele scene din piesele lui Greene amintesc de situații similare la Shakespeare. Vena romantică și gingășia lui Greene prefigurează aspecte corespunzătoare în opera marelui său contemporan, căruia, cu neputința și amărăciunea celui ce pierde partida, i-a

---

[1] Marcel Brion — *Vie de Robert Greene*, în volumul *Le Théâtre Elisabéthain — Les Cahiers du Sud, José Corti, Paris, 1933.*

adresat cuvintele: *an upstart crow beautified with our feathers* (croncan ajuns ce se împăunează cu penele noastre!) [1].

Comentariul mînios, plin de venin, al lui Greene exprimă de fapt realitatea momentului și rolul lui Shakespeare. De la fiecare învățase Shakespeare cîte ceva: dialog scînteietor și savant de la Lyly; atmosferă sumbră și patos tragic de la Kyd; titanismul eroilor și avîntul liric al versului alb de la Marlowe; atmosfera romantică și gingășia de la Greene, cum și schițe de chipuri feminine; pătrunderea psihologică și realism de la anonimul autor al lui *Arden of Feversham;* toate erau sugestii și premize în crearea unui nou univers pe care Shakespeare îl făurea din elemente cunoscute dar retopite în incandescența minții sale.

Fără strădania comună a dramaturgilor Renașterii nu ar fi existat splendoarea unui Hamlet sau a unui Lear, căci „omul nu-i o insulă singuratică și de sine stătătoare. Fiecare e o fărîmă din continentul uman, o parte din univers."

*

Volumul al II-lea are un caracter mai eterogen decît primul. El cuprinde scriitori și opere reprezentative din epoca de apogeu (1600—1616), cum și din epoca de declin (1616—1642) a dramei umaniste. Sub presiunea contradicțiilor sociale, ideologia umanistă comună a dramaturgilor din prima perioadă cedează influențelor de clasă. Se conturează tot mai clar o comedie și o dramă burgheză cu aspect romantic optimist, ilustrată în volumul nostru de Thomas Dekker; pe de altă parte critica rapacității burgheze, a banului ca instrument de dezumanizare, devine tot mai acerbă la Ben Jonson și Massinger. John Webster care, ca și Ben Jonson și Massinger, rămîne pe poziții umaniste, exprimă marile crize individuale și sociale, în accente de înaltă, dar tristă poezie, fără a mai crede în triumful binelui. Iar Beaumont și Fletcher, exponenții teatrului aristocratic, înlocuiesc morala umanistă cu morala hedonistă, etica umanistă cu etica de clasă.

Diferențierea unei ideologii inițial comune, scindarea dramaturgilor în grupuri, a devenit evidentă.

Pe plan artistic descifrăm în acest volum patru tendințe distincte: tendința romantică de idealizare a clasei meșteșugă-

[1] Robert Greene: *A Groatsworth of Wit Bought with a Million of Repetance* (O fărîmă de înțelepciune cumpărată cu o mare de căință).

rești, deci continuarea liniei idilic-romantice a unora dintre comediile lui Robert Greene; tendința critic-satirică, unită cu cerințe clasiciste de structură logică, respectare a regulilor clasice și opoziție față de caracterul haotic al dramei populare (vezi Ben Jonson și Massinger); drama poetică-pesimistă a lui Webster; și — în sfîrșit — trăsăturile declinului, ale barocului, în opera lui Beaumont și Fletcher.

Vom începe cu *Thomas Dekker* (1570?—1641) om al Renașterii prin verva și bonomia sa, prin spontaneitatea lirică sau bufă, cum și prin plasticitatea talentului și diversitatea genurilor pe care le-a atacat. Libertățile și licența scenei renascentiste le-a practicat din plin. Proza sa redă viață cartierelor mizere ale Londrei, cu sărăcia, viciile, excentricitatea și umorul gras al omului din popor. Piesele abundă în acel romantism anarhic care nu e decît expresia supremă a bucuriei de viață, abundă în gingășia anumitor situații, în creația unor personaje feminine blînde, afectuoase, devotate, de factura eroinelor predecesorului său Robert Greene.

Pare a se fi ridicat din sărăcimea Londrei și a fi fost autodidact. A stat de mai multe ori în pușcărie, probabil pentru datorii neplătite. Scrie teatru începînd din 1597, avînd ca temă majoră viața londoneză, iar pe cetățenii Londrei drept personaje și public fidel.

Academistul Ben Jonson, cu pana sa amarnică, ni-l prezintă ca pe un boem zdrențăros, compilînd și plagiind pentru teatru, necunoscînd greaca sau latina, un incult îngîmfat și individios. Și totuși acest cîrpaci de piese, așa cum mulți erau la vremea aceea, are darul prospețimii, animației și lirismului. E dramaturg din fire, ieșit din popor, scriind spontan drama popular-romantică a vremii; e copil al Londrei și scrie pentru populația *cochney*, posedînd la modul superlativ înțelegere și simpatie pentru lumea meseriașilor și a gloatei orașelor mari.

Pe lîngă nenumărate colaborări cu artiști de toată mîna, Dekker a scris singur un număr de piese dintre care trei i-au asigurat faima: *The Shoemaker's Holiday* („Praznicul Ciobotarului", 1599), *Old Fortunatus* („Fortunatus bătrînul", 1600) și *The Honest Whore* („Curtezana Virtuoasă", 1604).

„Praznicul Ciobotarului" se leagă de istoria și viața corporațiilor meșteșugărești, care, mîndre de originea și bogăția lor, își

aveau cronicarii proprii. Thomas Deloney (1543—1600), autor artizan, scrisese analele postăvarilor (*Jack of Newbury, Thomas de Reading*) și ale cizmarilor (*The Gentle Craft* — „Nobila meserie") începînd cu viețile sfinților patroni ai acestor corporații și mergînd pînă în secolul al XV-lea. El relatase povestea vieții lui Simon Eyre, meșter cizmar din timpul lui Henric al VI-lea, care din umil ucenic a ajuns primar al Londrei, fondator al tîrgului de piei Leadenhall și întemeietor al unei festivități anuale unde cizmarii, *Cordwainers*, beau și se veseleau pe banii meșterului. Dekker a dramatizat romanul lui Deloney, preluînd pe Simon Eyre ca erou, introducînd pe cititor în atelierul de cizmărie, unde lucrătorii se mai ceartă între ei sau cu patronul, dar unde armonia, buna dispoziție și legăturile patriarhale între oameni predomină. Increderea în oameni, bucuriile simple, soluțiile optimiste, tipice teatrului lui Dekker, reies o dată mai mult din iubirea romantică între aristocratul Lacy și burgheza Rose (nepoata lui Simon Eyre), iubire care — cu ajutorul corporației cizmarilor — învinge opoziția din rațiuni de clasă a ambilor părinți și se încheie în mod fericit. Elementele realiste și cele romantice, lacrima și surîsul, generozitatea și bucuria de viață nu fuseseră niciodată atît de fericit îmbinate.

La antipodul lui Dekker stă *Ben Jonson* (1573 ?—1637), teoretician și moralist mai presus de toate, cel ce scrie „comedii" lipsite de veselie, în care rîsul e amar, iar gluma se schimbă în sarcasm.

Contemporan cu Shakespeare, rival al acestuia în influență și popularitate, Ben Jonson este antiteza vie a geniului și atitudinii lui Shakespeare în teatru. Căci în timp ce Shakespeare acceptă condițiile teatrului contemporan și scrie pe gustul publicului, talentul viguros și original al lui Ben Jonson se opune cu mînie tradițiilor teatrului popular, dînd gusturilor, convingerilor și teoriilor sale clasiciste valoare de dogmă. Numeroasele aluzii, portrete satirice de contemporani, referirile sarcastice la gustul public, cum și teoriile proprii dau operei sale aspectul unui document al teatrului Renașterii.

Elev al învățatului William Camden, eminentul profesor de la școala din Westminster, apoi absolvent al Universității din Cambridge, Ben Jonson avea o cultură clasică solidă, cunoscînd bine atît poezia cît și istoria antichității. Prestigiul său de om învățat se concretizează în acea eronată descifrare populară a

epitafului său: *orare Ben Jonson* — „rugați-vă pentru Ben Jonson", devine — prin denaturarea imperativului latin — exclamația *O, rare Ben Jonson!* — „neasemuit Ben Jonson", care l-a fixat definitiv printre contemporani și urmași drept minte excepțională.

Acest *rare Ben Jonson* ne izbește prin contrastul dintre convingerile sale clasice, temperamentul său violent și viața sa furtunoasă. După o tinerețe studioasă, îl găsim zidar, soldat, actor, ba chiar autor al morții unui actor ucis în duel, fapt pentru care a fost judecat și condamnat. Scapă de temniță și de pedeapsa capitală prin integrarea sa în cultul catolic, ieșind astfel de sub jurisdicția instanțelor civile și beneficiind de „privilegiul" jurisdicției clericale. Peste 12 ani, Ben Jonson se întoarce însă la protestantism.

Acest scriitor cu fire și viață turbulentă s-a ridicat împotriva anarhismului epocii și al scenei engleze, vrînd să imprime teatrului popular o direcție nouă. Realist, înclinat spre observație satirică, format la disciplina clasicismului, el se revoltă împotriva acțiunii inutil și neverosimil de complicată, dorind să adîncească analiza psihologică a personajelor și critica satirică a moravurilor. Își inaugurează seria comediilor în 1597 introducînd imediat noua sa concepție despre caracter, o reluare a clasicei *Teorii a umorilor* expusă de Theofrast în „Caracterele" sale și de Galenus în *De Temperamentis.*

Iată definiția noțiunii de *humour,* umoare, dată de Ben Jonson în prologul la piesa sa *Every Man out of his Humour* (În răspăr, 1598): „în trupul omenesc bila, melancolia, flegma și sîngele, deoarece sînt în continuă mișcare și nu stau pe loc, iau numele de umori; care cuvînt, în chip metaforic, se poate aplica la dispoziția omului, astfel încît o anumită calitate stăpînește într-atît pe un om, încît dirijează toate afectele, înclinațiile și forțele sale într-o singură direcție; aceasta poate fi cu drept cuvînt numită umoare". Așadar, reducerea complexității umane la o anumită predispoziție, habitudine sau excentricitate care îi determină mentalitatea și modul de acțiune.

Personajele sale devin întrupările schematice și abstracte ale unor noțiuni generale.

În această perioadă de început scrie și *The Poetaster* („Poetastrul", 1602) satirizînd pe contemporanii săi Marston și Dekker care — bineînțeles — scriu replicile respective. Polemica a dat naștere fenomenului important al epocii cunoscut sub numele de

„războiul teatrelor", deoarece fiecare antagonist își avea teatrul de unde slobozea săgeți împotriva inamicului.

Dar Ben Jonson se ridică la nivelul marii arte comice în piese ca *Volpone* (1609), *Epicoene sau „Femeia fără glas"* (1609), *The Alchemist* (1610) și *Bartholomew Fair* („Tîrgul Sf. Bartolomeu", 1614). În aceste comedii care stau printre cele mai de seamă produse ale teatrului Renașterii, Ben Jonson își dă măsura originalității și talentului. În loc să mai folosească vechiul repertoriu ca fond de inspirație, așa cum era obiceiul și cum făcuse și Shakespeare, el inventă atît tema, cît și intriga și personajele, acestea fiind rezultatele analizei logice a naturii umane, cum și rodul observației realiste a excentricităților omenești. Concepția lui Ben Jonson despre natura umană este unilaterală și cinică.

Deși mai tînăr, *Philip Massinger* (1584—1639) se situează pe linia lui Ben Jonson, de care îl apropie anumite gusturi și tendințe. Massinger e un intelectual mai meditativ decît precursorii și contemporanii săi, preocupat de probleme morale, scriind piese cerebrale, drame în care se înfruntă idei mai degrabă decît pasiuni, dialoguri care vădesc talent polemic și spirit juridic. Temele politice și religioase îl atrag cu deosebire și, în legătură cu ele, exprimă opinii personale, deși nici temele, nici stilul nu erau pe gustul publicului.

Il mai apropie de Ben Jonson și acel simț etic care îl îndeamnă, în piesa *The Roman Actor* („Actorul roman", 1626) să pună un personaj să enunțe considerente despre rolul teatrului și al actorului (respectiv al dramaturgului) ca element de luptă împotriva depravării morale. Moralist ca Ben Jonson, mai avea și convingeri similare despre necesitatea unei structuri logice și unitare în teatru.

Aceste înclinații către intelectualism și scolasticism se explică și prin împrejurările în care s-a format. Crescut în casa conților de Pembroke, unde tatăl său ocupa un post de încredere și răspundere, Massinger cunoaște de mic atmosfera distînsă, cultivată și rafinată a aristocrației Renașterii. Studiază apoi la Oxford și — după un interval de tăcere — îl găsim scriind pentru teatru, fără alte resurse decît pana de dramaturg. Se apucase de teatru tîrziu, la 30—40 de ani, în plină maturitate. Colaborează masiv cu Fletcher, fără a-și revendica dreptul de semnătură. După un răstimp scrie și singur o sumă de comedii în care accentul cade nu pe imaginație și poezie, ca în teatrul renascentist-popular, ci

pe conținutul de idei, pe construcția logică de tip jonsonian, pe probleme sociale. *A New Way to Pay Old Debts* („Răfuiala", 1625) este edificatoare în acest sens. Sir Giles Overreach, monstru de rapacitate și cinism, ne impresionează prin forța observației satirice, dar nu ne convinge și nu ne face să rîdem. În ciuda demascării lui finale, în ciuda triumfului etic, el rămîne un personaj unilateral, de moralitate medievală, de satiră amară.

John Webster (1574?—1624?) este exponentul epocii de criză a umanismului. El rămîne pe pozițiile aspirațiilor umaniste, nobile și avîntate, dar — cu sensibilitate deosebită — simte profund contradicțiile epocii, le înfățișează sub forma unor scene melodramatice, de oroare fizică, suportabile doar prin poezia gravă a stilului său.

Amestecul acesta de conflict tragic, efecte melodramatice și nobilă poezie anunță — la interval de secole — pe artiștii chinuiți ai altor epoci de criză, pe Edgar Poe și pe William Faulkner. John Webster, în legătură cu care chiar datele nașterii și morții sînt incerte, a scris teatru, în colaborare cu contemporanii săi Marston, Dekker etc., începînd de la 1602. Singur a scris două capodopere: *The White Devil* („Diavolul Alb", 1611) și *The Duchess of Malfi* („Ducesa din Amalfi", 1614), cufundîndu-se apoi în negura anonimatului.

„Diavolul Alb" face parte dintr-o serie de piese senzaționale și melodramatice, prezentînd viața unor celebre curtezane: Marston scrie *The Dutch Courtisan* („Curtezana Olandeză"), Dekker scrie *The Honest Whore* („Curtezana Virtuoasă"), Beaumont și Fletcher scriu *The Maid's Tragedy* („Tragedia Fecioarei"), Middleton scrie *Women Beware Women* („Femei, feriți-vă de femei") și chiar Cleopatra lui Shakespeare e o variantă a acestui gen — toate piesele apărînd în jurul anului 1611.

Italia formează decorul acestor piese celebrînd voluptatea, crima și moartea, dar nimeni mai mult decît Webster nu sugerează atmosfera intrigilor și crimelor Renașterii.

Pe lîngă grandoarea pasiunilor și calitatea personajelor, „Diavolul Alb" conține o serie de aventuri melodramatice, de torturi atroce și de efecte spectaculoase (ca de pildă alegerea unui papă) stranie îmbinare de dramă și melodramă.

„Ducesa din Amalfi", pe vechea linie a tragediilor centrate pe răzbunare, prezintă drama purității, a nevinovăției nedreptățite. Plină de reminiscențe shakespeariene în ceea ce privește perso-

najele și situațiile, piesa — prin elementele sinistre și macabre, în contrast cu inocența și demnitatea — trezesc simțul pateticului, îndelung susținut de poezia sumbră a versului.

John Webster, maestru al tragediei poetice, strălucește alături de Shakespeare cu sclipirea roșie a unei stele ce coboară.

Francis Beaumont (1584—1616) și *John Fletcher* (1579—1625), inseparabili colaboratori, au produs împreună, singuri sau în colaborare cu alți contemporani, 57 de piese publicate *in folio* în 1679. Elementul activ și întreprinzător în această colaborare era Fletcher, care organiză ceea ce s-ar putea numi o întreprindere de colaborare dramaturgică spre a face față oricînd cerințelor actoricești și așteptărilor publicului.

Shakespeare nu scrisese în colaborare, ci doar prelucrase piese mai vechi, insuflîndu-le viață nouă. In rîndurile contemporanilor săi mai tineri, însă, colaborarea era o normă stabilită, iar pentru Fletcher elementul său natural.

Beaumont și Fletcher reprezintă tendințele hedoniste ale teatrului nobiliar, în care arta trebuie să fie spectacol și plăcere, prezentînd principiile etice ale une clase: lealitatea și onoarea. „Canonul Beaumont și Fletcher" prezintă deci aspecte ideologice și aspecte de orientare artistică unitare, statornicind un nou curent în teatrul epocii. Noul curent se caracterizează printr-un aspect compozit, unind într-o îmbinare eclectică și stranie romantismul excesiv cu naturalismul violent.

Această îmbinare de elemente eterogene produce intrigi neverosimile, pasiuni exagerate, prezentarea senzațională a corupției aristocratice, a perversiunilor și sadismului.

Arta teatrală pare obosită și îmbătrînită, publicul blazat; satietatea are nevoie de efecte tari, de dimensiuni grandioase, care ușor înclină spre dezechilibru, emfază și superficialitate. Piesele sînt frumoase într-un mod căutat și voit; dar în dosul acestei frumuseți convenționale există o doză de nesinceritate în sentimente, o notă falsă în situații, un vid ce se cască sub emfaza aparentă. Totul apare calculat și teatral ca în arta barocului, stil ce a dominat artele plastice în perioada post-renascentistă în Spania, Italia, Flandra și sudul Germaniei. Toamna Renașterii, barocul, inflama teatrul englez cu culorile înflăcărate ale unui foc care se stinge, un foc ce se nutrește încă din propria-i ruină, exaltîndu-se și consumîndu-se în conflagrații spectaculoase, dînd iluzia măreției și nobleții în virtutea unui prestigiu secular.

Stilul acestor piese prezintă aceleași fenomene de declin: forma e îngrijită, fără cusur, bogată, dar nerăbdarea exprimării, pasiunea și fervoarea torențială a limbajului s-au stins. La o analiză atentă vedem că, în ciuda aparențelor îngrijite, avem de-a face cu un teatru prin excelență histrionic, lipsit de probitate intelectuală, ca și de puritate artistică. Încordarea gigantică a Renașterii generase arta barocului.

Tensiunile de situație și atmosferă ale barocului le vom regăsi, peste veacuri, atît în romanul gotic al veacului al XVIII-lea, cît și în literatura contemporană.

Cunoașterea etapelor de dezvoltare ale teatrului Renașterii este deci esențială, atît pentru înțelegerea anumitor filoane în dezvoltarea istoriei literare, cît și pentru justa încadrare a lui Shakespeare în peisajul literar al vremii sale.

Aflînd despre realizările contemporanilor săi mai vîrstnici și mai tineri, ne dăm seama că Shakespeare nu a fost un fenomen singular, ci perioada de vîrf și exponentul suprem al tendințelor epocii sale.

In concepție și mijloace artistice el a perfecționat ceea ce fusese conturat înaintea sa; după cum opera sa conține germenii dezvoltării literare viitoare.

Ana Cartianu

WILLIAM STEVENSON (?)

ACUL CUMETREI GURTON

În romîneşte de
LEON LEVIŢCHI

Atît paternitatea comediei Acul cumetrei Gurton *(„Gammer Gurton's Needle") cît și data scrierii nu au fost încă stabilite cu certitudine. Profesorul Henry Bradley a prezentat dovezi destul de întemeiate în sprijinul ideii că autorul piesei este William Stevenson, membru al consiliului științific al colegiului Christ din Cambridge, și că studenții au jucat-o în 1553—1554; alți cercetători, însă, atribuie lucrarea lui John Still, de asemenea membru al consiliului științific al aceluiași colegiu, susținînd că ar fi fost jucată pentru prima oară în 1566.*

Singura ediție tipărită care s-a păstrat datează din 1575, purtînd titlul complet de A ryght pithy, pleasaunt and merie comedie, intytuled Gammer Gurtons Nedle *(„O comedie foarte cuprinzătoare, distractivă și veselă, intitulată «Acul cumetrei Gurton»"), precum și mențiunea* Made by Mr. S., Mr. of Art *(Scrisă de domnul S., doctor în litere).*

In general, piesa este considerată ca fiind, cronologic, a doua comedie engleză în versuri.

Pentru traducerea de față s-a folosit textul ediției din 1575, reprodus cu unele amendări în volumul Chief Pre-Shakespearian Dramas, *de Joseph Quincey Adams.*

PERSOANELE [1]

DICCON, cerşetor, pe vremuri internat la Bethlehem Hospital (ospiciul de nebuni din Londra)
HODGE, servitorul cumetrei Gurton
TIB, servitoarea cumetrei Gurton
CUMATRA GURTON
COCK, băiatul cumetrei Gurton
DOAMNA CHAT
DOCTORUL RAT, preotul
DOMNUL BAYLYE
DOLL, servitoarea doamnei Chat
SCAPETHRIFT, servitorul domnului Baylye
Figuranţi.

Locul acţiunii: un sat din Anglia.

[1] Unele personaje au nume semnificative. Astfel: Cock — "cock" (cocoş); Chat — "chat" (taifas, plăvrăgeală); Rat — "rat" (şobolan); Baylye — "bailie" (judecător); Doll — "doll" (păpuşă) şi Scapethrift — din "escape" (a scăpa de) şi "thrift" (economie): (risipitor).

PROLOG

Ședea cumătra Gurton și peticea agale
Nădragii ce-i rupsese Hodge, sluga dumisale.
Deodată, măre, acul, fiind de fel haihui,
Scăpă din mîna babei și... ia-l de unde nu-i !
Zănaticul de Diccon, aflînd întîmplător
Precum că-i văduvită de-așa mîndru odor [1],
Cătă în cap să-i bage de-adins că l-a furat
O doamnă — Chat pe nume — ce ține crîșmă-n sat.
Chat, biata, ce să știe ? Mai mult avea habar
Tom dascălul, cînd popa citea din breviar !
La ce s-a-ncins nu-i lesne ca să te duci cu gîndul...
Pe doctor pîn' la urmă l-au căutat, rugîndu-l
Să stăvilească harța, căci domnul Rat era
Și preot pe deasupra, și satul îl știa
'Nțelept nevoie mare și tobă de-nvățat ;
Deși-a găsit, săracul, ce n-a prea căutat.
Cînd numai bine toate erau cu susu-n jos,
Se zugrăvi pe ceruri un astru norocos
Căci Hodge simți, cumplită — de ce să vă ascund ? —
De ac prilejuită, o-mpunsătură-n fund.
Aflîndu-se, dar, acul, cu toții, într-o vrere,
Dihonia iscată au înecat-o-n bere !

[1] Acele erau un articol rar și destul de costisitor în epoca în care a fost scrisă piesa.

ACTUL I

Scena 1

In perspectivă, o uliţă de sat. Pe o parte a uliţei, casa cumetrei Gurton; pe cealaltă, circiuma doamnei Chat. E într-o sîmbătă seara. Diccon iese din casa cumetrei Gurton.

DICCON

De cînd mă ştiu pe lume, am colindat într-una...
Din casele-nstărite n-am ocolit nici una ;
Pahare fără număr pe gît am răsturnat ;
Frigarea am sucit-o în spuză nu o dat' ;
Hartanele de slană din grindă sau cămară
M-au îmbiat adesea în umbletu-mi prin ţară ;
Şi, iacă, niciodată, de cînd păşesc un prag,
Ochind un caş, un peşte, o ceapă, un posmag,
Precum în casa asta vîltoare şi prăpăd
Şi jale fără margini nu mi-a fost dat să văd !
Toţi, care mai de care, blesteme îşi arunc,
Văitîndu-se de parcă ar fi pierdut un prunc.
Bătrîna vidmă şade şi-oftează : „Vai de mine !"
Tîb mîinile îşi frînge, urlînd printre suspine,
In timp ce Cock, băiatul, sughiţă ne-ncetat
Şi zbiară în răstimpuri ca unul apucat.
Intreabă-i ce-i frămîntă, sau i-a călcat ce zmeu,
Şi-atît au să-ţi răspundă : „of, maică !" şi-„aoleu !"
In hărmălaia asta văzînd eu şi văzînd
Că nu-i rost de pomană — şi, de ! eram flămînd —
M-am strecurat pe uşă, apoi pîş-pîş, hai-hai,
Am dibuit în grindă o halcă ditamai,

Pe care am să capăt un stăcănel de bere
La doamna Chat, hangița. O știți ? Tii ! ce muiere

(Pornește spre circiuma doamnei Chat.)

Scena 2

Intră, venind ca dinspre cîmp, Hodge și Diccon.

HODGE

Din pricina cumetrei, arăt ca altă-aia...

(Îi arată pantalonii murdari.)

Mai bine săpa dînsa și se-ngloda, brezaia !
Păi, să te-ntreb, vecine : se cheamă asta viață ?
Ian uite : mai mult ață, de-o vorbă, decît față !
Postavul, vai de lume : e subțiat și rar.

(Îi arată cît de rupți sînt pantalonii.)

Pe legea mea, cum dracu' nu m-am făcut ursar !
Și... maică-măiculiță ! Ce bortă-i în nădragi !
Cu capul treci printr-însa, un pic dacă mai tragi...

DICCON

Eu, Hodge, ce pot a spune ? Ce-i drept nu e păcat,
Nu-i nici la drac minciună : sînt rupți de-adevărat.
Iar leacul, după mine, la astfel de-ntîmplare
E să le pui un petic cît șapca ta de mare.

HODGE

Comédie ca asta ! Nici două zile nu-s
De cînd cumătra Gurton alt petic lat le-a pus.
Dar vezi că munca mea e còrvoadă și canon :
S-ar deșira chiar dacă i-ar țese cu otgon.

DICCON

Hodge, lasă pantalonii și spune-mi, zău, pe șleau,
Cumătra asta Gurton și fata, Tib, ce au ?

HODGE

Ți s-au părut umflate ? Și plînse ? Nicidecum !
Tot zadără cărbunii și-n ochi le intră fum.

DICCON

Ei aș! Mi-am dat eu seama, privirea nu mă-nșală:
Ori Tib și cumetrița s-au luat la păruială,
Ori — ai să vezi, vecine! — e-o altă daravere.

HODGE

Îi veac să nu se-mpace, de-ar fi după-a mea vrere!

DICCON

Șed țepene cum șade momîia pe ogor:
Să juri c-au fost vrăjite de-un duh răuvoitor.

HODGE

Vezi, Diccon, nu degeaba, pe cînd veneam spre sat,
Prevestitoare semne în drum s-au arătat.

DICCON

Zăău? Ți se-ntîmplă-adesea? Te stăpînesc puteri?

HODGE

N-am mai văzut dintr-astea nicicînd și nicăieri.
Să-ți spun. Vaca lui Tankard, în fața mea, deodată,
A luat-o peste cîmpuri cu coada bîrzoiată,
Mătăhăind-o parcă avea un roi sub noadă;
Mai-mai să nimerească la altul în livadă!

DICCON

Stă mintea lui Tom Tankard în coada vacii lui?

HODGE

Sînt semne, Diccon, semne! Și-n ele cred destui.
Tu ce știi despre babă? I-au oblicit aleanul?
Furatu-i-au vreo rață? I-au jugănit motanul?

DICCON

N-a scos o vorbă unul; toți mă priveau mutește:
Nu-ți pleci mai mult urechea un lord cînd îți vorbește!

HODGE

Minune, Diccon, mare și rară, ce să zici.
Eu însumi va să aflu ce se petrece-aici.

DICCON

Vrei să te duci în casă? La bună, dar, vedere.
Eu am să intru-n crîșmă, să beau un strop de bere.

(Iese Diccon.)

Scena 3

Hodge rămîne. Mai tîrziu, intră Tib.

HODGE

Mi-e frică, zău, mi-e frică — încep să năduşesc...
Intîi să-mi fac o cruce, apoi să îndrăznesc !
În timp ce-un duh pîrdalnic îi dă casei ocol,
Eu, nesilit de nimeni, m-arunc drept în pîrjol !

(În timp ce Hodge stă în faţa casei şi se codeşte să intre, Tib iese din casă.)

TIB

Imi vine să-mi iau cîmpii, aşa-s de supărată !
Mă ceartă, mă înjură, mă lasă nemîncată,
Mă ţine doar în ghionturi : mi-e spatele o rană
Şi-i coperit cu zdrenţe...

HODGE

(o cercetează atent)

Ascultă, fetişcană...
Dacă mai eşti în viaţă şi Tib ţi se mai zice,
'Ntre tine şi cumătră s-a izvodit ce price ?

TIB

N-ai fost acasă, nene : norocul dumitale !
Dac-ar fi fost şi alţii trei leghe mai de vale !
Cumătra e întoarsă şi are toane, uf !
Spinarea mea-i făcută — ca şi-a lui Cock — burduf.

HODGE

Dar pentru ce adică s-a-ntors netam-nesam ?

TIB

„Pierdută-s !" zice-ntr-una, „şi rost pe lume n-am !"
De n-o ajută soarta, n-o să mai pună-n gură
Un dumicat de pîine, de brînză sau friptură !

HODGE

Dar ce-ar putea să fie ? Eu, unul, fac prinsoare
Că s-a-ncurcat în fuste, păţind ruşine mare ;
Ori glezna şi-a scrîntit-o, ori fundul şi-a ucis...

TIB

Unde-ar fi fost pomana ? Nu, nene ! Nici prin vis !
Putea să-şi rupă gîtul, să-şi frîngă vreun ţurloi...

De unde! Altu-i baiul, mult mai grozav! Iar noi,
Ascultă-mă pe mine, o să vedem pe dracul!

HODGE

I s-a-ntîmplat vreodată să-și prăpădească acul?

TIB

Ce? Acul?

HODGE

Acul!

TIB

Acul?!
I s-a-ntîmplat, așa e... Cum te-ai gîndit la asta?

HODGE

Auzi! Să-și piardă acul! Mai bine-și pierdea țeasta!
De rîs s-o facă dracul de mult se cuvenea!
Dar cum de a pălit-o așa năpastă grea?

TIB

Cumătra se-așezase pe-un scăunel. Deodată,
Se-ndreaptă către mine și zice: „Ascultă, fată,
Ia dă-mi nădragii ăia“ — nădragii dumitale —
„Vreau să-i cîrpesc“ și-ndată se-apucă și-i tocmește,
Croiește, meșterește, un petic potrivește,
Impunge-apoi cu acul de două, de trei ori,
Și-o dată se oprește, cuprinsă de fiori:
Motanul, pasămite, pășise cătinel
Spre strachina cu lapte și lăpăia din el.
„Zît, 'drace!“ strigă baba, zvîrlind nădragii jos,
Și dă să-l nimerească pe cotoșman în dos.
Ciib, ia-l de unde nu e! A șters-o, 'nfricoșat,
Iar noi pînă acuma de urmă nu i-am dat.

HODGE

Deci, mîine, pantalonii eu nu pot să-i îmbrac?[1]

TIB

De unde, Hodge! Cu ăștia, cu ăilalți, tot un drac.

---

[1] Hodge voia să se ducă a doua zi la biserică pentru a o vedea pe domnișoara Kirstian Clack (vezi II, 1).

HODGE

Dea naiba-n toată-această strînsură de netoți :
In casă și-n cumătră, în Gib și Tib și toți !
(O zărește pe cumătră care iese din casă.)
A, iat-o pe cumătră. — Mai repede, otravă !
Zi, ai făcut-o lată !. Halal de-așa ispravă !

Scena 4

Cumătra iese din casă. Hodge și Tib rămîn pe loc. Cock intră mai tîrziu.

CUMĂTRA

Hodge, sînt nenorocită ! Hodge, numai din pricina
Lui Gib mi-am pierdut acul ! Doar dînsul poartă vina,
Și strachina cu lapte, cum a văzut și Cock.
Mînca-l-ar vîrcolacii de bou și dobitoc !
Un ac, o bunătate, frumos și lung și drept !
Ia spune, de la viață eu ce să mai aștept ?

HODGE

Urît mi-a fost, cumătră, de oamenii nătîngi !
Nu l-ai ținut în mînă ? Ba da ! Și-acum te plîngi !

CUMĂTRA
(către Tib)

Cățea afurisită, tu va să-i dai de urmă !
Tu-ai aruncat gunoiul în curte — fugi și-l scurmă !
Să scormonești cenușa de plînsul meu udată —
Bag' seamă, nici o pală să nu lași ne-nturnată !

TIB

Mă duc, mă duc, cumătră ; fac tot ce-mi spui, vezi bine...

CUMĂTRA

Să cauți acătării, altminteri vai de tine ! (*Tib iese.*)

HODGE

Acum te cred în stare de orice dăndănaie —
Și tîrtița ți-ai pierde-o și-ai pune-o la bătaie !
Găsi-te-ar supărarea ! Auzi ! Să piardă-un ac !
Ce fac cu pantalonii ? Și mîine cum mă-mbrac ?

CUMĂTRA

Ah, de-ai găsi, Hodge, acul, atunci, drept mulțămire,
Nădragii ți i-aș coase cu ață-n două fire,
Ți-aș pune cîte-un petic la un genunchi și altul —
Trimite-l-ar acasă din ceruri Preaînaltul!

HODGE

La ce-ți slujește mîna? Și ochiul — nu să vadă?
Atît aveai în grijă: un ac, nu o cireadă!
Din zori și pînă-n seară eu robotesc mereu,
In smîrcuri și noroaie dezgrop și sap din greu
Și văd, pe cîmp, de toate; iar voi, patru tigori,
Nu știți păzi în casă un ac! Păi, să nu mori?

CUMĂTRA

Hodge, mi-a căzut din mînă cînd încercam să scap
Un vas de lapte-n care Gib își făcea de cap!

HODGE

Și Gib și Tib și ceilalți sînteți niște milogi:
Al vostru e folosul — ponosul, al lui Hodge!
De-atunci și pîn-acuma pe unde-ai trepădat?

CUMĂTRA

Prin casă, Hodge, tot timpul; apoi, în ușă-am stat
Un ceas, tot așteptîndu-i pe oamenii acești;
Dar acum, vai! săracul! e greu să-l mai găsești!

HODGE

Să-ncerc și eu să-l caut; ia dă-mi o lumînare;
Matale cred că-ți scapă chiar dacă-n ochi îți sare!

CUMĂTRA

Cock, vino-ncoa. *(Cock iese din casă.)*

COCK

Aicea-s.

CUMĂTRA

Băiete, du-te-ndată
Și vezi că după lada cea veche din polată
Se află rătăcită o scroambă de papuc.
Tu cată bine-ntr-însa și-ai să găsești un muc.
Să mi-l aduci aprins.

COCK

'Ntr-o clipă-s înapoi.

(Cock se duce în casă.)

CUMĂTRA

Să vină lumînarea și-om căuta în doi.

HODGE

Dormi, Cock? N-auzi, potaie? Să te deștept cu-o tobă?

COCK

Nu am cu ce-l aprinde, nu mai e foc în sobă!

HODGE

Să vezi ce foc și pară o să se-ncingă-n tine
Cînd ți-oi zdreli urechea! Ești surd, ori nu ți-e bine?

CUMĂTRA

De ce tot strigi? Ajută-l! Eu cred că-i mai cu cale.

(Hodge se repede în casă.)

Scena 5

Cumătra rămîne pe loc. Intră Tib; Cock și Hodge intră mai tîrziu.

CUMĂTRA

Ei, Tib, ia povestește. Ce vești ne-aduci matale?

TIB

Am răscolit, cumătră, de trei ori tot gunoiul:
L-am vînturat cu mîna cum vînturi păpușoiul!
Nu m-am ferit, mă crede, de nici un găinaț:
Cum dam de-un boț de humă, de-un bulgăre, eu, haț!
Doar-doar am să descopăr pîrdalnicul de ac;
Dar... m-am căznit de-a surda — nu pot să-i vin de hac.

CUMĂTRA

Vai, acul meu! Pesemne n-am să-l mai văd vreodată...

Ba, dac-am ști pe unde-i, l-am dibăci îndată.

(Cock iese din casă, rîzînd.)

Să mori de rîs, nu alta ! Uitați-vă colea :
Hodge șade-n fața sobei întins pe dușumea,
Cenușa scormonește și suflă cu mînie
Cînd nu se vede-un licăr — nici cît o gămălie !
Acum cîteva clipe, scurmînd el cu temei,
I-a abătut că vede-ntr-un colț două scîntei —
Doi ochi, căci, pasămite-n cotlon era cotoiul...
„Tii, arde !“ zice, gata să joace tontoroiul.
Dar Gib închide ochii, nu mai e pic de jar...
Cînd îi deschide iarăși, scînteile apar !
Ce se-ntîmplase ? Nenea zicea că suflă-n foc,
Pe cînd, la o adică, sufla în... dobitoc !
Făcîndu-și socoteala că focu-i fermecat,
A început să-njure urît și îndesat.
Intr-un sfîrșit, cotoiul răzbește prin cenușă
Și-n chip de arătare se-ndreaptă către ușă ;
Hodge, după el. Zadarnic ; în șale și în oase
Simțea dureri cumplite, dar stăfia scăpase.
Și ce-a putut să-njure ! Zicea că de nu-l prinde,
Gospodăria toată motanu-o va aprinde.

CUMĂTRA

Doar la prostii ți-e gîndul ! Și tu, ascultă, fată,
Ce tot îi dai cu cotul și rîzi ca o netoată ?
Vă arde-acum de astea ? V-arăt eu ! Vai de voi !
Hodge, vino-ncoace ! Iute ! Dă-l naibii de cotoi !

HODGE

(dinăuntru)

De dat l-aș da eu naibii, dar poartă foc în coadă
Și de nu-l prind acuma și scapă în ogradă,
E de ajuns s-atingă din coperiș un pai
Ca dumneata nici casă, nici masă să nu ai !

CUMĂTRA

Nu știi că ochii mîței în beznă scînteiază ?

HODGE

(dinăuntru)

Gib vrei să spui că are scîntei în ochi ?

CUMĂTRA

Nu, loază,
Dar ei lucesc ca focul, oricine știe asta !

HODGE

(dinăuntru)

Nu eu voi fi de vină de s-o-ntîmpla năpasta.

CUMĂTRA

Hai, vino de ne-ajută ! Mai mișcă-te din loc !
Jos, Tib ! în patru labe ! Ingenunchează, Cock !
Nimic să nu vă scape ! Preacuvioasă Ana,
Am să-ți aprind un sfeșnic, dacă-ai să-ți faci pomana
Și-ai să-mi arăți degrabă cam în ce loc și unde
Comoara ce-am pierdut-o de ochii mei se-ascunde !
Îndură-te de mine, zău, sfînto, fie-ți milă ! *Intră Hodge.)*

HODGE

Dea ciuma-n Gib și-n mă-sa și-n toată-a lor prăsilă,
Motani și motănițe, cotoi, mîți și pisici !
In țărnă cați, pedeapsă ? Crezi că-i ascuns aici ?

COCK

Stric eu ? Cînd numai bine ziceam că l-am găsit,
Am ridicat în mînă un pai nenorocit !

TIB

Hodge, ia te uită, nene — n-o fi aici cumva ?

HODGE

Păi, sfarmă cocoloșul și poate-l vei afla !

TIB

E rîndul dumitale...

HODGE

Pfui ! Ce miros urît !
E-o scîrnă de pisică ; ajunge-ți-ar în gît !

CUMĂTRA

Feștila-i pe sfîrșite și nu mai are rost
Să-l căutăm. Sărmanul ! Rămîne unde-a fost !
(Intră în casă.)

ACTUL II

Cîntec

Răbdați de frig, picior și mînă!
Spinare, umblă despuiată!
Dar ție, burduhane, berea
Să nu-ți lipsească niciodată!

Socot mîncarea fudulie —
Am și un pîntec năzuros!
Iar băutura-i temelie:
Nu preget, dar, să beau vîrtos...
In zdrențe-s îmbrăcat — și daçă?
Nu-mi este frig și-s în putere;
Pe dinăuntru mă-ncălzește
Bătrîna și-nspumata bere!

Răbdați de frig, picior și mînă!
Spinare, umblă despuiată!
Dar ție, burduhane, berea
Să nu-ți lipsească niciodată!

O masă plină cu de toate
Nu-i pentru mine; nu-mi doresc
Decît un codruleț de pită
Și, copt pe jar, un măr crețesc.
Zăpada, gerul, vîntul, ploaia
Nu-mi pot pricinui durere:
De cald îmi ține-n locul șubei
Bătrîna și-nspumata bere.

Răbdați de frig, picior și mînă!
Spinare, umblă despuiată!
Dar ție, burduhane, berea
Să nu-ți lipsească niciodată!

Lui Tib, nevestei mele, berea
Îi este dragă precum viața,
Iar uneori bea într-atîta,
Că lacrimi îi brăzdează fața

Și-mi spune : „Bea și tu, iubite.
Eu, una, nu mai am puteré !“
Și, drăgăstoasă, îmi întinde
Stacana cu-nspumată bere.

Răbdați de frig, picior și mînă !
Spinare, umblă despuiată !
Dar ție, burduhane, berea
Să nu-ți lipsească niciodată !

Să bea, dar, toți și, adormind,
Să afle marea fericire
Pe care-o află bietul om
Atunci cînd soarbe în neștire.
Pe cei ce-ntr-una se cinstesc
Și, făr-alegere, paharul
'L închină pentru toți, Cel Sfînt
Să-i ocrotească-n veci cu harul !

Răbdați de frig, picior și mînă !
Spinare, umblă despuiată !
Dar ție, burduhane, berea
Să nu-ți lipsească niciodată !

Scena 1

Intră Diccon, venind dinspre circiuma doamnei Chat ; ține în mînă o cană cu bere. Hodge intră mai tîrziu.

DICCON

Frumos mai zici din gură, trăi-te-ar Cel-de-sus !
Nurlie jupîniță ca tine multe nu-s !
Mai adă-mi o ulcică ; spinarea mea e goală
Și frigul e amarnic : n-am nici un zor de boală !

(Doamna Chat îi mai dă o ulcică de bere pe care Diccon o bea cu nesaț.)

Că bună mai e, Doamne ! M-a și încins ! Furtună,
Poți să te-asmuți în voie, să urli ca nebună !

Deștept ar fi, zău, omul ce-ar ști să-mi spună-acum
'N ce loc să iau o cină și să apuc ce drum.
Cu-atîta mă mai mîngîi : de-i noapte sau e zi,
De-i răsărit, miaz' noapte, apus sau miazăzi;
Ce cale mi-aș alege, eu nu pot rătăci !

(Din casa cumetrei Gurton, iese Hodge cu o bucată de pîine de orz într-o mînă și cu o doniță goală în cealaltă.)

HODGE

Aceasta mi-e răsplata ! Păi, să nu mori de ciudă ?
Ce masă-mbelșugată pentru atîta trudă !
Nu tu un pic de lapte, nu unt, nu brînză... Maică !
Un codru doar de pîine și-acela din orzoaică !

DICCON

Ce-ar fi să-mi dai și mie din cele bunătăți ?
Dar după cîte-adulmec, nu prea ai ce să-arăți...

HODGE

Nu, Diccon, nici povește — afar' de-acest coltuc !
Din zori nimica încă nu mi s-a dat să-mbuc.
Sînt hămesit de foame, iar mațele din pîntec
Ba ghiorăie ca naiba, ba înfiripă-un cîntec.
De-atîta neodihnă mi-e teamă că se-ncurcă :
Imi vine prin ogradă să le întind cu-o furcă !

DICCON

N-a fost acasă nimeni să-ți deie de mîncare ?

HODGE

Ce poate să-ți dea omul dacă nimic nu are ?
Vezi strachina de lapte ? Motanu-a lins-o toată :
De șapte ani încoace n-a fost așa curată !
Știam că după ușă e-o halcă de slănină ;
Mă duc întins ; zic : totuși, de foame o să-mi țină.
Cînd dau să tai dintr-însa, ce socotești că văd ?
Nimic ! Și pe aicea Gib a făcut prăpăd.

DICCON

Are-un amestec soarta în toată-această treabă !
Ori ai călcat cu stîngul, ori ți-a făcut vreo babă.
Nici lapte, nici slănină — e nenoroc curat !

HODGE

D-apoi cumătra Gurton ce festă mi-a jucat!
Nădragii, îți dai seama, sînt rupți ca mai 'nainte:
Degeaba am rugat-o și-am stăruit fierbinte
Un petic să le pună...

DICCON

Ei, cum?

HODGE

Mai bine tac.
În zdrențele acestea arăt a neam sărac.
Cumătra mi-a făcut-o parcă-nadins...

DICCON

Cum dracul?

HODGE

Nu are-un cap pe umeri? Cum și-a pierdut dar acul?

DICCON

Daracul spui? Sau racul? Tii! Bun ar mai fi fost!

HODGE

Nu racul! Acul! Acul! O sculă cu mult rost:
Lucește ca argintul și are-o urechiușă,
E lunguieț și-mpunge cu vîrfu-i de țepușă.

DICCON

Iar nu pricep. Hodge, ia-mă, te rog, cu binișorul...

HODGE

La naiba! Cu ce coase Tom Tailor, croitorul?
Cu *acul*!!! Iar cumătra pe-al ei și l-a pierdut!

DICCON

Ce, acul? Vai, săracul! Acum am priceput.
Nădragii, va să zică, s-au dus... Halal cucoană!

HODGE

Măcar să-i înnădească... I-aș da, zău, o coroană...

DICCON

Dar dacă acul ăsta, nu știu prin ce minune,
Ar apărea deodată? Ce-ai face, Hodge? Ia spune!

HODGE

Din pungă-ndat' aș scoate un galben sunător.

DICCON

Știi să păstrezi o taină ?

HODGE

Cu dînsa am să mor !
De chiţăi, taie-mi limba !

DICCON

Atunci să faci ce-ţi spun
Și ai să capeţi acul.

HODGE

Te-ascult și mă supun.
Să fac orice sînt gata : să caut peste tot,
Să sap, să scurm, să vîntur pîn' ce n-am să mai pot,
Cu mîinile să rîcîi și să-mi zdrelesc genunchii,
Să merg în patru labe, să-mi betejesc rărunchii,
Cu tine, Diccon, veșnic ca robul să mă port !
De n-astup borta asta, pe jumătate-s mort.

DICCON

Desemne ai pricină atît să te oftici...

HODGE

Da : Kirstian Clack, frumoasă, sosește mîine-aici
Și, de ! mai știi ce poate ieși pîn' la sfîrșit ?
Duminica trecută cu tîlc ce mi-a zîmbit...

DICCON

E-o treabă încurcată și, fie spus în treacăt,
Știi cum e lumea astăzi — să punem gurii lacăt.
Mă înţelegi ? Ești gata să juri cu jurămînt
Că n-ai să sufli o vorbă ?

HODGE

Te îndoiești ? Mormînt !

DICCON

Atunci dă mîna-ncoace și spune după mine.
Ai Biblia asupră-ţi ?

HODGE

Nu am nimica.

DICCON

Bine.
Vezi să rostești întocmai, precum te-oi învăţa,
Orice cuvînt — cu mîna pe-acești nădragi. Așa.

(Hodge pune mîna pe pantalonii lui Diccon și repetă, vers cu vers, jurămintele rostite de acesta.)

HODGE

Eu, Hodge cel zdrențăros
Și fără fund în dos,
Pe-acești nădragi mă jur
S-ascult de sfatul tău,
De va fi bun sau rău,
De-ar fi orice, să-ndur !

(Sărută pantalonii lui Diccon.)

DICCON

Și-acum, Hodge, fii bun
Și fă tot ce-ți spun.
Uite ce e, frate :
Ca să afli acul,
Îl chemăm pe dracul ;
Altfel nu se poate.

HODGE

Pe dracul, Diccon, chiar pe el ?

DICCON

Ți-am spus că nu e chip altfél !
Să-ncepem, ce mai ala-bala.

(Diccon se apucă să deseneze un cerc magic.)

HODGE

Stai, Diccon, stai puțin, te rog !
Simt că mă scaldă nădușeala...
Să nu pățim vreun pocinog.

DICCON

Vezi, nu cumva să ieși din cerc !
Ei, cred acum că pot să-ncerc.
Păzea, că-ncepem trebușoara !

DICCON

(Îl așază într-un cerc mic.)

HODGE

N-o să m-atingă-aici cu gheara ?

DICCON

Cu toată laba lui cam lungă,
În cerc nu poate să te-ajungă.
Să intru-acum în joc și eu.

(Intră într-un cerc mai mare și se pregătește să conjure.)

HODGE

Stai, Diccon, pentru Dumnezeu !
Nu vrei să te-odihnești un pic ?

DICCON

Cum, Hodge, ți-e frică de nimic ?

HODGE

Mai zăbovește, fie-ți milă...
Aș vrea să lepăd din cel ud..

DICCON

Stai, Hodge ! Te temi de Sarsailă ?
(Începe să conjure.)

HODGE

Vai, mi se pare că-l aud...
Stai, să te-ncurc ar fi păcat...

DICCON

Se poate, Hodge ? Ai căpiat ?

HODGE

Fug, Diccon, nu mai pot să-ndur !
Degeaba umbli cu momele.

DICCON

Stai locului, fecior de lele !
Nu mai ai baiere la tur ?
O clipă... diavolul e-aproape...
Îl simt... e-aici... n-o să ne scape !

HODGE

Vezi, ține-l strîns ! Eu am plecat !
N-am chef să-l văd pe-ncornorat.
(Hodge fuge.)

Scena 2

Rămîne Diccon. Chat intră mai tîrziu.

DICCON

Rușine, lașule, rușine !
Te-ntrece-n josnicie cine ?
Zi, cu fugiții dat-ai bir ?

Mai bine-i, poate, într-un fel...
Că am scăpat de un mișel
E, pîn' la urmă,-un chilipir !

Șiam că acul ăsta o să
Se-nvrednicească de o glosă !
'Ntr-o piesă de n-adaogi nimic
Ce-i de la tine, cît de cît,
Înseamnă că nu ești decît
Un prăpădit de grămătic !

O clipă doar îngăduiți
Și veți vedea, înmărmuriți,
Ce glose am știut să fac
La fiecare vers și strofă,
Cum i-am băgat pe toți în cofă,
Însăilînd piesa cu un ac !

(Se îndreaptă spre ușa doamnei Chat.)

Hei, doamnă Chat ! Coniță ! Că doar nu cred să doarmă...

(Intră doamna Chat, cu un pachet de cărți de joc în mînă.)

CHAT

Cine-i acolo ? Cine, de face atîta larmă ?

DICCON

Om bun, om bun, domniță ; solie-aduc de pace !

CHAT

Cum ? Dumneata ești, Diccon ? De ce stai ? Vino-ncoace.
Hai, cărțile te-așteaptă ! De ce nu te apropii ?
Ceilalți să știi că-nșală, dar vezi să joci cu popii.

DICCON

Grozav de rău îmi pare : nu pot să stau de loc ;
Dar pîn-a mă întoarce, să-ți spun și eu un foc.

CHAT

Doll, vino-ncoa. (*Intră Doll.*) Ia-mi locul și joacă mai departe —
Să faci ca mine-ntocmai dacă nu-ți vine carte.
Regina care bate e dedesubt — știi tu ! —
Și-alături de regină mai este un atu.

Nevasta lui Sim Glover — a dracului caiafă! —
Să te păzești de dînsa căci are-un ochi la ceafă.

(Doll iese.)

Acum vorbește, Diccon.

DICCON

Mai stai, un bob zăbavă.
Ce ai să afli-acuma nu-i nicidecum o snoavă;
Dar mai întîi te jură pe lady de Bullain,
Pe Dunstan și pe Donnyke, pe regii din Kullain,
Că n-ai să scoți o vorbă...

CHAT

Jur, n-ai s-auzi nimic.
Cînd e la o adică, știu eu să tac chitic.

DICCON

Vecinei dumitale, cumetrei — lua-o-ar moșu'! —
I s-a furat ast' noapte cocoșu-ăl mare, roșu.

CHAT

Taci, soro, nu mai spune! Cum, pintenatul spornic
Ce-n fiecare noapte ținea loc de ceasornic?

DICCON

Acesta și nu altul.

CHAT

Cocoșul cel isteț,
De-l închideau de noapte cu puicile-n coteț?

DICCON

Să-l știe naiba unde,-n coteț, altundeva...
Dar vezi că Tib cumetrei i-a spus că dumneata
L-ai fi ciordit...

CHAT

Ce face??? Ei nu, că e zăludă!
Să fiu a naibii dacă...

DICCON

Taci, taci, să nu te-audă!

CHAT

Ba nu tac, cîtu-i hăul! Să vezi ce-am să le fac:
Cățelei îi smulg părul și-o bag pe vidmă-n sac!

DICCON

Ajunge, jupîniță !

CHAT

Auzi, o mocofleață,
O tîrfă și o cață să-mi zică mie hoață !
Te arză focul, scîrbă ! La greu necaz s-ajungi !
(Pornește către casa cumetrei Gurton.)
Ieși, hîrcă ! Doamne, Doamne, de ce n-am unghii lungi !
Găsi-te-ar buba neagră, pecinginea și ciuma !
(Diccon o oprește.)

DICCON

Femeie, ține-ți pliscul — altfél se-ngroașă gluma !
Nu vreau să afle nimeni că eu am zis acestea...
N-ai spus că ești cuminte pînă-mi sfîrșesc povestea ?
Și n-ai jurat ?

CHAT

Firește ! Dar dacă cineva
Te-ar ponosi într-astfel, ia spune, dumneata
Nu ți-ai ieși din fire ?

DICCON

Oho ! Și încă cum !
Să mă bîrfească-o fleoarță ? Aș face-o praf și scrum !
Și totuși, ține-ți firea și-ascultă-mă : eu cată
Din toată treaba asta să ies basma curată.

CHAT

Te-ascult atunci, vorbește. Ei hai, nu sta degeaba !

DICCON

Eu zic că e mai bine să-nceapă cearta baba.
Pun rămășag cinci lire pe-un găinaț de curcă
Că baba o s-arunce cît colo fus și furcă
Și o să vină-ncoace spre-a-ți cere socoteală.
Țib i-a șoptit că-ast' noapte ai pus cocoșu-n oală,
L-ai jumulit de pene, l-ai sfîrtecat, apoi,
L-ai văduvit de labe, -ngropîndu-le-n gunoi...

CHAT

Vai, cerule ! Mă-ntunec !

DICCON

Mai ține-te puțin.
Cînd o veni cumătra să-și verse din venin,
Repede-te ca-n brînză ! Înjur-o ! Dă în ea !
Ce va urma, urmeze — dar eu scap de belea.

CHAT

Să știi c-o fac pastramă ! Ah, nu mai am răbdare !
Am să-i arăt strigoaicei că tot eu sînt mai tare !
Nu mai stăteam o clipă, de nu m-ai fi rugat.

DICCON

Să vină-ntîi, pe urmă o iei la scărmănat.
Acum te du-năuntru, dar, Chat ! nu trăncănești !
Am să mă-ntorc de-ndată ce-o să mai aflu vești.
Ți-am spus acestea toate că, de ! nu-mi ești străină,
Și-am vrut să știi ce-ți coace pidosnica vecină.
Cu bine, dar.

CHAT

Stai, frate, să bei ceva. Doll ! Doll !
O bere pentru Diccon ! Hai, prea te miști domol !

(Doll aduce o cană cu bere.)

Scena 3

Rămîne Diccon. Hodge intră mai tîrziu.

DICCON

La un butoi știut-am, așadar, să dau cep ;
S-ar cuveni, se pare, cu-al doilea să-ncep.

(Hodge își vîră capul pe ușa casei cumetrei Gurton.)

HODGE

Ești viu ? Dacă m-apropii, n-am să pățesc nimic ?

DICCON

Dai cinstea pe rușine ! Să știi că nu-ți mai zic
O vorbă : ești în stare s-o iei, iar, hacana !

(Hodge înaintează ; e îmbrăcat cu pantalonii pe care cumătra a vrut să-i cîrpească.)

HODGE

Găsit-au, cumva, acul ? Grozav m-aș bucura !

DICCON

Să-ți mulțumească ție ! Un pic de-ai mai fi stat,
Ți-l aducea pe tavă chiar cel încornorat !

HODGE

Pe unde să îl caut n-a zis ?

DICCON

Hodge, ești un prost !
Pîn-a-l chema pe dracul, să-l cauți avea rost ;
Acuma — aliluia ! De-aceea, ce mi-a spus
Sînt vorbe fără noimă, trăsni-l-ar Cel-de-sus !

HODGE

Ascultă, Diccon — dracul n-a zis : „hoho ! haha !“ ?

DICCON

De zăboveai, tu însuți ai fi strigat așa !

HODGE

Cînd am plecat, zău, Diccon, zbiera ca un măgar !
Ce-a zis ?

DICCON

Mai știu eu parcă ? Mi-e capul călindar !
A spus ceva de-o mîță, i-a tot dat zor cu „cat“ ;
De-un șobolan așijderi, adicătelea „rat“,
Iar spre sfîrșit, într-una, a bălmăjit „chat ! chat !“
Cuvintele acestea, vezi tu, 's de nepătruns,
Deși cred că-ntre ele e acul nostru-ascuns.
Se poate ca motanul cumva să-l fi-nghițit ;
In paiele din curte dom' Rat să-l fi găsit ;
Sau doamna Chat, vecina, să-l fi furat — se poate !
Dar mîini pe vremea asta aflăm noi despre toate !

HODGE

De ce nu-n seara asta ? Nu vezi în ce hal sînt ?
(Arată spre gaura de la pantaloni.)

DICCON

Nu cred c-are să iasă așa, ca din pămînt.

HODGE

Nu văd altă ieșire atunci, pe Belzebut !
Decît de la Sim Glover un clește să-mprumut
Și singur pantalonii să mi-i cîrpesc cumva.

DICCON

Pe mîine, Hodge, pe mîine ! De știre îți voi da.

(Hodge o ia pe uliță.)

Scena 4

Diccon rămîne. Cumătra intră mai tirziu.

DICCON

Se-nvîrte roata morii : cumătra vine-ncoace !
Nu-i spun nimic ; pe urmă... Ha, ha ! Incurcă-i, drace !

(Cumătra Gurton iese din casa ei.)

CUMĂTRA

Să nu-mi mai aflu acul ? Să n-am acest noroc ?
Doar n-a făcut picioare, mai e-n același loc !

DICCON

Ce s-a-ntîmplat, mătușă, de-oftezi așa fierbinte ?
Mă tem de supărare să nu te strici la minte.

CUMĂTRA

Ah, Diccon, sînt pierdută și-amar îmi este traiul !

DICCON

Amar le fie celor cari merită ; ce-i baiul ?

CUMĂTRA

Cu cît mă-ndemn mai tare și vreau să uit de dînsul,
Cu-atît simt mai năvalnic cum mă îneacă plînsul.
Un ac fără pereche ! Un ac, o bunătate !
Și, iacă, Diccon, află că l-am pierdut. Se poate ?

DICCON

Cum? Cînd?

CUMĂTRA

Of, Doamne, Doamne, acum ce să mă fac ?
Ca el nici pomeneală să mai găsesc alt ac !

DICCON

Eu unul cred că răul nu-i de nelecuit...

CUMĂTRA

Cum ? Știi ceva de locul spre care a pornit ?

DICCON

Cam știu. Nu pot a-ți spune la ce anume ceas
Chiar lîngă ușa asta, cumătră, nas în nas
M-am întîlnit cu-o doamnă, vecină-a dumitale.
Eu — „bună ziua !“ dînsa — nimic ! se-oprește-n cale,
Se-apleacă și ridică de zor un ac de jos,
Îmi rîde-n nas, se-ntoarce și-o șterge-apoi frumos !
Că-i acul dumitale eu sînt încredințatt.

CUMĂTRA

Incape îndoială ? Păi chiar aici am sțtat
Cînd mi-a căzut din mînă ! Cine-i otrăava, maică ?

DICCON

In sat nici că se află asemenea șerpoaică :
E doamna Chat, cumătră...

CUMĂTRA

Trăsni-o-ar Cel-de-sus !
Mă duc întins la dînsa — ce zic, că m-am și dus !
(Pornește spre doamna Chatt.)

DICCON

'Nainte de-a te duce, aș vrea să-ți daiu un sfat :
Muierea asta, află, e dracu-mpielițat ;
De-aceea-s de părere s-o iei cu binișorul,
Altminterea se poate să nu-ți mai dea odorul.
Cînd s-a plecat să-l ieie de-aici, din fața ușii,
I-am spus : „Cucoană ! acul acesta-i all mătușii !“
Iar ea : „Ce-ți pasă, gîlmă, ce strîng eu de pe jos ?
Pupa-m-ai știu eu unde !“ Vroia să spună-n dos !
O șterge-apoi ; iar neica, pe urma matracuchii,
Ca gospodarul vrednic, vînînd, de zor, păduchii
Din somn cînd se trezește, căci prea avan îl pișcă...
S-auzi sudalme ! Gura-i mergea ca o morișcă !
Zicea că ești o tîrfă și eu un coate-goale ;
Că de ce-am spus că acul nu este-al dumisale ?

CUMĂTRA

Și-nchipuie adică această paceaură
C-o să-mi abată gîndul dacă e rea de gură ?

DICCON

De n-o să-i zici nimica, s-o vezi pe marțafoaie !
Cum spune că-ai luat hapul, cum rîde și se-nfoaie !

CUMĂTRA

Vrea să mă-mbrobodească ? Am să-i arăt broboadă !
La acul meu rîvnește ? Pe ace o să șadă !

DICCON

Cumătră, n-ar fi bine prea aspru să o depeni ;
Oricum, nu-i spui de mine dac-ai să-ți ieși din pepeni.

CUMĂTRA

Mă duc puțin în casă să-mi pun un șorț curat.
Ah, acul de mi-l aflu, tu n-ai să fii uitat.

(Cumătra intră în casă.)

Scena 5

Diccon rămîne.

DICCON

Incepe dandanaua ! E de-ajuns ca una
S-o vadă pe cealaltă, că s-a stîrnit furtuna !
Cumătra o să vină — aș pune rămășag ! —
Cu-o baniță de pietre și, poate, cu-un ciomag ;
Cît despre crîșmăriță, de-ocară să rămîie
Cînd ea din fire nu e nici blîndă, nici molîie ?
Deci, preacinstite fețe, mai zăboviți o clipă,
Rău n-are să vă pară văzînd ce se-nfiripă.
Eu, pînă una-alta, m-oi repezi în sat
Să-mi văd niște prieteni ; am să mă-ntorc îndat'.
Ziceți-i, măi, din ceteri, cu veselie multă,
Să-și descrețească fruntea acei ce ne ascultă !

(Diccon o ia pe uliță în jos.)

ACTUL III

Scena 1

Intră Hodge cu curelele și o sulă; se întoarce de la Sim Glover.

HODGE

Ce om Sim Glover ăsta ! E bun să-l pui la rană !
Cum mi-a-nțeles durerea, cum și-a făcut pomană !
Mi-a dat cele mai groase și trainice curele :
Nici calul lui Tom Tankard nu rupe-așa o piele.
Dorind el să mă scape cu totul de belea,
Mi-a-mprumutat și sula ca să m-ajut cu ea.
Simt mare ușurare că nu am să mai cat
Lîng-a cumetrei ușă acel ac blestemat !
De ce cu lumînarea să bîjbîi după sculă,
Cînd pot să-mi dreg nădragii cu-o cizmărească sulă ?

Scena 2

Cumătra se întîlnește cu Hodge la ușă.

CUMĂTRA

Hodge, veste minunată, ce nu ți-ar da prin gînd :
Știu cine mi-a luat acul și am să-l văd curînd !

HODGE

Ba, zău ! E-o nălucire sau o minciună, cum e ?

CUMĂTRA

Acesta-i adevărul, nu-mi arde-acum de glume.

HODGE

Ei nu, că nu se poate ! Știi unde l-ai pierdut ?

CUMĂTRA

Știu cine l-a găsit !

HODGE

Haiti ! Atunci, pe Belzebut !
Mai rămîneți cu bine, voi, sulă și nojițe !
Dar unde-i ? Și pe cine să-njur ca să sughițe ?

CUMĂTRA

Pe prefăcuta aia de Chat ! Ea l-a furat !

HODGE

De unde știi ? Și dacă n-o fi adevărat ?

CUMĂTRA

Mi-a spus nebunul Diccon ; se jură c-a fost martor...

HODGE

Alei ! nu știi de ce e în stare acest tartor ?
Se ține ziua-ntreagă de șotii și drăcii ;
Mai ieri pe Scaraoțchi l-aduse printre vii !
Ce-a mai zbierat Satana ! „Ho, ho !“ — așa zicea ;
Dac-ai fi fost acolo, te-ai fi crucit, da, da !

CUMĂTRA

Dar ție ți-a fost frică ? Știi, mie poți să-mi spui...

HODGE

Aș ! s-a ferit de mine, că-i arătam eu lui !

CUMĂTRA

Avea și coarne dracul ? L-a-mpuns pe carevaș ?

HODGE

Avea ! Cît două turle ! Cred că monahul Rush [1]
Cel zugrăvit pe pînze, cu-o coadă ca de vacă
Și labe despicate, îi seamănă oleacă ;
Ce zic ! gîndind mai bine, îi seamănă leit !
Același rînjet groaznic, același chip pocit...

CUMĂTRA

Preasfîntă Născătoare ! Zi, Diccon l-a adus ?

HODGE

Stai, frate, și ascultă ; n-am spus ce-aveam de spus.
Cînd s-a ivit, dar, dracul, mi-a zis, așa-n secret,
Că acul dumitale e-n mîna doamnei Chat.

CUMĂTRA

Atuncea hai, să mergem, s-o ispitim cu vorba ;
De ce își vîră rîtul unde nu-i fierbe ciorba ?

---

[1] *Friar Rush,* erou al unei povestiri populare engleze în care se descriu peripețiile unui demon travestit în călugăr.

HODGE

Să mergem ! Uite-o colo : stă-n ușă la taclale.
Dă-i zor ! Ce-i, acul dînsei ? E acul dumitale !

Scena 3

Cumătra înaintează către doamna Chat.
Hodge, prevăzător, se ține la distanță.

CUMĂTRA

Te rog frumos, cucoană, să-mi dai ce este-al meu.
Ți-am luat eu vreodată măcar un muc de seu ?
Dă-mi, așadar, avutul și să trăim în pace !

CHAT

Cum ? Ai venit încoace ca să mă-njuri ? Piei, drace !
N-auzi ? Ia-ți valea, vidmă ! Cu Hodge poate c-ai vrea
De zile să mă mîntui aici, în casa mea ?

CUMĂTRA

Zadarnic îți caști lioarba, tot n-ai să mă mănînci.
Rămîn ne-nduplecată, chiar de mă rogi în brînci !
Eu nu-mi cer decît dreptul, și-l cer stăruitor :
Știi, doar, că și săracii își apăr dreptul lor.

CHAT

Ce tot îndrugi, muiere ? Te-ascult și-mi vine greață.
Ia stai ! Ai zis, îmi pare, că eu aș fi o hoață ?

CUMĂTRA

De zis, n-am zis nimica, dar pot să dovedesc
Că tu mi-ai luat un lucru pe care-l prețuiesc.

CHAT

Ce „luat" ! „Furat" ! Vorbește pe șleau, că eu te-ascult.

CUMĂTRA

Ba nu ! L-ai luat de parcă era al tău de mult.

CHAT

Rușine, zgripțuroaico, de mii de ori rușine !

CUMĂTRA

Să-ți fie ție, tîrlă, și celor ce-s ca tine!

CHAT

Să crape-n șapte gura ce-astfél mă ponosește!

CUMĂTRA

Ba, șoldurile tîrfei care-a furat vulpește!

CHAT

Vin' mai aproape, oafă!

CUMĂTRA

Vin' să te judec, caţă!

CHAT

Baborniță vopsită!

CUMĂTRA

Căţea cu strungăreaţă!

CHAT

Tichie îți lipsește!

CUMĂTRA

Și ție, înc'un pește!

CHAT

Ți-arăt eu, babahuie!

CUMĂTRA

Ți-arăt eu,capră șuie!
Curcă plouată! Iapă!

CHAT

Otreapă! Scîrbă! Țoapă!
Urciorul nu se duce de multe ori la apă!
La fapte, dar! te-nvăț eu să nu mai pleci de-acasă!

CUMĂTRA

Te-ncumeți, va să zică, beţivă ticăloasă? *(Se bat.)*

HODGE

(de la distanţă)

Să n-o slăbești, cumătră! Fă-i spatele burduf!
De ce n-o muști? Cu dreapta! Apuc-o și de ciuf!
Cu unghiile! Haide! Și ochii... nu i-i scoți?

(Doamna Chat o trîntește pe cumătră la pămînt.)

Ce, nu mai poți, cumătră? Sus! Trebuie să poți!

CHAT

(către Hodge)

Și tu cum îți închipui că scapi, urdu-belea ?

(Hodge fuge. Doamna Chat o bate zdravăn pe cumătră.)

Te-nvăț eu să mai clămpăni pe socoteala mea !
Să te vedem, cucoană, pe unde scoți cămașa !
Azi ți-ai găsit cu mine nu nașul, ci nănașa !

(Doamna Chat iese. Intră Hodge cu un ciomag zdravăn în mînă.)

HODGE

Pe unde-mi ești, buleandră, să-ți dau vreo trei ciomege ?
Feri, neamule, căci bîta în beznă nu alege !
Nu te lăsa, cumătră ! hai, umflă-i un chilom !

(Doamna Chat apare din nou în ușă.)

Ia vezi, să nu te-apropii, că fac moarte de om !

CHAT

VenișI iar, moș tăgîrță ? Doll, adă-o țăcălie !

HODGE

Să știi că-l chem pe diavol ca el să te sfîșie !

(Către Cock.)

Cock, nu închide ușa ! *(Către doamna Chat.)* Te-apropii ? *(Către Cock.)* Ușa, Cock !

CHAT

Cutează, mațe-fripte ! Știi că de mult ți-o coc !

(Înaintează spre Hodge.)

HODGE

Am să te fac pastramă. *(Hodge fuge în casă.)* Zăvorul, Cock, ce stai ?

CHAT

Urît ai fi pățit-o, un bob de zăboveai !

(În timp ce doamna Chat stă în ușă amenințîndu-l pe Hodge, cumătra se scolă și o atacă pe la spate.)

CUMĂTRA

Păzește-ți gîtul, fleoarțo ! Am să-ți arăt eu ție !

(O trîntește pe doamna Chat la pămînt și o bate zdravăn.)

HODGE

(din ușă)

Așa, cumătră Gurton ! De frică să te știe !
Bușește-o ! Umfl-o ! Stric-o ! Prefă-o în piftie !

CHAT

Zi, pe la spate, iazmă ? Păzește-ți bine chica !
Mă scol eu, n-avea grijă, acușa-acușica !

(O doboară pe cumătră și o bate iar.)

Mai na, na — să-ți ajungă ! Mai turui ? Îți dă mîna ?

(Doamna Chat iese, triumfătoare. Puțin mai tîrziu, Hodge înaintează prevăzător.)

HODGE

Ridică-te, cumătră... Unde-a plecat hapsîna ?
De frica mea a șters-o, ce mai la deal, la vale !

CUMATRA

Dar cînd m-a dat de-a dura, unde erai matale ?

HODGE

Ascultă, cumetrițo, nu-ți fie cu bănat :
Doar toroipanul ăsta de moarte te-a scăpat !
Și acul ? Îi pui cruce ?

CUMATRA

Ce bine mă cunoști !
Că doar n-o să-i rămînă ăstei bătrîne cloști !

HODGE

De l-ai găsi o dată și nu v-ați mai certa ;
Altminteri, zău, îmi vine să crap țeasta cuiva !

CUMATRA

Știi, Hodge, în satul nostru-i un popă învățat,
Dom' doctor Rat ; aș zice să-i cerem lui un sfat.
S-o cheme la spovadă, canon grozav să-i dea,
Să vezi cum iese acul ! De nu, la iad cu ea !

HODGE

Năstrușnică idee. Poftește-l ; după mine,
Cu cît vine mai iute, cu-atît va fi mai bine !
Auzi, dracul lui Diccon cînd a venit avan,
A pomenit într-una de Chat, Rat și-un motan.
Cumătră, popa ăsta ne scapă de păcat.

CUMĂTRA

Să vină de îndată ! Hodge, cheamă-l pe băiat.

HODGE

Hei ! Cock ! Nu se aude ? Ia vino-ncoa puțin !

COCK

(intrînd)

Ce s-a-ntîmplat, cumătră ? E cerul mai senin ?
Aștept ; care-i porunca ?

CUMĂTRA

Ascultă, Cock, mergi iute
La doctorul Rat, maică, și roagă-l să m-ajute
Că, de ! sînt cam bolnavă, mi-e că m-oi prăpădi.
Ai să-l găsești acasă, la crîșma doamnei Bee
Sau, poate, la Hob Filcher — mi-ajunse la ureche
Că berea ce o are nu și-ar afla pereche.

COCK

Să viu cu el încoace ? Și chiar acum ?

CUMĂTRA

Păi, dar !

COCK

Am să mă-ntorc, cumătră, cît scaperi din amnar !

(Cock pleacă.)

HODGE

Pîn' ce-o să vină popa, ce-ar fi să stăm și-n casă ?
Ei, hai, curaj, femeie, și nu mai fi botoasă !
Nu zic, întîia oară te-a biruit, se poate ;
Dar las' că-ai deznodat-o cînd i-ai căzut în spate !

CUMĂTRA

Nu, nu, am s-o mai scarmăn : mai are de pierdut !
Ce-a pătimit acuma a fost un început ! *(Intră în casă.)*

Scena 4

Tib intră, grăbită, se întîlnește cu Hodge și cumătra. Cock intră mai tîrziu.

TIB

Cumătră, Gib al nostru răsuflă scurt și des
Și șuieră de parcă-i atins de tignafes.
Zău, ce-ar putea să aibă de face-așa urît ?

HODGE

Ce are ? Acul nostru i s-a oprit în gît !

(Hodge ia motanul și-l cercetează.)

Achipuie-l, cumătră... Înțeapă ! Cînd vă spui !

CUMĂTRA

Nu simt nimic.

HODGE

Deștept e ! Cotoi de felul lui
Nu se mai află altul, din Tyne pîn' la Tamisa,
Deștept și harnic — mamă, cîți șobolani ucis-a !

TIB

A înghițit vreun lucru ce lunecă mai greu ;
Nici nu e de mirare, cînd umblă teleleu
Și nu mai dă pe-acasă.

CUMĂTRA

Și dacă-i un șurup ?
Atunci s-a zis cu tine, Gib, rece-am să te pup !

HODGE

Ba-i acul dumitale, să fiu afurisit !
Din gît i-l scot îndată ; ia dați-mi un cuțit !

CUMĂTRA

Motanul meu, săracul ; mai lasă-mi-l întreg !

HODGE

Am spus că, de mînie, ucid fără s-aleg !
Ei, las' că facem altfel... Tib, ține-i coada fus ;
Il țesăl și-o să scoată tot ce-a băgat pe sus.

CUMĂTRA

Să-l țesăli, Hodge ? Cum asta ?

HODGE

Adică nu-s în stare ?
Nu face-așa Tom Tankard cu cele iepușoare ?

(Intră Cock.)

CUMĂTRA

Hodge, ia mai taci o clipă. *(Către Cock.)*
Ei, spune, l-ai găsit ?

COCK

Am fost peste tot locul, precum ai poruncit.
A zis că vine-ndată : să-l aşteptaţi acasă.

CUMĂTRA

L-ai dibuit pe unde ? Stătea cumva la masă ?

COCK

La masă... la Hob Filcher ; sorbea dintr-un pahar,
În timp ce ditai crabul se pîrpălea pe jar.
Era un du-te-vino şi-o zarvă şi-un miros,
Încît zău că stomacul mi s-a întors pe dos.
Mai află că, deunăzi, dom'doctor a găsit
O sulă de-a lui Filcher băgată-ntr-un poclit.
Pun capul jos, mătuşă, c-o să găsească acul.

CUMĂTRA

Mă bucur s-aud asta. Nădăjduiesc pe dracul
Să-l facă-n patru popa. Mergem în casă-acu' ;
De-aflăm ceva bucate, ai să te-nfrupţi şi tu.

(Intră în casă.)

ACTUL IV

Scena 1

Intră doctorul Rat. Cumătra Gurton intră mai tîrziu.

DOCTORUL RAT

Mai bine să fii cîine, legat în cotineaţă,
Decît în satul ăsta duhovnicească faţă ;
Să nu ai nici răgazul de-a-ţi face o nevoie,
S-alergi de colo-colo că, de ! e zor-nevoie,
La verigaşi şi tîrfe, cu ghete scîlciate
Şi oase betejite ; păi asta e dreptate ?
De-abia mă aşezasem să sorb din cea stacană,
Cînd văd că un nevîrstnic mă trage de pulpană :

„Cumătra Gurton, nene, s-a-mbolnăvit ; vă roagă
Să treceți pe la dînsa, să-i dați ceva s-o dreagă".
Păi, dar ! Se poate altfel ? De ce să-ndure, biata ?
O doare-un vîrf de deget ? Să vină Rat ! Rat, gata ;
Ce-i drept, de stau acasă, am numai de pierdut :
Scap un purcel de lapte sau un clapon umplut.
Adesea mi se-ntîmplă cînd aflu ce-i năcazul
Să văd că-i o nimica — o glumă de tot hazul !
Iar eu i-ascult și turui la gură făcînd caș !
Ar însemna altminteri să ies eu păgubaș.

(O vede pe cumătra Gurton lucrînd în casă.)

Trudești, cumătră Gurton ? Sînt eu, doctorul Rat !

CUMĂTRA

(intrînd)

Te-am deranjat, așa e ? Îmi pare rău, regret.

DOCTORUL RAT

Ce s-a-n-ntîmplat, cumătră ? Nu-s toate-n rînduială ?

CUMĂTRA

Să vezi : bolnavă nu sînt, și totuși, am o boală.
De ce anume sufăr îți spun eu acușica.

DOCTORUL RAT

A lepădat Joiana ? Sau a fătat purcica ?

CUMĂTRA

De se-ntîmplau acestea, știam eu ce să fac !

DOCTORUL RAT

Atunci ?

CUMĂTRA

Vai, domle doctor ! Am prăpădit un ac !
Un ac, o bunătate ! Un ac, o grozăvie !
Și ce crezi ? Pîn' la urmă, îți spun ca să se știe :
O tîrfă, dînd tîrcoale, l-a dibăcit, l-a luat
Și-acum nu recunoaște că-i lucru de furat.

DOCTORUL RAT

Și cine zici că...

CUMĂTRA

Tîrfa ! Ce i-a ieșit din bot !
Vai, vai ! Hodge, vino-ncoace ! Să-ți spună dînsul tot !

Scena 2

Intră Hodge și se apropie de doctorul Rat și de cumătră. Diccon intră mai tîrziu.

HODGE

Cu plecăciuni, părinte.

CUMĂTRA

Cu bună vremea, bade.
Povestea cea cu acul ia spune-ne cum șade ;
'Mneata o știi mai bine.

HODGE

O știu de-a fir-a-păr
Și-am să vă spun îndată întregul adevăr.
Cumătra Gurton, dară,
Stătea la ușă-afară :
Și cum stătea așa,
A prins a se mișca. Buun...
Și cum s-a bîțîit,
Și cum s-a fîțîit,
Acul l-a prăpădit.
Cînd pune mîna ea pe furcă,
Lovește, nu se-ncurcă. Buun...
Cu furca a chitit
Motanu-afurisit,
Pe Gib, precum îmi pare,
V-am spus adinioare.
Motanu' ăsta-i bun
Să faci din el săpun. Buun...
Și acul a plecat,
Podeaua l-a mîncat.
Veni apoi și fleoarța,
Cucoana Chat, cu harța,
Să-și ceară înapoi
O ceașcă și un țoi. Buun...

Și chiar aici, la poartă,
Of, de-aș vedea-o moartă ! Buun...
De-aici a luat ea acul
Și l-a umflat, săracul !
Atuncea cumetrița
S-a dus la crîșmărița
Ca să-și reia odorul
Iar fleoarța : cu toporul ! Buun...
Cu gura a spurcat-o,
De ciuf a apucat-o,
Pe față-a zgîriat-o,
'N bătaie a zvîntat-o,
Și-n iarbă a culcat-o. Buun...
Credeam c-o s-o sugrume ;
Ce zici, părinte ? Cum e ? Buun...
Văzînd eu, dar, acestea,
Mi-am zis să-nchei povestea ;
Și fără multă vorbă,
Hop ! M-am băgat în ciorbă.
Pe fleoarță-am mîngîiat-o,
Cumătra am scăpat-o,
Lovind ca un nebun. Buun...
Ce alta să vă spun ?

CUMĂTRA

Da, ăsta-i adevărul ! Hodge, știi ce-am să-i spun eu ?
„Fă,
Hai să te las în pace !" Dar asta-nseamnă că
N-o să ne lase dînsa ; și, iarăși, mai înseamnă
Că acul va rămîne la preacinstita doamnă !

DOCTORUL RAT

Mă rog, dar eu, cumătră, ce trebuie să fac ?
Cel mai cuminte lucru ar fi să vă împac.
Dar ești încredințată că dînsa ți l-a luat ?

CUMĂTRA

Ascultă, părințele, n-aș vrea să-mi fac păcat ;
Dar, uite, vine omul care era acolo
Cînd l-a-nhățat și-n grabă s-a dus pe-aici încolo.
Chiar dumneata întreabă-l, de nu mă crezi pe mine
Și-ajută-mă povestea s-o încheiem cu bine.

(Vine Diccon, dinspre stradă.)

DOCTORUL RAT

Ia vino-ncoace, Diccon. Ai știre dumneata
Că doamna Chat găsit-a un ac ? 'Ai ? Poți jura ?

DICCON

Mi-e greu să jur, părinte. Ați rîde amîndoi.

CUMĂTRA

Auzi-l, Preacurată ! Acum dai înapoi ?

DICCON

Am zis ce-am zis ! Nu-nseamnă că ce-am zis să mai zic.

DOCTORUL RAT

Zici, dar, ceva de parcă n-ai vrea să zici nimic.

DICCON

Precum ai zis, părinte ; vezi, nu jur, tac chitic.
Un om de omenie pe-aceea se cunoaște
Că-atunci cînd la o vorbă i-a dat drumul din praște,
'Napoi nu și-o mai cere ; și eu și dumneata,
Cinstiți fiind, se cade să facem chiar așa.

DOCTORUL RAT

Deci nu ne-ajuți să facem măcar un pas 'nainte ?

DICCON

V-ajut, dacă la sfatul acesta luați aminte :
Eu cred că nu e bine ca doamna Chat să vadă
Că sîntem strînși cu toții aicea în ogradă.
Plecați și stați prin preajmă, pe cînd eu, într-aceste,
Am să mă duc la dînsa ca să mai văd ce este ;
Și chiar dac-o să tacă, voi ști eu cum să fac
Să-i smulg pînă la urmă vreo veste despre ac.

CUMĂTRA

Așa, așa, măicuță ; noi te-așteptăm în casă.

DOCTORUL RAT

Eu nu mai pot să-ntîrzii : am trebi ce nu mă lasă.

DICCON

Nu ține mult, dom' doctor, și, zău, ar fi păcat
Să nu cunoști urmarea ; mă-ntorc ne-ntîrziat.

HODGE

Hai, fă-ne, zău, hatîrul, mai stai, doar n-o fi foc.

Ei bine, fie ! Diccon, să nu-ntîrzii de loc.

(Doctorul Rat, cumătra și Hodge intră în casă.)

Scena 3

Diccon rămîne.

DICCON

Bun sfat, cinstite fețe ! Cu sfatul ăsta rost e
Ca popa să se-aleagă cu-un pic de bogdaproste.
Dar mai întîi de vorbă voi sta cu doamna Chat,
Ca dînsa-n mreji să-l prindă pe domnul doctor Rat.

(Diccon se îndreaptă spre doamna Chat care tocmai iese din casă.)

De-această întîlnire sînt tare bucuros.

CHAT

Dar unde te duci, Diccon, atît de vijelios ?

DICCON

La dumneata, coniță, să-mi spui ce-ai mai aflat
Despre povestea ceea. Sînt noutăți în sat ?

CHAT

Sînt, Diccon. Hodge și baba nu prea mai pot de bine ;
Să fi văzut trînteală ce-au luat ei de la mine !
La început cumătra în ceafă-a izbutit
Să-mi care vreo trei ghionturi, dar pînă la sfîrșit
Am burdușit-o-n lege. Cît despre dobitoc —
Noroc pe el cu carul ! — dacă n-o lua din loc,
Cu unghiile astea îi răzuiam eu barba,
Și-ar fi învățat atuncea să-și strîngă-acasă lioarba.

DICCON

Zi, doamnei i-ai plătit-o cu vîrf și îndesat...

CHAT

Dacă-ai fi fost de față, de rîs te-ai fi strîmbat.
Intr-un tîrziu, Hodge, tontul, s-a-înturnat cu-o ghioagă,
Zbierînd, cu chip s-arate că nu mai e de șagă,
Că-i gata să-l înfrunte pe însuși Belzebut.
Cînd m-a văzut, a șters-o...

DICCON

Acum am priceput
De unde-atîta scîrbă pe bietul hodorog.

CHAT

E mînios, zău, Diccon ? Spune-mi cum e, te rog.

DICCON

Nu sînt nici două ceasuri de cînd ne-am despărțit.
Cumplit la-nfățișare, jura necontenit
Că n-are să te ierte, că mîine dimineață
Ce păsări ai în curte n-au să mai fie-n viață.
De la găini și gîște ia-ți, dară, rămas bun,
Nu le lăsa-n coteață, ascultă-mă ce-ți spun.

CHAT

Ori capu-n ștreang și-l pune, ori vine într-acoace,
E cam același lucru.

DICCON

Te cred ; totuna face.
E vreo spărtură lîngă cazanul cel de bere,
Pe unde-un lotru poate pătrunde după vrere ?

CHAT

Și încă una mare.

DICCON

Ei, ce mai tura-vura,
Pe-acolo Hodge chitește să intre...

CHAT

Secătura !
Să vină ! Să poftească ! Să-i dăm de cheltuială !

DICCON

Tot ce ți-am spus, coniță, nu este vorbă goală.
Aș da și eu un șiling să fie scuturat.

CHAT

Ha, ha ! Grozav mă bucur de tot ce am aflat !
Lă buza crăpăturii am să așez o cadă
Cu apă clocotită în care o să cadă
Cînd va-ncerca să treacă. S-a zis cu Hodge, s-a zis !

DICCON

Ți-am spus acestea-n taină, vezi să nu zici nici „pis".

(Doamna Chat intră în casa ei.)

Scena 4

Diccon rămîne.

DICCON

Doar doctorul lipsește, ca să înceapă piesa...
A ! Uite-l... vine... Bietul ! Ce-o să mai cadă mesa !

(Intră doctorul Rat din casa cumetrei.)

DOCTORUL RAT

Ei, doamna Chat acasă-i ?

DICCON

De, pentru unii este,
Iar pentru alții nu e. Oricum, n-a prins de veste
Cînd am intrat în casă, deși e hîtră foc...

DOCTORUL RAT

Și... ai făcut vreo treabă, sau n-ai avut noroc ?

DICCON

Părinte, eu din fire-s destul de priceput ;
Așa că pîn' la urmă nu m-am lăsat bătut.

DOCTORUL RAT

Și acul ? Ce-i cu acul ? Văzutu-l-ai cumva ?

DICCON

Văzut, văzut, firește... altminteri se putea ?
Puțin lipsit-a, totuși, ca să mă dau de gol
Și să mă-ntorc de-acolo cu coada mototol.

DOCTORUL RAT

Vorbești în pilde, Diccon ?

DICCON

În pilde,-așa e. Poama,
Pe-o laviță trîntită, sporovăia cu mama
Lui Cock și-n timpu-acesta — mă urmărești, părinte ? —
Cu acul cumetriței cosea niște veșminte !
Cît despre lumînare, stătea chiar lîngă dînsa :
De-o ciocăni vreunul, Chat să și sufle-ntr-însa.
M-am strecurat cu grijă — știu casa pe de rost —
Lipindu-mă de ziduri de parcă n-aș fi fost,
Și am văzut ca-n palmă cum coase de frumos !
Acel ce nu mă crede e-un mare minciunos.

DOCTORUL RAT

Îmi pare rău că n-am fost în locul dumitale...

DICCON

Dacă dorești, dom' doctor, pot să te pun la cale
Cum să ajungi acolo: cunosc eu un locșor
De unde pe cucoană ai s-o zărești ușor.

DOCTORUL RAT

Invață-mă și, Diccon, să știi că de mi-ai cere
Să-mi zălogesc stacana ca să te-adăp cu bere,
Nu m-aș codi o clipă!

DICCON

Atuncea, hai încoa!
Sutana scoate-o. Gata?

(Doctorul Rat își scoate sutana.)

Ei, vezi aici ceva?
E-o gaură prin care, dacă te strîngi puțin,
Aluneci în odaie, apari ca din senin
In fața crîșmăriței și-o prinzi cu mîța-n sac —
Ca să vorbim în pilde — cu al cumetrei ac!

DOCTORUL RAT

N-o fi cumva la capăt hîrdăul cu lături?

DICCON

N-am fost eu adineaori în casă?

DOCTORUL RAT

Poți să juri?

DICCON

De bună seamă. Vorba! Ei, dă picioru-ncoace...

(Diccon îl saltă.)

Eu am s-aștept aicea. Să vii cu vești de pace!

(Doctorul Rat se furișează în casă. Doamna Chat și slujitoarele ei tabără asupra lui cu ciomegele.)

DOCTORUL RAT

Văleu! Văleu! Sări, Diccon! M-omoară! Ajutor!

DICCON

De nu-ți dă acul, spune-i că ai să faci omor!
Cum, fetelor, vulpoiul ce veșnic dădea iama
Prin cele orătănii l-ați prins? Făceți-i seama!

Ba nu — cruțați-l, totuși, căci poartă comănac,
Dar ciomăgiți-l zdravăn : să nu vă uite-n veac.

(Diccon pleacă. Doctorul Rat iese din spărtură, cu hainele zdrențuite.)

DOCTORUL RAT

Afurisit să fie acel ce-a uneltit !
Afurisită clipa aici cînd am venit !
A tăbărît asupră-mi de tîrfe o oștire
Și iată-acum, zadarnic încerc să-mi vin în fire !
Se va căi amarnic cel care-a pus la cale
Nemernicia asta — nu dau două parale
Pe viața-i de-azi încolo — voi ști eu să-l învăț !
Am să-l jupoi și pielea am să-i atîrn în băț !
Mă duc la master Baylye să-i spun și lui, iar el
Pe-aceste ucigașe le va zdrobi-ntr-un fel.
Nu beau un strop și-un codru de pîine nu îmbuc
Pîn' ce pe master Baylye aicea nu-l aduc !

(Iese.)

ACTUL V

Scena 1

Intră master Baylye, condus de doctorul Rat. Baylye e însoțit de servitorul său, Scapethryft.

BAYLYE

De vină, părinte le, ești singur dumneata,
In totul sau în parte ; asta-i părerea mea.

DOCTORUL RAT

Dacă-i o vină-aceea că, amărît cum este,
Un om sărac mai cade și pradă unei feste
Și-l dezgolesc tîlharii și, bașca, îl bat măr,
Da, vină am ! Rostit-ai un mare adevăr !
Ingăduiește-mi, totuși, măcar de astă dată
Să cred că poți să judeci cu dreaptă judecată.

BAYLYE

De, mie mi se pare, din toate cîte-ai spus,
Că dumneata eşti hoţul, nu alţii —alţii nu-s !
Femeile acelea ce au făcut, afară
Că-au înfruntat cu cinste o faptă de ocară ?
Un hoţ cînd ar apare la dumneata-n fereastră
I-ai zice, 'n chip de gazdă : „Poftiţi, domnia-voastră“?
Sau l-ai goni îndată ? Te rog să-mi spui ce-ai face.

DOCTORUL RAT

Firește că i-aș spune : „Ia-ţi tălpăşiţa, drace !“
Dar eu nu-s hoţ, ci-un vrednic şi plin de carte cleric.

BAYLYE

Păi... deslușește asta un om pe întuneric ?
Din nas învăţătura nu-ţi face lumînare !
Iar dacă am dreptate, mai este de mirare
Că biata crîşmăriţă n-a stat cu mîna-n sîn
Cînd s-a văzut în faţa unui tîlhar hapsîn
Şi-a ridicat ciomagul, ferindu-şi ceea pungă ?
Ehei, năcaz mai mare putea să te ajungă !

DOCTORUL RAT

Şi nu-i destul atîta cît m-a ajuns acu' ?
(Îi arată capul spart.)

BAYLYE

Eu zic că, pe-ntuneric, un om — se-ntîmplă, nu ? —
'L-atinge şi pe tat'su, precum pe orişicine,
Şi-l bate de-l sminteşte ; de, nu prea vede bine.
Zi mulţumesc : un altul putea urît s-o pată !

DOCTORUL RAT

Da, am scăpat mai ieftin : doar ţeasta mi-e crăpată.
De este-o mîngîiere, o simt pe pielea mea...

BAYLYE

Oricum, puteai să capeţi pedeapsă mult mai grea.
Auzi, să intre-n casă precum un hoţ de rînd !
Un om face dintr-astea numai atuncea cînd
I s-a făcut de bîtă !

DOCTORUL RAT

Bine. Dom'le Baylye,
Pînă la urmă sta-vei de vorbă cu femeile ?
'Atît te rog : să afli cu ce gînd şi temei
A dat cucoana-n mine ? Ce-a fost în capul ei ?

BAYLYE

(către Scapethryft)

Prietene, poftește-o aici pe doamna Chat.
Să vină cît mai iute, de dragul lui dom' Rat.
De martori nu-i nevoie, e-o avocată bună ;
In versuri sau în proză să vezi ce-o să ne spună.

Scena 2

Scapethryft o conduce pe doamna Chat la domnul Baylye. Doctorul Rat rămîne. Cumătra, Hodge și Diccon intră mai tîrziu.

BAYLYE

Prea mult stimată doamnă, dom' doctor ni se plînge
Că astăzi, ajutată de-o mînă de femei,
Ai tăbărît asupra-i, bătîndu-l pîn' la sînge ;
Că ai fi vrut, se pare, chiar viața să i-o iei.
Ori, el, după cum spune, luînd martor pe Preasfîntul,
Nu te-a jignit în viața-i cu fapta sau cuvîntul.
Noi, auzind acestea, ne-nghizuim acum
A vă-ntreba : cunoașteți ce s-a-ntîmplat și cum ?

CHAT

Am vrut să-i ridic viața ? Să-l căsăpesc ? Eu ? Asta ?
Auzi-l-ai, Cristoase ! Cum pică, zău, năpasta !
Pe toate-a lumii Biblii deschise și închise,
Ce spune domnul Baylye sînt năluciri și vise.
De-o lună și mai bine alături n-am mai stat !
La mijloc e o altă ibovnică din sat...
Așa e ! Cine știe ce oafă prăpădită
A vrut mai de cu vreme în ceruri să-l trimită !

BAYLYE

Ai toată-ncredințarea că dînsa te-a crestat ?

DOCTORUL RAT

Ei nu, că asta-i bună ! Nu-s nici nebun, nici beat !
Știu unde-am fost, la naiba ! Iar dumneata o crezi
Pe-această pezevenghe, în loc să o repezi !
Nu-i pentru prima oară cînd face-un pocinog
Și-apoi nu recunoaște nimic.

CHAT

Mă rog, mă rog,
Susţii cu dinadinsul c-am dat în dumneata ?

DOCTORUL RAT

Poţi dovedi că nu ?

CHAT

Poţi dovedi că da ?

DOCTORUL RAT

Firește, chiar acu' ! *(Îi arată capul spart.)*
De vorbe nu-i nevoie, dovada-i zdrobitoare.

CHAT

Da, văd, ţi-e spartă tigva ; da-'nseamnă asta oare
Că-am spart-o eu ? De-o lună nu te-am văzut la faţă.

DOCTORUL RAT

Te cred ; ai stins lum'narea și-n beznă, ca o hoaţă,
M-ai dibuit, mînca-ţi-aș obrajii rotofei !
Și-apoi ai dat în mine cu sete și temei.

BAYLYE

Cînd s-au 'tîmplat acestea, dom' doctor, nu ne-ai spus.

DOCTORUL RAT

Acum vreo două ceasuri, mi-e martor Cel-de-sus.

BAYLYE

Hai, recunoaște, doamnă : la timpul arătat,
In casa dumitale n-a fost nici un bărbat ?
Vorbește fără teamă, n-ai săvîrșit omor,
Nici n-ai trădat coroana ; zi-i, fără înconjor !

CHAT

De, ce să zic, dom' Baylye, a fost un derbedeu
Care-a intrat în casă spre-a mă prăda ; iar eu
I-am dat cu-un par în frunte vreo două bobîrnace.
Nu *el* — așa că una cu altă ce-are-a-face ?

BAYLYE

Și cine-a fost tîlharul ?

DOCTORUL RAT

Halal de-așa-ntrebare !
Păi însăși păcătoasa 'l arată-n gura mare !

Iiî... vreau să spun că ceasul se potrivește bine ;
Mi-e capul spart ; și limba-i o face de rușine,
Deși tăgăduiește că vorba-i despre mine.

CHAT

Am spus : nici pomeneală ! Dar mai aflați acestea :
La prînz, un bun prieten m-a cercetat cu vestea
Că un coțcar, la noapte, chitește să dea iama
Prin păsările mele, și-a-adăugat : „Ia seama
Și-nchide-le cu grijă". Eu ce puteam să fac
Decît, șezînd la pîndă, să-l prind pe haidamac ?
Și cum l-am prins, 'ți-nchipui, n-am stat cu mîna-n sîn ;
Mi-am spus că nu se cade datoare să-i rămîn.

BAYLYE

A fost anume cine ?

CHAT

Un hoț și-un golăneț,
Care voia să-mi fure averea din coteț.

BAYLYE

Bun, bun, dar cum îl cheamă ?

CHAT

Să-l spun, că prea mă rogi.
Omul cumetrei Gurton, chiar dînsul, alde Hodge.

BAYLYE

Adă-l încoace, Scapethryft, să-l punem în obezi !
Voia, zi, să te fure ? Ce-o pate ai să vezi !

(Scapethryft se îndreaptă spre casa cumetrei Gurton.)

DOCTORUL RAT

Cucoana asta, Baylye, te-a potcovit acuș ;
Mai plină-i de minciună ca oul de albuș.
Auzi, aruncă vina pe-un altul, cînd se știe
Că n-a fost nici un altul, căci nu putea să fie !

CHAT

N-a fost ? Prea bine ! Țeasta-i să-mi fie mărturie !

DOCTORUL RAT

De-ar fi a mea întreagă precum e și a lui,
Mă crede, n-aș mai cere dreptate nimănui.

(Intră cumătra Gurton.)

BAYLYE

Bine-ai venit, cumătră.

CUMĂTRA

Dom' Baylye, bun găsit.

BAYLYE

Hodge, sluga dumitale — deși n-ai bănuit —
E-un lotru, doamnă Gurton, și-un hoț ce nu se-ncurcă;
Iți fură, la nevoie, și oul de sub curcă !
Despre vecini se spune că din pricina lui
Porci nu mai țin, nici gîște, cocoși, găini sau pui.

CUMĂTRA

Ei, asta-i ! Pentru nimeni nu trebuie să juri,
Dar aș jura că n-are astfel de-apucături !

CHAT

Nu știi ce știe-o lume ? Mai rar așa podoabă !
De streang avut-au parte mulți oameni mai de treabă.
Și tu lucrezi, cumătră, cu dînsul mînă-n mînă ;
Hodge fură, tu pui bine : el slugă, tu stăpînă...

CUMĂTRA

Vai, preacinstite fețe, de nu ați fi de față,
În față aș numi-o celednică și cață !
Iar pe de altă parte, de-aș ști că Hodge așa e
Cum vrea să-l zugrăvească această ghionoaie,
Să mă trăsnească cerul de nu l-aș spînzura,
Și chiar în noaptea asta, de-o grindă-n casa mea !

CHAT

Ți-am luat cîndva din zestre, mîrțoagă deșelată ?

CUMĂTRA

Ha ! Mult mai multe lucruri decît mi-ai dat vreodată !
Faci pe niznai, așa e ?

BAYLYE

Acum tăceți ! Ho ! Pace !
Mai bine, doamnă Gurton, mi-ai spune cum se face
Că Hodge nu e aicea ; aș fi dorit să-l văd.

CUMĂTRA

Nu poate să-ntîrzie. Hodge, nene, e prăpăd!

CHAT

(convinsă că Hodge are capul spart și cumătra nu vrea să-l lase să vină în fața lor)

Vezi, e ceva la mijloc ce nu miroase bine.
Păi nu e, master Baylye? Ascultă-mă pe mine!

CUMĂTRA

Las' că-ai să-l vezi îndată — poftim, a și venit.

(Scapethryft îl aduce pe Hodge.)

BAYLYE

Ascultă, Hodge, se spune că n-ai fi om cinstit;
Că-avînd două picioare, ești, totuși, un vulpoi
Ce prin vecini dă iama prin gîște și rățoi.

HODGE

Pe cel ce spune asta să-l scuip mă încumét!

BAYLYE

N-ai fost acum o oră-n coteţul doamnei Chat?

HODGE

Nu, și n-aș face asta nici pentr-un sac de-arginți.

CHAT

Și pentru-un blid de linte ai face-o! Jur că minți!

DOCTORUL RAT

Degeaba juri; mai bine să nu juri niciodată;
Nu dau pe jurăminte o ceapă degerată.
Are vreo rană omul? Cum s-o arăți cînd nu e!
L-ai altoit pe dînsul, iar mie-mi cresc cucuie!

HODGE

Pe mine să mă bată? Mă crede-așa neghiob?
Dacă-ndrăzneai, olică! nu te făceam eu zob?

CHAT

Nemernice, uitat-ai că am o mînă grea?
Că drugul de la ușă te-a mîngîiat cîndva?

HODGE

Mai tacă-ți fleanca; lasă-i și pe-alții să vorbească.

CHAT

De ce nu sîntem singuri ? Ți-aș face pielea iască !

BAYLYE

Răspunde, Hodge : ți-e capul întreg sau vătămat ?

CHAT

Așa, așa, dom' Baylye : s-aflăm ce-avem de-aflat !

HODGE

Intreg de-mi este capul ? Nu-i vătămat de fel !
Credeai, nenorocito, că-i opărit sau chel ?
La cap și-n toate celea sînt teafăr sănătos
Și nu am o zgrăbunță, de leac, nici chiar în dos !

BAYLYE

Ia vino-ncoace, Hodge.

HODGE

Să vin, dacă mă rogi...

(Baylye cercetează capul lui Hodge.)

BAYLYE

Ce-i drept, e drept să spui :
Nici urmă de cucui !

CHAT

Degeaba se ascunde ! Eu știu una și bună :
I-am altoit spinarea și capul pentru-o lună !
Tăgăduiești, tîlhare, că mi-ai călcat ograda
Și că te-am prins cînd tocmai voiai să pleci cu prada ?
Zi, ți-au făcut cu ochiul găinile vecinei...

HODGE

Găsi-le-ar țîfna ! Cine-i mai rea de gură ? Cine-i
Ca tine mai spurcată ? De dubă [1] să ai parte,
Și oamenii de treabă pe uliți să te poarte !
Decît să fiu ca dînsa, mai bine să mă taie !
Dă-i înapoi cumetrei ce i-ai furat !

CUMĂTRA

Așa e.
Poate nu știi, dom' Baylye — această matracucă
E și o tîlhăroaică : ia de pe unde-apucă.

---

[1] Prostituatele erau purtate pe străzi în căruțe.

Mi-a luat și mie-un lucru ce mă făcea bogată ;
De-aceea dumitale ți-o dau spre judecată.

CHAT

Am luat ceva vreodată de-al tău, hai, coțofană ?
Să știi că-s mai curată ca lacrima din geană !

CUMATRA

In streang să te bălăbăni, de mult se cuvenea !

CHAT

Ai să-mi plătești tu asta !

BAYLYE

Domol, ce ai cu ea ?
De ce-ai făcut-o hoață ?

CUMATRA

Păi cum să nu o fac,
Cînd doamna cu pricina m-a văduvit de-un ac!

CHAT

Ce ac, neisprăvito ? Cocoșul nu tot eu
Ți l-am furat deunăzi ? Așa ai spus mereu
Și te-ai văitat ! 'Ți închipui că am să uit, scursură ?
Smulge-ți-ar dracul limba și colții știrbi din gură !

CUMATRA

Dă-mi acul !

BAYLYE

Stați o clipă ! Vorbiți cu prea mult foc,
Și-a cui vină-i mai mare nu mai pricep de loc.

CUMATRA

A ei, fără-ndoială !

BAYLYE

Am spus : tăceți o dată !
Ast loc nu-i pentru ceartă, ci pentru judecată.
De unde, doamnă Gurton, ai știre dumneata
Că acul cu pricina la dînsa s-ar afla ?

CUMATRA

De unde ? Master Baylye, îmi vine greu să zic...

BAYLYE

Se poate ? Zi, cumătră, n-ai de pierdut nimic.

CUMĂTRA

Cel ce mi-a spus acestea — și nu după beție,
Nici șuguind, nici altfel — e-un om de omenie!
Chiar el a fost de față — pe Biblie se jură —
Cînd budihăcea acul mi-a luat din bătătură.
E Diccon, master Baylye, desigur că-l cunoști.

BAYLYE

Alei! Un pierde-vară ce-și bate joc de proști!
Ascultă, fac prinsoare pe roba mea de gală
Că pîn' la urmă totul e doar o păcăleală.
Tot el ți-a spus că doamna cocoșul l-a furat?

CUMĂTRA

Nu, Baylye, căci atuncea și-ar fi făcut păcat.
Cocoșul — ține-l, Doamne! — e-acasă și e-ntreg
Și cîntă cucurigu...

CHAT

Să mor dacă-nțeleg!
Tib, vaca încălțată ce-o ții pe lîngă casă,
Spunea că i-am frînt gîtul și l-am mîncat la masă.
Să n-o zvînt în bătaie? Ba am s-o zvînt... Dar, iacă,
Nepîngăritu-mi nume a fost dat în tărbacă
Și cine-o să-l mai spele? Ascultă, minte scurtă,
Socoți acestea toate că eu le-am scos din burtă?
Le-a auzit chiar omul de care-ai pomenit,
Adică... ce mai... Diccon...

BAYLYE

Acum sînt lămurit:
Cînd dumneata-i ceri acul, vecina îți răspunde
Că nu ți-a luat cocoșul; reiese, dar, de unde
Că între vorba voastră și înțelesul ei
E cale de o poștă, ba chiar de două-trei.
Ți-a luat, au ba, cocoșul?

CUMĂTRA

Nu mi l-a luat, vezi bine.

BAYLYE

(către Chat)

La dumneata e acul?

CHAT

Am spus că nu-i la mine !

BAYLYE

Poftim ! Cu asta, basta.

CUMATRA

Stai, Baylye, nu așa ;
Prea lesne dai crezare la ce-ți tot cîntă ea.

BAYLYE

O fi cum zici, dar omul care-a mințit spunînd
Că ea ți-a luat cocoșul e-un mincinos de rînd,
A cărui făr'delege nu s-a oprit aicea !
Minciunile lui Diccon stîrnit-au toată pricea !

CHAT

Minciuni or fi, se poate, dar vezi că altădată
Mai spune și-adevăruri ; eu sînt încredințată.
Pot dovedi, dom' Baylye...

BAYLYE

Cu altfel de dovezi
Decît mai adineaori .

CHAT

Dom' Baylye, stai să vezi.
Prieten cum îmi este — de altfel v-am mai spus —
Mi-a dat a înțelege că Hodge gînd rău mi-a pus,
Că vrea din cotineață găinile să-mi ia
Și va veni pe seară ca hoț în casa mea.
Și-așa a fost ! Atîta că bietul Hodge, voios
Cînd a pășit în curte, s-a-ntors... întors pe dos !
Aceasta-i adevărul și-l spun adevărat.

BAYLYE

Dom' doctor socotește că altfel s-a-ntîmplat.

DOCTORUL RAT

Te-ai adunat, cucoană, cu Hodge cel firoscos
Și-ați pus la cale toate. Of ! Sufletul mi-ați scos !
Nu ți-a spus Diccon unde să te așezi la pîndă ?

CHAT

Ba da ; și cu ciomagul să-i pregătesc osîndă.

La naiba ! Ticălosul ne-a-mbrobodit pe toți
Și noi ni-am prins de veste, precum niște netoți !
Pe cînd cumătra Gurton se tînguia de zor,
L-am auzit cum jură că scumpu-i acușor
E-n mîna dumitale ; iar cînd l-am întrebat
De are vreo dovadă, s-a mulțumit să spună
Că pentru asta mîna în foc n-are să-și pună ;
„Dar, uite", mi-a zis dînsul, „te bag, dacă-ai să vrei,
Printr-o intrare-ascunsă, în casa dumneaei,
Ca-nvăluit în umbră, să vezi nestingherit
Cum umblă cu unealta." Iar eu am consimțit,
M-am îndesat în bortă și am pătruns în casă,
Avînd, precum știi, parte de o primire-aleasă.
Așa li se întîmplă celor ce vor să dreagă
Ce e stricat de alții ; păi da, de ce se bagă ?

HODGE

Tii ! Ce noroc, cumătră, că nu am fost în locul
Părintelui — c-atuncea păteam eu pocinocul !

BAYLYE

De vină-i numai Diccon : el le-a-ncurcat pe toate !
Cînd m-am gîndit la dînsul văd c-am avut dreptate.
El pe cumătra Gurton a scos-o din răbdări,
Făcînd-o să rostească blesteme și măscări ;
Tot el pe crîșmăriță a pus-o pe jăratic ;
Cît despre domnul doctor, nu tot acest zănatic
L-a-mpins către pierzare ? De Hodge îmi pare rău :
Putea și dînsul capul să-și vîre în jujău !

HODGE

Păi eu nu trag ponosul ? De ce să vă ascund ?
Rămîn cu pantalonii nepeticiți în fund !

BAYLYE

Adă-l pe Diccon, Scapethryft ! De unde știi, să-l scoți !

(Scapethryft iese.)

CHAT

De nas să-i fie leprei : ne-a-ncăierat pe toți !

CUMATRA

Așa e ! Blestematul ! De mii de ori rușine !

DOCTORUL RAT

Rușine, da, firește și asta se cuvine
S-o spună-ntîi acela ce și-a pus viața-n joc.
(Scapethryft îl aduce pe Diccon.)

BAYLYE

Zi, nu erai departe... Poftim, poftim, ia loc.
Te-așteaptă patru oameni: doresc mult să te vază...

DICCON

Cum? Patru-o dată? Domnul mă aibă-n a sa pază!

CHAT

Tîlhare! Îți vezi fapta? Nu te gîndești la plată?
In locul lui dom' doctor, te-aș jugăni îndată!

DICCON

La naiba, jupîniță, nu m-am atins de el.
Pesemne bietul popă a luat un păhărel
Și-alunecînd pe scară s-a ologit la cap;
Eu, judecați cu toții, de ce era să-l crap?

BAYLYE

Faci ditai măgăria și-apoi mai îndrăznești
Să te slobozi la gură? Păi, unde te trezești?
Te rog să taci! Răspunde cinstit la întrebare
Și-atunci, poate, pedeapsa n-o fi atît de mare.
Le-ai spus acestor doamne, așa, cîte-o minciună
Ca să le-asmuți?

DICCON

Și dacă? Dom' Baylye, asta-i bună!
De șapte ani încoace am spus ca la o mie!
Imi pare rău de-un lucru: mi-ar fi plăcut și mie
Să văd încăierarea! Făcea, pe legea mea!

BAYLYE

Și ce-a ieșit? Arată frumos sfinția-sa?

DICCON

De ce-a intrat, dom' Baylye, la doamna Chat în casă
Prin dos, ca găinarii? Păi nu?

BAYLYE

Ei lasă, lasă,
N-ai căutat tu însuți să-l bagi în foc? Aud?

DICCON

La vîrsta-i nu se cade să fie-așa zălud !
Și mîța din poveste mai greu s-a hotărît
Să intre în capcană ; dar mîța, orișicît,
S-a îmbiat la șoareci, n-a mers cum merg nebunii.
Cît despre popă, cine l-a-mpins ? Doar gărgăunii !

DOCTORUL RAT

Ei nu, că-ntreci măsura ! Dacă nu taci, tîlhare,
Am să te fac să spînzuri de-o cracă-n drumul mare !
În numele coroanei, te rog să-l legi bușteau.

DICCON

Bușteau, ce-i drept, dormit-am acuma, lîngă han...

DOCTORUL RAT

In fiare, ticăloase !

BAYLYE

Dom' doctor, zău, mă tem
Că nu e cu putință...
Sa faci pe dracul ghem !

DOCTORUL RAT

Pedeapsa lui e ștreangul, și i-l doresc fierbinte !

BAYLYE

Îmi cere-un preot asta ? Ești mult prea crud, părinte.

DOCTORUL RAT

Nu merită, dom' Baylye ? Crezi altfel dumneata ?

BAYLYE

De dat, i-om da pedeapsă, dar nu atît de grea !

CUMĂTRA

Rușine-i să aibi milă de-asemeni lighioaie.
Putea, la urma urmei, pe toți să ne jupoaie !
Iar eu, cu toată zarva, rămas-am fără ac...

BAYLYE

Poate că Diccon știe ceva...

DICCON

De ce să tac ?
De-o vorbă, știu că acul s-a prăpădit și nu-i...

BAYLYE

Și n-ai dat, din greșeală, de urma dumnealui ?

DICCON

Nu. Și n-aș ști să-l aflu chiar dacă-aș fi plătit.

HODGE

Nu mi-ai spus tu că acul va fi descoperit ?

DICCON

Eu, Hodge ? Nu — pe acela pe care tu văzîndu-l
Ți-ai murdărit nădragii — așa-i că-mi ghicești gîndul ?
Ce mai, pe Necuratul ! Nici tu nu ești curat...

BAYLYE

Eu zic, domnule doctor, să ierți spre-a fi iertat.
Să faci dumneata însuți precum ne-ai învățat.
Cum Diccon recunoaște ce vină i se-aduce,
Îngăduie-mi pedeapsă a-i da s-o poată duce ;
Precum urmează : mie mi se cuvine plată
Pentru vărsări de sînge, treizeci de *peni* — ei, iată,
Eu nu-ți mai cer nici unul, de te-nvoiești cu mine
Să încheiem povestea cu haz, cum se cuvine.

CHAT

Zi „da“ și-atuncea dînsul dator se va simți ;
Iar noi, toți cei de față, mai mult te vom iubi !

DOCTORUL RAT

Cumplit mă doare capul, dar dacă vreți așa,
Așa să fie, Baylye, precum zici dumneata !

BAYLYE

Te vei supune, Diccon, sentinței ce-am să dau ?

DICCON

Te știu prieten, Baylye, vorbește, dar, pe șleau !

BAYLYE

Atunci, ca să-ți răscumperi nelegiuita faptă
Și să găsești iertare la toți cei care-așteaptă
Despăgubiri din parte-ți, degrabă-ngenunchează
Și jură pe nădragii lui Hodge, precum urmează :
În fața lui dom' doctor, că oricînd dumnealui
Va vrea să te cinstească, tu n-ai să te opui ;
Și-n crîșmă, prima cană, umplută ochi de tine,
Ai să-l poftești pe dînsul în cinstea ta s-o-nchine ;
În fața crîșmăriței, că, dacă nu-ți ia plată
Pentru golita cană, n-ai s-o mai rogi o dată !

De altfel, îndeobște, prilej cînd vei avea
Să bei fără parale, nu te sfii și bea !
In fața doamnei Gurton să juri că acul ei
Prin curte ai să-l cauți... atunci cînd o să vrei.
Cît despre Hodge, ascultă : vreau să te-aud jurînd
Că gentilom de seamă n-ai să-l socoți nicicînd.

HODGE
(binevoitor)

Să ne-mpăcăm, vrei, Diccon ? Eu, uite-ți întind mîna !

BAYLYE
(către Diccon)

Și tu... nu vrei ? Cerca-vom, atunci, cu anasîna !

DICCON

Nu, nu, de bună voie ! Tot ce-a făcut, de-a valma,
Să-i trec, hai, cu vederea. Hodge, dragă, bate palma !
Te rog, însă, ai grijă să nu mă murdărești !
(Îl lovește zdravăn pe spate.)

HODGE
(sare ca ars)

Au ! M-a mușcat ! ce-s aste apucături tîmpești ?

BAYLYE

Cum ? Iar v-ați luat la harță — de bine ce-ați sfîrșit ?

HODGE

M-a-mpuns cu-un bold în spate... tîlhar afurisit !
(Scoate acul.)
Cumătră — ha — cumătră !!!

CUMĂTRA

Ce-i, Hodge, ce s-a-ntîmplat ?

HODGE

Cumătră... cumetriță !

CUMĂTRA

Pesemne-a căpiat !

HODGE

Ah, diavolul ! Cumătră !

CUMĂTRA

Ce diavol ? Doamne sfinte !

HODGE

Să fiu bătrîn, cumătră...

CUMĂTRA

Să fii și să ai minte !

HODGE

Al nostru e ! al nostru !

CUMĂTRA

Că doar n-o fi chiar el...

HODGE

Chiar el, cumătră, acul !

CUMĂTRA

Hodge, ia-mă-ncetinel !

HODGE

E acul dumitale... e-n mîna mea, aici !

CUMĂTRA

Să-l văd ! Să-l văd ! Arată-l ! Vezi nu cumva să-l strici !

HODGE

Incet !

CUMĂTRA

Vai, Doamne, Doamne !

HODGE

Cumătră, mai domoală !

CUMĂTRA

Hodge, dă-mi încredințare că nu-i o păcăleală !

HODGE

N-o să mai plece razna, poți fi acum pe pace !

CUMĂTRA

Arată-mi-l degrabă !

HODGE

Păi, dă-te mai încoace.
Așa, mai la lumină ! Privește-l-ăi ! Mai-mai
Să-mi intre-n fund cu totul și să se piardă...

CUMĂTRA

Vai !
Ce mai încoace-ncolo, e acul meu iubit !

HODGE

Nu sînt un om destoinic ? Tot eu ți l-am găsit !

CUMATRA

Te răsplătească cerul : mă simt alt om acum !

HODGE

Știam că pîn' la urmă îl aflu cum-necum !

CHAT

Și eu, cumătră Gurton, mă bucur ca și cînd
Din cele mai frumoase mi s-a plinit un gînd !

BAYLYE

Cînd acul ăsta face cît laolaltă zece,
Nici eu, se înțelege, nu pot rămîne rece !

DOCTORUL RAT

Și mie-mi pare bine, chiar dacă-mi pare rău...

DICCON

Încurcătura asta e o plăcere, zău...
Ar mai rămîne numai să spuneți : „te-am iertat".

CUMATRA

Iertat ? De bună seamă ! Nu-i nimeni supărat !
Eu, una, dragă Diccon, atîta-s de voioasă,
Încît mă bate gîndul să vă cinstesc cu-o masă !
Să nu lipsească nimeni : nici domnul doctor Rat,
Nici Baylye, Scapethryft, Diccon, nici Hodge, nici doamna Chat.
Am doar un singur *penny* asupra mea și, iacă,
'L voi pune la bătaie — să-l cheltuim, ce dacă ?
La crîșmă să poftească acei ce tin la mine !

BAYLYE

Cînd toți cu bucurie sînt gînd la gînd, e bine !
Să nu te pui în poară, dom' doctor, n-are rost ;
Și-apoi, lîng-o bărdacă, ai să mai uiți ce-a fost !

DICCON

Sîntem și noi pe-aicea ! Acei ce sînt în coadă
Au dreptul, ca și primii, la frupt să se repeadă !

(Către spectatori.)

Dragi spectatori, povestea se cam încheie-acum ;
Mai rămîneți cu bine ; noi ne vedem de drum !
La despărțire, însă, nu ne zvîrliți sudalme...
Aflat e acul ! Dară, bățeți vîrtos din palme !

CHRISTOPHER MARLOWE

TRAGICA ISTORIE A DOCTORULUI FAUST

În romîneşte de
LEON LEVIŢCHI

Sursa de inspirație de care s-a servit Christopher Marlowe cînd a scris Tragica istorie a doctorului Faust („The Tragical History of Doctor Faustus"), *probabil în 1588, a fost cartea populară germană despre Faust, publicată la Frankfurt am Main în 1587 și tradusă în limba engleză sub titlul de* The History of the Damnable Life and Death of Dr. John Faustus (Povestea vinovatei vieți și a morții doctorului John Faustus).

Marlowe preia o serie de elemente ale lucrării, îndeosebi fabulația. Contribuția sa originală se vădește atît în expresia poetică și în imagine, cît și în zugrăvirea personajului principal. Dintr-un simplu magician, Faust devine o personalitate complexă, însetată de cunoaștere, hotărîtă — în cel mai autentic spirit al Renașterii — să emancipeze rațiunea de sub povara dogmelor bisericești, iar voința și comportarea omenească de sub apăsarea moralei ascetice a feudalismului. Prelucrarea dramatică a povestirii i-a îngăduit lui Marlowe să modifice pe alocuri și structura compozițională a lucrării. Astfel, de pildă, folosind tehnica vechii drame engleze, el include prezentarea biografică în prologul pe care-l rostește Corul la începutul piesei.

Deși scrisă în preajma anului 1588, tragedia a fost tipărită pentru prima oară în 1601.

Prima ediție care ne-a parvenit datează din 1604; formatul este in-quarto *și piesa nu este împărțită în acte și scene. Traducerea de față a fost făcută după această ediție, reprodusă în* Marlowe's Plays and Poems, edited and introduced by M. R. Ridley, Everyman's Library, London, 1958.

PERSOANELE

PAPA
CARDINALUL DE LORENA
IMPĂRATUL GERMANIEI
DUCELE DE VANHOLT
FAUST
VALDES } prieteni ai lui Faust
CORNELIUS
WAGNER, servitorul lui Faust
UN MĂSCĂRICI
ROBIN
RALPH
UN CIRCIUMAR
UN GEAMBAŞ
UN CAVALER
UN BĂTRIN
Cărturari, călugări, suită

DUCESA DE VANHOLT

LUCIFER
BELZEBUT
MEFISTO
UN INGER BUN
UN INGER RĂU
Cele şapte păcate de moarte
DIAVOLI

Duhuri luînd chipul lui Alexandru cel Mare, al ibovnicei lui şi al Elenei
Corul.

Intră Corul

CORUL

Nu înfruntînd Cartagina cu Marte
Pe cîmpurile de la Trasimen [1],
Nici zăbovind cu dragostea-n alcovuri
Ce-ades răstoarnă-a țării temelii;
Nici în alaiul faptelor viteze
Va înjgheba cerească Muză stihuri.
Nu, gentilomi — căci astăzi vom cînta,
Bun, rău, ce-a petrecut în viața-i Faust;
Și-atunci, cerîndu-vă îngăduință,
Să-ncepem cu copilăria lui.
De neam umil, văzu lumina zilei
Intr-un oraș german pe nume Rhodes.
Crescînd, plecă la Wittenberg și-aici
L-au dat la-nvățătură niște neamuri.
Împodobind grădina cunoștinței,
Se dovedi prea vrednic teolog
Și doctor devenind în scurtă vreme,
Îi întrecu pe cei ce îndrăgesc
Disputa-n chestiunile cerești;
Cînd, iată, aripile lui de ceară,
Umflate de știință și trufie,
S-au avîntat prea mult și s-au topit;
Căci, pasămite,-l urgisise cerul.

---

[1] Lacul Trasimen, din Umbria (Italia), vestit pentru victoria lui Hannibal asupra romanilor (217 î.e.n.).

Lucrări diavolești ademenindu-l,
Se-nfruptă-acum din al științei rod
Și cu necromancie se îmbată ;
Nimic nu-i pare dulce ca magia,
Nimic nu-i dă atîta mulțumire.
'N odaia sa de lucru iată-l dar. *(Iese.)*

Scena 1

Odaia de lucru a lui Faust.
In fața spectatorilor apare Faust.

FAUST

Alege-ți studiul, Faust, și începe
În firea firii sale să-l pătrunzi.
Arată-te ca doctor-teolog,
Dar fă-ți din toate artele o țintă,
Trăind cu Aristot, murind cu el.
Tu, Analitică, m-ai cucerit !
Bene disserere est finis logices. [1]
Atît ne-nvață logica : disputa ?
Minuni mai mari nu are la-ndemînă ?
N-o mai citi : e-o țintă ce-ai atins.
O artă mai măreață pentru Faust !
Filozofie, bun rămas ! În locu-ți
Galen să vină, căci se știe doar :
Ubi desinit philosophus, ibi incipit medicus [2]
Fii doctor, Faust : grămădește aur.
Cîștigă-ți nemurirea printr-un leac !
Summum bonum medicinae sanitas [3],
Al medicinei țel e sănătatea.
Dar, oare, ție, Faust, ți-e străin ?
Orice cuvînt al tău e-un aforism ;
Rețetele ți-au fost săpate-n aur :
Au izbăvit orașe-ntregi de ciumă
Și-au vindecat puzderie de boli.

---

[1] A discuta bine este scopul logicii (lat.).
[2] Unde sfîrșește filozoful, acolo începe medicul (lat.).
[3] Supremul bine al medicinei e sănătatea (lat.).

Și, totuși, ești doar Faust, un biet om.
Nemuritori pe oameni de i-ai face
Sau, morți fiind, dacă i-ai învia,
Preavrednică i-am spune Medicinei...
Pe cînd așa... Unde-i Justinian ?
Si una eademque res legatur duobus,
Alter rem, alter valorem, rei etc. [1]
Ce ieftină chichiță de-avocat ! *(Citește.)*
Exhaereditare filium non potest pater nisi [2], *etc.*
Așa se spune-n „Institutiones" [3]
Și-n cartea dreptului universal.
E-un studiu vrednic doar de trepădușii
Ce după-nzorzonări se dau în vînt ;
Prea strîmt și prea slugarnic pentru mine-i.
La urmă, bună e teologia.
Vulgata [4], dar ! S-o cercetez temeinic.

(Citește)

Stipendium peccati mōrs est. [5] *Ha ! Stipendium etc.*
Păcatu-i pedepsit cu moartea. Crîncen !

(Citește)

Si peccasse negamus, fallimur, et nulla est in nobis veritas ;

Dacă zicem că nu avem păcat, ne înșelăm singuri și nu este adevăr în noi. Cu alte cuvinte, s-ar părea că trebuie să facem păcate și să murim :
Da, să murim de-o moarte veșnică.
Doctrină-i asta : *Che sera, sera* [6] ?
Teologie, eu te las cu bine !
Cerească-i metafizica de vraci,
Ceresc e tomul de necromancie,
Iar ce-mi doresc eu cu-nfocare acum
Sînt linii, cercuri semne și bucoavne,

---

[1] Dacă unul și același lucru e lăsat moștenire la două persoane, una primește lucrul, cealaltă valoarea lucrului (lat.).

[2] Tatăl nu-și poate dezmoșteni fiul decît dacă... (lat.).

[3] Este vorba de *Corpus Juris Civilis,* clasica lucrare juridică alcătuită la indicația împăratului Justinian.

[4] Versiune latină a Bibliei, întocmită în secolul al IV-lea.

[5] Plata păcatului este moartea (lat.).

[6] Ce va fi, va fi (ital.).

Ce lume de foloase, de-ncîntări,
Putere, cinste și atotputință
L-așteaptă pe artistul silitor !
Tot ce viază între-ai lumii poli
Va fi-n puterea mea : pe împărați
I-ascultă-o țară—două : ei nu pot
S-asmută vîntul, norii să-i destrame ;
Ci stăpînirea unui magician
E necuprinsă,-asemenea gîndirii.
Nu-i vrăjitorul priceput un zeu ?
Hai, Faust, creierii ți-i chinuiește
Și află cum s-ajungi un demiurg. *(Intră Wagner.)*
Mergi, Wagner, la Cornelius și Valdes :
Transmite-le din parte-mi salutări
Și roagă-i să poftească pîn' la mine.

WAGNER

Da, domnule. *(Iese.)*

FAUST

Povața lor e de mai mult folos
Decît întreagă osteneala mea.

(Intră Îngerul bun și Îngerul rău.)

ÎNGERUL BUN

Aruncă, Faust, blestemata carte,
Ca nu cumva-n ispită să te ducă
Și-asupra-ți Domnul să-și abată-urgia !
Ia Biblia, de blasfemie fugi !

ÎNGERUL RĂU

Învață, Faust, arta ce cuprinde
A firii nesecate bogății ;
Fii pe pămînt ca Jupiter în ceruri :
Peste stihii poruncitor stăpîn. *(Îngerii ies.)*

FAUST

Grozav ! Cum, duhurile-adică
Imi vor aduce tot ce-am să doresc ?
Mă vor scăpa de chinul îndoielii
Și orice poftă-mi vor îndeplini ?
Din India am să-mi aducă aur ;
Vor văduvi oceanele de perle ;

Și toate colțurile lumii noi
Le-or scotoci, cătîndu-mi mirodenii.
Imi vor citi din filozofi ciudați ;
Vor da-n vileag a regilor secrete ;
Germania cu bronz o vor încinge,
Cu salba Rinului, orașul meu ;
Vor umple *alma mater* [1] cu mătăsuri
Spre-a-i îmbrăca regește pe studenți ;
De prada lor voi dijmui ostașii ;
Pe ducele de Parma [2] izgonindu-l,
Peste provincii singur voi domni !
Ce zic ?! Pentru-ncleștarea din războaie,
Ordiile de duhuri vor scorni
Mașini mai minunate decît nava
De flăcări [3] de la podul din Antwerp.

(Intră Valdes și Cornelius.)

Vă așteptam, Cornelius și Valdes,
Ca să mă fericiți cu-al vostru sfat.
Aflați că vorba voastră m-a făcut
Să-mbrățișez știința cea ascunsă ;
Și, totuși, nu e numai vorba voastră,
Ci propria-mi închipuire ; gîndul
Mă poartă-ntr-una la necromancie.
Filozofia-i hîdă și cețoasă ;
Dreptul și medicina-s pentru proști ;
Teologia-i cea mai rea din toate,
Urîtă-i, aspră, demnă de dispreț.
Magia, dragii mei, m-a cucerit.
Voi cată, dar, să-mi dați ajutorare ;
Iar eu care-am smintit prin silogisme
Pe pastorii bisericii germane
Și pe studenții ageri i-am făcut
Să-și pună întrebări, să le frămînte,
Să forfote în jurul lor, buimaci,

---

[1] Universitatea.

[2] Alessandro Farnese (1545—1592).

[3] O corabie care a fost aruncată în aer în timpul asediului Antwerp-ului (1584—1585) pentru a face o spărtură în podul construit peste rîul Scheldt de către spanioli.

Ca duhurile-n jurul lui Musaeus [1]
Cînd a sosit în iad, voi fi-nțelept
Precum Agrippa [2], ale cărui umbre
I-au așternut Europa la picioare...

VALDES

Știința noastră, mintea ta, bucoavna,
Vor face ginții să ni se-nchine;
Ca indienii înrobiți de spanioli,
Slujbașii celor patru elemente
Ne-or asculta porunca la toți trei.
Ca leii ne-or păzi cînd le-o vom cere;
Și ne vor însoți pe orice drum
Ca niște lăncieri germani călări,
Ca niște vajnici uriași laplanzi [3],
Cînd ca femei, cînd ca fecioare mîndre
Sprîncenele cărora, vaporoase,
Mai multă frumusețe adumbresc
Decît prea dalbii sîni ai zeei Venus.
Ne vor aduce năvi venețiene
Și din Americi lîna cea de aur
Ce umple-ntr-una lăzile lui Filip [4];
Și cîte toate, hotărît de ești.

FAUST

Pe-atîta sînt de hotărît, mă crede,
Pe cît ești hotărît tu să trăiești.

CORNELIUS

Minunile magiei te vor face
Să juri că n-ai să mai înveți nimic.
Acel ce stăpînește-astrologia,
Cunoaște limbi și-n pietre-i priceput,
Are magia-n degetul cel mic;
Te-ncredințez, dar, că vei fi vestit
Și pentru-acest mister mai cercetat
Decît a fost oracolul din Delfi.

---

[1] Poet antic, amintit de Virgiliu în *Eneida, cartea VI,* (una dintre umbrele de pe „cîmpiile fericite").

[2] Probabil magicianul Heinrich Cornelius Agrippa (1486—1535).

[3] Referirea lui „uriașii laplanzi" (laponi) e neinteligibilă.

[4] Filip II al Spaniei (1527—1598).

Spun duhurile că, secînd oceanul.
Pot scoate din epave bogăţii
Şi, din pămînt, tot ce strămoşii noştri
În pîntecu-i au tăinuit. Şi-atunci,
Ia spune, Faust : ce ne va lipsi ?

FAUST

Nimic, Cornelius. Ce bine-mi pare !
Ei, arătaţi-mi arta voastră : vreau
Puterea să-i încerc în vreo dumbravă
Şi să mă bucur pe deplin de ea.

VALDES

Grăbeşte-te atunci spre-un crîng retras,
Ia cărţile lui Bacon şi Albertus [1],
Ebreii psalmi şi Noul Testament ;
Şi toate cîte sînt de trebuinţă
Le vei afla din gura noastră-ndat' !

CORNELIUS

Formulele în primul rînd, nu, Valdes ?
Cînd va-nvăţa şi celelalte lucruri,
Va şti să se descurce fără noi.

VALDES

Intîi şi-ntîi, te-oi învăţa azbuchea ;
Curînd mă vei întrece negreşit !

FAUST

Prînziţi, atunci, cu mine. După masă
Vom cerceta temeiurile artei.
Vreau să-mi încerc puterile diseară ;
De-aş şti că mor, tot am să conjur duhuri ! *(Ies.)*

Scena 2

In faţa casei lui Faust.
Intră doi învăţaţi.

PRIMUL INVAŢAT

Ce s-o fi întîmplat cu Faust, omul care făcea şcolile noastre să răsune de *sic probo* [2] ?

[1] Albertus Magnus, călugăr şi învăţat german din secolul al XIII-lea, considerat în Evul mediu ca magician.

[2] Astfel demonstrez (lat.).

AL DOILEA INVĂȚAT

O să aflăm numaidecît ; uite-i servitorul.

(Intră Wagner.)

PRIMUL INVĂȚAT

Salve, flăcăule ! Unde ți-e stăpînul ?

WAGNER

Știe Cel-de-sus.

AL DOILEA INVĂȚAT

Cum, tu nu știi ?

WAGNER

Ba da : dar aceasta nu e o concluzie logică.

PRIMUL INVĂȚAT

Ia te uită la el ! Lasă gluma și spune-ne unde e.

WAGNER

Nu urmează cu necesitate prin forța argumentului că dumneavoastră, fiind licențiați, trebuie să stăruiți. În consecință, recunoașteți-vă eroarea și fiți atenți.

AL DOILEA ÎNVĂȚAT

Păi nu spuneai că știi ?

WAGNER

Aveți vreun martor ?

PRIMUL ÎNVĂȚAT

Da, te-am auzit pe tine.

WAGNER

Întrebați-l pe prietenul meu dacă sînt hoț...

AL DOILEA ÎNVĂȚAT

Va să zică, nu vrei să ne spui ?

WAGNER

Ba da, am să vă spun ; dar dacă n-ați fi firoscoși, nu mi-ați pune o astfel de întrebare. Nu este el *corpus naturale* [1] ? și nu e acesta *mobile* [2] ? Atunci de ce-mi puneți o astfel de întrebare ? Noroc că din fire sînt

---

[1] Corp natural (lat.).

[2] Mobil (lat.). Definiția scolastică a obiectului fizicei era : *Corpus naturale seu mobile.*

flegmatic, încet la mînie și înclinat spre destrăbălare (spre dragoste, aș zice eu); dacă n-aș fi așa, nu v-ați apropia nici la patruzeci de picioare de locul execuției, deși sînt încredințat c-am să vă văd pe amîndoi spînzurați la următoarea sesiune a juraților. Triumfînd astfel asupra voastră, îmi iau o expresie de puritan și vă vorbesc după cum urmează: Fraților, adevărul este că stăpînul meu e acasă și că ia masa cu Valdes și Cornelius, după cum v-ar informa vinul acesta dacă ar fi în stare să vorbească. Acestea fiind spuse, fraților, să vă binecuvinteze și să vă apere și să vă ferească Cel-de-sus! *(Iese.)*

PRIMUL INVĂȚAT

Mă tem că Faust a căzut în mrejele artei pentru care le-a ieșit nume rău celor doi.

AL DOILEA INVĂȚAT

Mi-ar părea rău pentru el, chiar de nu mi-ar fi rudă. Hai să-l înștiințăm pe rector și să vedem dacă nu cumva îl poate aduce la drumul cel bun prin autoritatea lui.

PRIMUL INVĂȚAT

Tare mă tem că nimic nu-l mai poate lecui!

AL DOILEA INVĂȚAT

Totuși, să-ncercăm; să vedem ce se poate face. *(Ies.)*

Scena 3

O dumbravă

Intră Faust pentru a conjura spiritele.

FAUST

Acum că umbra globului, cernită,
Tînjind să vadă tristul Orion [1],
Se-aruncă dinspre miază-zi spre cer
Și suflu-i de catran înghite bolta,
Începe-ți incantațiile, Faust,

[1] Constelație ecuatorială.

Și cum li te-ai rugat și le-ai jertfit,
Vezi dracii dacă vor să te asculte.
În cerc se află-al lui Iehova nume,
Anagramat în felurite chipuri,
Al sfinților și sfintelor și, iarăși,
Simboluri ale aștrilor din cer,
Rătăcitoare stele, zodiacuri
Ce-a umbrelor venire mijlocesc !...
Nu-ți fie teamă, dar ; ci, hotărît,
Să-i ceri magiei tot ce poate da.

Sint mihi Dei Acherontis propitii ! Valeat numen triplex Jehovae ! Ignei, aerii, aquatani spiritus, salvete ! Orientis princeps Belzebut, inferni ardentis monarcha, et Demogorgon, propitiamus vos, ut appareat et surgat Mephistophilis. Qui tu moraris ? Per Jehovam, Gehennam, et consecratam aquam quam nun spargo, signumque crucis quod nunc facio, et per vota nostra, ipse nunc surgat nobis dicatus Mephistophilis [1] *! (Intră Mefisto.)*

Întoarce-te și schimbă-te la chip ;
Ești prea hidos astfél spre-a mă sluji.
Prefă-te în călugăr franciscan :
E straiul cel mai bun pentru un diavol.

(Mefisto iese.)

În vorba mea măiastră e virtute !
Vraci bun să fie, cine n-ar dori ?
Mefisto cade iute la-nvoială,
E-ascultător și plin de umilință !
Ce forțe-s tăinuite în magie !
Ești vrăjitor cu diplomă, zău, Faust,
De-i poruncești și marelui Mefisto.
Quin regis Mephistophilis fratris imagine. [2]

(Intră din nou Mefisto în chip de călugăr franciscan.)

---

[1] Să-mi fie prielnici zeii Acheronului ! Trăiască trinitatea lui Iehova ! Salut, spirite ale focului, aerului și apei. Belzebut, prinț al Răsăritului, rege al iadului în flăcări, și Demogorgon, vă rugăm ca Mefistofel să apară și să se ridice ! De ce zăbovește ? Pe Iehova, Gheena și apa sfințită pe care-o stropesc acum și pe semnul crucii pe care-l fac acum și pe rugăciunile noastre, fie ca Mefistofel cel chemat de noi să apară (lat.).

[2] Într-adevăr, îl stăpînești pe Mefisto sub înfățișarea lui de călugăr (lat.).

MEFISTO

Ei, Faust, ce-ai dori să fac ?

FAUST

Poruncă-ți dau să mă slujești pe viață
Și ce-ți voi cere să-mi îndeplinești,
De-ar fi din crugu-i luna s-o strămuți
Sau cu oceanele să-neci pământul.

MEFISTO

Eu îi slujesc lui Lucifer, stăpînul,
Și fără voia lui nu te urmez ;
Vom face numai ce catadicsește.

FAUST

Nu el ți-a poruncit să mi te-arăți ?

MEFISTO

Nu, am venit aici de bună voie.

FAUST

Nu te-am adus prin vrăji ? Vorbește !

MEFISTO

Ba da ; dar mai curînd *per accidens,* [1]
Căci noi, cînd auzim un om hulind,
Tăgăduind Scriptura și pe Crist,
Venim în zbor : doar-doar va fi al nostru !
Și-aceasta, numai dacă a pornit
Pe căi ce pot să-l ducă spre osîndă.
Vrei să vrăjești ? Nimic mai lesnicios :
Te leapădă, semeț, de trinitate,
Și-nchină-te, pios, lui Lucifer !

FAUST

Așa am și făcut, cu-ncredințarea
Că singurul stăpîn e Belzebut.
Lui, numai lui i se închină Faust !
„Osînda"-i un cuvînt ce nu-l spăimîntă,
Căci iad sau rai sînt una pentru el.
Cu vechii filozofii sălășlui-va !
Dar mofturile astea despre suflet
Mai bine le-am lăsa deoparte. Spune-mi :
Ce-i Lucifer, căruia îi slujești ?

[1] Din întîmplare (lat.).

MEFISTO

Al umbrelor atotstăpînitor.

FAUST

N-a fost pe vremuri Lucifer un înger ?

MEFISTO

Ba da, mult îndrăgit de Dumnezeu.

FAUST

Cum de-i atunci al diavolilor prinţ ?

MEFISTO

Trufia şi dispreţul sînt de vină
Că Dumnezeu l-a azvîrlit din cer.

FAUST

Dar voi, ce staţi în preajma lui, ce sînteţi ?

MEFISTO

Nefericite duhuri ce-am căzut
Cu Lucifer ; cu el am uneltit,
Cu el sîntem de-a pururi osîndite.

FAUST

Anume unde ?

MEFISTO

Păi, în iad.

FAUST

În iad ? Atunci cum ai plecat de-acolo ?

MEFISTO

Nu, n-am plecat din iad ; *aici* e iadul.
Crezi tu că eu, care-am văzut pe Domnul
Şi slava cerului am cunoscut,
Nu-s chinuit de mii şi mii de iaduri,
Lipsit cum sînt de veşnicul lui har ?
O, lasă întrebările acestea
Ce vîră groaza-n sufletu-mi plăpînd !

FAUST

Cum, marele Mefisto-i tulburat,
Fiind lipsit de fericiri cereşti ?
Învaţă bărbăţia de la Faust
Şi nu rîvni ce n-o să ai nicicînd !

Te du la Lucifer și spune-i astfel :
Eterna moarte Faust și-a atras
Prin deșănțate gînduri despre Zeus.
Sînt gata, spune-i, sufletul să-i dau
De-o să mă lase ani douăzeci-patru
Să gust toate plăcerile lumești,
Avîndu-te pe tine slujitor :
Să-mi dai, fără de murmur, ce-ți voi cere,
Să-mi spui, făr-a cîrti, ce-o să te-ntreb,
Să-mi aperi pe cei dragi, să-nfrîngi vrăjmașii
Și vrerii mele pururi să-i fii rob.
Mergi, dar, la Lucifer ; la miezul nopții
Voi fi-n odaia mea cu gînd să aflu
Ce-a hotărît puternicu-ți stăpîn.

MEFISTO

Prea bine, Faust. *(Iese.)*

FAUST

Eu suflete cît stele de-aș avea,
Le-aș dărui pe toate lui Mefisto.
Prin el voi fi al lumii împărat ;
El punte în văzduh îmi va dura
Și eu, cu oști, oceanul voi străbate ;
Din munții de pe țărmul african
Și Spania, voi face un pămînt,
Închinător supus coroanei mele ;
Prin bună-voia mea vor viețui
Și marii dregători și împăratul.
Acum că dobîndesc ce mi-am dorit,
Să meditez asupra marii arte,
Mefisto pînă cînd se va-nturna. *(Iese.)*

Scena 4

O stradă.

Intră Wagner și un măscărici.

WAGNER

Hei, băiete, vino-ncoace.

MĂSCĂRICIUL

„Băiete" ! La naiba ! Cred că ai văzut destui băieți cu țăcălie ca mine. „Băiete" a zis !

WAGNER

Ia spune, domnule, ai ceva... venituri ?

MĂSCĂRICIUL

Cum de nu ; am și plecaturi !

WAGNER

Sărmanul ! Cum face haz de necaz sărăcia goală ! Nenorocitul e despuiat, n-are de lucru și e-așa de flămînd încît nu-ncape îndoială că și-ar vinde sufletul dracului pentru o ciozvîrtă de berbec, fie chiar și crudă.

MĂSCĂRICIUL

Asta-i bună ! Să-mi vînd sufletul dracului pentru o ciozvîrtă de berbec, fie chiar și crudă ! Mai domol, prietene ! Pe legea mea, dacă e vorba s-o plătesc atît de scump, apoi să fie bine friptă și să aibă și sos pe deasupra.

WAGNER

Ei, vrei să-mi slujești ? Am să te spilcuiesc ca pe unul *qui mihi discipulus.* [1]

MĂSCĂRICIUL

Adică cum, în versuri ?

WAGNER

Da' de unde ! In mătasea-broaștei și ciuboțica-cucului.

MĂSCĂRICIUL

Asta e tot ce ți-a lăsat taica moștenire ? Ascultă : mi-ar părea rău să te las muritor de foame.

WAGNER

Ei, flăcăule, lasă gluma și leagă-te să-mi slujești șapte ani ; că de nu, am să prefac toți păduchii de pe tine în diavoli care te vor sfîșia în bucăți.

MĂSCĂRICIUL

Ascultă, domnule, cruță-ți osteneala. Cu păduchii m-am obișnuit de mult ; să fiu al naibii, fac clacă

[1] Care mi-e discipol (lat.).

pe carnea mea, de parcă ar fi plătit pentru mîncare și băutură.

WAGNER

Ce zici, bădie? Ține gălbiorii ăștia. *(Îi dă bani.)*

MĂSCĂRICIUL

Ce sînt astea — talgere?

WAGNER

Coroane franțuzești.

MĂSCĂRICIUL

Dacă n-ar suna așa de frumos — „coroane franțuzești"! — zău că m-aș împăca mai bine cu niște bumători englezești. Ce să fac cu ele?

WAGNER

Ei, acu', năzdrăvane, o să ți se spună cu un ceas mai devreme cînd și unde o să te cerceteze diavolul.

MĂSCĂRICIUL

Nu, nu... poftim, ia-ți talgerele înapoi.

WAGNER

Nici nu mă gîndesc.

MĂSCĂRICIUL

Trebuie să le iei.

WAGNER

Ești martor că i le-am dat diavolului.

MĂSCĂRICIUL

Ești martor că ți le dau înapoi.

WAGNER

Bine! Am să chem îndată doi diavoli ca să te umfle. — Baliol! Belcher!

MĂSCĂRICIUL

N-au decît să poftească Baliol și Belcher ai dumitale! Am să-i cotonogesc cum n-au mai fost cotonogiți de cînd sînt ei draci; și dacă-l răpun pe unul dintre ei, lumea ce-o să zică? — „Îl vedeți pe vlăjganul ăla cu burlane în chip de pantaloni? El l-a

omorît pe diavol!“ Toți enoriașii o să-mi spună spintecător de draci.

(Intră doi diavoli. Măscăriciul aleargă încoace și încolo, strigînd.)

WAGNER

Baliol și Belcher, duhuri, plecați! (*Diavolii ies.*)

MĂSCĂRICIUL

Cum, au plecat? Lua-i-ar dracu'! Au ghiare lungi, ai naibii. A fost un drac și o drăcoaică. Să-ți spun după ce-i poți cunoaște: dracii au coarne și drăcoaicele au crăpături și copite despicate.

WAGNER

Ei, jupîne, urmează-mă.

MĂSCĂRICIUL

Ascultă.. dacă ți-aș sluji, m-ai învăța să chem Banioli și Belcheri?

WAGNER

Te-aș învăța să fii cîine, pisică, șoarece, șobolan, de toate.

MĂSCĂRICIUL

Cum adică? Să se prefacă un creștin în cîine, pisică, șoarece sau șobolan! Nu, nu, domnule... dacă vrei să mă prefaci în ceva, apoi fă-mă un purice zglobiu, ca să fiu și ici și colo și peste tot.

WAGNER

Bine, jupîne, haide.

MĂSCĂRICIUL

Auzi, Wagner...?

WAGNER

Cum ai spus? Baliol! Belcher!

MĂSCĂRICIUL

Of, Doamne! Te rog, domnule, lasă-i pe Banio și pe Belcher să se ducă la culcare.

WAGNER

Măgarule, spune-mi „maestre Wagner“ și țintuiește-ți ochiul stîng de călcîiul meu drept — *quasi vestigias nostras insistere.*[1] (*Iese.*)

---

[1] Ca și cum ai călca pe urmele noastre (lat.).

Să mă ierte Cel-de-sus ! Omul ăsta vorbește chinezește. N-am încotro ; îl urmez : am să-i slujesc, ce mai încoace și încolo. (*Iese.*)

Scena 5

Faust în camera sa de lucru.

FAUST

Ei, Faust,
Ești osîndit acum și mîntuit
Nu mai poți fi. Atunci ce rost mai are
Să te gîndești la Dumnezeu, la cer ?
Alungă-aceste-nchipuiri deșarte,
Te-ncrede-n Belzebut, nu-n Cel-de-sus !
Nu da-napoi acum : fii hotărît.
Cum, te codești ? Parcă-n urechi îmi sună :
„Magia leapăd-o, vin' iar la Domnul !"
Și Faust vrea la Domnul să se-ntoarcă.
La Domnul ? Dînsul nu te are drag.
Ți-e *pofta* zeul căruia-i slujești
Și-n ea binevoiește Belzebut :
Clădi-voi lui biserică și-altar
Și sînge cald de prunc am să-i jertfesc.

(Intră Îngerul bun și Îngerul rău.)

INGERUL BUN

O, Faust, lasă blestemata artă !

FAUST

Căința, ruga, mila — ce-s acestea ?

INGERUL BUN

Sînt tot atîtea căi ce duc la cer.

INGERUL RĂU

Sînt doar himere, rod al nebuniei,
Prostind pe cei ce li se-ncred prea mult.

INGERUL BUN

Gîndește-te la cer și mîntuire.

INGERUL RĂU

Nu, Faust ! la onoruri și averi. (*Ingerii ies.*)

FAUST

Averi !
Păi, nu voi deveni stăpîn pe Embden [1] ?
Ce zeu va mai putea să-mi facă rău
Cînd mă va sprijini Mefisto ? Faust,
Să nu te mai codești ! Mefisto, vino
Cu veste bună de la Lucifer.
Nu-i miezul nopții ? Hai, Mefisto, vino.
Veni, veni, Mephistophile [2] ! (*Intră Mefisto.*)
Ce zice Lucifer, stăpînul tău ?

MEFISTO

Pe Faust să-l slujesc cît e în viață ;
Iar Faust cu-al său suflet va plăti..

FAUST

N-am încheiat cu tine legămînt ?

MEFISTO

Dar trebuie să-l faci după tipic,
Mai mult, să-l scrii cu sîngele tău propriu.
Stăpînu-mi cere-această chezășie ;
De nu mi-o dai, mă-napoiez în iad.

FAUST

Stai, diavole, și spune-mi : ce-o să facă
Stăpînul tău cu sufletul lui Faust ?

MEFISTO

Impărăția are să-și mărească.

FAUST

De-aceea și ne ispitește astfel ?

MEFISTO

Solamen miseris socios habuisse doloris. [3]

---

[1] De fapt, Emden, capitala Frieslandei de est, care era un oraș înfloritor în vremea lui Marlowe.

[2] Vino, vino, Mefistofel ! (lat.).

[3] Mîngîierea nenorociților este să aibă tovarăși în suferință (lat.).

FAUST

Încerci tu chinuri ce le-ncearcă alții ?

MEFISTO

Cumplite, precum cele omenești.
Deci, Faust, te vei lepăda de suflet ?
Atunci îți voi fi rob și te-oi sluji ;
Ți-oi da ce nici cu gîndul n-ai gîndit.

FAUST

Bine-nțeles ! Al tău va fi, Mefisto.

MEFISTO

Atunci, crestează-ți brațul bărbătește
Cu legămînt ca Lucifer, cîndva,
Pe sufletu-ți să pună stăpînire ;
Și vei fi mare ca stăpînul meu.

FAUST

(crestîndu-și brațul :)

De dragul tău, Mefisto, iată, brațul
Mi l-am tăiat ; cu sîngele meu propriu
Mă leg ca sufletu-mi să-l dăruiesc
Stăpînului neîntreruptei nopți !
Vezi sîngele curgînd din braț ? Privește !
Ah ! Fie ca dorința să-mi plinească !

MEFISTO

Și-acum,
În chip de zapis, scrie legămîntul.

FAUST

Încape îndoială ? (*Scrie.*) Dar, Mefisto,
Se-ncheagă sîngele — nu pot să scriu.

MEFISTO

S-aducem niște foc să-l subțiem. (*Iese.*)

FAUST

Ce prevestire e că s-a-nchegat ?
Nu vrea să iscălesc acest înscris ?
De ce nu gîlgîie ca să scriu iar ?
„Eu sufletul ți-l dau“ — și s-a oprit !
De ce să nu i-l dau ? Nu-mi aparține ?
Deci scrie iar : „Eu sufletul ți-l dau“.

(Intră din nou Mefisto cu un vas cu mangal.)

MEFISTO

Ei, Faust, pune sîngele pe jar.

FAUST

Așa... Începe să se limpezească.
O clipă numai și am isprăvit. (*Scrie.*)

MEFISTO

(aparte)

În stare-s de orice, ca să-l cîștig !

FAUST

Consummatum est. [1]
Înscrisul e semnat
Și Faust sufletul și-a zălogit.
Dar parcă-i scris ceva pe brațul meu...
Homo, fuge [2] ! Să fug ? Cum ? Incotro ?
La Dumnezeu ! M-ar azvîrli în iad.
Mă-nșeală ochiul ; nu e scris nimic.
Ba-s slove deslușite : *homo, fuge...*
Cu toate-acestea, Faust n-o să fugă.

MEFISTO

(aparte)

O să-i aduc ceva ce-o să-l încînte.

(Iese. Intră din nou Mefisto însoțit de diavoli care-i dau lui Faust coroane și veșminte bogate, dansează, apoi pleacă.)

FAUST

Ce tîlc e în priveliștea aceasta ?

MEFISTO

E-o desfătare pentru ochii tăi
Și o dovadă-a forțelor magiei.

FAUST

Pot, după voie, duhuri să invoc ?

MEFISTO

Te cred ! Poți face lucruri și mai mari.

FAUST

Dacă-i așa, chem legiuni de duhuri.
Mefisto, ține zapisul acesta
Prin care-mi dăruiesc și trup și suflet ;
Dar vezi că învoiala noastră cere
Să săvîrșești tot ce-ai făgăduit.

---

[1] S-a sfîrșit (lat.).

[2] Omule, fugi (lat.).

MEFISTO

Mă jur pe iad, pe Lucifer mă jur,
Să-ndeplinesc condițiile toate.

FAUST

Atunci eu să le dau citire. *(Citește.)*

Condițiile fiind după cum urmează: întîi, ca Faust să poată deveni spirit în formă și substanță. Al doilea, ca Mefisto să fie slujitorul lui și la poruncile lui. Al treilea, ca Mefisto să-i îndeplinească și să-i aducă tot ce dorește. Al patrulea, ca el să fie nevăzut în camera și în casa lui. În sfîrșit, ca Mefisto să i se înfățoșeze susnumitului John Faustus, oricînd, sub orice chip și în orice formă va dori el. Eu, John Faustus din Wittenberg, doctor, încredințez prin înscrisul de față atît trupul cît și sufletul meu stăpînirii lui Lucifer, prințul Răsăritului, și slujitorului său, Mefisto; și, iarăși, după scurgerea a douăzeci și patru de ani, în care răstimp prevederile din înscris vor fi respectate întocmai, le dau depline puteri de a-l duce pe susnumitul John Faustus, trup și suflet, carne, sînge sau bunuri, în locașul lor, oriunde s-ar afla acesta. Scris de mîna mea,

John Faustus.

MEFISTO

Îl recunoști ca legămînt al tău?

FAUST

Da, ia-l și iadul să te răsplătească!

MEFISTO

Acum poți cere ce poftești.

FAUST

Dar mai întîi să-ți pun o întrebare:
Pe unde-i locul ce-i zic unii iad?

MEFISTO

Sub cer.

FAUST

Aș vrea să știu mai lămurit.

MEFISTO

In măruntaiele stihiei, unde
Rămînem veșnic, veșnic chinuiți;

Hotar nu are, nici îl mărginește
Un sigur loc ; e iad unde sîntém
Și unde-i iadul, noi sîntém de-a pururi ;
Iar lumea-ntreagă cînd se va sfîrși
Și se va curăți orice făptură,
Iad va să fie tot ce nu e cer.

FAUST

Eu cred că iadul e-o poveste.

MEFISTO

Așa să crezi pîn' ce-i vedea că nu e.

FAUST

Socoți atunci că fi-voi osîndit ?

MEFISTO

Firește : iată zapisul prin care
Tu sufletul i-l dai lui Lucifer.

FAUST

Și sufletul, și trupul ; ei, și ce ?
Sînt, crezi, atît de prost ca să-mi închipui
Că după moarte mai există chin ?
Acestea-s basme și scorniri bășești.

MEFISTO

Nu dovedesc contrariul eu însumi ?
Sînt osîndit, mă aflu-n iad acum.

FAUST

In iad, acum ? Ei, știi că-i bună !
De este-acesta iadul, bucuros
Aș vrea să fiu aicea osîndit :
Să umblu, să discut...
Dar lasă astea ! Adă-mi o soție,
Pe cea mai mîndră fiică-a țării mele.
Vezi tu, din fire sînt cam iubăreț
Și nu pot să trăiesc făr-o femeie.

MEFISTO

„Soție"-ai spus ? Din suflet
Te rog să nu-mi vorbești despre soții.

FAUST

Ba să-mi aduci una, dragă Mefisto ; vreau să am una.

MEFISTO

Va să zică vrei să ai una ? Stai aici pînă cînd mă-ntorc — o să-ți aduc o soție în numele diavolului.

(Iese. Intră din nou Mefisto cu un diavol îmbrăcat ca femeie. Foc de artificii.)

MEFISTO

Ei, Faust, cum îți place soțioara ?

FAUST

Dea naiba-n ea !

MEFISTO

Ascultă, Faust :
Căsătoria-i un tipic, o joacă
Și n-are rost să te gîndești la ea.
Pe-aceea care ochii-o să-ți desfete,
O vei avea neapărat, de-ar fi
Statornică asemeni Penelopei,
Ca Saba înțeleaptă, și frumoasă
Ca Lucifer 'nainte de-a cădea.
Ia cartea asta și-o citește toată. (*Îi dă cartea.*)
Rostind aceste versuri, capeți aur ;
'N țărînă cercu-acesta zugrăvind,
Aduci furtuni cu trăsnete și tunet ;
Sau repetînd acestea în-de-tine,
Ți-apar îndată oameni înzăoați
Ce-ți pot îndeplini orice dorință.

FAUST

Îți mulțumesc, Mefisto ; dar aș ține să am o carte cu tot felul de vrăji și incantații, ca să chem duhurile ori de cîte ori am poftă.

MEFISTO

Sînt toate-n cartea asta. (*Le arată.*)

FAUST

Apoi o carte care să cuprindă toate semnele și planetele cerului ca să le cunosc mișcările și așezarea.

MEFISTO

Și astea sînt aici. (*Le arată.*)

FAUST

Mai vreau o carte — și cu asta am isprăvit — care să găsesc toate plantele, ierburile și pomii de pămînt.

MEFISTO

Tot aici le găsești.

FAUST

N-aș crede.

MEFISTO

Ba da — poftim. (*Le arată.*)

Scena 6

În casa lui Faust.

FAUST

Spre cer cînd mi-arunc ochii, mă căiesc
Și te blestem, hainule Mefisto,
Căci mi-ai răpit aceste bucurii.

MEFISTO

Cum, Faust, îți închipui oare
Că cerul e atît de minunat ?
În frumusețe îl întreci cu mult !
Și tu, și orice om pe-acest pămînt.

FAUST

Puteți să dovediți acestea ?

MEFISTO

Nu cerul pentru om a fost creat ?
Și nu e omul, așadar, mai falnic ?

FAUST

Atunci a fost creat și pentru mine.
Voi renunța la vrăji : mă pocăiesc.
(Intră Îngerul bun și Îngerul rău.)

ÎNGERUL BUN

Te pocăiește și vei fi iertat.

INGERUL RĂU

Eşti duh ; nu poate Domnul să te ierte.

FAUST

Au cine îmi şopteşte că sînt duh ?
De-aş fi un drac şi încă-aş fi iertat :
Pe-un pocăit îl iartă Cel-de-sus.

INGERUL RĂU

Dar parcă Faust se va pocăi ? (*Ingerii ies.*)

FAUST

Mi-e inima atît de împietrită
Că nu-s în stare să mă pocăiesc.
De-ajuns să spun „credinţă", „cer", „iertare",
Ca să-mi răsune-un tunet în urechi :
„Eşti osîndit !" apoi cuţite, săbii,
Otravă, puşti, spînzurători, hangere,
Se-aştern în faţa mea ca să-mi iau viaţa ;
De mult aş fi făcut-o, dar plăcerea
A-nvins pînă şi neagra deznădejde.
Nu l-am făcut eu pe Homer să-mi cînte
Cum a murit Oenon [1], cum a iubit
Focosul Paris ? Ziditorul Tebei [2]
Nu mi-a cîntat din harfa-i cu Mefisto,
Nu m-a-mbăţat cu blînde melodii ?
Atunci de ce să mor sau să tînjesc ?
Nu, Faust nu se va mai pocăi.
Mefisto, haide să vorbim din nou
De-ale astrologiei. Spune-mi, dar,
Sînt multe ceruri dincolo de lună ?
Formează aştrii doar un singur glob,
Precum substanţa globului central ?

MEFISTO

Ca elementele, şi sferele
Se-ntrepătrund în crugurile lor
Şi toate se rotesc pe-acelaşi ax
Al cărui capăt e al lumii pol ;
Iar Marte sau Saturn sau Jupiter
Nu-s născociri — sînt stele călătoare.

---

[1] Nimfă din mitologia greacă ; avea darul de a vindeca rănile.
[2] Referire la Cadmus, întemeietorul legendar al Tebei.

FAUST

Dar, spune-mi, au toate o singură mișcare *situ et tempore* ? [1]

MEFISTO

Toate se mișcă împreună de la est la vest în douăzeci și patru de ore în jurul polilor lumii ; dar se deosebesc în privința rotirii lor în jurul polilor zodiacului.

FAUST

Destul. Acestea sînt nimicuri
Pe cari le poate lămuri și Wagner.
Mefisto, lucruri mai adînci rîvnesc...
Mișcarea dublă a planetelor
N-o știe cine ? Prima se încheie
Intr-un răstimp de-o zi. A doua, astfel :

a lui Saturn în treizeci de ani ; a lui Jupiter în doisprezece ; a lui Marte în patru ; a soarelui, a lui Venus și Mercur într-un an ; a lunii în douăzeci și opt de zile. Sînt probleme vrednice de studenții din primul an. Dar, ia spune-mi, are fiecare sferă o anumită putere sau virtute ?

MEFISTO

Da.

FAUST

Cîte ceruri sau sfere există ?

MEFISTO

Nouă : cele șapte planete, firmamentul și empireul.

FAUST

Foarte bine ; acum răspunde-mi la următoarea întrebare : de ce în unii ani sînt mai multe și în alții mai puține conjuncții, poziții, aspecte și eclipse ?

MEFISTO

Per inaequalem motum respectu totius. [2]

FAUST

Am înțeles. Spune-mi acum : cine a creat lumea ?

---

[1] Atît ca loc (direcție a mișcării) cît și ca timp (lat.).

[2] Datorită mișcării inegale față de întreg (de întreaga mișcare a universului) (lat.).

MEFISTO

Nu vreau să spun.

FAUST

Dragul meu Mefisto, spune-mi.

MEFISTO

Nu stărui, pentru că n-am să-ţi spun.

FAUST

Ticălosule, nu te-am silit prin legămînt să-mi spui tot ?

MEFISTO

Da, tot ce nu e împotriva împărăţiei noastre ; dar asta e împotriva împărăţiei. Gîndeşte-te la iad, Faust, fiindcă eşti osîndit.

(Intră din nou Ingerul bun şi Ingerul rău.)

INGERUL BUN

Gîndeşte-te la Domnul, Faust. El
E ziditorul lumii.

MEFISTO

Vezi să nu uiţi. (*Iese.*)

FAUST

In iad cu tine, spirit blestemat !
Tu-ai osîndit nefericitu-mi suflet.
Nu-i prea tîrziu.

INGERUL RĂU

Ba da, e prea tîrziu.

INGERUL BUN

Nicicînd nu-i prea tîrziu pentru căinţă.

INGERUL RĂU

Să nu te pocăieşti ; altminteri dracii
Te-ar sfîşia bucăţi.

INGERUL BUN

Nu, n-o să-ţi smulgă nici un fir de păr. (*Ingerii ies.*)

FAUST

Isuse,-ndură-te şi izbăveşte
Nefericitul suflet al lui Faust !

(Intră Lucifer, Belzebut şi Mefisto.)

LUCIFER

El e prea drept, nu poate face asta.
Pe *mine* mă privește izbăvirea.

FAUST

Tu cine ești, cumplită arătare?

LUCIFER

Sînt Lucifer;
Și-aceasta-i un alt principe din iad.

FAUST

Vai! Sufletul venit-au să-mi răpească!

LUCIFER

Nu! Am venit să-ți spunem că ne-nșeli:
Îți calci cuvîntul, căci vorbești de Crist.
Pe Dumnezeu să-l uiți; și te gîndește
La diavol și la talpa iadului.

FAUST

Așa voi face; iartă-mă acum.
Îți jur că nu voi mai căta spre ceruri
Și nu mă voi ruga lui Dumnezeu;
Scriptura i-o voi arde, slujitorii
Am să-i ucid și duhurile mele
Vor dărîma bisericile lui.

LUCIFER

Fă astfel și nu vei avea de ce să te plîngi din partea noastră. Faust, am venit din iad ca să te-nveselim. Așază-te și o să vezi în fața ta cele șapte păcate de moarte, fiecare cu înfățișarea lui adevărată.

FAUST

La fel de-mbietoare o să-mi pară
Ca raiul lui Adam în prima zi
A întocmirii sale.

LUCIFER

Nu vorbi de rai și de creațiune, ci numai de diavol. Mai bine pregătește-ți ochii. Hai, arătați-vă! (*Intră cele șapte păcate de moarte.*) Ei, Faust, întreabă-le cum le cheamă și ce întruchipează fiecare.

FAUST

Tu, prima, cine ești?

MINDRIA

Sînt Mîndria. Părinţii nu mi-i recunosc. Sînt ca puricele lui Ovidiu [1]: mă pot furişa în orice ungher; uneori, ca o perucă, mă odihnesc pe fruntea unei fecioare; sau, ca un evantai de pene, îi sărut buzele — şi cîte altele nu fac! Pfui, ce urît miroase aici! Nu mai rostesc o vorbă, afară doar dacă duşumeaua va fi parfumată şi acoperită cu ţesături de Arras. [2]

FAUST

Tu, a doua, ce eşti?

ZGIRCENIA

Eu sînt Zgîrcenia, zămislită de un moşneag pe un vechi sac de piele; şi dacă ar fi după mine, aş dori ca această casă şi oamenii dintr-însa să se preschimbe în aur ca să vă zăvorăsc în scrinul meu. O! Aurul meu scump!

FAUST

Tu, a treia, ce eşti?

MINIA

Eu sînt Mînia. N-am avut nici tată, nici mamă; am sărit afară din gura unui leu cînd eram în vîrstă doar de o jumătate de ceas; şi de atunci încoace alerg prin lume cu aceste două săbii, rănindu-mă singură cînd n-am cu cine să mă războiesc. M-am născut în Iad şi mă tot uit într-însul, căci (*se uită la diavol*) unul dintre voi e de bună seamă tatăl meu.

FAUST

Ce eşti tu, a patra?

INVIDIA

Sînt Invidia, născută dintr-un coşar şi o stridie. Nu ştiu să citesc şi de aceea aş dori să fie arse toate cărţile. Sînt atît de slabă pentru că-i văd pe alţii cum mănîncă. Ah, de-ar da o foamete în lume ca să moară toţi şi să trăiesc numai eu! Ai vedea atunci cum m-aş

---

[1] Aluzie la o lucrare medievală, *Carmen de pulice* (Cîntecul puricelui) atribuită multă vreme lui Ovidiu.

[2] In secolele al XIV-lea şi al XV-lea, în oraşul Arras (Franţa) industria textilă a cunoscut o mare înflorire.

îngrășa. Zi, tu șezi și eu stau în picioare? Scoală-te — hai, repede!

FAUST

Feri în lături, lighioană pizmașă! A cincea — tu ce ești?

LĂCOMIA

Cine — eu, domnule? Eu sînt Lăcomia. Părinții mei au murit și nu mi-au lăsat para chioară — doar ceva de-ale mîncării: treizeci de mese și zece gustări pe zi — o nimica toată; de-abia-mi ajunge ca să mă țin pe picioare. Sînt de viță regească! Bunicul meu a fost jambon, și bunica o bărdacă de vin rubiniu; nașii mei: Peter-scrumbie-sărată și Martin-cap-de-bou; cît despre nășica mea, a fost o doamnă tare cumsecade, prețuită de toate tîrgurile și orașele mai acătării; o chema Doamna Margery-bere-de-Martie. Ei, Faust, ți-am înșirat toată ghenealoghia; mă poftești la cină?

FAUST

Nu, vreau să te văd în streang; ai fi în stare să-mi mănînci toate merindele.

LĂCOMIA

Strînge-te-ar de gît ducă-se-pe-pustii!

FAUST

Iar tu, îneca-te-ai singură! Tu ce ești, a șasea?

TRÎNDĂVIA

Trîndăvia. M-am născut pe un țărm însorit unde stau tolănită tot timpul. Mi-ați făcut un mare rău aducîndu-mă încoace. Aș vrea să mă ducă înapoi Lăcomia și Desfătarea. Nu mai rostesc o vorbă, chiar de mi s-ar plăti prețul de răscumpărare a unui rege.

FAUST

Dar tu, doamnă Nerușinare, a șaptea și ultima, ce ești?

DESFRÎNAREA

Eu, domnule? Sînt una care nu dă un țol de berbec crud pe un cot de morun fript. Numele meu începe cu litera D. Sînt Desfrînarea!

LUCIFER

Plecați ! În iad, în iad cu voi ! (*Păcatele ies.*) Ei, Faust, cum ți-au plăcut ?

FAUST

Mi-au desfătat sufletul.

LUCIFER

În iad sînt fel de fel de încîntări.

FAUST

Ce fericit aș fi să-l văd și-apoi
Să mă întorc aici !

LUCIFER

La miezul nopții vei fi dus acolo.
Citește cartea asta pîn-atunci,
Și-o să poți lua ce chip ai să-ți dorești.

FAUST

Îți mulțumesc, puternic Lucifer.
Va fi cel mai de preț avut al meu.

LUCIFER

Cu bine și... gîndește-te la diavol.

FAUST

Cu bine, Lucifer. Mefisto, haide.
(Ies toți. Intră Corul.)

CORUL

Preaînvățatul Faust,
Ca să pătrundă-n tainele cerești
Înscrise-n marea carte a lui Joe,
S-a avîntat pe-o zare din Olimp
Într-un rădvan de flăcări orbitoare
Pe care-l trag balauri spăimîntoși.
Cosmografia vrea s-adeverească !
Socot că va purcede-ntîi la Roma
Spre a-l vedea, la curtea sa, pe papă
Și-a fi la sărbătoarea lui Sîn Petru,
Ce-i prăznuită azi în chip solemn. (*Iese.*)

Scena 7

Intră Faust și Mefisto.

FAUST

Călătorit-am, așadar, Mefisto,
Prin Trier [1], o mîndreţe de oraș
Înconjurat de piscuri avîntate,
Pereţi de cremeni, iezere adînci,
De netrecut pentru pizmașii principi.
De la Paris, urmînd hotarul Franţei;
Văzut-am rîul Maine curgînd spre Rin,
Sub straja nesfîrșitelor podgorii ;
Am străbătut Campania pînă la Neapol,
A' cărui drepte străzi de cărămidă
Tivesc clădiri semeţe și orașul
În patru părţi egale îl împart.
Virgiliu are-aici mormînt de aur
Și-n stîncă se mai vede și acum
Tunelul lung de-o milă ce-ntr-o noapte
L-a fost tăiat. Veneţia apoi
Și Padova și alte mari orașe
Am cercetat ; și-ntr-unul am văzut
Un templu maiestos a cărui turlă
Înfruntă stelele. Într-acest chip
A petrecut mai multe zile Faust.
Și-acum, Mefisto, unde ne oprim ?
Ai ascultat porunca mea dintîi
Și m-ai adus în zidurile Romei ?

MEFISTO

Da, Faust ; și ca să nu ne pomenim fără merinde, am luat în folosinţă odăile sanctităţii-sale.

FAUST

Nădăjduiesc că sanctitatea-sa
Ne va primi cu braţele deschise.

MEFISTO

N-are nici o însemnătate cum o să ne primească : ne vom înfrupta din toate bunătăţile lui fără să-i cerem voie.

---

[1] Vechi oraș din Germania.

Acum dar, ca să poți gusta din plin
Ce are Roma să ne-arate, află
Că șapte sînt colinele pe care
Orașul temeliile-și ridică.
Prin mijlocul cetății curge Tibrul
Ce, șerpuind, o-mparte-n două părți ;
Iar patru poduri falnice te-mbie
Să treci oricînd de pe un țărm pe altul.
Pe unul — se numește Ponte Angelo —
'Și înalță zidurile un castel
În care se găsesc atîtea tunuri,
Frumos sculptate-n acioaie, cîte
Sînt zile într-un an. Nu mai vorbesc
De triumfale porți, de piramide [1],
Aduse din Egipt de Iuliu Cezar.

FAUST

Pe regii stăpînirii infernale,
Pe Styx și Acheron [2], pe lacu-n flăcări
Al Phlegethon [3]-ului de foc, mă jur
Că ard de nerăbdare să văd munții
Și-a ne-ntrecutei Rome așezare.
Să mergem, dar.

MEFISTO

Nu, stai, mi-ai spus că vrei să-l vezi pe papă
Și de Sîn Petru să fii față-n dom ;
Te-așteapt-o ceată de călugări tunși
Al căror *summum bonum* [4] e-mbuibarea.

FAUST

De ! N-ar strica să le jucăm o festă,
'S încredințat c-am să mă stric de rîs !
Vrăjește-mă atunci, Mefistofel,
Ca, nevăzut de-ai Romei cetățeni,
Să fac tot ce prin minte o să-mi treacă.

(Mefisto îl vrăjește.)

---

[1] Probabil că Marlowe se referă, de fapt, la obeliscuri.

[2] In mitologia greacă, rîuri din împărăția subpămînteană a morților.

[3] In mitologia greacă, rîu de foc care curge prin împărăția morților. (La Marlowe : „lac de foc".)

[4] Binele suprem (lat.).

MEFISTO

Așa. Acum
Fă tot ce vrei, nu te mai vede nimeni.

(Sună o trompetă. Vin la ospăț papa și cardinalul de Lorena. Sînt serviți de călugări.)

PAPA

Nu șezi, monseniore de Lorena ?

FAUST

Mănîncă tot ! Dac-ai să lași ceva,
In gît să ți se-oprească necuratul !

PAPA

Cine-a vorbit ? Călugări, cercetați !

PRIMUL CĂLUGĂR

Sfinția-ta, iată o trufanda pe care mi-a trimis-o episcopul Milanului.

FAUST

Îți mulțumesc frumos. *(Smulge farfuria.)*

PAPA

Asta-i bună ! Cine mi-a smuls farfuria ? Nu caută nimeni ? Sfinția-ta, bucatele astea mi-au fost trimise de cardinalul Florenței.

FAUST

E-adevărat ? Ia să gustăm. *(Smulge farfuria.)*

PAPA

Cum, iar ? Beau în sănătatea sfinției-tale.

FAUST

In sănătatea voastră, excelență ! *(Smulge cupa.)*

CARDINALUL DE LORENA

Stăpîne, s-ar putea să fie vreun duh proaspăt scăpat de purgatoriu și care a venit să-ți cerșească o indulgență.

PAPA

Se poate. Călugări, pregătiți o litanie ca să potolim furia duhului. Mai gustă o dată, sfinția-ta.

(Papa își face semnul crucii.)

FAUST

Nu, zău ! Te-nchini ? Povața mea
Ar fi să încetezi cu acest joc.

(Popa își face încă o dată semnul crucii.)

A doua oară ! Însă nu și-a treia —
Te sfătuiesc prietenește !

(Papa își face cruce din nou, iar Faust îl pălmuiește ; toți fug.)

Acum, Mefisto, ce se va-ntîmpla ?

MEFISTO

Nu știu. Vom fi afurisiți în lege.

FAUST

Afurisiți în lege,-adevărat !
S-ajungă-n iad e Faust blestemat !
N-auzi porci grohăind, măgari zbierînd ?
Ce mai, nu-i sărbătoare azi de rînd !

(Intră din nou toți călugării ca să cînte litania.)

PRIMUL CĂLUGĂR

Haide, fraților, să începem slujba cu evlavie.

(Cîntă.)

Blestemat fie cel care a furat de pe masă mîncarea sanctității-sale ! Maledicat Dominus [1] !

Blestemat fie cel care a dat o palmă sanctității-sale ! Maledicat Dominus !

Blestemat fie cel care l-a lovit în cap pe fratele Sandelo ! Maledicat Dominus !

Blestemat fie cel care tulbură litania noastră ! Maledicat Dominus !

Blestemat fie cel care a luat vinul sanctității-sale ! Maledicat Dominus ! Et omnes Sancti ! Amen [2] !

(Mefisto și Faust îi bat pe călugări, aruncă petarde ; toți ies de-a valma. Intră Corul.)

CORUL

Văzînd, dar, Faust multe și de toate,
Minunății și curți împărătești,
Lăsă cea drumeție și se-ntoarse.
Acei ce-l așteptau cu-ngrijorare,
Prieteni și colegi apropiați,
S-au bucurat[illegible]pus văzîndu-l teafăr
Și cînd s-au [illegible]ns s-asculte cum i-a mers
În drumul lui prin lume și văzduhuri,

[1] Să-l blesteme Dumnezeu ! (lat.)

[2] Să-l blesteme Dumnezeu și toți sfinții. Amin. (lat.).

De-astrologie-au întrebat, și Faust
Le-a dat atît de învățat răspuns,
Că toți s-au minunat de multa-i mînte.
Azi vestea-i merge peste mări și țări ;
De-o vorbă, îl cunoaște Carol Quintul
Iar Faust în palatul lui petrece,
Înconjurat de nobili și curteni.
Cu arta lui ce-a săvîrșit acolo
Eu nu vă spun, căci singuri veți vedea. *(Iese.)*

Scena 8

Lîngă un han.
Intră Robin, hangiul, cu o carte-n mînă.

ROBIN

Strașnic ! Am furat o carte de magie a doctorului Faust — mă gîndesc să caut într-însa niște cercuri care o să-mi prindă bine... Toate fetele din parohia noastră au să danseze goale-goluțe în fața mea cînd o să am eu poftă.

(Intră Ralph, strigîndu-l pe Robin.)

RALPH

Fă-te-ncoace, Robin, rogu-te. Un gentilom vrea să-și ia calul din grajd. Măiculiță, să vezi cum se sfădește cu stăpînă-mea — dumneaei m-a trimis să te caut — haide, vino.

ROBIN

Nu te apropia, Ralph, nu te apropia dacă nu vrei să sări în aer și să te faci tocană. Păzea — habar n-ai tu cu ce mă-ndeletnicesc eu aici !

RALPH

Ce faci cu cartea aia ? Că doar nu știi să citești !

ROBIN

Ei, uite, stăpînul și stăpîna or să afle că știu să citesc.

RALPH

Haide, spune ce carte e.

ROBIN

Ce carte ? Cea mai intolerabilă carte de magie născocită vreodată de un drac zămislit în pucioasă.

RALPH

Poți face vrăji cu ea ?

ROBIN

Ba bine că nu ! Nimic mai ușor. De-o vorbă, te pot îmbăta cu ippocras [1] în orice cîrciumă din Europa — și încă pe degeaba. Asta e una dintre conjurațiile mele.

RALPH

Domnu' popa nostru zice că asta e o nimica toată.

ROBIN

E-adevărat, Ralph ; dar unde mai pui că dacă ți se scurg ochii după Nan Spit, bucătăreasa...

RALPH

Grozav, Robin ! Adică Nan Spit să fie a mea ? Dacă-mi faci tu trebușoara asta, am să-ți hrănesc diavolul cu pîine albă cîte zilișoare o avea — și încă pe degeaba.

ROBIN

Ajunge, dragă Ralph ; să mergem și să lustruim cizmele care ne-așteaptă. Pe urmă să vezi cum o să vrăjim noi în numele lui Belzebut ! (*Ies.*)

Scena 9

Același decor

Intră Robin și Ralph cu o cupă de argint.

ROBIN

Ei, Ralph — nu ți-am spus că ne-am pricopsit cu cartea asta a lui Faust ? *Ecce signum !* [2] Ce mai chilipir pentru grajduri ! Cît timp am cartea, caii noștri n-or să mai mănînce fîn.

---

[1] Vin îndulcit și condimentat.

[2] Iată dovada (lat.).

RALPH

Robin... vine cîrciumarul.

ROBIN

Sst! Să vezi ce festă năzdrăvană-am să-i joc. (*Intră cîrciumarul.*) Jupîne, nădăjduiesc că ți-am plătit tot. Te aibă-n paza-i Cel-de-sus. Haide, Ralph.

CIRCIUMARUL

Domol, flăcăule. Doar o vorbă. Nu te las să pleci pînă cînd nu-mi plătești o cupă de argint.

ROBIN

Auzi-l, Ralph! Eu... o cupă! Lasă-mă în pace, nene. Ce te legi de mine! N-am nici o cupă. Poftim, scotocește-mă.

CIRCIUMARUL

Chiar așa, dacă nu te superi. (*Îl scotocește.*)

ROBIN

Ei, acum ce mai spui?

CIRCIUMARUL

Mai am să-i șoptesc o vorbă prietenului. Hei, domnule!

RALPH

Eu, jupîne? Scotocește-mă cît vrei. (*Cîrciumarul îl scotocește.*) Să-ți fie rușine că-i umpli de doamne-ajută pe oamenii cinstiți.

CIRCIUMARUL

Cupa e la unul dintre voi.

ROBIN

Minți, cîrciumarule! (*Aparte.*) E în fața mea. (*Tare.*) Jupîne, te-nvăț eu să-nvinovățești oamenii cinstiți. Dă-te la o parte. Ai să mă pomenești pentru cupa asta! Dă-te la o parte, îți zic, în numele lui Belzebut! (*Aparte, către Ralph.*) Ralph, ai grijă de cupă.

CIRCIUMARUL

Ce tot îndrugi acolo?

ROBIN

Ai să auzi ce îndrug. (*Citește din carte.*) *Sanctobulorum Periphrasticon* — să vezi cum am să te gîdil, cîrciumarule. (*Aparte, către Ralph.*) Ai grijă de cupă, Ralph. (*Citește.*) *Polypragmos Belseborams framanto pacostiphos tostu, Mephistophilis* [1] etc.

(Intră Mefisto, le pune petarde în spate, apoi iese. Ceilalți aleargă de colo pînă colo.)

CIRCIUMARUL

O, *nomine Domine* [2] ! Ce-nseamnă toate astea, Robin ? Cupa nu e la tine.

ROBIN

Peccatum peccatorum [3] ! Poftim cupa, cîrciumarule. (*Îi dă cupa cîrciumarului, care iese.*)

ROBIN

Misericordia pro nobis ! [4] Ce mă fac ? Diavol cumsecade, iartă-mă acum și n-o să-ți mai fur niciodată cărți din bibliotecă.

(Intră din nou Mefisto.)

MEFISTO

Întunecat stăpîn în fața cărui
Se ploconesc mai-marii ăstei lumi,
În timp ce mii de suflete cad jertfă
Pe-altarul tău ! O, Lucifer, lovește-i
Pe ticăloșii ce m-au conjurat !
Pentru plăcerea lor, a unor fameni,
Am fost silit să vin din Țarigrad.

ROBIN

Cum, tocmai din Țarigrad ? Înseamnă că ai făcut un drum tare lung... Ține șase *peni* ca să-ți plătești cina și să-ți vezi de drum.

---

[1] Înșiruire de cuvinte fără sens, amintind prin forma lor de limba latină și greacă.

[2] În numele Domnului ! (lat. incorect).

[3] Păcat al păcatelor ! (lat.).

[4] Milostivește-te de noi (lat.).

MEFISTO

Netrebnicilor, pentru cutezanța voastră am să vă prefac — pe tine într-un maimuțoi și pe tine într-un zăvod. Duceți-vă încolo. *(Iese.)*

ROBIN

Într-un maimuțoi ? Nu e rău ! O să petrec de minune cu băieții : ce de nuci și mere am să capăt !

RALPH

Iar eu trebuie să mă prefac în cîine.

ROBIN

Parcă văd că n-ai să-ți scoți botul din strachină. *(Ies.)*

Scena 10

Palatul împărătesc de la Innsbruck
Intră împăratul, Faust și un cavaler, urmați de suită.

IMPĂRATUL

Preaînvățate doctor Faust, mi-au ajuns la ureche lucruri ciudate despre cunoștințele dumitale în ale magiei : cum că nimeni din împărăția mea și chiar din lumea întreagă nu ți se poate asemui cînd e vorba de această artă și minunata ei lucrare ; spun oamenii că ai în stăpînire un duh casnic cu ajutorul căruia poți săvîrși tot ce-ți pui în gînd. De aceea vreau să-mi arăți ce ești în stare să faci, pentru ca ochii mei să adeverească ceea ce mi-au auzit urechile ; și mă jur pe coroana mea de împărat că, orice-ai face, nu vei avea de suferit întru nimic.

CAVALERUL

(aparte)

Într-adevăr, are o înfățișare de vrăjitor.

FAUST

Milostive împărate, deși trebuie să recunosc că sînt mult mai prejos de cele ce se spun despre mine și prin nimic vrednic de cinstea pe care mi-o face luminăția-ta, totuși, în numele dragostei și al datoriei ce

ți-o port, mă voi simți fericit să îndeplinesc tot ce-mi vei cere.

IMPARATUL

Atunci ascultă, Faust, ce-am să spun :
Pe cînd stăteam odată zăvorît
În camera-mi de lucru, mii de gînduri
Către strămoșii mei s-au îndreptat ;
Mi-am spus c-au săvîrșit prin vitejie
Atîtea fapte mari, au cucerit
Atîtea bogății și au supus
Atîtea țări, încît urmașii lor,
De astăzi și de mîine, niciodată
Cu ei nu s-or putea asemui.
Așa a fost și marele-Alexandru,
Un rege între regi, a' cărui fapte
Orbesc, prin strălucirea lor, pămîntul ;
Un nume, care-atunci cînd e rostit,
Imi dă fiori, făcînd să-mi pară rău
Că nu l-am cunoscut pe omu-acesta.
Deci, dacă prin puterea artei tale,
Din bolțile în care-i îngropat
Il poți aduce-acum în fața noastră
Și-o dat' cu el, pe gingașa-i iubită,
Sub chipul lor aidoma și-n straiul
Ce l-au purtat atunci cînd erau vii,
Vei împlini dorința-mi legiuită
Și cîte zile am, n-o să te uit.

FAUST

Milostive stăpîne, sînt gata să-ți îndeplinesc dorința, pe măsura artei și a puterii spiritului meu.

CAVALERUL

(aparte)

Vorbe deșarte.

FAUST

Să nu se supere înălțimea-ta, dar nu pot să-ți înfățișez trupurile adevărate ale împăraților morți ; ele s-au prefăcut de mult în țărînă.

CAVALERUL

(aparte)

Așa da, domnule doctor ; mai vii de-acasă.

FAUST

Dar în fața înălțimii-tale vor apare duhuri ce vor semăna întru totul cu Alexandru și iubita lui : cu felul lor de a fi în cei mai înfloritori ani ai lor ; ceea ce, nu mă îndoiesc, va mulțumi întru totul pe înălțimea-ta.

IMPĂRATUL

Cheamă-le, doctore : vreau să le văd chiar acum.

CAVALERUL

Auzi, domnule doctor ? Să-l chemi pe Alexandru și pe iubita lui în fața împăratului !

FAUST

Bineînțeles.

CAVALERUL

Haida-de ! E ca și cum ai spune că Diana mă poate preface într-un cerb.

FAUST

Asta nu ; dar cînd a murit Acteon [1], ți-a lăsat coarnele dumitale. Mefisto, pleacă. (*Mefisto iese.*)

CAVALERUL

Dacă începi să vrăjești, eu nu mai stau aici. (*Iese.*)

FAUST

Pentru că mă tot întrerupi, o să ne revedem foarte curînd. Iată-l, înălțimea-ta.

(Intră din nou Mefisto, însoțit de duhuri purtînd înfățișarea lui Alexandru și a iubitei sale.)

IMPĂRATUL

Doctore, am auzit că pe cînd trăia, doamna aceasta avea un neg sau o aluniță pe gît. Cum pot ști dacă e adevărat sau nu ?

FAUST

Înălțimea-ta, n-ai decît să te duci să vezi.

---

[1] În mitologia greacă, vînător prefăcut într-un cerb pentru că a privit-o pe Diana, zeița vînătoarei, în timp ce se scălda cu nimfele într-un rîu.

ÎMPĂRATUL

Hotărît lucru, nu sînt duhuri, ci trupurile adevărate ale lui Alexandru și a iubitei sale. *(Duhurile ies.)*

FAUST

Binevoiește înălțimea-ta să trimită după cavalerul care s-a purtat atît de frumos cu mine adineaori?

ÎMPĂRATUL

Să se ducă unul dintre voi să-l cheme. *(Iese un slujitor. Intră din nou cavalerul, cu o pereche de coarne pe cap.)* Ce s-a întîmplat, cavalerule? Te credeam flăcău — cînd colo, văd că ești însurat; ai o nevastă care nu numai că-ți pune coarne, dar te și silește să le porți! Ia du-ți mîna la cap.

CAVALERUL

Netrebnicule, cîine ticălos
Crescut în văgăuni, cum îndrăznești
Să-ți rîzi de-un gentilom în acest chip?
Tîlhare, scoate-mi coarnele îndată!

FAUST

Mai încet, domnule! Nu e nici o grabă. Îți amintești însă, cred, cum m-ai tot sîcîit în timp ce vorbeam cu împăratul? Acum sîntem chit, nu?

ÎMPĂRATUL

Dragă doctore, te rog eu să-l dezlegi de vrajă; a ispășit destul.

FAUST

Milostive stăpîne, Faust l-a pedepsit cum trebuie pe acest cavaler obraznic nu atît pentru jignirea pe care mi-a adus-o în prezența înălțimii-tale, cît pentru a-ți mai descreți fruntea; și cum n-am urmărit altceva, sînt gata să-l izbăvesc de coarnele astea. Dar vezi, domnule cavaler, altădată să vorbești frumos despre învățați. Mefisto, scoate-i coarnele. *(Mefisto îi scoate coarnele.)* Stăpîne, mi-am făcut datoria, îngăduie-mi să plec.

ÎMPĂRATUL

Cu bine, doctore — dar pîn-atunci,
Te-așteaptă o răsplată-mpărătească.

(Împăratul, cavalerul și suita ies.)

Scena 11

O pajiște, apoi casa lui Faust.

FAUST

Mefisto, vremea care nu stă-n loc
Ci-aleargă nentrerupt, cu pași grăbiți,
Scurtîndu-mi zilele și-al vieții fir,
Își cere plata ultimilor ani.
De-aceea, dragul meu, să ne întoarcem
Degrab' la Wittenberg.

MEFISTO

Vrei să mergem călare sau pe jos ?

FAUST

Cît ține pajiștea asta încîntătoare, voi merge pe jos. (*Intră un geambaș.*)

GEAMBAȘUL

De azi de dimineață îl tot caut pe un anume vraci Fustian. Poftim ! Ca să vezi unde era ! Te ține sănătos Cel-de-sus, domnule doctor !

FAUST

Bună să-ți fie inima, geambașule !

GEAMBAȘUL

Auzi, domnule : îți dau patruzeci de taleri pe calul dumitale.

FAUST

La prețul ăsta nu-l vînd. Dacă dai cincizeci, îl iei.

GEAMBAȘUL

Vai, domnule, nu am mai mult. (*Către Mefisto.*) Pune și dumneata o vorbă pentru mine !

MEFISTO

Dă-i-l, te rog eu. È un om cinstit și e tare împovărat : n-are nici nevastă, nici copii.

FAUST

Bine, fie ! Dă-mi banii. (*Geambașul îi dă banii lui Faust.*) O să ți-l dea băiatul. Ascultă, însă, să nu intri niciodată cu el în apă.

GEAMBAȘUL

Cum, domnule, nu se-adapă din orice apă ?

FAUST

Ba da ; dar să nu-l călărești în apă ; n-ai decît să sari cu el gardurile și șanțurile, dar în apă să nu-l bagi.

GEAMBAȘUL

Bine, domnule. *(Aparte.)* Acu' m-am pricopsit — nu-l vînd cu patruzeci de taleri, ferit-a sfîntul. Năzdrăvan cum e, dacă știe măcar să facă hei-ding-ding, hai-ding-ding și încă am să trăiesc împărătește pe spinarea lui : are niște șolduri linse ca pielea de țipar. *(Tare.)* Ei, cu bine, domnule ; mi-l dă băiatul dumitale, nu ? O întrebare : dacă se îmbolnăvește sau nu i-s boii acasă, ai să-mi spui ce are ?

FAUST

Șterge-o, proclete. Nu cumva îți închipui că-s doctor de cai ? *(Geambașul iese.)*

Nu sînt un om la moarte osîndit ?
Sorocul se apropie cu grabă,
Iar deznădejdea-și face loc în suflet.
Să-nec în somn aceste simțăminte...
Crist s-a-ndurat de hoțul de pe cruce ;
Să-ncerc, dar, să mă odihnesc și eu.

(Adoarme pe scaun. Intră din nou geambașul, ud leoarcă, plîngînd.)

GEAMBAȘUL

Vai, vai ! Doctorul Fustian îi zicea ? Pe legea mea, doctorul Lopus [1] nu era ca ăsta ; ăsta mi-a dat o curățenie și m-a și curățat de patruzeci de taleri ; n-am să-i mai văd în veac. Totuși, măgar ce mă aflu, n-am ascultat de vorba lui — omul mi-a spus să nu intru cu calul în apă. Eu, ce mi-am zis ; să știi că murgul e înzestrat cu o însușire deosebită pe care el vrea să mi-o ascundă ; și-atunci, împușcă-n lună cum sînt, l-am băgat în eleșteul cel adînc de la capătul orașului. Iar cînd am ajuns la mijlocul apei, ia

[1] Probabil Lopes, medicul reginei Elizabeta.

calul de unde nu e! M-am pomenit călare pe un șomoiog de fîn și puțin a lipsit să mă înec. Dar lasă că-l găsesc eu pe doctoraș și-mi iau cei patruzeci de taleri înapoi, iar de nu mi-i dă, are să-l coste ceva mai scump! A! Iată-l pe mamelucul lui. Hei! Înghițitorule de săbii, pe unde ți-e stăpînul?

MEFISTO

Ce ai cu el? E foarte prins acum.

GEAMBAȘUL

Trebuie să-i vorbesc neapărat.

MEFISTO

Doarme bușteau — vino altădată.

GEAMBAȘUL

Trebuie să vorbesc cu el acum; că de nu, îi sparg ochelarii.

MEFISTO

Ascultă ce-ți spun, e nedormit de opt zile.

GEAMBAȘUL

Chiar dacă n-ar fi dormit opt săptămîni, eu tot am să-i vorbesc.

MEFISTO

Uite-l cum doarme — tun.

GEAMBAȘUL

El e! Să trăiești, domnule doctor... domnule doctor... domnule doctor Fustian! Patruzeci de taleri! Patruzeci de taleri pentru un șomoiog de fîn!

MEFISTO

Vezi, nu te aude.

GEAMBAȘUL

(îi strigă la ureche)

U-u-u-u-u! Nu vrei să te trezești? Te trezesc eu, n-avea grijă! (*Îl trage de un picior și i-l smulge din coapsă.*) Aoleo! Sînt pierdut! Ce mă fac? Ce mă fac?

FAUST

Piciorul meu! Piciorul meu! Ajutor, Mefisto! Cheamă străjile! Piciorul meu! Piciorul meu!

MEFISTO

Hai la post.

GEAMBAȘUL

Aoleu ! Domnule, lasă-mă-n pace și-ți mai dau patruzeci de taleri !

MEFISTO

Scoate-i.

GEAMBAȘUL

Nu-i am la mine : vino la hanul unde am tras, și ți-i dau.

MEFISTO

Dă fuga și adă-i. (*Geambașul pleacă în fugă.*)

FAUST

A plecat ? Noroc bun ! Piciorul meu e teafăr sănătos, iar geambașul a primit un șomoiog de fîn pentru truda lui. Unde mai pui că pozna asta o să-l mai coste patruzeci de taleri. (*Intră Wagner.*) Ce e, Wagner ? Ce noutăți aduci ?

WAGNER

Domnule doctor, ducele de Vanholt ține foarte mult să-i faci o vizită.

FAUST

Ducele de Vanholt ! E un gentilom cumsecade față de care nu trebuie să mă arăt zgîrcit cu arta mea. Hai, Mefisto, să ne ducem la el. (*Ies.*)

Scena 12

Curtea ducelui de Vanholt.
Intră ducele de Vanholt, ducesa și Faust.

DUCELE

Domnule doctor, distracția asta mi-a plăcut grozav, crede-mă.

FAUST

Excelență, mă bucur că sînteți mulțumit. Doamnă, mă tem că nu v-ați amuzat. Se spune că femeile gra-

vide sînt pofticioase. Ce anume doriți, doamnă? Spuneți-mi, și dorința vi se va împlini.

DUCESA

Mulțumesc, domnule doctor. De vreme ce te arăți atît de curtenitor, n-am să ascund de dumneata lucrul la care poftesc. Sîntem în ianuarie, în timpul iernii; dar dacă ar fi vară, nu mi-aș dori altceva decît o farfurie cu struguri copți.

FAUST

Atîta tot, doamnă? Mefisto, pleacă. (*Mefisto iese.*) Puteți cere lucruri mult mai mari. (*Intră din nou Mefisto cu strugurii.*) Poftiți, doamnă. Vreți să-i gustați?

DUCELE

Crede-mă, domnule doctor, asta e o minune mai mare decît toate. Struguri în toiul iernii...

FAUST

Ingăduiți-mi să vă explic. Pe glob, anul e împărțit în două emisfere; astfel că atunci cînd la noi e iarnă, în cealaltă emisferă e vară — de pildă în India, Saba [1] și îndepărtatele țări din răsărit; iar eu, cu ajutorul unui spirit iute pe care-l am în stăpînirea mea, am adus strugurii aici, după cum vedeți. Vă plac, doamnă? Sînt buni?

DUCESA

Domnule doctor, sînt cei mai buni struguri pe care i-am mîncat vreodată.

FAUST

Mă bucur că sînteți atît de mulțumită.

DUCELE

Draga mea, să intrăm în casă ca să-l răsplătim cum se cuvine pe acest cărturar pentru marea bunătate pe care ți-a arătat-o.

DUCESA

Bine-nțeles: îi voi rămîne îndatorată toată viața.

[1] Vechi stat în Arabia Sudică.

DUCELE

Domnule doctor, urmează-ne ca să-ţi primeşti răsplata. (*Ies.*)

Scena 13

O cameră în casa lui Faust.
Intră Wagner.

WAGNER

Stăpînul mi-a lăsat averea lui ;
Pesemne că s-a pregătit de moarte.
Sfîrşitul însă de i-ar fi aproape,
Eu cred că nu s-ar ghiftui atît,
N-ar chefui şi nu s-ar îmbăta
Cum face cu studenţii lui acum :
Mai rar ospăţ ca ăsta, zău aşa.
Dar cred că s-a sfîrşit — îl văd venind.

(Iese. Intră Faust, cu cîţiva învăţaţi, şi Mefisto.)

PRIMUL INVAŢAT

Domnule doctor, întrucît în urma discuţiilor noastre cu privire la cea mai frumoasă femeie din lume am stabilit că Elena a Greciei nu a avut niciodată pereche, te-am ruga, dacă vrei, să ne-o arăţi pe această neîntrecută grecoaică a cărei maiestate o admiră o lume întreagă. Ţi-am rămîne adînc îndatoraţi.

FAUST

Avînd încredinţarea că-mi sînteţi
Prieteni ce nu ştiu a se preface,
Şi cum eu nu m-aşez nicicînd în calea
Dorinţei celor ce-mi vor numai bine,
O veţi vedea pe nentrecuta doamnă
In toată slava ei, precum în clipa
Cînd Paris a adus-o peste mări,
La Troia, cu nepreţuită pradă.
Tăceţi, dar, căci primejdioasă-i vorba.

(Se-aude muzică ; Elena traversează scena.)

AL DOILEA INVAȚAT

Mi-e duhul prea sărac să pot slăvi
Pe-acest al lumii uluite idol!

AL TREILEA INVĂȚAT

Să nu ne mai mirăm că zece ani
Elenii au luptat cu-nverșunare
Ca să răpească-o astfel de crăiasă!

PRIMUL INVAȚAT

Putem pleca. Ne-a fost dat să vedem
Lucrarea cea mai mîndră a naturii;
Și pentru această faptă fără seamăn,
Fii, Faust, binecuvîntat în veci!

FAUST

Și voi de-asemeni. Domnii mei, cu bine!

(Invățații ies. Intră un bătrîn.)

BĂTRINUL

Ah, Faust, dac-aș fi în stare pașii
Să ți-i îndrum pe calea vieții — calea
Ce duce spre cereasca fericire!
Zdrobește-ți inima, și sîngele din trup
Amestecă-l cu lacrimi de căință
Pentru păcatul tău cel greu și mare.
Duhoarea mîrșăviei făptuite
A răzbătut în sufletu-ți, adînc,
Și-atît l-a vătămat încît nici mila
Putere nu mai are; numai Domnul,
Cu sîngele-i, te poate curăța.

FAUST

Vai, Faust, unde ești? Și ce-ai făcut?
Ești osîndit fără nădejde! Mori!
Plătește iadului, căci, tunător,
Te cheamă: „Vino! Ceasul a bătut!"
Și Faust va veni să ispășească.

(Mefisto îi întinde un pumnal.)

BĂTRINUL

Oprește pașii tăi necugetați!
Deasupra ta eu văd zburînd un înger
Ce-i gata din potirul lui cu har
Să-ți picure în suflet; de aceea,
Nădăjduind, cerșește îndurare!

FAUST

Iubit prieten, simt cum vorba ta
Mi-alintă sufletul bolnav. O clipă
Mă lasă-acum să cuget la păcate.

BĂTRÎNUL

Mă duc ; dar sînt cu inima-ndoită ;
Pierzania mă tem că te așteaptă. (*Iese.*)

FAUST

Nemernicule, îndurarea unde-i ?
Căința mea-i fără nădejde ; iadul
Se războiește-n pieptul meu cu harul.
Cum pot să ocolesc capcana morții ?

MEFISTO

Pentru trădare față de infern,
Eu sufletul ți-l voi întemnița !
Ia-ți vorbele-ndărăt — de nu, te zdrumic !

FAUST

Imploră-l pe stăpînul tău, Mefisto,
Smintita-mi cutezanță să o ierte,
Iar eu voi întări încă o dată,
Cu sînge, jurămîntul ce-am făcut.

MEFISTO

Aici, acum, și făr-a șovăi !
De nu, te-așteaptă și mai mari primejdii.
(Faust își crestează brațul și cu sîngele scurs scrie pe o bucată de hîrtie.)

FAUST

Neputincioasa vîrstă a-ndrăznit
Din calea ce-am ales să mă abată :
Pe ea s-o chinuiești, fără cruțare !

MEFISTO

Credința lui e mare ; sufletul
Nu pot să i-l ating nicicum, dar trupul
I-l voi căzni puțin — nu-i mare lucru.

FAUST

Un singur pas mai am, cinstită slugă,
Spre-a potoli a inimii văpăi :

Ibovnică-mi doresc pe-mpărăteasa
Chemată dintre duhuri, pe Elena.
Imbrățișarea ei va izgoni
Ce gînduri mă abat de jurămînt,
Făcîndu-mă să-mi țin făgăduiala.

MEFISTO

E de ajuns să vrei — dorința-aceasta
Se va-mplini cît ai clipi din ochi.

(Intră din nou Elena.)

FAUST

Acesta-i chipul ce-a pornit pe mări
O mie de corăbii și-a aprins
A' Troiei turnuri falnice ? Domniță,
Inveșnicește-mă cu un sărut ! (*O sărută.*)
Cu buzele-i fierbinți și pătimașe
Imi soarbe sufletul : îl simt cum zboară !
Inapoiază-mi-l ! E bine-aici...
Sărutul tău e cerul pe pămînt
Și-s zgură toate cîte nu-s Elena.
Eu voi fi Paris și, de dragul tău,
Voi pustii, nu Troia — Wittenbergul !
Mă voi lupta cu lașul Menelau
Și flamura-ți pe coif o voi purta ;
Pe-Achile în călcîi îl voi răni
Și-am să mă-ntorc să-mi dai o sărutare.
Ești mai frumoasă decît înserarea,
Gătită în hlamida ei de stele ;
Mai falnică decît divinul Zeus
Semelei [1] triste cînd s-a arătat ;
Mai mîndră decît împăratul bolții
In brațele de-azur ale-Aretuzei [2] ;
Tu, numai tu, vei fi iubita mea !

(Ies. Intră bătrînul.)

BĂTRINUL

Sărmane Faust ! Suflet blestemat,
Ce-alungi din sinea-ți harul dat de Domnul
Și fugi de-al judecății sale tron !

(Intră diavoli.)

---

[1] In mitologia greacă, iubită a lui Zeus.

[2] In mitologia greacă, nimfă prefăcută în izvor.

Satan mă cerne-n sita falei lui
Dar Domnul, în cuptoarele credinței
Mă va căli. Feri, iad nelegiuit!
Credința mea-i mai tare decît tine!
Priviți, ahotnici demoni: cerul rîde
De fața și de neputința voastră.
Piei, iadule! Eu merg la Cel-de-sus. (*Ies.*)

Scena 14

Același decor.
Intră Faust, însoțit de învățați.

FAUST

Ah, domnilor...

PRIMUL INVAȚAT

Ce te frămîntă, Faust?

FAUST

Ah, dragul meu coleg de cameră, dacă aș fi locuit cu tine, aș mai fi trăit! Acum însă mor pe vecie. Uită-te, nu vine? Nu vine?

AL DOILEA INVAȚAT

Ce vrea să spună Faust?

AL TREILEA INVAȚAT

S-a îmbolnăvit, poate, din pricina prea marii singurătăți.

PRIMUL INVAȚAT

Dacă este așa, o să găsim doctori care să-l vindece. La mijloc nu e decît oboseala; nu te neliniști.

FAUST

Oboseală pricinuită de păcatele de moarte care i-au osîndit trupul și sufletul.

AL DOILEA INVAȚAT

Totuși, Faust, îndreaptă-ți privirile spre ceruri: amintește-ți că milostivirea lui Dumnezeu e nesfîrșită.

FAUST

Păcatul lui Faust nu va fi iertat niciodată. Șarpele care a dus-o în ispită pe Eva poate că se va mîntui ; nu însă Faust. Ah, domnilor, ascultați-mă cu răbdare și nu tremurați auzind cuvintele mele ! Cu toate că inima mea freamătă și tresaltă cînd îmi amintesc că cercetez aici bucoavnele de treizeci de ani, ce bine ar fi fost ca eu să nu fi văzut niciodată Wittenbergul, să nu fi citit niciodată o carte ! Întreaga Germanie, ce zic, întreaga lume a fost martora minunilor pe care le-am săvîrșit ! Și iată, de dragul acestor minuni, Faust a pierdut și Germania și lumea și însuși cerul — cerul, scaunul Celui-prea-înalt, tronul fericiților, împărăția bucuriei — și trebuie să rămînă în iad pe vecie ! În iad, ah, în iad, pe vecie ! Dragi prieteni, ce se va întîmpla cu Faust, osîndit cum e să rămînă în iad de-a pururi ?

AL TREILEA INVĂȚAT

Totuși, Faust, roagă-te lui Dumnezeu.

FAUST

Lui Dumnezeu pe care Faust l-a tăgăduit ? Lui Dumnezeu pe care Faust n-a contenit să-l huleaască ? Ah, Dumnezeul meu, aș vrea să plîng, dar diavolul îmi stăvilește lacrimile. Țîșnește sînge, în locul lacrimilor ! Și o dată cu sîngele, revarsă-te, viață și suflet ! Vai mie, diavolul îmi încătușează limba ! Aș vrea să-mi ridic brațele, dar, vedeți, mi le-a împietrit !

TOȚI

Cine, Faust ?

FAUST

Lucifer și Mefisto. Lor le-am dăruit sufletul pentru un dram de tainică știință.

TOȚI

Doamne, nu îngădui acestea !

FAUST

Dumnezeu nu a îngăduit acestea, dar Faust n-a ținut seama. Pentru plăcerea deșartă a douăzeci și

patru de ani a pierdut fericirea veșnică. Le-am dat un înscris cu propriul meu sînge. Sorocul s-a împlinit. Se apropie ceasul cînd vor veni să mă ia.

PRIMUL INVĂȚAT

De ce nu mi-ai spus despre acestea mai înainte? Preoții s-ar fi rugat pentru tine.

FAUST

Adesea m-am gîndit să fac astfel; dar diavolul m-a amenințat că mă sfîșie în bucăți, dacă voi rosti numele lui Dumnezeu; că-mi va răpi și trupul și sufletul, dacă-mi voi pleca măcar o dată urechea la cele duhovnicești; iar acum e prea tîrziu! Domnilor, plecați ca să nu pieriți împreună cu mine.

AL DOILEA INVĂȚAT

Ah, ce să facem ca să-l izbăvim pe Faust?

FAUST

Nu vă gîndiți la mine, ci izbăviți-vă pe voi și plecați.

AL TREILEA INVĂȚAT

Dumnezeu o să mă întărească: eu voi rămîne cu Faust.

PRIMUL INVĂȚAT

Nu-l ispiti pe Dumnezeu, dragul meu: mai bine să ne ducem în camera alăturată și acolo să ne rugăm pentru el.

FAUST

Da, rugați-vă pentru mine, rugați-vă pentru mine; dar dacă auziți zgomot, să nu veniți, pentru că nimic nu mă mai poate scăpa.

AL DOILEA INVĂȚAT

Roagă-te și ne vom ruga și noi ca Dumnezeu să se îndure de tine.

FAUST

Domnilor, cu bine! Dacă mai trăiesc pînă dimineață, voi trece să vă văd; dacă nu, înseamnă că am plecat în iad.

TOȚI

Cu bine, Faust.

(Învățații ies. Orologiul bate ora unsprezece.)

FAUST

Ah, Faust,
Un ceas îți mai rămîne de trăit ;
Apoi te-așteaptă veșnica osîndă !
Opriți-vă, luminători cerești,
Ca vremea să stea-n loc și miezul nopții
Să nu mai bată ; ochi frumos al firii,
Răsari din nou și-nveșnicește ziua ;
De nu, prefă-te, ceasule,-ntr-un an,
O lună, șapte zile, într-o zi,
Ca Faust să se poată pocăi !
O lente, lente currite, noctis equi [1] !
Dar stelele se mișcă, vremea fuge,
Va bate ceasul, dracii vor veni
Și Faust își va căpăta osînda !
Să mă avînt spre Cel-înalt ! Ah, cine
E cel care mă trage-n jos ? Priviți !
De sîngele lui Crist e plină bolta...
Un singur strop m-ar izbăvi... Isuse !
Nu mă zdrobi, puternic Lucifer,
Din pricina chemării ce i-o fac !
Eu am să-l strig mereu... Fii milostiv !
Unde-i acum ? S-a dus ! Ah, iată, Domnul
Și-ntinde brațul și tăcut se-ncruntă !
Vă prăvăliți asupră-mi, munți și dealuri,
Și de urgia lui mă tăinuiți !
Nu vreți ?
Mă-nghită-atunci genunea fără fund !
Pămîntule, te cască ! Nu mă vrea...
Voi, stele ce sclipeați cînd m-am născut
Și mi-ați ursit pieirea și gheena,
Mă soarbeți ca pe-o ceață și mă duceți
În pîntecele norilor scămoși,

[1] O, alergați încet, încet, cai ai nopții ! (lat.)

Ca-n clipa cînd mă veţi zvîrli-ndărăt,
Prin gura lor de fum să-mi iasă trupul,
Iar sufletul să urce către cer !

(Orologiul bate.)

Din ceas a mai rămas doar jumătate !
O, Doamne !
De nu vrei să mă cruţi, atunci măcar
Sfîrşit durerii mele hotărăşte
În numele lui Crist, al cărui sînge
A curs şi pentru mine ; să trăiesc
O mie, zeci de mii de ani în iad
Şi-apoi să-mi aflu tihna. Însă, vai,
Cei păcătoşi sînt osîndiţi pe veci...
De ce nu-s o făptură fără suflet ?
Sau pentru ce-i nemuritor acesta ?
Pitagoreica metempsihoză
De-ar fi adevărată, duhul meu
Şi-ar căuta sălaş în dobitoace !
Ah ! Cît le fericesc ! Suflarea lor,
Cînd pier, o-nghit stihiile ; al meu
Trăieşte-n veci ca să-l muncească iadul.
Părinţii mei să fie blestemaţi !
Ba nu ! tu însuţi, Faust, şi Satana
Ce de cerescul har te-a văduvit !

(Orologiul bate miezul nopţii.)

E miezul nopţii ! Trup, prefă-te-n aer,
Altminteri mergi cu Lucifer în iad !

(Tunete şi fulgere.)

Prefă-te suflete, în stropi mărunţi
Şi-n mări te spulberă : să-ţi piară urma !

(Intră diavolii.)

Nu mă privi atît de aspru, Doamne !
Năpîrci şi şerpi, lăsaţi-mă să suflu !
Iad hîd, nu te căsca ! Stai, Lucifer !
Sînt gata să-mi ard cărţile ! Mefisto !

(Ies diavolii cu Faust. Intră Corul.)

Tăiat e ramul ce putea să crească
Și să dea rod ; cununa lui Apollo,
Ce-alt' dată l-a încins pe cărturar,
S-a prefăcut în scrum. Plecat-a Faust.
Priviți la prăbușirea lui grozavă,
Temei pentru-nțelepți de minunare
În fața tainelor oprite care
Indeamnă dîrzul cuget să-ndrăznească
Și să înfrunte pronia cerească !
Terminat hora diem : terminat auctor opus. [1]

(Iese Corul.)

! Ora aceasta încheie ziua, autorul își încheie lucrarea (lat.).

THOMAS KYD

Tragedia spaniolă,

în romînește de Dan Duțescu

ACTUL I

Corul

Intră duhul lui Andrea, împreună cu Răzbunarea.

DUHUL

Cînd aburul acesta făr' de moarte
Sălăşluia în trupu-mi prihănit
Ca-ntemniţă — slujindu-şi unul altui —
Eram la curtea Spaniei hidalgo,
Pe nume don Andrea; mă trăgeam
Din oameni nu de rînd, dar mai prejos
De treapta ce mi-a hărăzit norocul.
Pe cînd eram în floarea tinereţii,
Iubii în taină o infantă dulce,
Pe Bellimperia; şi cînd sorbeam
Mai cu nesaţ nectarul fericirii,
Mi-a secerat al morţii viscol crinii,
Smulgîndu-mă de lîngă draga mea.
In ultimul război cu portingalii [1],
Viteaz fiind, intrai la grea strîmtoare,
Şi rănile primite m-au răpus.
Cînd m-au lovit de moarte, duhul meu
Cercă să treacă rîul Acheron [2],
Dar sumbrul Charon [3], singurul luntraş,
Aflîndu-mă neprohodit la moarte,

[1] S-a păstrat, ca şi în original, vechea denumire de Portingalia ca şi adjectivul şi denumirea naţionalităţii corespunzătoare.

[2] *Acheron,* rîu în Infern.

[3] *Charon,* luntraş al Infernului. El trecea sufletele celor morţi peste rîul Styx.

Nu m-a îngăduit în luntrea lui.
Cît Sol [1] dormi trei nopți în poala Thetei [2],
Stingînd în unda-i carul său de jar,
Feciorul mareșalului, Horațio,
Făcutu-mi-a cu slujbă-ngropăciunea ;
Și-abia atunci luntrașul s-a-ndurat
Pe țărmul plin de smîrcuri să mă treacă,
Pe unde-ajungi la groaznicul Avern [3].
Acolo, lingușindu-l eu pe Cerber,
Scăpai de vama porților dintîi ;
In preajmă, printre zeci de mii de duhuri,
Stau Radamanthes, Minos și Aeacus [4] ;
Ci numai ce-am pornit a le cerși
Răvaș de cale sufletului meu,
Că Minos trase, dintre foi crestate,
Osînda vieții și a morții mele,
Grăind : „Acest hidalgo a trăit
Intru iubire, și-n război pierit-a
Tot din iubit, norocul ispitindu-și
Și Morții dînd și dragoste și viață."
„De-i astfel — glăsui Aeac — du-l dară,
In plaiul dragostei, cu-ndrăgostiții,
Ca să măsoare ceasul veșniciei
Sub umbre verzi de mirt și chiparoși".
„Nu — zise Radamanthes — nu se cade
Războinicul să stea lîngă iubiți ;
In luptă mort, în plaiul luptei meargă,
Acolo unde Hector cel rănit
Trăiește-n cazne veșnice și unde
Aleargă mirmidonii lui Ahil".
Atuncea Minos, cel mai blînd din trei,
Alese-această cale de-mpăcare :
„La domnitorul iadului mînați-l,
Să-i dea osînda chiar măria-sa".
Pe loc, atunci, mi-au scris răvaș de drum...

---

[1] Zeul soarelui la romani.

[2] Divinitate marină care locuia, ca și surorile ei, Nereidele, în fundul mării. Thetis a fost mama lui Achile.

[3] Lac din Italia, în apropiere de Neapole. Din el se-nalță emanații de sulf. Anticii îl socoteau a fi intrarea în infern.

[4] Judecători din Infern.

Și drumețind spre curțile lui Pluto
Prin umbre slute, prin sporite bezne,
Văzui ce nu pot mii de limbi rosti,
Nici cugete gîndi, nici pene scrie.
Erau trei căi : la dreapta o cărare
Spre plaiurile unde-am spus că umblă
Ibovnicii și crîncenii ostași,
Hotărniciți temeinic între ei.
Spre stînga drept se prăvălea cărarea
Către infernul cel mai din adîncuri
Unde plesnește-al Furiilor bici
Și-nvîrte roata Ixion [1]... Aici
Se-neacă-n lac de aur cămătarii,
Șerpi hîzi încolăcesc pe dezmățați,
De răni ce nu ucid gem ucigașii,
Și-n plumb topit se scaldă strîmbii martori :
Tot ce-i păcat se zbate-n cazne grele.
Eu apucai pe drumul de la mijloc
Spre pajiștile verzi elizeene
Unde se-nalță falnic foișor
Cu zid de-aramă, porți de adamant.
Aflînd pe Pluto și pe Proserpina,
Ingenuncheai și le-arătai înscrisul,
Iar Proserpina prinse a surîde
Și se rugă să-i fiu lăsat în seamă,
Iar Pluto s-a-nvoit, îmbrățișînd-o.
Ea ți-a șoptit atunci, o, Răzbunare,
Să mă îndrumi prin porțile de corn
Pe unde visurile ies în noapte.
N-a isprăvit de spus și-am și ajuns
Aici... nici nu știu cum... într-o clipită !

RĂZBUNAREA

Atunci să știi, Andrea, că te afli
În locul unde-ți vei vedea călăul,
Pe prințul Balthazar al Portingaliei,
Răpus la rîndul său de Bellimperia.
Să ne-așezăm spre a privi misterul,
Și Cor să fim acestei tragedii. (*Ies.*)

---

[1] Personaj mitologic. Pentru nerecunoștința sa, a fost pedepsit de Zeus să fie legat de o roată care se învîrtea veșnic.

Scena 1

La curtea Spaniei.
Intră regele Spaniei, un general, ducele de Castilia și Hieronimo.

REGELE

Zi, generale, cum stă treaba-n taberi ?

GENERALUL

Sînt toate bune, doamne, doar că sorții
Războiului au secerat cîțiva...

REGELE

Ce vești ne-aduce fața ta voioasă
Și graba ta de-a ni te-nfățișa ?
Hai, omule, vorbește ! Izbîndirăm ?

GENERALUL

Am izbîndit, și cu puține pierderi.

REGELE

Plăti-ne-vor dar birul portingalii ?

GENERALUL

Și bir și cuvenita-nchinăciune.

REGELE

Atunci slăvit să fie Cel-de-sus :
Din harul său ne-a izvorît dreptatea.

DUCELE DE CASTILIA

O multum dilecte Deo, tibi militat aether,
Et conjuratae curvato poplite gentes
Succumbunt : recti soror est victoria juris. [1]

REGELE

Îți mulțumesc, drag frate de Castilia.
Și-acum, pe scurt, ia spune-mi, generale,
Cum te-ai bătut și cum ai biruit,
Incît sporind cu vești desfătătoare
Bogata bucurie de-adineaori
Să-ți răsplătim cu-o treaptă mai înaltă
Virtutea și norocul în război.

---

[1] O, cel mult iubit de Dumnezeu, cerul se luptă pentru tine, iar neamurile ce urzesc împotrivă-ți cad cu genunchii plecați : izbînda este sora dreptei judecăți (lat.).

Acolo unde Spania-și lipește
Hotarul de hotarul portingal,
Acolo dară piept a noastre oști :
În suflet cu nădejdi, dar și cu teamă,
Se înfruntau semețe amîndouă,
Fălindu-se cu-mpestrițate pajeri,
Sunînd voios din tobe, surle, corni
Și strașnic slobozind spre ceruri larmă,
Încît huiau coline, văi, pîraie,
Spăimînd și slăvile de hărmălaie.
Oștirile erau stolite-n pîlcuri
Avînd tunari pe fiece arípă ;
Ci pîn' să ne izbim în spăngi și suliți,
Am repezit o ploaie de ghiulele
Din coada oștii, spre a-ncepe lupta.
Dușmanul ne-a răspuns cu-o ploaie-asemeni.
Proșcam, și noi și dînșii, din bombarde,
Iar căpitanii își cercau virtutea ;
Don Pedro, fruntea călăriei lor,
A dat să spargă șirurile noastre ;
Ci don Rogero, vajnic luptător,
L-a înfruntat cu mușchetarii noștri
Și-i stăvili năvala viforoasă.
În timp ce ei hrăneau pe-alocuri harțul,
Se-ncăieră greimea oștilor.
Erau acele tunuri ca oceanul
Cînd muge-avan și-mpunge-n parapetul
De stîncă grea cu valuri răsculate,
Căscîndu-se să-nghită-n preajmă-i țărmul.
Pe cînd Bellona [1] bîntuia ici-colo,
Plumbi deși plesneau ca grindinile iernii,
Lănci amurgeau văzduhul răscolit.
Pede pes et cuspide cuspis ;
Arma sonant armis, vir petiturque viro. [2]
De îmbe părți cad în țărînă stolnici,
Și-oșteni, ciuntiți cumplit sau morți de-a bine ;

[1] Zeița războiului la romani.

[2] Piciorul împotriva piciorului și sulița împotriva sulițci ; armele zăngănesc în arme, și luptătorul se năpustește asupra luptătorului. (lat. Versuri adaptate din *Tebaida* lui Stațiu.)

Ici pică descăpățînat un trup,
Zac colo-n ierburi mădulare crunte,
De-a valma printre cai cu burta spartă
Și arme împrăștiate-n cîmpul roș...
În vălmășagul cela, trei lungi ceasuri
Izbînda a rămas șovăitoare,
Pînă ce don Andrea cu lăncerii
Au spart prin grosul lor o strungă largă.
Ei, clătinați, au dat un pas 'napoi,
Dar prințul Balthazar al Portingaliei
I-a-ntors, venind cu proaspete-ajutoare,
Și iar s-a-ncins războiul, mai cu foc.
În lupta-aceasta fu răpus Andrea :
Viteaz, dar slab pe lîngă Balthazar.
In timp ce prințul își hulea învinsul
Și se fălea strigîndu-ne ocări,
Feciorul mareșalului, Horațio,
— Viteaz fiind și prietin cu ucisul —
L-a asmuțit pe prinț la luptă-n doi.
Mult n-a ținut încăierarea lor,
Căci prințul, grabnic prăvălit din șa,
Silit a fost atunci să se-ncovoaie.
Luat fiind, ai săi se-mprăștiară,
Mînați spre moarte de pușcașii noștri.
Cînd Phoebus se-afundă-n ocean,
Trompeții au sunat sfîrșitul luptei.

REGELE

Îți mulțumim de-aceste vești plăcute ;
Primește-mi darul, primul dintre multe,
Și poartă-l întru dragostea ce-mi porți.

(Îi dă colanul său.)

Dar spune-mi, pacea ai pecetluit-o ?

GENERALUL

Nu pacea, doamne, pace doar așa :
De vor plăti tributu-nchinăciunii,
Mînia oștii noastre vom opri-o :
Cu-asemeni pace domnitorul lor

(îi înmînează regelui un document)

S-a învoit, jurînd cu strășnicie
Că-ți va plăti tribut viața-ntreagă.

REGELE

Cum te mai prind și vorbele și fapta.
(Către Hieronimo.)
Tu bucură-te-acum cu mine-alături,
Căci fiul tău a smuls cununa luptei.

HIERONIMO

Trăiască mult spre a-mi sluji stăpînul,
Și iute putrezească neslujindu-l.

REGELE

Nu veți muri nerăsplătiți nici unul.
(Sunet de fanfară în depărtare.)
Ce vrea să-nsemne zvonu-acestor trîmbiți?

GENERALUL

Războinicii milostivirii tale,
Pe care sorții i-au iertat de moarte,
Se-ndreaptă-n șirag spre jilțul tău regesc
Spre a se-nfățișa, slăvite, ție.
Așa le-am poruncit pornind încoace.
Și rîndurile lor vor dovedi
Că toți, făr' de trei sute, nu mai mulți,
Se-ntorc îmbogățiți cu dușmani prinși

(Intră oștirea; Balthazar captiv, între Lorenzo și Horațio.)

REGELE

Plăcut, plăcut! Mi-i dor să-i văd aici.
(Ostașii intră și trec mai departe.)
Pe bătăiosul prinț al Portingaliei
Il conducea-n triumf nepotul nostru?

GENERALUL

Da, chiar pe prințul Portingaliei, doamne.

REGELE

Dar cine-i cel care mergea alături,
Ținîndu-l strîns de braț, părtaș al prăzii?

HIERONIMO

E fiul meu, stăpîne milostiv,
In care chiar din frageda-i pruncie
Duiosu-mi gînd și-a pus nădejdi, dar care
N-a-ndestulat nicicînd ca-n astă zi
Și inima și ochii mei de tată.

REGELE

Să ocolească zidul înc-o dată
Și-i vom opri, căci vrem să stăm de vorbă
Cu prinsul cel viteaz și cei ce-l poartă.
Hieronimo, mult ne bucurăm
Că-mpărtășești și tu izbînda noastră
Prin faptele prea vrednicului fiu.

(Ostașii intră din nou.)

Să mi-l aduci pe prințul Portingaliei :
Ceilalți să plece, însă, mai 'nainte
Voiesc să dărui doi ducați de om,
Iar căpeteniilor de stoluri — zece :
Vor ști că i-am întîmpinat regește.

(Ies toți afară de Balthazar, Lorenzo și Horațio.)

Bine-ai venit, don Balthazar ! Lorenzo,
Bine-ai venit ! Bine-ai venit, Horațio.

(Către Balthazar.)

Măcar că celui care ți-e părinte —
Pentru greșeala grea de-a fi curmat
Tributul ce ni-l datorează nouă —
I se cuvine strașnică pedeapsă,
Vei ști c-aici domnește omenia.

BALTHAZAR

Greșeala făptuită-n timp de pace
De tatăl meu, o pedepsi războiul ;
Aleși sînt sorții : să-i lăsăm așa.
Ostașii lui sînt seceraţi, și țara
E vlăguită ; flamurile sale
I le-ați luat, o pată pe-al său nume ;
Feciorul său e-n fiare, jar pe suflet ;
Pedepsele acestea stingă-i vina.

REGELE

Da, Balthazar, de va cruța-o, pacea
Va crește mai voinică din război.
Tu, pîn' atunci, trăiește, de nu slobod,
Măcar iertat de jugul slujniciei :
Căci faptele-ți ne-au mîngîiat auzul
Și însuți tu ești drag privirii noastre.

BALTHAZAR

De-atîta milă cată să fiu vrednic.

REGELE

Dar spune-mi, rogu-te — căci stau în cumpeni —
Al căruia, dintre cei doi, ești prinsul ?

LORENZO

Al meu, stăpîne.

HORAȚIO

Nu, al meu e, doamne.

LORENZO

Cu mîna mea i-am prins de frîu fugarul.

HORAȚIO

Dar lancea mea l-a prăvălit din șa.

LORENZO

Eu cel dintîi i-am smuls din mînă arma.

HORAȚIO

Dar mai întîi eu l-am silit s-o-nchine.

REGELE

Lăsați-i brațul, de hatîrul nostru. (*Îi dau drumul.*)
Prinț vrednic, spune, cui te-ai închinat ?

BALTHAZAR

Lui doar din curtenie, lui de-a sila.
El mi-a vorbit frumos, el m-a lovit.
El viață mi-a făgăduit, el moarte ;
El dragostea mi-a cucerit, el brațul,
Și, drept să spun, sînt prinsul amînduror.

HIERONIMO

De n-aș ști cît de drept și de-nțelept ești,
Iar eu de n-aș părea părtinitor,
Și firea și dreptatea îmboldi-m-ar
Să-i țin lui partea : junelui Horațio.
Bine-a vînat cel ce-a răpus un leu,
Nu cel ce și-a făcut veșmînt din blana-i.
Și iepuri pot trăgea lei morți de barbă.

REGELE

Fii, mareșale, liniștit. Nu vreau
Să te mîhnesc, și iar, de dragul tău,
Nu-ți voi lipsi feciorul de dreptate.
Vă închinați voi hotărîrii mele ?

LORENZO

N-aștept decît porunca ta, stăpîne.

HORAȚIO

Și eu la fel, dar țin la dreptul meu.

REGELE

Atunci, așa voi pune capăt certei :
Răsplată se cuvine amîndúror.
Lorenzo, i-ai smuls armele și calul,
Deci armele și calu-ți sînt răsplata.
Tu l-ai silit dintîi să ți se-nchine,
Răscumpărul plătească-ți vitejia ;
Cădeți la învoială cît să cerem.
Lorenzo,-l vei avea pe prinț în pază :
Poți omeni mai bine-asemeni oaspe,
Căci casa lui Horațio-i prea mică.
Dar, fiindcă tu-l întreci în avuție,
Iar vredniciei se cuvine plată,
Lui dăruim a prințului armură.
Don Balthazar cum vede hotărîrea ?

BALTHAZAR

Ne place, doamne, dar pe don Horațio
Mult l-am dori să stea în preajma noastră.
Ni-i drag și-i prețuim cinstitul cuget.

REGELE

Horațio,
Nu-l părăsi pe cel ce te-ndrăgește.
Și-acuma, după ce-om plăti soldații,
Să-l ospătăm pe prins ca pe-un prieten. (*Ies.*)

Scena 2

Curtea Portugaliei.
Intră viceregele, Alexandro, Villuppo.

VICEREGELE

Porni spre Spania solia noastră ?

ALEXANDRO

De două zile, doamne, e pe drum.

VICEREGELE

Și poartă și tributul după sine ?

ALEXANDRO

Da, bunul meu stăpîn.

VICEREGELE

Să odihnim atunci în neodihnă.
Și-amaru-ți sinea noastră să-l hrănim.
Căci chinu-adînc nu izbucnește-n lacrimi.
Dar pentru ce șed eu pe-un jilț regesc ?
Aici e locul grelelor suspine, (*se aruncă la pămînt*)
Dar tot prea-nalt pentru norocul meu,
Și pentru ce-am ajuns să fiu — prea moale.
Acest pămînt, icoană-a deznădejdii,
Îl cere pe acel surpat de soartă.
Aici să zac ; mai jos nu pot cădea.
Qui jacet in terra, non habet unde cadet.
In me consumpsit vires fortuna nocendo :
Nil superest ut jam possit obesse magis. [1]
Da, soarta mi-ar putea răpi coroana,
Hai, ia-o, Soartă, nu te da în lături,
Dar straiul meu cernit nu-l poți răpi :
Tu pizmuiești doar lucruri ce-s plăcute.
Atît ești de nebună, întîmplare !
Norocu-i orb, nu-mi vede vrednicia ;
Și-i surd, el nu aude cum mă tîngui ;
Și chiar de-ar auzi, atît de crud e,
Că n-are milă de năpasta mea.
Și chiar de i-ar fi milă, ce folos ?
Ce ajutor s-aștepți din mîna lui,
El care stă pe-o piatră mișcătoare
Și-i chiar mai nestatornic decît vîntul ?
De ce mă tîngui, dar, cînd nu-s nădejdi ?
Dar dacă plîng, mai mică-mi simt durerea.
Înfumurarea mi-a clintit credința
Și reaua mea credință a iscat
Războaie crude, și aceste crude
Războaie mi-au secat comoara țării

---

[1] Cel ce zace pe pămînt nu poate cădea mai jos.
Soarta și-a sleit toată puterea lovindu-mă :
Nimic n-a rămas din ce mă mai poate lovi (lat.).

Și sîngele mulțimii l-au secat.
Și-o dată cu-acest sînge l-am pierdut
Pe cel mai drag, lumina vieții mele,
Pe fiu-mi drag, pe singurul meu fiu.
O, cum n-am mers eu însumi în război ?
Eu l-am stîrnit, întru folosul meu.
Puteam muri doar eu pentru-amîndoi !
Viața mea era în pîrg, a lui
Necoaptă, verde încă. Moartea mea
Era firească, dar a lui silită.

ALEXANDRO

Dar poate, doamne, prințul mai trăiește.

VICEREGELE

Trăiește ! unde ?

ALEXANDRO

În Spania : captiv prin vitregia
Războiului.

VICEREGELE

Atunci l-au omorît
Ca să plătească el greșeala mea.

ALEXANDRO

Ar fi să-ncalce legea armelor.

VICEREGELE

Ah, răzbunarea nu se-ncurcă-n legi.

ALEXANDRO

Dar prețul greu al izbăvirii lui
Va ține-n frîu mîrșava răzbunare.

VICEREGELE

Dac-ar trăi, ni s-ar fi dat de știre.

ALEXANDRO

Nu, doamne, vestea rea întotdeauna
Mai iute zboară decît sora-i bună.

VICEREGELE

Nu-mi mai vorbi de vești : e mort.

VILLUPPO

Stăpîne,
De-l ierți pe-aducătorul veștii rele,
Voi da-n vileag ce știu de fiul tău.

VICEREGELE

Vorbește ; bună-rea, te-oi răsplăti.
Auzul mi-i deprins cu vești tot rele
Și inima din piept mi-i bătucită
De grindina urgiilor. Hai, sus,
Și spune ce-ai de spus, de-a-fir-a-păr.

VILLUPPO

Ascultă ce-am văzut cu ochii mei :
Don Balthazar, în vălmășagul luptei,
Spre-a-și cîștiga renume, săvîrșit-a
Neîntrecute fapte vitejești.
În mijlocul oștirii l-am văzut
În luptă corp la corp cu generalul ;
Dar Alexandro, care-ți stă 'nainte
Cu față de prieten credincios,
Din spate-a descărcat în prinț pistolul,
De parcă-ar fi țintit în general,
Și-atunci, lovit, don Balthazar căzu
Și cînd căzu, noi am fugit din rînduri.
De-ar fi trăit, cu noi era izbînda.

ALEXANDRO

Ce măsluire ! Ce proclet mișel !

VICEREGELE

Tu taci ! Ci spune-ne acum, Villuppo,
Ce s-a făcut cu trupul ?

VILLUPPO

I-am văzut
Tîrîndu-l înspre corturile Spaniei.

VICEREGELE

O, visul ce-am visat s-a împlinit !
Tu, cîine crud, nerecunoscător,
Cu ce-ți greși vreodată Balthazar
De l-ai vîndut dușmanilor ? Pesemne
Că ți-au furat arginții lor privirea
De n-ai putut vedea ce-i bun în noi ?
Pesemne, tu, ca soț al Terceirei,
Trăgeai nădejde c-ai să porți pe creștet
Această diademă, dacă fiul
Întîi, și eu apoi am fi răpuși ;
Dar setea de mărire-ți frînge gîtul.

Da, gîndu-acesta te-a făcut să verși
Sîngele lui : (*Ia coroana și o pune din nou pe cap.*)
Dar voi purta-o eu
Pînă-oi vedea țîșnind din tine sînge.

ALEXANDRO

Temut stăpîne,-ascultă ce-am de spus.

VICEREGELE

Luați-l de aici ; cînd îl privesc
Simt parcă iadul. Țineți-l sub pază
Pînă vom hotărî de moartea lui :
Și Balthazar de-i mort, nu va trăi.
Villuppo, vino să-ți primești răsplata.
(Viceregele iese.)

VILLUPPO

Și iată că povestea-mi măsluită,
Pizmașă, mi l-a scos din minți pe rege.
Dușmanul mi l-a frînt, iar eu visez
La roadele ticăloșiei mele. (*Iese.*)

Scena 3

O sală de banchet la curtea Spaniei.
Intră Horațio și Bellimperia.

BELLIMPERIA

Signor Horațio, aci e locul
Și timpul să te rog să-mi povestești
Cum și-a găsit sfîrșitul don Andrea,
El, care-a fost a vieții mele floare
Și-n moarte rostul vieții mi-a-ngropat.

HORAȚIO

De dragul celui dus și din credința
Ce-ți port, mă-ndemn să-ndeplinesc, domniță,
Această-ndatorire dureroasă ;
Dar mult mă tem c-am să mă-nec în lacrimi.
Cînd armiile noastre s-au ciocnit,
Preavrednicu-ți curtean, croindu-și drum
Spre cel mai vrednic dintre-ai lor, răzbi
Prin rînduri să dea piept cu Balthazar :

Luptară îndelung, cu inimi mari,
Cu strigăte cumplite, amîndoi
La fel de tari, lovind deopotrivă.
Dar duhul rău al aprigei Nemesis [1]
Lui don Andrea pizmuindu-i faima
Și vrednicia, l-a scurtat de viață
Spre a-i curma renumele cel bun.
Ea, însăși ea, cu chivăra pe ochi —
Ca Pallas înainte de Pergamus [2] —
Aduse un șir nou de halebarzi
Ce-i spintecară calul, iar pe el
Il prăvăliră la pămînt... Atunci
Don Balthazar, cu ură ne-mpăcată,
Potrivnicul văzîndu-și-l căzut,
Sfîrși ce început-au halebarzii,
Și viața lui Andrea istovi.
Iar eu, măcar că prea tîrziu stîrnit
De dreaptă remușcare, m-aruncai
Cu ceata mea spre Balthazar, smulgîndu-l
Dintre ai lui.

BELLIMPERIA

Mai bine-l ucideai
Pe-acela care mi-a ucis iubirea.
Dar trupul lui Andrea s-a pierdut ?

HORAȚIO

Nu. Grija mea și rîvna mea cea mare
A fost să-i capăt trupul înapoi :
L-am ridicat și l-am purtat pe brațe
In cortul meu, l-am așternut pe cetini
Și l-am înrourat cu lacrimi grele,
Și l-am jelit cu jale de prietin.
Nici plînsetul, nici lacrimile, vai,
Nu l-au răscumpărat lividei morți.
Și-atît din prea puținul ce-am făcut
Mai săvîrșii : l-am îngropat cu cinste.
I-am dezlegat năframa de pe braț
Și-acum în amintirea sa o port.

---

[1] Zeița răzbunării.
[2] Vezi *Eneida* lui Virgil, II, 615—616.

BELLIMPERIA

Cunosc năframa : o, de-ar fi păstrat-o ;
Căci dacă-ar fi trăit, ar fi păstrat-o
În amintirea Bellimperiei lui.
I-am dăruit-o eu la despărțire.
S-o porți acum în cinstea lui și-a mea ;
Căci după dînsul, tu ești cel mai vrednic.
Iar bunătatea ce i-ai dovedit-o,
Și-n viață și în moarte, mi-a sădit
În inimă, atît cît voi trăi,
Recunoștință fără de hotar.

HORAȚIO

Eu nu voi înceta să fiu, domniță,
Rob credincios frumoasei Bellimperia.
Acum, cu voia voastră,-aș cuteza
Să cer îngăduința de-a mă duce
Să-l chem pe prinț : așa mi-a poruncit
Chiar tatăl vostru, ducele Castiliei.

BELLIMPERIA

Mergi, și mă lasă singură aici ;
Singurătatea-i tocmai potrivită
Cu ceața grea a sufletului meu. (*Horațio iese.*)
La ce-aș mai plînge moartea lui Andrea ?
Prin ea iubire nouă se-nfiripă.
Horațio ! Tu de nu l-ai fi-ndrăgit
Atît pe-Andrea, n-ai fi azi stăpîn
Pe gîndul meu. Dar cum găsește oare
Iubirea adăpost la mine-n piept
Cît nu l-am răzbunat pe cel răpus ?
Da, dragostea cea nouă va grăbi
Sorocul răzbunării ! Pe Horațio
Îl voi iubi, spre-a-nvenina mai mult
Pe-acel ce mi-a ucis iubirea-n pîrg.
Don Balthazar, care-mi cerșește mîna,
Își va culege din disprețul meu
Căință pentru mîrșavu-i omor.
Căci mîrșăvie-a fost și alt nimic,
Să tabere o sută pe-un voinic,
Nesocotind a luptei drepte lege.
Dar iată-l. Răzbunarea va alege.

(Intră Lorenzo și Balthazar.)

LORENZO

Ce-nseamnă această tristă preumblare?

BELLIMPERIA

Atît : că nu-mi doresc tovărășie.

LORENZO

Dar iată, prințul vine să te vadă.

BELLIMPERIA

Inseamnă că trăiește-n libertate.

BALTHAZAR

Ba nu, domniță, în robie dulce.

BELLIMPERIA

Deci lanțurile doar în gînd le porți.

BALTHAZAR

Ce port în gînd, mă leagă-n lanțuri grele.

BELLIMPERIA

Cu gîndul sfarmă lanțurile-atunci.

BALTHAZAR

Dar gîndul mi-a pus inima zălog.

BELLIMPERIA

Răscumpăr-o, plătind ce datorezi.

BALTHAZAR

Ar fi să mor, de-aș lua-o înapoi.

BELLIMPERIA

N-ai inimă și mai trăiești ? Minune !

BALTHAZAR

Iubirea face-asemenea minuni.

LORENZO

Alteță, lasă vorbele-n doi peri
Și spune-i deslușit că o iubești.

BELLIMPERIA

La ce bun să te plîngi, cînd leacuri nu-s ?

BALTHAZAR

Mă plîng, domniță, gingășiei tale,
Și leacul e-n răspunsu-ți luminos ;
Desăvîrșirii tale mă închin,
Și frumusețea ta îmi e cunună,
Iar inima-mi e-n pieptul tău de marmur.

BELLIMPERIA

Acestea-s, prinţe, numai vorbe goale
Şi-un mijloc de-a mă-ndepărta de-aici.

(Ieşind, lasă să-i cadă mănuşa, pe care Horaţio, intrînd, o ridică.)

HORAŢIO

Domniţă, v-a căzut mănuşa.

BELLIMPERIA

Iţi mulţumesc, preabunul meu Horaţio;
Păstreaz-o pentru osteneala ta.

BALTHAZAR

Horaţio, vezi, s-a aplecat la timp.

HORAŢIO

Şi am culeş mai multă bunătate
Decît am meritat sau am visat.

LORENZO

Nu te lăsa descumpănit, alteţă:
Ştii bine că femeile-s cu toane;
Un fir de vînt, şi norii se destramă:
Chiar eu îi voi împrăştia, n-ai grijă.
Dar pîn-atunci să născocim un chip
Cum să ne trecem vremea-n desfătare.

HORAŢIO

Măria-sa va fi îndată-aici
Spre-a-l ospăta pe solul portingal;
De mult sînt pregătite toate cele.

BALTHAZAR

Atunci aici să-l aşteptăm pe rege
La fel ca şi pe sol, şi vom afla
De tata şi de bunul mers al ţării.

(Ies. Intră slujitori purtînd tăvi cu bucate; trompeţi, regele şi ambasadorul.)

REGELE

Aşa-l cinsteşte Spania pe prinş,
Pe Balthazar, feciorul vice-rigăi:
Decît războiul ni-i mai dragă pacea.

AMBASADORUL

Monarhul nostru-i trist și țara plînge,
Temîndu-se că prințu-a fost ucis.

BALTHAZAR

Am fost! — de tirania frumuseții.
Vezi în ce fel e Balthazar ucis:
Zburdînd cu fiul ducelui Castiliei,
Invăluit în desfătări regești,
Și răsfățat de majestatea-sa.

REGELE

(către ambasador)

Să ospătăm întîi, și-apoi vorbi-vom;
Ședeți cu noi și ne cinstiți ospățul.

(Se așază la masă.)

Stai, june prinț, aici de-a stînga noastră.
Șezi, frate; șezi și tu aici, nepoate.
Horațio, tu vei fi cuparul nostru.
Din plin ți se cuvine-această cinste.
Așa prieteni; Spania-i Portingalia
Și Portingalia-i Spania; doi prieteni
Sîntem acum. Tributul e plătit
Și noi ne bucurăm de dreptul nostru.
Dar unde e bătrînul Hieronimo?
Doar ne-a făgăduit ca la ospăț
Să-ncînte oaspeți și amfitrioni
Cu tîlcul unui joc de histrioni.

(Intră Hieronimo bătînd din tobă, și trei cavaleri, fiecare cu un scut; apoi aduce trei regi; cavalerii le iau coroanele și-i fac prizonieri.)

Această mască îmi desfată ochiul
Deși prea bine tîlcul nu-i pricep.

HIERONIMO

Cel care-a ridicat dintîiul scut

(ia scutul și îl oferă regelui)

A fost englezul Robert, earl de Gloucester;
Pe cînd domnea în Albion King Stephen.
El a sosit în țara portingală
Cu douăzeci și cinci de mii de oameni
Și, izbîndind în lupte, l-a silit

Pe rege, un nevolnic saracin,
Să poarte jugul rigăi Engliterei.

REGELE

Cinstite sol, prin cele-nfățișate
Fiți mîngîiați, și tu și al tău rege,
Și-nfrîngerea purtați-o mai ușor.
Dar spune, Hieronimo, ce urmează ?

HIERONIMO

Cel care-a ridicat al doilea scut, (*același joc*)
Fu Edmond, earl de Kent în Albion,
Pe cînd purta coroana riga Richard.
El piatră peste piatră n-a lăsat
Din Lisabona, și l-a prins în luptă
Pe regele de-atunci al Portingaliei ;
Iar pentru fapta-aceasta, și-alte-asemeni,
Săltă pe treapta ducelui de York.

REGELE

Deci încă un temei ca Portingalia
Să rabde a purta al nostru jug,
Cînd a purtat și jugul micii Anglii.
Dar, Hieronimo, cel din urmă cine-i ?

HIERONIMO

Al treilea și ultimul, dar nu
Și cel mai ne-nsemnat, a fost; și el,
Un om viteaz, englezul John de Gaunt,
Duce de Lancaster, cum se vădește
Pe scutul său. El a venit în Spania
C-o vajnică armată și-a luat
Pe regele Castiliei captiv.

AMBASADORUL

Temei ca viceregele să-aștepte
Ca Spania să nu se-nfumureze
Și să-l jignească pe învins, căci însăși
A fost învinsă de englezi războinici
Și-a-ngenuncheat sub jugul Engliterei.

REGELE

Hieronimo, beau în cinstea ta.
Ne-a mulțumit această pantomimă,
Pe sol ca și pe mine. Hieronimo,
Golește cupa, de-l iubești pe rege.

(Ia cupa din mîna lui Horaţio.)

Cinstite sol, mă tem că zăbovim
Prea mult asupra mesei ; dacă-ncalte
Ţi-ar fi pe plac bucatele aceste ;
Dar te-am primit cu tot ce-avem mai bun.
Să mergem dar să-ţi împlineşti solia.
De bună seamă sfatu-i adunat. (*Ies toţi.*)

Corul

Duhul lui Andrea şi Răzbunarea.

DUHUL

Pentru aceasta am venit din hăul
Subpămîntean, să-l văd benchetuind
Pe cel ce-mi dete rănile de moarte ?
Plăcerea lor durere-mi sapă-n suflet :
Doar înţelegeri, dragoste şi-ospeţe ?

RĂZBUNAREA

Andrea, fii pe pace : în curînd
Le voi schimba prietenia-n scrîşnet,
Iubirea-n ură cruntă, ziua-n noapte,
Nădejdea-n zbucium, pacea în război,
Huzuru-n chin, desfătul în restrişte.

(Ies.)

ACTUL II

Scena 1

O cameră în palatul lui don Cyprian.
Intră Lorenzo şi Balthazar.

LORENZO

Măcar că Bellimperia nu se-mbie,
De judeci, ai temei de bucurie :
Cu timpul, chiar şi pe-un buhai turbat
Îl faci să poarte jugul pe cerbice ;

Șoimanul se învață la vînat,
Și-un ic ajunge trunchiul să-l despice ;
Granitul, iar, înfruntă și potopul,
Dar îl străpunge pe-ndelete stropul.
Și ea, cîndva, își va topi disprețul
Și suferinței tale-i ști-va prețul.

BALTHAZAR

E mai sălbatecă, mai aspră ea
Chiar decît fiara, ciotul, piatra grea.
Dar numele-i, de ce-l împroșc cu tină ?
Nu ea, ci eu, eu însumi sînt de vină.
De bună seamă chipul meu nu-i place,
Și n-o încîntă vorba-mi nedibace.
Iar stihul meu îi pare ticluit
De un stihuitor neisprăvit.
Nu pune preț pe tot ce-i dau în dar,
Și fără preț, mi-i truda în zadar.
Viteaz fiind, ea m-ar iubi, firește,
Da, dar robia faima-mi adumbrește.
M-ar mai iubi ca tatălui să-i placă,
Dar vrerea lui, sub vrerea ei se pleacă.
Că-s fratelui prietin, bunăoară,
Dar gîndurile ei altunde zboară...
Sau m-ar iubi ca-n cin mai nalt să salte,
Dar poate că rîvnește culmi mai nalte.
Sau fiindcă-s rob desăvîrșirii ei,
Dar dragostea din ea firavă ce-i !

LORENZO

Alteță, de ți-s drag, nu-ți pierde firea ;
Găsim noi leac să-i curme-mpotrivirea.
Vreo pricină de dînsa te desparte :
Să-i dăm de rost și s-o zvîrlim departe.
Iubește poate pe-altul ?

BALTHAZAR

Ziua mare
Mi s-ar preface-n beznă-ngrozitoare.

LORENZO

Am și găsit mijlocul nimerit
De-a rupe nodu-acesta încîlcit.

De data asta cîrma dă-mi-o mie :
Să nu mă-mpiedici, orice-ar fi să fie.
Pe cale dreaptă sau întortocheată,
Afla-voi adevărul deîndată.
Hei, Pedringano !

PEDRINGANO

Signior !

LORENZO

Vien qui presto [1].

(Intră Pedringano.)

PEDRINGANO

Aveţi să-mi daţi însărcinări, stăpîne ?

LORENZO

Însărcinări de seamă, Pedringano ;
Şi — ca să nu pierd vremea cu nimicuri —
Îţi spun de-a dreptul : ştii că nu de mult
Te-am apărat cînd tata, mînios...
C-ai fost poştaş iubirii lui Andrea,
Îţi hărăzise o pedeapsă grea :
Eu ţi-am slujit drept scut şi de atuncea
Din parte-mi n-ai avut decît răsfăţ.
Răsfăţului răsplată îi adaug,
Nu doar cuvinte mari, ci pumni de aur,
Pămînturi şi o treaptă mai înaltă,
De-mi împlineşti porunca : vreau să-mi spui
Tot adevărul, şi-ţi voi fi prieten.

PEDRINGANO

Orice mă va-ntreba domnia-voastră,
Prin datorie sînt legat să spun
Tot adevărul, cît îmi stă-n putere.

LORENZO

Aceasta-i întrebarea, Pedringano :
Pe cine îndrăgeşte Bellimperia ?
Căci doară tu eşti omul ei de taină.
Vorbeşte, dacă vrei să dobîndeşti
Prieten şi răsplată : vreau să ştiu
Cine-i e drag în locul lui Andrea.

[1] Vino aici repede (ital.).

PEDRINGANO

Stăpîne, din păcate, nu mă bucur
De-acelaşi crezămînt ca mai 'nainte
La dona Bellimperia, şi nu ştiu
De are drag pe cineva sau nu.

LORENZO

Te joci cu focul şi mă vrei duşman.

(Trage sabia.)

Atunci prin frică am să smulg din tine
Ce nu am dobîndit cu vorba bună !
Îngroapă-n moarte ce-mi ascunzi de viu :
Mori fiindc-o preţuieşti mai mult pe ea.

PEDRINGANO

Stăpîne,-opreşte-ţi mîna.

LORENZO

Vorbeşte drept şi-am să te răsplătesc,
Şi-am să te apăr, orice-ar fi să fie,
Şi am să tăinuiesc tot ce-mi vei spune ;
Dar dacă te mai joci cu focul, mori.

PEDRINGANO

Dacă domniţa e îndrăgostită...

LORENZO

Să nu-mi începi cu dacă, ticăloaşe.

PEDRINGANO

Stăpîne, îl iubeşte pe Horaţio.

(Balthazar se trage un pas înapoi.)

LORENZO

Pe fiul mareşalului, Horaţio ?

PEDRINGANO

Da, chiar pe el, stăpîne.

LORENZO

Să-mi deslueşti de unde ştii că-i el,
Şi-am să-ţi arăt cît sînt de darnic : scoală,
Şi spune fără teamă adevărul.

PEDRINGANO

I-am dus din partea ei, şi le-am citit,
Scrisori cu rînduri pline de iubire,
Vădind că-l pune mai presus de prinţ.

LORENZO

Să juri pe crucea asta că nu minți
Și că păstra-vei taina celor spuse.

PEDRINGANO

Jur pe Acel-a-toate-făcătorul.

LORENZO

Nădăjduiesc că juri cinstit. Ia-ți plata ;
Dar de te dovedesc sperjur și strîmb,
Chiar sabia pe care ai jurat
Iți va fi jude și călău.

PEDRINGANO

Ce-am spus
E-adevărat în totul și — din parte-mi —
Domnița Bellimperia nu va ști.
Mai mult de-atît : asemeni dărnicie
Mă face sluga voastră pîn' la moarte.

LORENZO

Atîta-ți cer : să fii cu ochii-n patru
Cînd și-unde se-ntîlnesc îndrăgostiții
Și-n mare taină să mă-nștiințezi.

PEDRINGANO

Așa voi face, doamne.

LORENZO

Atunci îmi vei simți mărinimia.
Știi că eu pot să te înalț în treaptă
Mai mult ca ea : de-aceea, fii cuminte
Și nu-mi greși. Acuma mergi la dînsa,
Și stai în preajmă-i, ca de obicei,
Ca nu cumva să dai de bănuială.

(Pedringano iese.)

Așa-i : *tam armis quam ingenio* [1] :
Cînd vorba nu răzbește, dă cu bîta ;
Dar auru-i mai bun ca amîndouă.
Ce zice prințul de urzeala mea ? —

BALTHAZAR

Și bine, dar și rău ; căci pe o parte
Mă bucur, iar pe alta sînt mîhnit :

[1] Atît cu armele, cît și cu mintea (lat.).

Mă bucur că-l cunosc pe-al meu potrivnic;
Mîhnit, gîndind că dînsa mă urăște.
Mă bucur fiindcă știu pe cine-anume
Să mă răzbun; mîhnit că o voi pierde
De mă răzbun. Dar mă voi răzbuna,
Căci altfel mor. Iubirea ne-mplinită
Își iese din răbdări. Acest Horațio
A fost de cer sortit a-mi fi năpastă:
In mîna lui a învîrtit o spadă,
Cu spada a purtat război cumplit,
Și în război răni grele mi-a deschis.
Prin răni el m-a silit să ies din luptă,
Și, scos din luptă, sclavul său ajuns-am.
El poartă-acum pe buze vorbe dulci,
Dulci vorbe ce ascund simțiri duioase,
Simțiri duioase pline de-amăgiri,
Viclene amăgiri care mîngîie
Auzul ei, și-n inimă-i pogoară,
In inimă pe el înscăunîndu-l,
Acolo unde eu rîvnesc să șed.
Cel ce cu spada trupul mi-a robit
Prin vrajă vrea și sufletul să-mi ieie:
Dar în căderea lui voi ispiti
Ursitele: și sau îmi pierd viața,
Sau îmi cîștig iubirea.

LORENZO

Dar să mergem,
Alteță. Stînd, și răzbunarea stă.
Urmează-mă. Menindu-i lui pieirea,
Domniței îi vei cîștiga iubirea. (*Ies.*)

Scena 2

O altă cameră în palatul lui don Cyprian.
Intră Horațio și Bellimperia.

HORAȚIO

Prin buna voastră dragoste, domniță,
Mocnitul fum a dat în vîlvătaie,
Și gîndurile noastre le hrănim
Cu vorbe și priviri — plăceri nespuse

Cînd altele mai mari nu poți avea — :
În dulcile iubirii mîngîieri
De 'ce, vădiți lăuntrice dureri ?

(Pedringano arată scena prințului și lui Lorenzo, pe care i-a așezat într-un loc tainic.)

BELLIMPERIA

Mi-i inima, iubite-al meu prieten,
Ca nava pe ocean, tînjind s-ajungă
Pe ape liniștite la liman,
Spre-a drege răul ce-i făcu furtuna,
Și lîngă țărm să cînte spre tării,
Că după greu urmează bucurii.
Iubirea ta-i limanul pămîntesc
Spre care, sfîșiată de urgii
Și legănată de nădejdi, tînjesc
Să recîștig pierdute bucurii,
Și voi cînta, s-audă toată firea,
C-a dragostii cunună-i fericirea.

(Balthazar și Lorenzo, sus.)

BALTHAZAR

Dormi, ochiule al meu, să nu mai vezi
Iubirea mea că-i astfel pîngărită ;
Și surdă fii, ureche, să n-auzi
A mele gemete ; mori, inimă,
Căci alta se desfată-n locul tău.

LORENZO

Veghează, ochiule al meu, să vezi
Iubirea lor cum se destramă-n vînt ;
Ascultă, tu ureche, să-i auzi
Pe amîndoi gemînd ; sus, inimă,
Și saltă cînd Horațio va cădea.

BELLIMPERIA

De ce stă oare fără glas Horațio ?

HORAȚIO

Vorbind cît mai puțin, mai bine cuget.

BELLIMPERIA

Și mai cu osebire la ce cugeți ?

HORAȚIO

Primejdii ce-au trecut, plăceri ce vin.

BALTHAZAR

Plăceri care-au trecut, primejdii noi.

BELLIMPERIA

De ce primejdii și plăceri vorbești ?

HORAȚIO

Primejdii de război și dulci plăceri
Ale iubirii noastre.

LORENZO

Ba primejdii
De moarte, iar plăceri... plăceri, nici una.

BELLIMPERIA

Primejdiile ducă-se ; războiul
Îl vei purta cu mine, un război
Ce nu încalcă legămîntul păcii.
Cuvinte dragi de-mi spui, am să le-nfrunt
Cu vorbe dragi ; privirilor duioase,
Priviri duioase le vor ține piept ;
Iar de-mi trimiți răvașe de iubire,
Răvașe de iubire vei primi.
De mă săruți, am să-ți întorc sărutul ;
Așa va fi războiul nostru pașnic.

HORAȚIO

Suava mea domniță, spune unde,
Pe care cîmp să ne-ncercăm în luptă ?

BALTHAZAR

Tîlharul, cum îl crește îndrăzneala !

BELLIMPERIA

Atunci ne fie cîmpul de bătaie
Umbrarul cel îmbălsămat sub care
Credință ne-am jurat întîia dată ;
La ceasul cînd luceafărul se-aprinde
Și-adună pe drumeți la casa lor,
Acolo ne vom întîlni în taină
Neauziți decît de păsăruici ;
Și poate că măiastra filomelă
Ne va doini un cînt legănător,
Și, apăsîndu-și pieptul de un ghimpe,
Desfătul nostru plin îl va cînta :
Dar pîn-atunci un ceas va fi cît veacul.

HORAȚIO

Iubirea mea cea dulce și înaltă,
Să ne întoarcem la palat îndată :
Ne paște bănuiala-nveninată.

LORENZO

Primejdia cu ciudă-amestecată
Iți sapă veșnicia-ntunecată. (*Ies.*)

Scena 3

O sală în palatul regal.
Intră regele Spaniei, ambasadorul Portugaliei, don Cyprian și alții.

REGELE

Iubitul nostru frate de Castilia,
La dragostea ce i-o arată prințul
Ce spune fiica voastră, Bellimperia ?

CYPRIAN

Deși-i sfioasă, cum îi șade bine,
Și tăinuie că l-ar iubi pe prinț,
Nu mă-ndoiesc eu, unul, că, odată,
Cu timpul, își va frînge-mpotrivirea.
De-i îndărătnică, dar nu va fi,
O voi supune hotărîrii mele
De a-l iubi pe prințul Balthazar,
Căci altfel nu mai e copila mea.

REGELE

Atunci, cinstite sol al Portingaliei,
Îndeamnă-l pe monarh să se-nvoiască
La cununia lor, spre a-ntări
Pecetluitul nostru legămînt ;
Nu știu mijlóc mai bun de-a fi prieteni.
Bogată va fi zestrea ei, afară
Că-i fiică și moștenitoare-n parte
Lui Cyprian, cinstitul nostru frate,
Ce-i lasă jumătate din pămînturi ;
Eu le voi bucura căsătoria
Cu darul meu de unchi, și-anume-acesta :

Unirea lor o dată-nfăptuită,
Vă iert de tot tributul ce-mi plătiți.
Iar dacă prințu-i zămislește fiu,
Acela ne va fi moștenitor.

AMBASADORUL

Voi căuta, pe cît îmi stă-n putință,
Să-nrîuresc pe suveranul meu
Spre a-mplini dorința voastră, doamne.

REGELE

Așa să faci, și dacă se-nvoiește,
Nădăjduiesc că ne va face cinstea
De-a fi cu noi în ziua cununiei ;
Iar ziua hotărasc-o însuși el.

AMBASADORUL

Ce alte-nsărcinări îmi dați, mărite ?

REGELE

Pe rege să-l saluți din partea mea.
Mergi sănătos. Dar unde-i Balthazar
Să-și ia rămasul bun ?

AMBASADORUL

Chiar adineaori
Ne-am despărțit, cu cele cuvenite.

REGELE

Să nu uiți, printre alte-nsărcinări,
Răscumpărarea prințului. N-o cer
Eu însumi, ci din plin i se cuvine
Aceluia ce l-a luat captiv,
Al mareșalului fiu dîrz, Horațio.

AMBASADORUL

Am și căzut cu el la învoială,
Și banii îi va căpăta curînd.

REGELE

Deci înc-o dată, mergi cu bine.

AMBASADORUL

Vă las cu bine, duce de Castilia,
Și pe voi toți. (*Iese.*)

REGELE

Acum, iubite frate,
Se cade, cu puțină osteneală,
S-o scoți pe fiica ta dintr-ale ei :
Fecioarele se cer călăuzite.
Blajin e prințul și-o-ndrăgește foarte ;
Iar ea de-l nesocoate și-l alungă,
Și ei își face rău, și țării noastre.
De-aceea, cîtă vreme eu îl țin
Pe prințul Balthazar la curtea noastră
Punîndu-i dinainte tot ce-avem,
Tu străduie-te s-o cîștigi pe față :
Altfél, orice nădejde-i spulberată. (*Ies.*)

Scena 4

In grădina lui Hieronimo.
Intră Horațio, Bellimperia și Pedringano.

HORAȚIO

Acum cînd noaptea, cu aripi cernite,
Pornește-a-i stinge soarelui lumina,
Și umbrele îmbie la plăceri,
Vin, Bellimperia, în alcov de frunze
Să trecem dulce timpul unui ceas.

BELLIMPERIA

Iubite, vin, și n-am să mă întorc,
Măcar că-mi piere inima de teamă.

HORAȚIO

Te îndoiești cumva de Pedringano ?

BELLIMPERIA

O, nu, mă-ncred în el ca-n mine însămi.
Mergi, Pedringano, și păzește poarta :
De vine cineva, să dai de știre.

PEDRINGANO

(aparte)

Mai mult bănet cîștig dacă-l aduc
Pe don Lorenzo la unirea voastră.

(Iese Pedringano.)

HORAȚIO

Ce ai, iubita mea ?

BELLIMPERIA

Nici eu nu știu ;
Dar inima-mi prezice o năpastă.

HORAȚIO

Nu spune-așa ; norocul ni-i prieten,
Și cerul s-a-nnoptat de dragul nostru.
Vezi, stelele își domolesc văpaia
Și luna pentru noi se-ascunde-n nori.

BELLIMPERIA

Ai izbîndit : îmi spulber îndoiala,
Și temerile-n sfatul tău le-nec
Și-n dragostea ce-mi porți. Nu mai mi-e teamă.
În gînd nu port acum decît iubire.
Dar nu ședem ? Plăcerea cere tihnă.

HORAȚIO

Cînd stai sub boltă, Flora-n fapt de seară,
Cu flori mai multe bolta o presară.

BELLIMPERIA

Dar Flora te privește printre pleoape,
Și e pizmașă că îmi ești aproape.

HORAȚIO

Auzi, domniță, păsările-n noapte
Cîntîndu-ți slava-n mîngîioase șoapte !

BELLIMPERIA

Furînd al filomelei glas, Amór,
Imbracă-n cîntec vorbele-ți de dor.

HORAȚIO

Amór cînd cîntă, Venus nu-ntîrzie :
Nu, tu ești Venus, sau o stea mai vie.

BELLIMPERIA

De eu sînt Venus, tu ești Mars, firește,
Și unde-i Mars, război se pregătește.

HORAȚIO

Deci să-l pornim acum : dă-mi mîna ta,
Și-n mîna-mi aspră cerce a lupta.

BELLIMPERIA

Picioru-ntinde-l, ca să-mi simți piciorul.

HORAȚIO

Intîi din ochi să se măsoare dorul.

BELLIMPERIA

Săgete-te sărutul meu, atunci.

HORAȚIO

Așa-ți întorc săgeata ce-mi arunci.

BELLIMPERIA

Spre-a te robi în veci de veci, iubite,
Am să te-njug cu brațe-ncolăcite.

HORAȚIO

Eu am mai grele brațe și mai mari :
Vînjoase vițe surpă și stejari.

BELLIMPERIA

O, lasă-mă ; în ochii-mi tulburi cată
Cum moare-n patimi viața-nfiorată.

HORAȚIO

O, stai, mai stai, cu tine vreau să mor ;
Tu m-ai învins, pe mine-nvingător.

BELLIMPERIA

Dar cine-i ? Pedringano ! Ne-a trădat !

(Intră Lorenzo, Balthazar. Cerberin și Pedringano, deghizați.)

LORENZO

Alteță, ia-o de aici, deoparte.
Nu, domnul meu : știm noi că ești viteaz.
Băieți, mai iute.

(Îl spînzură de crengi pe Horațio.)

HORAȚIO

Vreți să mă ucideți ?

LORENZO

Așa : acestea-s roadele iubirii.

(Îl înjunghie cu toții.)

BELLIMPERIA

Cruțați-l, vai ! Vreau eu să mor în locu-i !
O, cruță-l, frate ; cruță-l, Balthazar :
Eu l-am iubit ; dar nu i-am fost lui dragă.

BALTHAZAR

Pe tine te iubește Balthazar.

LORENZO

Deși în viață a rîvnit măriri,
Abia acum, căci mort, ajuns-a sus.

BELLIMPERIA

Omor ! Sări, Hieronimo, ajutor !

LORENZO

Hai, astupați-i gura și luați-o. (*Ies.*)

(Intră Hieronimo în veșmînt de noapte.)

HIERONIMO

Ce țipete mă smulg din așternut
Și inima-mi zvîcnindă o îngheață,
O inimă ce n-a știut ce-i frica ?
Au cin' mă strigă ? Spune, sînt aici !
Doar nu dormeam ; deci n-am visat în somn ;
Nu, nu, a fost un țipăt de femeie.
Am auzit-o aicea în grădină,
Aici am să-i alerg într-ajutor.
Dar ce priveliște de-omor e-aceasta ?
Un spînzurat ! Și ucigașii nu-s.
Sub bolta mea, s-arunce-asupră-mi vina.
Pentru plăceri, nu pentru moarte-i locul.

(Taie funia de care atîrnă Horațio.)

Veșmintele acestea le cunosc :
Vai, e Horațio, fiul meu cel dulce !
O, nu, e cel ce-a fost feciorul meu !
Tu, tu m-ai smuls din pat în bezna nopții ?
Vorbește, de mai ai un strop de viață :
Sînt tatăl tău ; o, cine te-a ucis ?
Ce monstru hîd, sălbatic, ce neom,
S-a adăpat cu sînge nentinat,
Lăsîndu-ți trupu-ncrîncenat aici,
Ca eu, în groaza umbrelor și-a beznei,
Să te înec într-un potop de lacrimi ?
O, cerule, de ce-ai lăsat tu noaptea
S-acopere păcatul ? Pe lumină
Această faptă-a beznei n-ar fi fost.

Pământe, pentru ce n-ai înghițit
Pe cel ce-acest umbrar a pîngărit ?
O, biet Horațio, ce păcate grele
Au dat osîndă tinereții tale ?
Casap cîinos, cum ai strivit tu oare
A vitejiei minunată floare ?
O, bucurie, cum te-ai risipit,
Căci l-am pierdut pe fiul meu iubit !

(Intră Isabella.)

ISABELLA

Cum îmi zvîcnește inima de teamă :
O, Hieronimo !

HIERONIMO

Da, vino, tu, și ajută-mi să jelesc,
Căci lacrimile mele se sleiesc.

ISABELLA

Durere multă ! Fiul meu iubit !
De unde-mi vine-atîta chin cumplit ?

HIERONIMO

De-aș ști făptașul, îndulci-mi-aș fierea :
In răzbunare mi-aș topi durerea.

ISABELLA

Cum ? A fugit ? Și fiul meu e mort ?
O, podidiți, voi lacrimi, podidiți,
Țîșniți, izvoare și potop de lacrimi ;
Suspine, bîntuiți, stîrniți furtuni ;
Asemenea urgii sînt pe potriva
Nenorocirii noastre blestemate.
[*Ah, Hieronimo, soț iubit, vorbește !* [1]

HIERONIMO

A stat cu noi la cină-n seara asta,
Voios și-n toane bune, după care
A spus că vrea să meargă-n ospeție
La prințul Balthazar, ce locuiește
La duce în palat. Dar nu era
In obiceiul său să piardă noaptea :
O fi-n iatac la el ; ia căutați-l.
Hei, Roderigo ! (Intră Pedro și Jaques.)

[1] Fragmentele între paranteze drepte, în litere cursive, reprezintă adaosurile din cea de a doua versiune a dramei (1602).

ISABELLA

Vai mie, aiurează ! Dragul meu...

HIERONIMO

E drept că toată țara ia aminte.
De altfel, toți îl îndrăgesc nespus ;
Deunăzi maiestatea-sa i-a dat
Înalta-nsărcinare de cupar.
Asemenea hatîruri îmi arată
Că n-ar putea să aibă-o viață scurtă.

ISABELLA

O, dragul meu !

HIERONIMO

Mă-ntreb cum i-o fi luat flăcăul ăsta
Veșmintele. Dar aflu eu ce-a fost.
Dă fuga, Jaques, la ducele Castiliei,
Și mînă-l pe Horațio-acas' degrabă :
Avui un vis ciudat în noaptea asta.
Măicuța lui la fel. M-auzi, băiete ?

JAQUES

Te-aud, stăpîne.

HIERONIMO

Du-te, ce mai stai ?
Ia vino, Pedro ; știi tu cine-i el ?

PEDRO

Prea bine știu.

HIERONIMO

Prea bine ? Cine este ?
Taci, Isabella ! Nu roși, băiete.

PEDRO

E don Horațio, e stăpînul meu.

HIERONIMO

Ha, ha,
Pe sfîntul Iacob ! Mor de rîs cînd văd
Că se-amăgesc și alții-afar' de mine.

PEDRO

Se amăgesc ?

HIERONIMO

Da, da :
Și eu aș fi jurat mai adineaori
Că dumnealui e fiul meu Horațio :
Veșmintele se-aseamănă leit.
Ha ! Nu-s dovezi puternice acestea ?

ISABELLA

O, Doamne, de n-ar fi adevărat !

HIERONIMO

Cum de n-ar fi ? Visezi cumva că este ?
În sufletu-ți duios încape gîndul
C-asemeni faptă neagră l-a pălit
Pe-un om așa curat și fără pată
Ca fiul nostru ? Fugi ! Mi-i și rușine !

ISABELLA

O, dragul meu, cu ochi mai cumpăniți
Privește-n ochi durerea ta cea mare :
Prepusul slab dă slabă-ncredințare.

HIERONIMO

Un om sta spînzurat acolo sus :
Un tînăr, după cîte-mi amintesc.
Tăindu-i streangul, l-am dat jos. Dar dacă
S-ar dovedi că-i totuși fiul meu —
Ce spui ? Ce spui ? — Lumină ! O făclie !
Să mă mai uit o dată. — Doamne sfînt !
Urgie, chinuri, moarte și infern,
Cu țepii voștri apăsați-mi pieptul
Cel amorțit de groază ; vreau să mor !
Fii bună, tu, molipsitoare noapte,
Și-aruncă-asupra mea acest omor ;
Pustiul jalnic al durerii mele
Împrejmuie-l cu necuprinse bezne ;
Nu-mi da să mai apuc lumina zilei
Și să mai știu că am avut un fiu.

ISABELLA

O, dulce fiu, tu cel mai drag, Horațio.

HIERONIMO

Cum rătăcisem calea spre durere !]
Tu, trandafir frumos, prea iute rupt,
Tu, vrednic fiu, doar prin trădare-nvins,
Te-mbrățișez și plînsul mă înecă.

ISABELLA

Ii voi închide ochii, și sub pleoape
Lumina vieții mele să se-ngroape.

HIERONIMO

Vezi tu năframa asta-nsîngerată ?
Nu mă va părăsi decît în clipa
Cînd răzbunarea fi-va împlinită.
Vezi rănile-i mustind de sînge proaspăt ?
Nu le voi îngropa decît în clipa
Cînd răzbunarea fi-va împlinită.
Atunci din jale bucurie-mi fac ;
Dar pîn-atunci, durerea n-are leac.

ISABELLA

O, ceru-i drept ; nu-i chip s-ascunzi omorul :
Dreptate, adevăr, în timp prind cheag
Și timpul dă trădarea în vileag.

HIERONIMO

Dar pîn-atuncea, bună Isabella,
Ogoaie-ți plînsul sau măcar ascunde-l :
Și astfel mai degrabă, mai ușor,
Vom da de rost cumplitului omor.
Să-l luăm din locu-acesta blestemat.

(Îl ridică amîndoi.)

Acum prohodul am să i-l cuvînt :
Nu-i clipa potrivită ca să-l cînt.
O aliquis mihi quas pulchrum ver educat herbas,

(își apasă pieptul în sabie)

Misceat, et nostro detur medicina dolori ;
Aut, si qui faciunt annorum oblivia, succos
Praebeat ; ipse metam magnum quaecunque per orbem
Gramina Sol pulchras effert in luminis oras ;
Ipse bibam quicquid meditatur saga veneni,
Quicquid et herbarum vi caeca nenia nectit :

Omnia perpetiar, lethum quoque, dum semel omnis
Noster in extincto moriatur pectore sensus. —
Ergo tuos oculos nunquam, mea vita, videbo,
Et tua perpetuus sepelivit lumina somnus?
Emoriar tecum: sic, sic juvat ire sub umbras. —
Attamen absistam properato cedere letho,
Ne mortem vindicta tuam tam nulla sequatur. [1]

(Hieronimo aruncă sabia și poartă trupul lui Horațio afară din scenă.)

CORUL

Duhul lui Andrea și Răzbunarea.

DUHUL

M-aduci aici ca să-mi sporești durerea?
Voiam lui Balthazar să-i văd căderea:
Dar pe Horațio îl găsesc ucis
Și pradă li-i frumoasa Bellimperia
Pe care am iubit-o nesfîrșit,
Căci nesfîrșit și ea m-a îndrăgit.

RĂZBUNAREA

Vorbești de seceriș cît grîu-i verde:
Cunună pui doar trebii împlinite;
Cu secera tai grîul cînd s-a copt.
Răbdare; nu te duc din lumea asta
Cît nu-i menesc lui Balthazar năpasta.

(Ies.)

---

[1] O, să-mi amestece cineva buruienile pe care le aduce frumoasa Primăvară ca să fie leac durerii noastre; sau să ne dea băuturi, dacă se află dintre acelea care aduc uitarea anilor; eu însumi să culeg din lumea întreagă toate plantele pe care căldura soarelui le face să răsară în împărățiile pămîntene ale luminii; să beau orice otravă pe care femeia înțeleaptă o poate pregăti — și orice buruieni pe care descîntecul ei le unește într-o putere ascunsă; să îndur totul, pînă și moartea, dacă o dată pentru totdeauna poate muri orice simțire într-o inimă care e moartă. Niciodată, deci, nu-ți voi mai vedea ochii, viața mea? Și oare un somn veșnic ți-a îngropat lumina ochilor? Cu tine să mor: și-atunci în bezne intra-voi. Dar cu toate acestea mă voi opri de a mă dărui prea grabnic morții, ca nu cumva morții tale să nu-i urmeze răzbunarea (lat.).

ACTUL III

Scena 1

Curtea Portugaliei.

Intră viceregele Portugaliei, nobili și Villuppo.

VICEREGELE

Nefericit li-i regilor destinul,
Impresurați de-atîtea îndoieli !
Intîi ni-i dată culmea cea mai 'naltă
Și-ades ne surpă ura fără frîu,
Dar roții soartei veșnic sîntem robi ;
Ajunși în vîrf, ni-i bucuria boantă,
Căci teama prăbușirii roade-n noi.
Nu bîntuie furtunile pe mări
Ca soarta-n viața regilor, ce vrînd
Temuți a fi, li-i teamă de iubire,
Căci dragostea și teama deopotrivă
E măgulească pentru regi. Priviți-l
Pe suveranul vostru, ce din ură
A fost lipsit de fiul său mult drag,
De singurul urmaș al casei noastre.

UN NOBIL

N-aș fi crezut nicicînd că Alexandro
E-nveninat de-atîta ură grea ;
Dar văd că vorbele-s cu două fețe
Și-adeseori înfățișarea minte.

VILLUPPO

Așa e, doamne, căci de-ai fi văzut
Ce prefăcută dragoste-nflorea
In ochii lui cînd se plimba prin taberi
Cu prințul, ai fi zis că bunul soare
Ce-nconjură pămîntul ceas de ceas
Mai nestatornic e ca Alexandro.

VICEREGELE

Destul, Villuppo, vorbele ce-mi spui
Lovesc de moarte cugetu-mi rănit.
Aduceți-l aici pe trădător,
Ca, osîndit fiind, să-și afle moartea.

(Intră Alexandro, însoțit de un nobil și halebardieri.)

NOBILUL

Răbdarea doar ajută în restriște.

ALEXANDRO

La ce mi-ar fi de ajutor răbdarea ?
Nu-mi pare rău că plec din lumea asta
In care numai răul e stăpîn.

NOBILUL

Nădăjduiește.

ALEXANDRO

Cerul mi-e nădejdea :
Pămîntu-acesta-i prea putregăit
Să-mi pun nădejdea-n vreun tipar de-al său.

VICEREGELE

Ce zăboviți ? Cutezătorul diavol
Să piară pentru fapta-i blestemată.

ALEXANDRO

Nu că mă tem de grozăvia morții
(Nu-i poate-ncovoia pe nobili frica),
Trăiesc — o, rege — clipe-ntunecate.
Dar mă sfîșie-un gînd, o, gîndu-acesta
Că mor învinuit de un păcat
Ce n-a-ncăput măcar în mintea mea :
Mi-i martor cerul ce-mi citește-n suflet.

VICEREGELE

Destul, îți spun ! La cazne ! Ce mai stați ?
Legați-l, și să ardă-n cele flăcări
(Alexandro e legat la stîlp)
Ce doar premerg aici nestinsul foc
Al Phlegethonului, anume-aprins
Să-i mistuie împovăratul suflet.

ALEXANDRO

Nevinovatu-mi sînge va cădea
Asupra ta, asupra ta, Villuppo,
Căci m-ai urît, și, urmărind răsplată,
Sub strîmbă-nvinuire m-ai zdrobit.

VILLUPPO

Ehei, dacă m-ameninți, Alexandro,
Voi da o mînă de-ajutor s-ajungi
În locul unde vor pieri o dată
Și vorbele și faptele-ți haine:
Tu fiară trădătoare, ucigașă!

(Intră ambasadorul.)

AMBASADORUL

Stați, zăboviți o clipă;
Și-acum — cu voia maiestății-voastre —
Legați-l pe Villuppo.

VICEREGELE

Ce vești grele
Te-aduc în fața noastră nechemat?

AMBASADORUL

Stăpîne, Balthazar al tău trăiește.

VICEREGELE

Ce-mi spui? Trăiește Balthazar al meu?

AMBASADORUL

Da, doamne, prințul Balthazar trăiește;
Și-n cinste viețuind la curtea Spaniei,
Se-nchină prea plecat domniei-tale.
Iar ochii mei ce l-au privit, și-aceste

(îi înmînează scrisorile)

Scrisori din partea regelui hispan
Sînt martori fericiți că-i viu și teafăr.

VICEREGELE

(parcurge scrisorile și dă citire următoarelor rînduri)

„Ci află, dar, că fiul tău trăiește,
Tributul e primit, îți dărui pacea,
Iar noi sîntem în totul împăcați.
De celelalte treburi hotărăște,
Spre cinstea noastră și folosul tău."

AMBASADORUL

Iar în acestea sînt înfățișate
Propunerile maiestății-sale.

(Îi înmînează alte scrisori.)

VICEREGELE

Netrebnic blestemat, să născocești
Asemeni mîrșăvii pe seama vieții
Și-a bunului său nume ! Hai, dezleagă-l.

(Lui Alexandro.)

Să te dezlege el, cel ce-i legat
Să moară spre-a-și plăti ticăloșia.

(Alexandro e dezlegat.)

ALEXANDRO

Temut stăpîne, -n marea-ți bunătate
Nici nu puteai să faci altfél, aflînd
Asemenea urzeală ticăloasă ;
Dar, iată, nevinovăția mea
Mi-a mîntuit primejduita viață
Pe care tu, Villuppo, ai umblat
S-o nimicești prin pîră mincinoasă.

VICEREGELE

Mișelule, de ce l-ai defăimat
Cu ură ucigașă pe-Alexandro,
Pe care știi că nici o altă vină
Decît de-a-mi fi ucis feciorul drag
N-ar fi putut să-l surpe-n ochii mei ?

ALEXANDRO

Mărturisește regelui, mișele,
Cu ce-ți greși vreodată Alexandro ?

VILLUPPO

(către rege)

In suflet sfîșiat de amintirea
Hainei mele fapte, mă supun
Osîndei tale. Nu jigniri aduse
De Alexandro mie, ci răsplata
Ce-o așteptam și setea de mărire
M-au îmboldit să cat a-i pierde viața.

VICEREGELE

Pe care, ticăloase, o răscumperi
Cu moartea : nu în chinuri mărunțele
Cum îi sortisem lui, de care-ai spus
Că mi-a ucis feciorul, ci în cazne
Cum n-au mai fost pe lume mai cumplite,
Ce-abia acum vom sta să născocim.

(Alexandro caută să-l înduplece pe rege.)
Să nu-ncerci să mă-ndupleci. Hai, luați-l
Pe trădător de-aici. (*Iese Villuppo.*)
Tu, Alexandro,
Primi-vei pentru buna ta credință,
Cinstiri și vază-n ochii tuturor...
Spre-a rostui ce ne trimite-aici
Stăpînul meu, temutul rege-al Spaniei,
Cu sfetnicii vom sta acum de taină.
Vin, Alexandro, stai în preajma noastră. (*Ies.*)

Scena 2

Spania. În fața palatului lui don Cyprian. Intră Hieronimo.

Sînt ochii mei fîntîni de lacrimi, viața
Nu-i viață, ci un soi de moarte vie;
Iar lumea un noiam de strîmbătăți,
Un vălmășag de fărdelegi și-omoruri!
O, Doamne! dacă fapta asta crudă,
Acest omor ce nu-și mai află seamăn,
De bárbari, de neoameni făptuit
Asupra celui ce mi-a fost fecior,
Va trece tăinuit, nerăzbunat,
Ce să mai spunem de dreptatea ta,
Cînd ești nedrept cu cei ce cred în ea?
Adîncă noaptea-aceasta, trist duhovnic
Al gemetelor mele, îmi trezește
Vedenii hîde-n sufletul muncit,
Iar rănile sărmanului meu fiu
Îmi stau în ochi și-mi amintesc că-i mort.
Din iad asupră-mi sar pociții demoni
Și-mi mînă pașii pe cărări pustii,
Și cugetul din mine-l înspăimîntă
Cu-nvăpăiate gînduri nebunești.
Înnourata zi îmi plînge jalea
Și visele mi le preface-n fapte
Ce mă-mboldesc să-l cat pe ucigaș.
Ochi, viață, lume, cer, iad, noapte, zi,
Vedeți, căutați, aflați, un om, un mijloc...

(Cade o scrisoare.)

Ce-i asta ? O scrisoare ? Nu se poate ! —
Scrisoare scrisă către Hieronimo !

(Citește rîndurile scrise cu roșu.)

Cerneală n-am, de-aceea scriu cu sînge :
Hainu-mi frate m-a ascuns de tine ;
Răzbună-te pe prinț și pe Lorenzo
Căci fiul tău de ei a fost ucis ;
Răzbună, Hieronimo, moartea lui
Și fii mai norocit ca Bellimperia.

Ce-nseamnă-acest miracol negîndit ?
Ucis de Balthazar și de Lorenzo !
Dar ce le-a cășunat pe fiul meu ?
Sau ce te-ndeamnă, oare, Bellimperia,
Să-l învinovățești pe al tău frate,
Chiar dacă el a făptuit omorul ?
Ia seama, Hieronimo ! — ești trădat
Și vieții tale-o cursă i s-a-ntins :
Fii, dar, cu ochii-n patru, nu te-ncrede :
Urzeala asta caută să te piardă.
De-aduci învinuire lui Lorenzo,
El, pentru-așă ocară, ți-ar zvîrli
Viața-n balanță, numele-n noroi.
Prea dragă mi-a fost viața celui drag,
Și moartea lui dator sînt s-o răzbun :
Tu, deci, păzește-ți viața, Hieronimo,
Să duci la bun sfîrșit ce-ai hotărît.
De-aceea caută să culeg dovezi
Ce vor adeveri ce-i scris aici ;
Și dînd tîrcoale casei lui Castilia
Să stau mereu la pîndă cu urechea,
Unindu-mă, de pot, cu Bellimperia,
Spre-a auzi mai mult, ascuns în umbră.

(Intră Pedringano.)

Zi, Pedringano !

PEDRINGANO

Zi tu, Hieronimo !

HIERONIMO

Unde ți-e doamna ?

PEDRINGANO

Nu știu ; vine domnul.

(Intră Lorenzo.)

LORENZO

Dar cine este ? Hieronimo ?

HIERONIMO

Doamne...

PEDRINGANO

Întreabă de domnița Bellimperia.

LORENZO

In ce scop, Hieronimo ? Tatăl meu,
Privind-o cu ochi răi pentru-o greșeală,
A-ndepărtat-o de aici un timp ;
Dar dacă ai ceva să-i dai de știre,
Tu spune-mi mie, și-o voi înștiința.

HIERONIMO

Nu, nu, stăpîne, mulțumesc ; nu-i zor.
Veneam c-o rugăminte către dînsa...
Surghiunul ei mă tulbură nespus.

LORENZO

Dar, Hieronimo, roagă-mă pe mine.

HIERONIMO

O, nu-ndrăznesc, stăpîne ; nu se cade ;
Supus îi mulțumesc domniei-tale.

LORENZO

Atunci, drum bun.

HIERONIMO

Nu-i inimă să simtă
Nici limbă nu-i să strige jalea mea. (*Iese.*)

LORENZO

Ia vino, Pedringano. Vezi tu asta ?

(Îi arată trupul lui Horațio întins pe pămînt.)

PEDRINGANO

Văd, doamne, și mă ia cu bănuială.

LORENZO

Mă tem că ticălosul Cerberin
I-a dat de știre că Horațio-i mort.

PEDRINGANO

Cu neputință, doamne : n-avea cînd ;
O clipă n-a lipsit de lîngă mine.

LORENZO

Să zicem, dar e-n firea lui ca frica
Sau măguleala să-i deschidă gura.
Îl prea cunosc, și-acum îmi pare rău
Că l-am făcut părtaș la fapta asta.
Dar, Pedringano, ca să-mpiedic răul
Și fiindcă știu că poți păstra o taină,
Primește înc-un dar din partea mea,
(îi mai dă un pumn de aur)
Și-ascultă-mă — așă am hotărît :
Va trebui diseară (și te rog
Să faci în așa fel) să-l întîlnești
Pe Cerberin la Parcul Sfîntul Luigi —
E-aicea, știi, în spate, la doi pași — ;
Așează-te la pîndă și, ai grijă,
Lovește-n plin, căci trebuie să moară,
De vrem și ne e drag să mai trăim.

PEDRINGANO

Dar Cerberin cum va ajunge-acolo ?

LORENZO

Nu te-ngriji ; am să-i trimet eu vorbă
Că prințul și cu mine l-așteptăm
Acolo unde tu vei face treaba.

PEDRINGANO

O fac, stăpîne, negreșit o fac ;
Mă duc să mă-narmez și... las' pe mine

LORENZO

Cînd toate fi-vor bune, cum doresc,
Am să te-nalț ; știi doar ce gînd îți port.
(Iese Pedringano.)
Che le Ieron ! [1] *(Intră un paj.)*

PAJUL

Poruncă !

[1] Probabil o deformare a numelui pajului.

LORENZO

Mergi, băiete,
La Cerberin. Să vină de îndată
La Parcul Sfîntul Luigi, nu departe,
In dosul casei, unde eu și prințul
Dorim să-l întîlnim : auzi, băiete,
In astă seară.

PAJUL

Zbor la el, stăpîne.

LORENZO

Băiete, dă-i de grijă : ora opt ;
Să nu lipsească.

PAJUL

Am zburat, stăpîne. (*Iese.*)

LORENZO

Și ca să duc la bun sfîrșit urzeala
Ce am întins, voi da de grijă strajei —
Spunînd că e poruncă de la rege —
Cu strășnicie să păzească locul
In care Pedringano-l va ucide
Pe-acest nefericit de Cerberin.
Așa se cade să lucrăm, de vrem
Ca orice neîncredere să piară ;
Așa ne vom feri de-neplăceri,
Căci rău pe rău și cui pe cui se scoate.
Viclenele-ntrebări ce mi le-a pus
Bătrînul îmi trezesc o bănuială,
Și bănuiala-aceasta-mi prevestește
Nenorociri. Eu unu-mi știu păcatul,
Dar îl mai știu și ei : cu-atît mai rău.
Cei ce-și vînd sufletul pe-un pumn de aur,
Tot pentru aur și-ar primejdui
Chiar viața, ca să-mi scape mie viața ;
Mai bine moară-asemeni josnici inși,
Decît, trăind, mereu s-apese-asupră-mi
Ucigătorul gînd că vor trăda.
In mine doar mă-ncred și n-am prieteni
Decît pe mine. Ei să moară, deci :
Aceasta-i soarta sclavilor din veci. (*Iese.*)

Scena 3

In Parcul Sfîntul Luigi.

Intră Pedringano cu un pistol în mînă.

PEDRINGANO

Ei, Pedringano, strînge-n pumn pistolul
Și ține-mă, Noroace ! Înc-o dată
Ajută-mă și dăruie izbîndă
Cutezătoarei mele năzuinți.
Aici e aur, aurul rîvnit.
N-alerg pe urma unui vis deșert
Ci am în mînă aur ; e al meu.
Și cel ce nu și-ar vinde conștiința
Acelui care-atît de galanton
Își trage-n lături baierile pungii,
Pălească-l nenorocu-n toate cele
Și aibă parte numai de belele.
Cît despre teama c-aș putea s-o pat,
Știu că stăpînul meu, la-ncurcătură,
S-ar pune scut și m-ar feri de rău ;
Iar locu-acesta nu-i cu bănuială.
Aicea, dar, am să m-așez la pîndă.

(Intră straja.)

PRIMUL STRĂJER

Nu-s dumirit de ce ne-au dat de grijă
Să străjuim cu-atîta strășnicie..

AL DOILEA STRĂJER

Porunca vine tocmai de la rege.

AL TREILEA STRĂJER

Dar n-am mai pomenit să facem strajă
Atît de-aproape de palatul ducăi.

AL DOILEA STRĂJER

Să așteptăm : se-ntîmplă lucru mare.

(Intră Cerberin.)

CERBERIN

Și-acuma, Cerberine, stai pe loc ;
Aici ți-a dat poruncă don Lorenzo,
Prin pajul său, să te-ntîlnești cu dînsul.

E bun ungherul — dacă stai așa —
Mai bună pîndă nici că se mai poate.

PEDRINGANO

Ei, Pedringano,-acum ori niciodată
Arată-te bărbat!

CERBERIN

Hm! Nu pricep
De ce-o fi zăbovind măria-sa,
Și ce-o fi vrînd cu mine-n miez de noapte.

PEDRINGANO

Atîta vrea, să-ți dăruie un plumb!
(Descarcă pistolul.)
L-am doborît; porunca-i împlinită.

PRIMUL STRĂJER

Ia stați, acesta-i bangăt de pistol.

AL DOILEA STRĂJER

Un om ucis; să-prindem ucigașul!

PEDRINGANO

Pe chinurile iadului mă jur *(se luptă cu straja)*
Că primului care-mi aține calea
Îi cînt prohodul.

AL TREILEA STRĂJER

Cîntă mai întîi
O spovedanie și zi de ce
Fără de milă ai ucis un om?

PEDRINGANO

De ce, de ce? Fiindcă umbla prin noapte.

AL TREILEA STRĂJER

Mai bine-ai fi rămas în patul tău
Decît să făptuiești o fărdelege.

AL DOILEA STRĂJER

În fața mareșalului cu el!

PRIMUL STRĂJER

La Hieronimo! Rogu-te, ajută-mi
Să car de-aici și trupul celui mort.

PEDRINGANO

Duceți-mă la el sau unde vreți :
Oricine-ar fi să fie, voi da seamă ;
Făceți ce știți : vă rîd la toți în față. (*Ies.*)

Scena 4

Intră Lorenzo și Balthazar.

BALTHAZAR

Ce te-a făcut, măria-ta, să ieși
Așa de noapte ?

LORENZO

Teama de necazuri.

BALTHAZAR

Dar ce necazuri ne-ar putea pîndi ?

LORENZO

Acele bănuite mai puțin.
Cînd pacostele-ți vin pe negîndite
Atuncea pătimești cu mult mai rău.

BALTHAZAR

Vai, don Lorenzo ! Omule, vorbește,
Sînt cinstea mea și cinstea ta în joc ?

LORENZO

Nu cinstea mea și cinstea ta, alteță,
Ci laolaltă cinstea-amînduróra :
Căci bănuiesc cu bănuială grea
Că josnicii părtași la vina noastră
De-a-i fi curmat lui don Horațio viața
Ne-au și trădat, și Hieronimo știe.

BALTHAZAR

Să ne trădeze ? Nu, Lorenzo, nu !

LORENZO

Un cuget încărcat, purtînd și greul
Unor păcate vechi, ușor greșește :
Eu sînt încredințat — nu spune nu —
Că i-au dezvăluit lui Hieronimo

Intreaga faptă. Află, dar, alteță,
Că eu cam astfel cred că s-a-ntîmplat.

(Intră pajul.)

Dar uite pajul. Ei, ce vești ne-aduci ?

PAJUL

Mărite, l-au ucis pe Cerberin.

BALTHAZAR

Ce spui ? Pe Cerberin, pe omul meu ?

PAJUL

Da, da, alteță, chiar pe omul vostru.

LORENZO

Vorbește, cine l-a ucis, băiete ?

PAJUL

Acela ce-a fost prins asupra faptei.

LORENZO

Anume cine ?

PAJUL

Pedringano.

BALTHAZAR

Cum, a murit cel ce-și iubea stăpînul
Atît de mult ? Cum, Cerberin e mort ?
O, fiară ticăloasă !

LORENZO

Pedringano
L-a omorît pe Cerberin ? Alteță,
Ingăduiți-mi să vă rog a merge
Cu plîngere la maiestate-sa,
Cerînd a-l pedepsi fără zăbavă
Pe ucigaș. Incăierarea lor
Dă naștere la bănuieli mai mari.

BALTHAZAR

Să fii încredințat că va muri.
Nici nu-mi închipui că măria-sa
Nu va voi să-mi facă-acest hatîr.
Vom ține judecata cît mai grabnic,
Căci trebuie cu viața să plătească
Blestemăția lui. (*Iese Balthazar.*)

LORENZO

Ehei, ce bine.
Mi se-mplinește gîndul meu dintîi.
Din vechi învățăminte, înțeleptii
Cunosc pe care cale să apuce.
Eu trag urzeala : el îmi face jocul ;
Eu cursa o întind : el rupe mlada
Fără să vadă pasărea-ncleiată.
Astfél acei ce urmăresc un plan
Sînt pentru cei din jur ca păsărarii.
El fuge să-l ucidă pe acel
Pe care eu m-am străduit să-l prind,
Și lațu-ntins de mine nu-l zărește.
E greu să ai încredere-n mai mulți,
Ba pot să zic, nici chiar într-unul singur,
Cînd oamenii-și dau tainele-n vileag.

(Intră un sol cu o scrisoare.)

Băiete !

PAJUL

Da, stăpîne ?

LORENZO

Cine-i omul ?

SOLUL

Aduc măriei-voastre o scrisoare.

LORENZO

De unde ?

SOLUL

V-o trimite Pedringano
Din închisoare.

LORENZO

Deci e-ntemnițat.

SOLUL

Da, bunul meu stăpîn.

LORENZO

Și ce ne scrie ?
Să-l izbăvim, ca bun stăpîn ce-i sîntem,
De pacostea ce se-abătu asupră-i.
Să-i spui așa, că i-am citit scrisoarea,
Că știu ce vrea și c-am să-i fiu alături
Pe cît îmi stă-n puteri. Acuma, du-te !

Te va urma și pajul meu îndată. (*Iese solul.*)
Se plămădește ca o ceară moale;
Să-mi mai încerc o dată iscusința. (*Către paj.*)
Să-i duci lui Pedringano punga asta;
Știi unde-i închisoarea; fii cu grijă
Să nu te vadă nimeni cînd i-o dai:
Îndeamnă-l să-și păstreze voia bună,
Dar nu fățiș. Și chiar dacă județul
Se ține azi, să n-aibă a se teme.
Mai spune-i că iertarea-i iscălită,
Să steie deci senin, cu fruntea sus:
Căci chiar de-ar fi să fie-n pragul morții —
Deși nu vreau să ajungem pîn-acolo —
Tu îi vei sta alături cu iertarea.
Iertarea lui e în lăcrița asta.
Arată-i-o, dar dacă ții la viață,
Să n-o deschizi. Îndeamnă-l să nutrească
Nădejdi, dar fără glas, în taină mare:
Cît don Lorenzo-i viu, să nu se teamă.
Hai, du-te-acum.

PAJUL

Alerg, alerg, stăpîne.

LORENZO

Dar, vezi, fă treabă bună, băiețaș.

(*Iese pajul.*)

Acuma stă norocul nostru-n cumpeni
Pe-un vîrf de ac, și-acum ori niciodată
Se curmă frămîntarea lui Lorenzo.
Un lucru am lăsat ne-ndeplinit:
Să stau puțin de vorbă cu călăul.
Dar la ce bun? Nu vreau să-ncredințez
Văzduhului ascunsul nostru gînd,
De teamă ca zefirul să nu poarte
Cuvîntul nostru spre urechi dușmane
Ce stau deschise și prilej pîndesc.
E quel che voglio io, nessun lo sa;
Intendo io: quel mi bastera.[1] (*Iese.*)

[1] Și ce doresc eu, nimeni nu știe; știu eu, și asta îmi ajunge (ital.).

Scena 5

Intră pajul cu lăcriţa.

PAJUL

Stăpînul m-a oprit să mă uit în lăcriţa asta ; şi, zău, mai îmi vine să cred că dacă nu mă ţinea aşa din scurt, nu-mi pierdeam eu vremea cu asemenea fleacuri ; căci noi ăştia cît de cît de parte bărbătească, sîntem ca femeile iscoditoare : ce le spui mai mult să nu facă, chiar de lucrul acela mai abitir se apucă : la fel şi cu mine-acuma. Pe cinstea mea, goală-goluţă, asta nu-i altceva decît o lăcriţă goală-goluţă : dacă nu mi-aş călca legămîntul de taină, aş zice că mare pungăşie boierească mai e şi asta. Va să zică trebuie să mă duc la Pedringano să-i spun că iertarea lui e în lăcriţa asta ; ba aş fi şi jurat că aşa e, dacă nu vedeam cu ochii mei că-i altmintrelea. Mă umflă rîsul cînd mă gîndesc cum păcătosul ăla o să dea cu tifla spînzurătorii, o să-şi rîdă de mulţime, şi o să stea la taifas cu călăul, încredinţat fiind că izbăvirea lui se află pusă bine aicea. Ce glumeţ al naibii aş fi, dacă aş sta acolo şi aş face haz de toate glumele lui, dacă i-aş arăta lăcriţa şi-aş spune : „Fă haz, nu te lăsa, iertarea ta e colea înăuntru.“ Zău, scîrboasă glumă şi asta, să mergi la moarte glumind ! Vai de mine, sărmane Pedringano, într-un fel îmi pare rău de tine ; dar să ştiu de bine că ne-ar spînzura împreună, tot nu-mi vine să-ţi plîng de milă. (*Iese.*)

Scena 6

Locul de judecată, în preajma eşafodului.
Intră Hieronimo şi locţiitorul său.

HIERONIMO

Ţi-i dat s-ajuţi pe altul la necaz
Cînd nu ştii cum să-l vindeci tu pe-al tău ;
Să-i faci dreptate altuia, cînd tu
Eşti hăituit de nedreptăţi cu droaia

Mai apuca-voi oare ziua-aceea
Cînd, prin dreptatea cerului, putea-voi
Să aflu alinare a durerii ?
Mi-i trupul chinuit de cazne grele
Și duhul mi se macină cînd văd
Că numai eu se cade să fiu drept
Cu toți ceilalți, iar pentru mine însumi
Nici cerul și nici oamenii nu-s drepți.

LOCȚIITORUL

Cinstite Hieronimo, ești dator,
Prin slujba 'naltă ce-o îndeplinești,
Să dai pedeapsă celor ce greșesc.

HIERONIMO

Și tot dator am fost să-l văd cum moare
Pe cel ce fu lumina vieții mele.
Dar am venit cu treabă : s-o începem ;
Ne strigă tare-al datoriei glas.

(Intră străjerii, pajul și Pedringano legat, cu o scrisoare în mînă.)

LOCȚIITORUL

Aduceți pe pîrît în fața noastră :
Începem judecata de îndată.

PEDRINGANO

Flăcăule, îți foarte mulțumesc ;
Sosești la timp, căci iar i-am scris scrisoare
Stăpînului, de lucruri ce-l privesc,
Fiindu-mi teamă că m-a dat uitării.
Dar dacă-și amintește-atît de bine...
Ei haideți, haideți, nu pornim la treabă ?

HIERONIMO

Pășește, fiară, ucigaș de oameni,
Și-aci, spre împăcarea lumii-ntregi,
Mărturisește-ți fapta nebunească,
Și te căiește-amar de ce-ai făcut :
În locu-acesta-ți vei primi pedeapsa.

PEDRINGANO

În două vorbe : înălțimii-tale
Mărturisesc — și nu mă tem de moarte —
Că eu l-am omorît pe Cerberin.

Deci, doamnè, crezi c-aici, taman aici
Ne vom plăti de trebușoara asta ?

LOCȚIITORUL

Da, Pedringano.

PEDRINGANO

Doar că nu prea cred.

HIERONIMO

Să taci, nerușinate. Ai să simți
Că e cum spun. Căci sîngele prin sînge
Va fi plătit, și legea împlinită,
Atît cît eu voi fi judecător.
Căci dacă eu n-am parte de dreptate,
Am grijă și dator sînt s-o împart.
La fapte treceți : vina-i dovedită
Și a mărturisit-o însuși el.
Prin lege, deci, e osîndit să moară.

CALAUL

Jupîne, hai, ești gata ?

PEDRINGANO

Să fac anume ce, prea drăgălașul
Și îndatoritorul meu tîlhar ?

CALAUL

S-atîrni în ștreangul ăsta.

PEDRINGANO

Vai, jupîne, da' grăbit mai ești : vrei să mă împodobești cu un ștreang și să mă despodobești de veșminte. Să mă despoi eu de bunătate de haine și să pătrund prin lațul ăsta în lumea cealaltă. Măi călăule, acuma că ți-am priceput coțcăria, să știi că nu fac schimbul decît dacă m-aleg și eu cu un cîștig cît de cît.

CALAUL

Hai, jupîne.

PEDRINGANO

Va să zică trebuie să mă sui colea ?

CALAUL

Alt leac nu-i.

PEDRINGANO

Ba da, leacul e să cobor de unde m-am suit.

CĂLĂUL

Pentru asta se găsește leac.

PEDRINGANO

Ce leac? Să-mi tragi scaunul de sub picioare?

CĂLĂUL

Chiar așa; haide, ești gata? Rogu-te, jupîne, grăbește-te; începe să amurgească.

PEDRINGANO

Ce, nu cumva spînzuri cu ceasul? Dacă-i așa, s-ar putea ca eu să te fac s-o rupi cu vechiul obicei.

CĂLĂUL

Zău că ai dreptate; fiindcă negreșit am să-ți rup eu osul de la ceafă.

PEDRINGANO

Iți bați joc de mine, călăule? Roagă-te lui Dumnezeu să nu mă țină-n viață ca să-ți rup eu scăfîrlia pentru vorbele astea.

CĂLĂUL

Din păcate, jupîne, atîrni cu un cot prea jos ca s-ajungi la scăfîrlia mea, și trag nădejde că n-ai s-apuci să te-nalți prea sus cîtă vreme mă mai îndeletnicesc cu meseria asta.

PEDRINGANO

Măi omule, îl vezi pe băiatul de colo, cel care ține lăcrița în mînă?

CĂLĂUL

Care? Acela care tot arată spre ea cu degetul?

PEDRINGANO

Da, prietenul ăsta.

CĂLĂUL

Nu-l cunosc; dar ce-i cu el?

PEDRINGANO

Crezi c-ai să trăiești să-ți faci din jiletca lui veche o ridicătoare nouă de boașe?

CĂLĂUL

Da, da, și încă mulți ani frumoși după aceea, ca să poftesc în ridicătoarea asta oamenii mai cinstiți decît tine sau decît el.

PEDRINGANO

Ce crezi tu că are el acolo-n lăcriță ?

CĂLĂUL

Zău că nu știu, dar nici nu prea țin să știu ; socot că ar fi mai nimerit să te îngrijești de izbăvirea sufletului tău.

PEDRINGANO

Ascultă, jupîn călăule, eu socot că ce e bun pentru trup, e deopotrivă de bun și pentru suflet : și poate că-n lăcrița aceea se află balsam pentru amîndouă.

CĂLĂUL

Să știi că ești cel mai vesel trup de om care a horcăit vreodată la ușa prăvăliei mele !

PEDRINGANO

Tîlhăriile tale au devenit oare o prăvălie cu nume pungășesc ?

CĂLĂUL

Da, și pentru asta vor da mărturie toți cei care te vor vedea pecetluind-o cu numele tău de hoț.

PEDRINGANO

Fă bunătate și roagă-i pe cei de față să se roage împreună cu mine.

CĂLĂUL

Ei, jupîne, așa-mi placi ; cinstite fețe, vedeți că băiatul e om de înțeles.

PEDRINGANO

Ba nu, ba nu, acum că mi-adusei aminte, lasă-i în pace pînă data ailaltă, căci de data asta nu-mi fac prea mare trebuință rugăciunile lor.

HIERONIMO

Un păcătos mai fără de rușine
N-am pomenit. O, vremuri dezmățate
În care-omoru-i floare la ureche,

Iar sufletul, ce s-ar cădea să-şi aibă
În cer altarul, se desfată numai
Cu lucruri osîndite, rătăcind
Pe căi întortocheate ce-l abat
Din drumul fericirii. Tu, omor!
Tu, monstru sîngeros! Ferească cerul
Să nu-ţi primeşti pedeapsa cuvenită.
Călău, fă-ţi datoria, spînzurîndu-l!
Spre tine, fiul meu, se frînge gîndul.

(Iese Hieronimo.)

PEDRINGANO

Stai uşurel, nu-i grabă.

LOCŢIITORUL

Ce mai aştepţi? Mai tragi cumva nădejde?

PEDRINGANO

Eu? Da!

CĂLĂUL

De unde pînă unde?

PEDRINGANO

Iertare de la rege, ticăloase.

CĂLĂUL

Te-ncrezi în sprijin? Nu te mai încrede.

(Îi trage scaunul de sub picioare.)

LOCŢIITORUL

Acuma du-l, călăule, de-aici;
Dar trupul să i-l laşi neîngropat:
Cu-un hoit scîrnav, dispreţuit de oameni,
Urît de cer, pămîntul să nu-l sameni. (*Iese.*)

Scena 7

Intră Hieronimo.

Unde s-alerg, să-mi sting din piept durerea,
Durerea-mi grea ce-apasă şi pămîntul?
Sau geamătul ce-a-mpovărat văzduhul,
Lung geamăt pentru fiul meu răpus?

Purtîndu-mi tînguirea, vîntul aprig
A-nfiorat copacii desfrunziți,
Și pajiști înflorite-a despuiat,
Și munții i-a scăldat cu lacrimi grele
Și-a răbufnit prin poarta cea de bronz
A iadului. Dar sufletul din mine
Tot sfîșiat de gemete rămîne
Și tot muncit de chinul care zboară
Pe aripi largi ce fîlfîie-n văzduh
Și bat la geamul cel mai luminat
Al cerului, rugîndu-l ca să-i facă
Dreptate, și să-i deie răzbunare.
Dar zeii stau pe piscuri empiree
Și zidul de-adamant ce-i înconjoară
Îmi e de nepătruns ; oh, zeii tac
Și ruga mea nu vor s-o împlinească.

(Intră călăul cu o scrisoare.)

CĂLĂUL

O, doamne, stăpîne ! Cerul să vă aibă în pază, stăpîne. Omul acela, stăpîne, Petergade, stăpîne, hîtrul cela care...

HIERONIMO

Ei, ce-i cu el ?

CĂLĂUL

O, doamne, stăpîne, l-am trimes unde nu trebuia ; omul avea patalama în lege ca să meargă în partea ailantă. Stăpîne, uite patalamaua ; nu vă fie cu supărare, stăpîne, dar l-am nedreptățit pe bietul om.

HIERONIMO

N-avea nici o grijă. Ia să văd.

CĂLĂUL

O să mă feriți de spînzurătoare ?

HIERONIMO

Da, da.

CĂLĂUL

Mulțumesc înălțimii voastre. *(Iese călăul.)*

Măcar că nu de asta-mi arde-acum,
Ca să-mi mai mîngîi chinul ce mă curmă,
Am să mă-mpac vremelnic cu durerea,
Cît timp am să citesc scrisoarea asta :
Stăpîne, scriu în focul deznădejdii :
Ci fă ce-i ști și scapă-mă de-aici ;
Iar de mă dai uităriі, sînt pierdut,
Și-n pragul morții dau pe față totul.
Tu știi că pentru tine l-am ucis,
Părtaș fiind cu prințul și cu tine ;
Ademenit de darnica-ți răsplată
Și de făgăduieli, am ajutat
Și la uciderea lui don Horațio. —
A lui Horațio, fiul meu iubit ?
Călăi în tragedie voi ați fost :
Tu, Balthazar, Lorenzo și cu tine,
Tu ce i-ai fost atît de-ndatorat ?
Ce-am auzit, și ce-mi priviră ochii ?
O, ceruri sfinte, cum se poate oare
Ca fapta asta hîdă și cîinoasă,
Atîta timp ascunsă, gîtuită,
Să fie dată astfel în vileag ?
Acuma văd ce nu-ndrăzneam să bănui :
Că n-a minţit scrisoarea Bellimperiei,
Și n-a minţit nici ea, ci au minţit
Acei ce-au aruncat năpastă grea
Asupra ei, a mea, a lui Horațio,
Și-a lor. Abia acuma pun alături
Scrisoarea ei și ce e scris aici,
Și deslușesc mărunțele-ntîmplări
Ce nu se împleteau în mintea mea,
Și văd cu ochii minţii fapta lor
Pe care cerul vrea s-o pedepsească.
O, mîrșave Lorenzo !-așa iubire
Purtai în ochii tăi măgulitori ?
Și asta e cinstirea ce i-ai dat ?
Tu, prinţe Balthazar, ucigătoare
Otravă pe-al tău suflet și pe-al meu !
Așa ai înţeles răscumpărarea ?
Blestem asupra silnicelor lupte !

Blestem asupra celui prins în ele!
Blestem asupra naşterii-ţi alese,
A trupului şi-a sufletului tău!
Blestem pe tatăl tău cel blestemat,
Blestem, de moarte-asupra ta, învinsul!
În iad să fie surghiunite ziua
Şi locu-n care l-ai înduioşat!
Dar pentru ce să irosesc eu oare
Nerodnice cuvinte, cînd durerea
Doar sîngele mi-o poate alina?
Merg să mă jelui regelui, stăpînul,
Şi voi striga mereu după dreptate,
Tocind cu paşii mei granitul curţii;
Şi dacă rugăminţile-mi sînt vane,
Am să-i spăimînt cu-ameninţări avane.

(Iese.)

ACTUL IV

Scena I

Intră Isabella şi camerista ei.

ISABELLA

Şi spui că buruiana-aceasta-i bună
Să spele ochii, iar aceasta capul?
Dar inima s-o spele nu-i nici una!
Nu, pentru boala mea nu-i leac pe lume,
Nici elixir care să-nvie morţii. *(Înnebuneşte.)*
Horaţio! Unde, unde e Horaţio?

CAMERISTA

Domniţă bună, nu te-nspăimînta,
Strigînd din morţi pe fiul tău Horaţio:
El doarme somn tihnit în Elizeu.

ISABELLA

Cum, nu ţi-am dat eu straie şi podoabe,
Nu ţi-am luat un fluier şi un bici
Să te răzbuni pe cîinoşia lor?

CAMERISTA

Domniță, chinul tău mi-i jar pe suflet.

ISABELLA

Sufletul meu — biet suflet! Ce știi tu...
Mi-i sufletul înaripat cu aripi
De-argint ce mă înalță pîn' la cer;
Da, pîn' la cer: acolo-i fiul meu,
Inconjurat de heruvimi de foc
Ce dănțuiesc jur împrejurul lui,
A rănilor lui proaspăt vindecate,
Citind și îngînînd cîntări cerești:
Nespusă armonie întru slava
Neprihănirii celui ce s-a dus.
Vai, cum s-a stins lumina vremii noastre!
Dar spune unde, unde să-i găsesc
Pe ucigași, pe cei ce-l omorîră?
Unde să-i aflu, spre a-i da-n vileag,
Pe cei ce mi-au răpus feciorul drag? *(Ies.)*

Scena 2

In fața palatului lui don Cyprian.
Bellimperia la o fereastră.

BELLIMPERIA

Ce vrea să-nsemne urgisirea-aceasta?
De ce sînt surghiunită de la curte?
Neluată-n seamă? N-am să știu pricina
Acestor silnicii ținute-n taină?
Tu, frate blestemat, tu, ucigașe,
De ce vrei oare să mă pui la cazne?
O, Hieronimo, pentru ce ți-am scris?
De ce îți e înceată răzbunarea?
Andrea, o, Andrea! tu mă vezi:
Pentru Horațio, bunul tău prieten,
Sînt astfel chinuită; pentru mine
A fost el fără pricină răpus!

Dar trebuie, de voie, de nevoie,
Să-mi oțelesc răbdarea și s-aștept
Izbavă de la cerul bun și drept.

(Intră Christophil.)

CHRISTOPHIL

Aici, domniță, nu-i îngăduit. *(Ies.)*

Scena 3

Intră Lorenzo, Balthazar și pajul.

LORENZO

Destulă vorbă ; treaba merge bine.
Deci ai temei să crezi că este mort ?

PAJUL

Cum am temei să cred că-s viu.

LORENZO

Destul.
Cît despre-a lui dîrzenie-n fața morții,
Să-l pieptene găzdoiul său de-acum.
Arată-acest inel lui Christophil :
Și dă-i poruncă să-mi sloboade sora,
Iar tu să mi-o aduci aici de-ndată.
Tot ce-am făcut a fost cu socoteală :
Să țin omorul bine tăinuit.
Cum teama mea ca puful păpădiei
S-a risipit, sînt hotărît să-i dau
Gingașei mele sore libertatea.

BALTHAZAR

Era și timpul : ducele, aseară,
A întrebat de ea stăruitor.

LORENZO

Nădăjduiesc c-ai auzit, alteță,
Anume ce temei m-a-ndreptățit
S-o țin departe. Ei, dar să lăsăm.
Alteță, o iubești ?

BALTHAZAR

Da, o iubesc.

LORENZO

Atuncea fii cu mare luare-aminte ;
Și fii dibaci : să nu iști bănuială ;
Și zi ca mine ; iar de s-o-ntîmpla
Să ni se pună-n price — înțelegi,
Iubitul ei ucis, întemnițarea —
S-o iei cu gluma : sub o glumă bună
Ușor îngropi sămînța de furtună.
Dar iat-o. *(Intră Bellimperia.)*
Surioară ?

BELLIMPERIA

Soră ? — Nu !
Tu nu-mi ești frate, ci dușmán. Altminteri
Nu mă făceai să-ndur atîta chin.
Dintîi, să mă-nspăimînți cu spada trasă
Și să-l răpui pe cel ce mă-nsoțea ;
Apoi să mă ridici, ca un vîrtej,
C-o haită de cîrdași, și să m-arunci
In temniță, să nu mai văd pe nimeni,
Și nimeni să nu poată-a mă vedea,
Ca nimeni să nu-ți afle fărdelegea.
Ce furie nebună te-a cuprins ?
Cu ce, pe lumea asta, ți-am greșit ?

LORENZO

Te rog să fii-nțeleaptă, Bellimperia.
Nu ți-am adus nici o jignire eu,
Afară doar de-atît, că m-am luptat,
Mai grijuliu decît se cuvenea,
Să-ți apăr cinstea : cinstea ta și-a mea.

BELLIMPERIA

O, cinstea mea ? Dar întrucît, Lorenzo,
Mi-am pus-o-n cumpeni, ca să trebuiască
Să vii, sau tu sau altul, să mi-o aperi ?

LORENZO

Alteța-sa și tata rînduit-au
Să țină sfat aici cu Hieronimo,
Privind anume daraveri bănești
De care hotărîse viceriga.

BELLIMPERIA

Și întrucît mi-a fost în cumpeni cinstea ?

BALTHAZAR

Răbdare, Bellimperia, și-ascultă.

LORENZO

Zărindu-mă pe mine, m-au trimes
Să dau de știre rigăi că-s pe-aproape :
Cînd am venit, cu prințul împreună,
Deodată, în boschetul cel de colo,
O văd pe Bellimperia cu Horațio...

BELLIMPERIA

Și-atunci ?

LORENZO

Și-atunci, reamintindu-mi de ocara
Ce-ai îndurat-o pentru don Andrea,
Și nedorindu-ți una și mai și —
Ce pată grea dac-ai fi fost găsită
Alături de un ins de rînd ca el —
M-am socotit — căci nu vedeam pe dată
Mai bună cale — să-l înlătur grabnic
Din drumul tatii pe acest Horațio.

BALTHAZAR

Și fără multă vîlvă să te-ascundem
Pe tine într-alt loc, ca nu cumva
Să te găsească tatăl tău acolo.

BELLIMPERIA

Cum, chiar așa, alteță ? Ești chezaș
Că tot ce-ndrugă el e-adevărat ?
Tu, frate drăgălaș, ai plăsmuit
Povestea pentru mine ; iară tu,
Alteță, te-ai făcut unealta lui.
Ce vrednică ispravă, n-am ce zice,
Și vrednică de-a fi ținută minte !
Și pentru ce mă ții de-atunci ascunsă ?

LORENZO

Durerea ta, de cînd cu vestea morții
Dintîiului logodnic, don Andrea,
A-ncins mînia tatei peste poate.

BALTHAZAR

Și-a fost mai bine să-i lipsești din ochi,
Ca furia să-i clocotească-n voie.

BELLIMPERIA

Dar cum de și-a ținut mînia-ascunsă?

LORENZO

Ar fi-nsemnat să-ți înteţească focul
Ce-ardea ca Etna pentru moartea lui.

BELLIMPERIA

Și-atuncea tata n-a-ntrebat de mine?

LORENZO

A întrebat, și eu i-am spus așa...
(Îi șoptește la ureche.)
Întoarce-ți ochii către prinț, privește-l
Pe Balthazar, pe cel ce te iubește,
Ce foc îl arde cînd îi ești aproape,
Cu ce iubire îți răspunde urii,
Cu cîtă stăruință-mpotrivirii.

BELLIMPERIA

Ce vorbitor destoinic ai ajuns —
Și chiar mă-ntreb cum s-a-ntîmplat minunea —
De unde-ai dobîndit asemeni har
De cînd nu te-am văzut? Dar fii pe pace:
Alteța-sa rîvnește mult mai sus.

BALTHAZAR

Da, mult mai sus rîvnesc, domnița mea;
La frumusețea ta ce-ncîntă regii,
La părul tău ca firele-Ariadnei
Ce m-au legat de-apururi sclav să-ți fiu,
La fruntea ta de fildeș, trist ocean
Pe care nu găsesc liman nădejdii.

BELLIMPERIA

Și dragoste și teamă laolaltă!
Acesta e un lucru prea înalt
Ca să frămînte-o minte de femeie.

BALTHAZAR

Cel ce iubește-s eu.

BELLIMPERIA

Pe cine?

BALTHAZAR

Pe Bellimperia.

BELLIMPERIA

Dar cea care se teme-s eu.

BALTHAZAR

De cine ?

BELLIMPERIA

De Bellimperia.

LORENZO

Te temi de tine însăţi.

BELLIMPERIA

Da, mă tem.

LORENZO

Cum ?

BELLIMPERIA

Ca acei care, iubind, urăsc
Şi teamă li-i să piardă ce iubesc.

BALTHAZAR

Atunci, frumoaso, vreau să-ţi fiu pîndar.

BELLIMPERIA

Nu, tot atît se teme Balthazar.
Et tremulo metui pavidum junxere timorem —
Est vanum stolidae proditionis opus. [1]

LORENZO

Dacă-nvîrteşti aşa dibaci cuvîntul,
Să ţinem mai departe sfat, la curte.

BALTHAZAR

Călăuzit de steaua luminoasă
Din ochii ei cereşti, împovăratul
Şi tristul Balthazar îşi poartă paşii
Aşa cum osteneşte peste munţi
Hoinarul pe cărări necunoscute. *(Ies.)*

---

[1] Şi m-am temut să adaug teamă groaznică unui om care tremură - deşartă este lucrarea trădării nesăbuite (lat.).

Scena 4

O stradă în apropiere de palatul lui don Cyprian. Intră doi portughezi. Hieronimo le iese în cale.

PRIMUL PORTUGHEZ

Ingăduiți-mi, doamne.

HIERONIMO

[Nu-i cum crezi tu, și nu-i nici cum crezi tu,
Nici cum crezi tu ; greșiți, greșiți cu toții :
Papucii ăștia nu-s ai mei, au fost
Papucii lui Horațio, fiul meu.
Un fiu ! Ce-nseamnă-un fiu ? Îl zămislești
În cîteva clipite — cam așa ;
Un mormoloc crescut în întuneric,
A cărui treabă e să umfle-n pîntec
Făpturile ușoare ce le zicem
Femei ; iar după nouă luni de zile
Răzbate la lumină ; ce scofală
E într-un fiu, încît să-și facă tatăl
Să-și piardă mințile, s-o ieie razna ?
Născut fiind, orăcăie,-i dau dinții...
Ce-nseamnă-un fiu ? Hrănește-l, cocolește-l,
Învață-l cum să umble, să vorbească.
De ce n-ai îndrăgi un vițeluș,
Sau tot atît de rău să te topești
De dragul unui mielușel zburdalnic ?
Un godăcel sau un drăguț de mînz
Ar trebui să-l bucure pe om
Mai mult decît un fiu, căci ei încalte
Ajung de trebuință, pe cînd fiul
Cu cît se-nalță-n umeri și în ani,
Cu-atît mai cioturos, mai aspru pare,
Îi socotește pe părinți neghiobi,
Le face zile-amare, și-i aduce
La groapă înainte de soroc.
Ce mare pagubă să pierzi un fiu,
Cînd stai să te gîndești ? — O, dar Horațio
Era lipsit de-asemenea porniri :

El își iubea din inimă părinții,
El, mîngîierea mea și bucuria
Măicuței sale, sprijin de nădejde
Al casei noastre. Doar un ucigaș
Scăpat din iad l-ar fi putut urî.
Nici nu-mplinise douăzeci de ani
Cînd brațul său l-a prăvălit din șa
Pe mîndrul Balthazar, dar, suflet mare
Și prea cinstit, l-a-nconjurat cu milă
Pe-acest viteaz, dar josnic portingal!
Ehei, dar cerul e tot cer!
Mai sînt și Furii și mai e Nemesis,
Și niște lucruri ce se cheamă bice
Cari uneori i-ajung pe ucigași:
Nu scapă toți, și-i bine că nu scapă.
Da, da; și vremea se desfiră-apoi.
Se tot desfiră, pînă ce pedeapsa
Se-abate ca un ghem de foc din cer,
Făcînd prăpăd în rîndurile lor.]
Vă-ngăduiesc, dar, rogu-vă, plecați,
Căci eu vă las, de nu mă turburați.

AL DOILEA PORTUGHEZ

Ruga-v-am să ne îndrumați spre duce.

HIERONIMO

Cotiți pe lîngă mine.

PRIMUL PORTUGHEZ

Unde stă?

HIERONIMO

Pe-aici pe-aproape: colo-n casa-aceea.

AL DOILEA PORTUGHEZ

Nu știți de fiul său dacă-i acasă?

HIERONIMO

Adică don Lorenzo?

PRIMUL PORTUGHEZ

Da, chiar dînsul.

(Intră pe o ușă și iese pe cealaltă.)

HIERONIMO

O, încetează! Despre altceva
Ar fi mai potrivit să stăm la sfat.

Dar dacă vreți să știți cu dinadinsul
Ce drum vă poate duce pîn' la el
Și unde să-l aflați, luați aminte :
Spre stînga mea se face o cărare
Ce duce dintr-un cuget vinovat
În codrul bănuielii și al fricii —
Un codru-ntunecat și cu primejdii :
Veți întîlni acolo gînduri negre ;
Urmînd miazma lor otrăvitoare
Ajungi la Deznădejde și la Moarte —
Un hău al nopții veșnice căscat
Între pereți de stîncă, unde ard
A' lumii nedreptăți, 'nălțînd în valuri
Clăi mari de fum urît mirositor :
Nu prea departe, unde ucigașii
Și-au ridicat lăcașul blestemat,
Acolo,-ntr-un cazan de acioaie,
Proptit de Zevs, în marea lui mînie,
Deasupra unor flăcări de pucioasă,
Acolo fierbe-n plumb topit Lorenzo
Și-n sîngele nevinovaților.

PRIMUL PORTUGHEZ

Ha, ha, ha !

HIERONIMO

Ha, ha, ha ! și ha, ha, ha !
Rămîneți sănătoși cu ha, ha, ha ! *(Iese.)*

AL DOILEA PORTUGHEZ

Să știi că ăsta-i cam într-o ureche
Sau o fi dat în mintea pruncilor.
Dar haidem să-l găsim acum pe duce. *(Ies.)*

Scena 5

Intră Hieronimo cu un pumnal într-o mînă și cu o funie în cealaltă.

HIERONIMO

Acuma, parcă, vin să-l văd pe rege ;
Și regele mă vede și m-ascultă.

Ei, dar nu-i oare lucru de mirare,
Nemaivăzut, ca niște gură-cască
Cu niște jucării să m-amuțească ?
Dar i-am ghicit și nu mai spun nimic.
Hieronimo,-i timpul să pornești :
In valea unde curge-un rîu de sînge
Se-nalță-un turn de foc : acolo șade,
In jeț de bronz topit și de oțel,
Un jude, care ține-n dinți o torță
Ce luminează drumul înspre iad.
La drum, Hieronimo ! Mergi la jude
Și dreaptă judecată îți va face.
De-o iei pe-aici, ajungi la el îndată,
Sau pe acolo, mai scurtezi din drum :
Pe-aicea sau pe acolo ! Ușurel,
Căci de mă spînzur sau mă-njunghiu-n piept,
Pe fiul meu au cine-l mai răzbună ?
Nu, nu ! nici gînd ! Iertare, nu mai fac.

(Aruncă pumnalul și funia.)

Apuc pe-aici, căci îl zăresc pe rege.

(Ridică de jos lucrurile aruncate.)

I le azvîrl în față, fără greș.
Tu, Balthazar, îți vei primi pedeapsa,
Și tu, Lorenzo ! Regele — stai, nu ;
Se-apropie vînatu' — acu-i acu.

(Intră regele, ambasadorul, ducele de Castilia și Lorenzo.)

REGELE

Cinstite sol, ce spune viceriga ?
Cum a primit dorința mea de pace ?

HIERONIMO

Dreptate, doamne, fă-i lui Hieronimo.

LORENZO

'Napoi ! nu vezi că maiestatea-sa
E prins de treburi ?

HIERONIMO

O, l-am stingherit ?

REGELE

Ce glas ne stînjenește de la treabă ?

HIERONIMO

Eu nu. Hai, Hieronimo, fii cuminte.
Treceți, treceți!

AMBASADORUL

Slăvite, viceregele-a primit
Și a citit regeasca ta scrisoare
Privind făgăduitul legămînt;
Și, fericit cît nu se poate spune,
Aflîndu-și fiu-n viață și cinstit
Cu cinste princiară, fiul său
A cărui moarte-atîta o jelea,
Întru deplina-ți mulțumire, doamne,
Prin mine îți înfățișează-acestea:
Dintîi, să știi că vestea cununiei
Regescului său fiu cu Bellimperia,
Nepoata-ți dragă, mai plăcută-i este
Pe suflet decît smirna și tămîia
Ce-mpacă cerul mîniat de oameni.
De-aceea însuși va veni aici
Să vadă împlinită taina nunții
Și-n fața curții Spaniei să-nnoade
Cu legături nedesfăcute firul
Iubirii și al veșnicii-mpăcări
Dintre coroana Spaniei și-a noastră.
Coroana i-o va da lui Balthazar,
Iar Bellimperia îi va fi regină.

REGELE

Ei, cum îți place, frate de Castilia,
Iubirea suveranului vecin?

DUCELE DE CASTILIA

De bună seamă, doamne, e-o dovadă
A grijii preacinstite de-a-și păstra
Prietenul, și-a dragostei fierbinți
Ce o nutrește pentru fiul său;
Și nu sînt mai puțin îndatorat
Bunăvoinței sale ce se pleacă
Cu-atîta drag spre fiica mea.

AMBASADORUL

Și-acum,
Temute doamne, suveranul meu
Trimite (nu cu gîndul de-a lua
Pe fiul său de-aici) răscumpărarea
Ce-o datora, cum știi, lui don Horațio.

HIERONIMO

Horațio ! Cine-l strigă pe Horațio ?

REGELE

Îi mulțumim luminăției-sale
Că și-a adus aminte. Să i-o dați
Lui don Horațio.

HIERONIMO

Fă-mi dreptate, doamne,
O, fă-mi dreptate, rege milostiv !

REGELE

Dar cine-i ? Hieronimo ?

HIERONIMO

Dreptate, o, dreptate ! Fiul meu,
Vai, fiul meu !... Pe el nimic nu-l poate
Răscumpăra sau învia din morți.

LORENZO

Hieronimo, nu știi ce vorbești.

HIERONIMO

Să nu te-așezi în calea mea, Lorenzo,
Căci tu mi-ai dus de rîpă fericirea.
Tu să-mi dai fiul, nu să mi-l răscumperi !
In lături ! Vreau să sfredelesc pămîntul.
Pînă-n rărunchi,
(scormonește pămîntul cu pumnalul)
s-ajung pe cel tărîm
Unde se-ntind cîmpiile-Elizee
Și să-l aduc pe fiul meu aci
Ca să v-arăt ce răni de moarte-l dor.
Plecați din jurul meu !
Din junghiu-acesta am să fac hîrleț.
De astăzi nu mai stau în fruntea oastei,
Ci-n fruntea hoardei dracilor m-așez
Și vin să mă răzbun pe voi, pe toți.

REGELE

Ce-i deșănțarea asta ?
Nu-i ține nimeni furia în frîu ?

HIERONIMO

Stați ușurel ! Nu vă ieșiți din fire :
Cînd draci te mînă, nu-i împotrivire. (Iese.)

REGELE

Dar ce s-a abătut asupra lui ?
Așa purtări n-am mai văzut la el.

LORENZO

Slăvitul meu stăpîn, Hieronimo
Peste măsură mîndru de Horațio —
Și totodată vrînd s-apuce dînsul
Răscumpărarea tînărului prinț —
E rătăcit, și într-un fel nebun.

REGELE

Nepoate, crede, mult ne pare rău :
Așa își îndrăgește-un tată fiul ?
Oricum, du-i, frate, aurul acesta —
Răscumpărarea prințului ; să aibă
Ce e al lui ; din ce-i al lui, sînt sigur,
Nici don Horațio nu va duce lipsă.
O fi biet Hieronimo strîmtorat.

LORENZO

Dar dacă mintea lui e rătăcită,
Se cade să-i luăm slujba și s-o dăm
Cuiva cu capul bine pus pe umeri.

REGELE

Melancolia lui s-ar adînci.
'Nainte de a hotărî chiar noi
Că slujba sa o va-mplini un altul,
E bine să mai cercetăm. Acum,
Iubitul nostru frate, însoțește
Pe solul Portingaliei și roagă-l
Să fie martor la logodna lor,
A prințului cu donna Bellimperia.
De-asemenea vom hotărî o zi
Cînd se va săvîrși căsătoria
Și suveranul tău va fi cu noi.

AMBASADORUL

Prea fericit va fi stăpînul meu,
Ce-i dornic să audă veşti de-aici.

REGELE

Să mergem. Aşadar, cinstite sol... ***(Ies.)***

Scena 6

[Grădina lui Hieronimo.
Intră Jaques şi Pedro.

JAQUES

Mă-ntreb de ce ne-o fi mînat stăpînul
În miez de noapte cu făclii aprinse,
Cînd orice om şi pasăre şi fiară
Se odihneşte,-afară de acei
Ce pun la cale siluiri şi-omoruri.

PEDRO

Nu ştii că mintea lui e rătăcită
De cînd muri Horaţio, şi în loc
Să-şi odihnească-n tihnă anii grei
Şi inima-i bătrînă, se frămîntă,
Se pierde, şi-o ia razna ca nebun.
Cînd stă la masă uneori, vorbeşte
De parcă fiul său i-ar fi alături ;
Apoi, turbat, se-aruncă la pămînt
Strigînd : „Horaţio, unde e Horaţio?“
Durerea care-l taie-adînc şi-l seacă
N-a mai lăsat în el nici dram de cuget :
Dar uite-l că se-apropie.
(Intră Hieronimo.)

HIERONIMO

Chitesc prin toate borţile din ziduri,
Mă uit prin toţi copacii, răscolesc
Mărăcinişurile, bat în tufe,
Buşesc bătrîna glie cu piciorul,
M-afund în apă sau măsor tăria,
Dar nu-l găsesc pe fiul meu Horaţio.
Hei, cine e pe-acolo? Duhuri? Duhuri?

PEDRO

Noi sîntem, slujitorii tăi, stăpîne.

HIERONIMO

De ce-ați ieșit cu faclele în beznă?

PEDRO

Așa ne-ai poruncit chiar tu, stăpîne.

HIERONIMO

Nu, nu, vă înșelați! Nu eu, nu eu;
Vă înșelați! Doar nu eram nebun
Să poruncesc făclii în miez de noapte!
Aprindeți-le în amiaza mare
Cînd zeul-soare strălucește-n slăvi.
Atunci le-aprindeți.

PEDRO

Am aprinde-amiaza.

HIERONIMO

Să ardă; noaptea-i tîrfă ucigașă,
Nu vrea să-și dea trădările-n vileag;
Și-această palidă Hecată, luna,
Ea e codoașa faptelor din bezne;
Iar stelele care-i contemplă chipul
Sînt fluturi pe-a ei mîneci, și hurmuzuri
Pe trena ei; vai, cei ce s-ar cădea
Să fie-atotputernici și cerești,
Să dea lumină, iată, dorm în beznă.

PEDRO

Stăpîne bun, nu le stîrni mînia:
Milos e cerul; marea ta durere
Te face să-ndrugi vorbe fără șir.

HIERONIMO

Minți, ticăloase! Asta știi să faci:
Îmi spui că sînt nebun: minți, nu-s nebun!
Știu că ești Pedro, și că el e Jaques.
Voi dovedi ce spun; de-aș fi nebun,
Cum aș putea? Ea unde-a fost în noaptea
Cînd l-au ucis pe fiul meu cel drag?
De ce n-a luminat? Citește-n carte.
O, de-ar fi fost lumină-n noaptea-aceea...

Băiatul meu avea pe chip un farmec,
I-l știu. O, de-l vedea și ucigașul —
Să nu fi fost tîlharul plămădit
Decît din cheag de sînge și din crimă —
Și tot ar fi scăpat cuțitul jos.
Alei, cînd răul nu mai știe seama,
Ce să-i mai spunem răului? (Intră Isabella.)

ISABELLA

Vin', Hieronimo, dragul meu, în casă;
Nu mai căta să-ți înțelești durerea.

HIERONIMO

Dar n-am făcut nimica, Isabella;
Nu plîng, întreabă-i: Pedro, Jaques, așa-i?
Zău nu; ba sîntem veseli, foarte veseli.

ISABELLA

Cum? Veseli, sînteți veseli chiar aici,
Chiar lîngă pomul unde s-a sfîrșit,
Unde-a murit ucis Horațio-al meu?

HIERONIMO

Era... nu-i spuneți ce: să plîngă-n voie.
Acesta-i pomul; eu l-am semănat,
Eu i-am sădit sămînță în pămînt,
Și cînd înfierbîntata noastră Spanie
Nu l-a lăsat să crească, veștejind
Și tînărul vlăstar și seva lui,
De două ori în fiecare zi
Îl răcoream cu apă din fîntînă.
Și s-a-nălțat voinic și a rodit,
Și-ntr-un tîrziu
Spînzurătoare s-a făcut, purtîndu-l
Pe fiul nostru, rodul tău și-al meu...
O, pom păcătoșit, păcătoșit!
(Se aude dinăuntru o bătaie în ușă.)
Vezi, cine bate acolo?

PEDRO

E un pictor.

HIERONIMO

Poftește-l. Să-l rugăm să zugrăvească
Un pic de viață bună, căci știut e
Că bună-i numai viața zugrăvită.
Poftește-l ! Poate iese vreo minune.
Din voia Celui-bun sădit-am pomul !
Așa își cresc stăpînii din nimic
Nerecunoscătoare slugi, ca-n urmă
De însăși ura lor să aibă parte. (Intră pictorul.)

PICTORUL

Fii binecuvîntat, cinstite domn.

HIERONIMO

Cum, ticălos obraznic, și de ce ?
De unde să fiu binecuvîntat ?

ISABELLA

Ce vrei, om bun ?

PICTORUL

Dreptate, doamna mea.

HIERONIMO

O, cerșetor nesățios !
Cerșești ce nu se află-n lumea asta ?
Adună toate minele de aur
Și n-ai putea s-agonisești cu ele
Trei dramuri de dreptate !
E-o nestemată fără preț. Îți spun,
Atotputernicul a strîns în mîini
Dreptatea toată ; alta nu-i pe lume
Decît ce pică de la el.

PICTORUL

Atunci,
El să-mi răzbune fiul omorît.

HIERONIMO

Cum, fiul tău a fost ucis ?

PICTORUL

Da. N-a fost fiu mai îndrăgit de-un tată.

HIERONIMO

Cum? N-a fost fiu mai îndrăgit? Minciună,
Minciună gogonată ca pămîntul!
Aveam un fiu: un fir de păr de-al lui
Trăgea-n balanță cît o pleată grea
De-a lui fecior-tău: și mi l-au răpus.

PICTORUL

Dar eu atît fecior aveam pe lume.

HIERONIMO

Și eu, și eu la fel. Și-acesta unul
Făcea cît legiuni. Dar ce folos...
Intrați în casă, Pedro, Jaques;
(către Isabella)
Și tu!
Acest creștin de treabă și cu mine
Vom da ocol grădinii ca doi tigri
Cătîndu-și puii ce le-au fost răpiți.
Intrați acum în casă, cînd vă spun.
(Ies. Pictorul și Hieronimo se așază.)
Hai să vorbim acum înțelepțește.
Și zici că fiul tău a fost ucis?

PICTORUL

Vai, da.

HIERONIMO

Al meu la fel. Ia spune, cum te-ncearcă?
Nu simți ades că-ți vine nebunia?
Nu-ți joacă dinainte plăsmuiri?

PICTORUL

O, doamne, da.

HIERONIMO

Zici că ești pictor? Poți să-mi zugrăvești o lacrimă, sau o rană, un geamăt, sau un suspin? Poți să-mi zugrăvești un pom ca acesta?

PICTORUL

Cinstite domn, sînt sigur că ați auzit de pînzele mele: mă numesc Bazardo.

HIERONIMO

Bazardo! Pe Dumnezeu din ceruri, un pictor neîntrecut. Iată, bunul meu domn, v-aș ruga să-mi faceți un tablou pentru galeria noastră, să-l zugrăviți

în culori întunecate, așa : eu să fiu cu cinci ani mai tînăr — înțelegeți, domnul meu, lăsați să treacă cinci ani ; lăsați-i să treacă așa cum trece mareșalul Spaniei : soția mea Isabella să stea în picioare lîngă mine, cu o privire grăitoare înspre fiul meu Horațio, de parcă ar vrea să spună cam așa : „Dumnezeu să te binecuvînteze, fiul meu iubit" ; și eu să stau cu mîna pe creștetul lui, așa, bunul meu domn ; mă înțelegeți ? Se poate face ?

PICTORUL

Foarte ușor.

HIERONIMO

Și-acum, rogu-vă, luați aminte : pe urmă v-aș ruga să-mi zugrăviți pomul acesta, chiar pomul acesta. Știi să zugrăvești un țipăt de jale ?

PICTORUL

Într-o oarecare măsură, stimate domn.

HIERONIMO

Nu, nu ; un țipăt care să se audă ; dar n-are-a-face. Uite, zugrăvește-mi un tînăr străpuns și ciopîrțit de săbiile ucigașilor, un tînăr spînzurat de pomul acesta. Te pricepi să zugrăvești ucigași ?

PICTORUL

Negreșit, bunul meu domn ; am tiparul celor mai vestiți ticăloși care au trăit vreodată în Spania.

HIERONIMO

A, nu, să-i înfățișezi mai ticăloși, mai ticăloși : să întreci măsura și să le faci bărbile de culoarea bărbii lui Iuda ; și sprîncenele repezite-n afară ; orice-ar fi, nu uita asta. Pe urmă, domnul meu, ca și cum aș fi speriat de o larmă îngrozitoare, fă-mă și pe mine în cămașă de noapte, cu halatul la subsuoară, cu făclia în mînă și cu sabia ridicată așa, de parcă aș striga :

„Ce-i larma asta ? Cine strigă-n noapte ?"

Se poate face ?

PICTORUL

Da, domnul meu.

HIERONIMO

Așa ; pe urmă adu-mă tot mai aproape, venind pe o alee și pe altă alee și pe încă o alee, cu ochii spăimîntați și fața răvășită, și fă așa ca părul să mi se ridice măciucă și să-mi salte tichia de noapte din cap. Fă norii încruntați, luna încercănată, stelele stinse, fă vîntul să sufle, clopotele să dăngăne, bufnițele să țipe, broscoii să orăcăie, clipele să scrîșnească și orologiul să bată douăsprezece ceasuri. Și apoi, în sfîrșit, tresărind, să văd un om spînzurat, și clătinîndu-mă, și clătinîndu-mă, așa cum știi că-l clatină viforul pe om, într-o frîntură de clipă să-i tai funia și să-l pogor. Și privindu-l în lumina făcliei, să-mi dau seama că-i fiul meu Horațio. Aici să poți zugrăvi durerea, aici să poți zugrăvi durerea ! Înfățișează-mă ca pe bătrînul Priam al Troiei, strigînd : „Arde casa, arde casa ca făclia deasupra capului meu !" Fă-mă cum blestem, fă-mă cum aiurez, fă-mă cum plîng, fă-mă nebun, fă-mă iar zdravăn, fă-mă să blestem iadul, să conjur cerul, și pînă la urmă fă-mă cum cad în nesimțire... și așa mai departe.

PICTORUL

Și acesta e sfîrșitul ?

HIERONIMO

O, nu, nu e nici un sfîrșit : sfîrșitul este moartea și nebunia ! Niciodată nu mă simt mai bine decît atunci cînd înnebunesc : atuncea mi se pare că sînt om întreg ; atuncea fac minuni : dar judecata sănătoasă mă chinuie, și-atuncea încep caznele, începe iadul. La urmă de tot, domnul meu, zugrăvește-mă în fața unuia dintre ucigași : și de-ar fi voinic cît Hector, uite-așa am să-l rup și să-l tîrnosesc, uite-așa.

(Îl bate pe pictor, gonindu-l în casă, apoi reapare cu o carte în mînă.)

Intră Hieronimo cu o carte în mînă.

Vindicta mihi ! [1]
Da, cerul se răzbună pe cei răi
Și n-ar lăsa nerăsplătit omorul.
Deci, Hieronimo, tu așteaptă-i voia,
Căci nu de oameni e menit sorocul !
Per scelus semper tutum est sceleribus iter. [2]
Lovește, și lovește-n plin, oriunde
Te întîlnești cu răul, fiindcă răul
Spre alte rele mînă, iară moartea
Din toate-i încheierea cea mai rea.
Să nu fii răbdător, să nu fii blînd,
Căci viața ta va istovi curînd.
Fata si miseros juvant, habes salutem ;
Fata si vitam negant, habes sepulchrum [3]
De-ți îndulcește soarta nenorocul,
Ești sănătos, și fericit vei fi ;
Iar dacă te omoară, Hieronimo,
Măcar avea-vei parte de-un mormînt ;
De nu-i nici una, mîngîie-te-așa :
Pe cei neîngropați i-acopăr cerul.
Deci, ca să-nchei, am să răzbun omorul !
Și cum ? Nu ca un om îngust la minte,
Lovind fățiș, ci printr-un mijloc tainic
Dar fără greș, învăluindu-l bine
În mantie de zîmbete blajine.
Cei înțelepți pîndesc prilejul bun
Și rostuiesc cu grijă toate cele
La timpul potrivit. Dar în restriște
Prilejul e grăbit și de aceea
N-ai orișicînd prilej să te răzbuni.
Deci am să odihnesc în neodihnă,
Și frămîntarea-n liniști am s-o-mbrac,
De parcă nu le-aș ști ticăloșia,
Încît să creadă că-n prostia mea
Las toate să se depene în voie,

---

[1] A mea să fie răzbunarea ! (Lat.).

[2] Calea cea mai sigură a crimei trece prin altă crimă (lat.).

[3] Dacă sorții ajută pe nenorociți, ai sănătate ; dacă sorții se împotrivesc vieții, ai mormînt. (Seneca : *Troienele,* 511—512).

Căci știm, la fel ca ei, că neștiința
Remedium malorum iners est. [1]
Și nici nu-mi folosește să-i amenințe
Pe-acei ce, ca un crivăț peste șesuri,
M-ar doborî cu rangul lor înalt.
Nu, Hieronimo, dăscălește-ți ochii
Să ia aminte, limba să vorbească
Domol, cum nu e sufletul din tine ;
Dă-i inimii răbdare, mîinii lene,
Tichiei tale darul plecăciunii,
Genunchilor puterea să se-nchine,
Pîn' ce vei ști cum să izbești mai bine.

(Se aude un zgomot din culise.)

Ei, cine face asemeni tărăboi ?

(Intră un servitor.)

SERVITORUL

Ia, niște bieți pîrîși ce țin morțiș
Să intre și să-ți spună păsul lor,
Rugîndu-te să mergi cu ei la rege.

HIERONIMO

Cu alte vorbe, să le fiu jălbar ?
Prea bine, să poftească, vreau să-i văd.

(Intră trei cetățeni și un bătrîn.)

PRIMUL CETĂȚEAN

Așa să știți : mai mare învățat
Într-ale legii nu se află-n Spania,
Nici om să-și deie-atîta osteneală
Cît dînsul, cînd e vorba de dreptate.

HIERONIMO

Veniți încoace, oameni buni, veniți. (*Aparte.*)
Să-mi iau acum o-nfățișare gravă,
Cum îmi luam pe vremuri cînd eram
Corregidor [2] și apăram pricini. (*Tare.*)
Ia spuneți, ce necaz aveți ?

AL DOILEA CETĂȚEAN

Stăpîne,
Eu am o pîră.

---

[1] Este un leac fără putere împotriva relelor (lat.).

[2] Magistrat, în Spania. Kyd îl folosește cu sensul de „avocat".

HIERONIMO

Pîră de bătaie ?

PRIMUL CETĂȚEAN

Eu am o pîră pentru-o datorie.

HIERONIMO

Așteaptă-ți rîndul.

AL DOILEA CETĂȚEAN

Eu la fel, stăpîne,
Tot pentru-o datorie.

AL TREILEA CETĂȚEAN

Eu, stăpîne,
Sînt un dijmaș, iar arendașul meu
Vrea să-mă lase fără de pămînt.

HIERONIMO

Fiți liniștiți și spuneți răspicat :
Vreți să vă apăr pricinile eu ?

PRIMUL CETĂȚEAN

O, da, stăpîne, iată jalba mea.

AL DOILEA CETĂȚEAN

Și-a mea.

AL TREILEA CETĂȚEAN

Și-nscrisul meu de învoială.
(Îi înmînează documentele.)

HIERONIMO

Dar omul cela tîmp de ce stă mut,
Cătînd cu ochii-ndurerați spre cer
Și ridicîndu-și mîinile în rugă ?
Ei, moșule, ia spune, ce te-apasă ?

SENEX[1]

Prea vrednice stăpîn, amarul meu,
De l-ar cunoaște lumea cît de cît,
Ar zgudui și inimi de războinici,
Și stîncile în lacrimi le-ar topi.

HIERONIMO

Ce pricină te-aduce-aicea, spune ?

[1] Bătrînul (lat.).

SENEX

De-aș fi putut prin grai să-mi vărs tot focul,
Nu cu cerneală, pe hîrtia asta,
Aș fi-nșirat ce-i scris cu sînge-n mine.

HIERONIMO

Să văd : *Umila jalbă-a lui Bazulto*
Pentru feciorul său ucis.

SENEX

Așa e.

HIERONIMO

Nu, domnule, ucis e fiul meu :
Da, fiul meu ; o, fiul meu Horațio !
Al meu, al tău, Bazulto, e totuna.
Na, ia batista mea și șterge-ți ochii :
Icoana vie a durerii mele
O văd pe chipul tău mult chinuit.

(Scoate o batistă însîngerată.)

O, nu ; aceasta-a fost a ta, Horațio ;
Cînd am muiat-o-n sîngele tău scump,
Făcut-am legămînt între-al tău suflet
Și-al meu, să mă răzbun pe moartea ta.
Ia asta, ia și asta — punga mea ? —
Da, ia-o, ia-o, toate-s ale tale ;
Năpasta ce ne-a doborît e una.

PRIMUL CETĂȚEAN

Vedeți și voi ce bun e Hieronimo !

AL DOILEA CETĂȚEAN

Mărinimia sa l-arată domn.

HIERONIMO

Rușine, Hieronimo, o rușine !
Privește-un tată ce-și iubește fiul !
Auzi sfîșietoarea lui durere,
Ce chin îl frînge pentru fiu-i mort !
Cînd dragostea se-arată-n cei de rînd,
Cînd răscolește suflete pitice,
Cînd răbufnește-n oameni de nimic ;

Iar tu, Hieronimo, ești zvîrlit
De marile talazuri, dar te-ntorci
Și tot în voia lor te lași mînat,
Cît în adînc muncesc mărunte ape.
Atunci nu ți-i rușine, Hieronimo,
Să dai uitării moartea lui Horațio
Și răzbunarea dulce-a morții lui ?
De nu găsesc dreptate-n lumea asta,
În iad am să m-afund și, pătimaș,
Să zgîlțîi poarta rece a lui Pluton
Mînînd cu sila, ca pe vremi Alcide [1],
O liotă de Furii și de hîrci,
Să-l chinuie cu cazne ne-ncercate
Pe don Lorenzo și pe toți ceilalți.
Iar dacă Cerber, cu-ntreitu-i cap,
Îmi taie calea spre mîlosul vad,
Prefă-te tu că ești poetul trac :
Hai, vin, moșnege, fii Orfeul meu,
Iar de nu știi 'nălța cîntări din harfă,
Doinește-ți jalea ce te-apasă-n piept :
Și nu-nceta cît n-ai înduplecat-o
Pe Proserpina să ne dea puterea
De-a-i pedepsi cumplit pe ucigași.
Și-atuncea am să-i rup, am să-i sfîșii,
Așa, așa, cu dinții am să-i zdrumic.

(Sfișie hîrtiile.)

PRIMUL CETĂȚEAN

Stăpîne, jalba mea !

(Hieronimo iese, urmat de ceilalți.)

AL DOILEA CETĂȚEAN

Înscrisul meu !

(Intră Hieronimo.)

AL DOILEA CETĂȚEAN

Înscrisul meu !

AL TREILEA CETĂȚEAN

Și învoiala mea ! Opt funți plătit-am,
Și tu, stăpîne, în bucăți o sfîșii ?

[1] Un alt nume al lui Hercule.

HIERONIMO

De unde ! N-am rănit-o nici un pic ;
Arată-mi tu măcar un strop de sînge :
Cum aș putea să le ucid ? Nici gînd !
Hai, fuga după mine : cin' mă prinde ?
(Ies toți, afară de bătrîn. Bazulto rămîne în scenă pînă ce Hieronimo intră din nou, se holbează la el și vorbește.)

HIERONIMO

Și ai venit, Horațio, din adîncuri,
Să ceri dreptate pe acest pămînt,
Să-mi spui că ești nerăzbunat, să storci
Din ochii Isabellei noi șiroaie,
Din ochii ei orbiți de-atîta plîns ?
Mergi, fiul meu, jelește-te lui Aeac ;
Pe-acest tărîm nu vei găsi dreptate —
Au surghiunit-o. Bunul meu, te dă :
Eu te-nsoțesc. Măicuța ta îi strigă
Lui Radamanthes, jude al dreptății,
Să dea pedeapsă celor ce-au ucis.

SENEX

Stăpîne bun, de unde izvorăște
Vorbirea asta fără șir ?

HIERONIMO

Stai, lasă,
Vreau să-l privesc. Copilul meu iubit,
Cum te-ai schimbat în umbra neagră-a morții !
Nu s-a-ndurat de-atîta tinerețe
Zeița din străfunduri, ci-a răbdat
Ca primăvara ta îmbujorată
Să pice sub a iernii coasă rece ?
Ești mai bătrîn ca mine, fiul meu :
O, soartă nemiloasă, ce preschimbi
Înfățișările.

BAZULTO

Dar nu sînt fiul tău.

HIERONIMO

Cum, nu ești fiul meu ? Atunci ești Furie
Trimeasă din regatul cel pustiu
Al beznelor, ca să mă duci în fața
Lui Radamant cel drept și a lui Minos
Cumplitul, care vor să-mi dea pedeapsă
Că-s uitător și nu cat răzbunare.

BAZULTO

Eu sînt un biet părinte-ndurerat,
Nu-s duh, și am venit aici să cer
Dreptate pentru fiul meu ucis.

HIERONIMO

Te știu, acum că-mi spui de fiul tău :
Tu ești icoana suferinței mele.
Pe chipul tău văd sfîșierea mea,
Dar ochii tăi sînt încleiați de lacrimi,
Obrajii supți și fruntea viscolită,
Și buzele-ți tremurătoare-ngaimă
Cuvinte-ndurerate ce se frîng ;
Tu numai prin suspine mai răsufli,
Te doare-n suflet pentru fiul tău ;
Tot pentru-un fiu mă doare și pe mine.
Bătrîne, să intrăm la Isabella ;
Proptește-te de brațul meu ; eu ție,
Tu mie-mi vei fi sprijin. Cîteșitrei
Vom îngîna un cîntec schingiuit,
Pe-aceeași strună. Nu-mi vorbi de strune,
Căci strunele îmi amintesc de streang,
Și-n streang s-a stins Horațio, fiul meu. (*Ies.*)

Scena 7

Intră regele Spaniei, ducele, viceregele și Lorenzo, Balthazar, don Pedro și Bellimperia.

REGELE

Mergi, frate. E-o pricină ce-l privește
Pe ducele Castiliei ; salută-l
Pe vicerege și din partea noastră.

DUCELE DE CASTILIA

Mă duc.

VICEREGELE

Don Pedro, mergi, și de hatîrul
Lui Balthazar, nepotul tău, salută-l
Pe ducele Castiliei.

DON PEDRO

Prea bine.

REGELE

Și-acuma să-i întîmpinăm cu cinste
Pe portingalii-aceștia, căci și ei
Au fost cîndva ca noi, pe treaptă-naltă :
Stăpîni ai Indiilor din apus.
Bine-ai venit la curtea noastră, sire,
Și-asemeni strălucitul tău alai !
Ne e știut ce te-a mînat spre noi,
Trecînd regește mările : de-ajuns
Că deslușim în pasul tău credința
Și dragostea aleasă ce ne porți.
Deci iată : preacinstita mea nepoată
(De bună seamă vestea nu e nouă)
S-a logodit cu prințul Balthazar,
Și prin înalta noastră învoire
Și hotărîre, mîine se cunună.
Cu gîndu-acesta vă sărbătorim,
Pe tine, pe ai tăi și pacea noastră.
Bărbați ai Portingaliei, vorbiți :
De vi-i pe plac, spuneți-mi verde : „Da".
De nu, tot verde : „Nu va fi așa".

VICEREGELE

Slăvite rege, nu vin, cum gîndești,
Cu oameni îndoiți, nehotărîți,
Ci oameni ce-au primit cu bucurie
Dorința ta de pace. Află, sire,
Că vin spre a serba căsătoria
Nepoatei tale, mîndra Bellimperia,
Cu Balthazar, cu tine, fiul meu ;

Și fiindcă am trăit să te mai văd,
Primește-n dar coroana mea, v-o dărui
Amîndurora. Eu de azi 'nainte
Îmi voi petrece vremea-n rugăciune,
Sihastru, cugetînd prin ce minune
Mi te-a păstrat Atoatefăcătorul.

REGELE

Vezi, frate, vezi ce răscolit i-i duhul!
Preavrednic rege, vin' și-mpărtășește
Unui prieten frămîntarea ta:
Prielnic e un mai tihnit iatac.

VICEREGELE

Aici sau orișiunde ți-i pe plac.

(Ies toți în afară de duce și Lorenzo.)

DUCELE DE CASTILIA

Nu, stai, Lorenzo, vreau să-ți spun o vorbă
Îi vezi pe regii-aceștia cum se-ntrec
În curtenii?

LORENZO

Îi văd, și mult mă bucur.

DUCELE DE CASTILIA

Știi tu de ce s-au întîlnit aici?

LORENZO

De dragul celei dragi lui Balthazar
Și spre-a-i uni pe ei prin taina nunții.

DUCELE DE CASTILIA

E sora ta?

LORENZO

De bună seamă da,
Stăpîne milostiv, și-aceasta-i ziua
Pe care mi-am dorit-o cu nesaț.

DUCELE DE CASTILIA

Și n-ai voi ca tu, greșind cumva,
Să stai în calea fericirii ei?

LORENZO

De-așa păcat să mă ferească cerul

DUCELE DE CASTILIA

Atunci ascultă vorba mea, Lorenzo :
Sînt bănuieli, ba încă umblă zvonul
Că tu, Lorenzo, ți-ai făcut păcate
Cu Hieronimo, și că-i șezi în cale
De-a curmezișul cînd se-nfățișează
Cu plîngere la maiestatea-sa.

LORENZO

Că eu, stăpîne... ?

DUCELE DE CASTILIA

Da, fiule. Am auzit chiar eu,
Și (spre durerea mea) mi-a fost rușine
Să dau răspuns, deși ești fiul meu.
Tu nu știi, oare, cîtă bunătate
Și dragoste și-a cîștigat bătrînul
Din partea tuturor la curtea Spaniei,
Și nu vezi oare cum se îngrijește
De sănătatea lui slăvitu-mi frate ?
Lorenzo, de te pui cu el în poară
Și el se plînge regelui de tine,
Ce palmă pentru sfatul țării noastre,
Ce bîrfă pentru regii altor țări
Aflînd că ești pîrît de Hieronimo !
Să-mi spui — și dacă spui să spui curat —
De unde s-au stîrnit asemeni zvonuri ?

LORENZO

Nu-mi stă-n putere, tată, să strunesc
Dezmățul unor limbi clevetitoare.
Un fir de vînt și valul se pornește.
Nu-i om să facă tuturor pe plac.

DUCELE DE CASTILIA

Eu însumi te-am văzut tăindu-i calea
Spre rege, cu osîrdie prea mare.

LORENZO

Tu însuți l-ai văzut muncit de patimi
Ce nu-și au locu-n fața unui rege :
Înduioșat de suferința lui,
L-am abătut din drum cu vorbe blînde,
Și nu mînat să-i cășunez vreun rău,
Cum nu mi-aș cășuna nici mie, tată.

DUCELE DE CASTILIA

Atunci bătrînul te-a-nțeles greșit.

LORENZO

Da, crede-mă, părinte bun, așa e.
Cum să-și păstreze mintea sănătoasă
Un om al cărui fiu a fost ucis ?
Vai, ce ușor îi este să greșească !
Dar spre-mpăcarea ta și-a lumii-ntregi
Ar fi cu cale, tată, ca bătrînul
Să nu mai pună-n cîrca mea păcate,
Să facem pace între noi.

DUCELE DE CASTILIA

Lorenzo,
Ai spus o vorbă mare : -așa va fi.
Să-l cheme cineva pe Hieronimo.

(Intră Balthazar și Bellimperia.)

BALTHAZAR

O, vin', domniță, bucuria mea,
Tu alinare-a chinului din mine,
Stăpînă dulce-a fericirii mele ;
Acum cînd cerul mi te-a hărăzit,
Alungă-ți de pe chip acele neguri
Cu soarele din ochii tăi frumoși
La care se-ncălzește-a mea nădejde.

BELLIMPERIA

Mi-i chipul ca și dragostea cea nouă :
Abia mijită, pîlpîie firáv.

BALTHAZAR

Rug nou aprins, s-ar cuveni să ardă
Ca soarele în zori.

BELLIMPERIA

Dar nu prea iute,
Căci prea curînd s-ar istovi dogoarea.
Îl văd pe tatăl meu.

BALTHAZAR

Iubita mea,
Să luăm un scurt răgaz pînă-l întîmpin.

DUCELE DE CASTILIA

Tot dragul, Balthazar, viteze prinț,
Tu, chezășia tihnei lui Castilia !
Tot dragul, fiica mea. Dar ce-i, copilă ?
De ce atît de tristă ne întîmpini ?
Fii fără griji, acum sînt împăcat :
Căci nu mai e ca-n vremea lui Andrea :
Acelea sînt uitate și iertate.
Și-o mai ferice dragoste ți-i dată.
Dar, Balthazar, sosește Hieronimo ;
Aș vrea să-i spun o vorbă.

(Intră Hieronimo și un servitor.)

HIERONIMO

Și unde-i ducele ?

SERVITORUL

Coló.

HIERONIMO

Da, da.
Ce noi tertipuri or mai fi scornit ?
Pocas palabras ![1] Blînd precum e mielul !
Cat eu să mă răzbun ? Eu ? Aș, de unde !

DUCELE DE CASTILIA

Bine venit fii, Hieronimo.

LORENZO

Bine venit fii, Hieronimo.

BALTHAZAR

Bine venit fii, Hieronimo.

HIERONIMO

Vă foarte mulțumesc pentru Horațio.

DUCELE DE CASTILIA

Cuvîntul pentru care te-am chemat
E-acesta.

HIERONIMO

Cum, așa de scurt ?
Atunci mă duc, vă foarte mulțumesc.

[1] Puține cuvinte ! (span.)

DUCELE DE CASTILIA

Stai, Hieronimo! (*Către Lorenzo.*) Cheamă-l înapoi.

LORENZO

Vrea tata să-ţi vorbească, Hieronimo.

HIERONIMO

Cui, mie? Eu gîndeam c-a isprăvit.

LORENZO

Nu; (*aparte*) unde-ar fi norocul?

DUCELE DE CASTILIA

Hieronimo,
Ce-aud? Eşti mîniat pe fiul meu
Din pricină că nu ajungi la rege,
Zicînd că el îţi pune beţe-n roate?

HIERONIMO

Nu-i asta, doamne, pricină de scîrbă?

DUCELE DE CASTILIA

Nădăjduiesc că-i altfel. M-ar durea
Să ştiu că un curtean atît de vrednic
Măcar o dată ar avea temei
Să-mi bănuiască fiul, cînd eu însumi
Te înconjór cu-atît de multă cinste.

HIERONIMO

Pe fiul tău Lorenzo? Chiar pe el,
Înalt stăpîne? El, nădejdea Spaniei,
Cinstitul meu prieten? Îl înfrunt
Cu sabia pe cel ce-ar cuteza! (*Trage sabia.*)
Acestea sînt scorneli înveninate
Din partea neprietenilor mei,
A celor ce-l urăsc pe don Lorenzo.
Să-l bănuiesc eu pe Lorenzo-al nostru
Că mi-ar închide calea către rege,
El care mi-a iubit atîta fiul?
Stăpîne, mi-e ruşine de ce-aud.

LORENZO

Eu nu ţi-am dat pricină, Hieronimo.

HIERONIMO

Stăpîne bun, eu știu că nu mi-ai dat.

DUCELE DE CASTILIA

Rămînă, dar, așa,
Și spre-mpăcarea lumii, Hieronimo,
Fii oaspe nelipsit în casa mea,
Al ducelui Castiliei vechi scaun.
Cînd ai vreun păs, să vii fără sfială
La mine și la fiul meu Lorenzo.
Acum, în fața prințului și-a mea,
Vă-mbrățișați și fiți prieteni buni.

HIERONIMO

Prea bucuros, stăpîne.
Prieteni zici, prieten cu voi toți :
Cu tine mai ales, Lorenzo drag ;
Din pricini felurite, e cuminte
Ca noi să fim prieteni, fiindcă lumea
E prepuielnică și poate crede
Ce nici măcar cu gîndul nu gîndim.

BALTHAZAR

Prietenească vorbă, Hieronimo.

LORENZO

Și am uitat necazul vechi, așa-i ?

HIERONIMO

Dar cum ? Rușine-ar fi să fie-altminteri.

DUCELE DE CASTILIA

Și-acuma, fă-mi hatîrul, Hieronimo,
Și astăzi fii al nostru oaspe drag.

HIERONIMO

Stau la porunca înălțimii-tale.
Phea ! Mergi pe drumul tău :
Chi mi fa piu carezze che non suole,
Tradito mi ha, o tradir mi vuole.[1] (*Ies.*)

---

[1] Cel ce mă mîngîie mai mult ca de-obicei, ori m-a trădat, ori vrea să mă trădeze (ital.).

Corul

Duhul lui Andrea și Răzbunarea.

DUHUL

Trezește-te, Erichtho ![1] Cerber, scoală !
Înduplecă-l pe Pluto, Proserpina !
La luptă, Acheron și tu Erebus ![2]
Căci niciodată Charon n-a purtat
Pe apele lui Styx și Phlegethon
Asemenea cumplite grozăvii
Cum mie, bietul, mi-este dat să văd.
Trezește-te din somn, o, Răzbunare !

RĂZBUNAREA

Să mă trezesc ? De ce ?

DUHUL

Trezește-te !
Rău te-ai gîndit să dormi — trezește-te !
Doar ți s-a dat de grijă să veghezi !

RĂZBUNAREA

Fii liniștit și nu mă turbura.

DUHUL

Trezește-te, dacă iubirea încă
Mai are în Infern precumpănire !
Bătrînul Hieronimo și Lorenzo
S-au înhăitat și ne închid cărarea
Spre răzbunare : O, trezește-te,
Căci altfel ne pîndește jale-amară !

RĂZBUNAREA

Așa clădesc pe vise muritorii...
Fii liniștit, Andrea : dacă dorm,
Eu sufletele tot li le pîndesc.
Fie-ți de-ajuns că bietul Hieronimo
Nu-l poate da pe fiul său uitării,
Și nu gîndi că răzbunarea moare,
Măcar că ațipește un răstimp ;

---

[1] *Erichtho (Erichtomius),* rege legendar al Atenei.

[2] *Erebus,* fiul lui Chaos. Numele înseamnă „beznă" și se referă la locul întunecat prin care duhurile intră în Infern.

Neliniștea în liniște se-mbracă
Și somnu-ades e-o cursă pământească.
Andrea, stai, de pildă, și privește
Cum Răzbunarea doarme, și apoi
Cu ochii minții cată să-ți închipui
Ce-nseamnă-a fi rob sorții.

(Intră actorii unei pantomime.)

DUHUL

Răzbunare,
Trezește-te și taina mi-o dezleagă !

RĂZBUNAREA

Dintîii doi duc faclele de nuntă
Ce ard mai viu ca soarele-n amiezi,
Dar, iată, după ei gonește Hymen
Înveșmîntat în negru și-n șofran,
Și suflă-n facle, le sleiește-n sînge,
Spre a curma ce nu i-a fost pe plac.

DUHUL

Mi-i tîlcul deslușit ; vă mulțumesc,
Și ție și puterilor din iad,
Că nu răbdați ca un îndrăgostit
Să sufere atîta. Dormi acum,
Eu vreau să văd sfîrșitul ce fel scris

RĂZBUNAREA

Atuncea taci : și voia facă-ți-se.

(Ies.)

ACTUL V

Scena 1

Intră Bellimperia și Hieronimo.

BELLIMPERIA

Așa iubire-i porți tu lui Horațio ?
Aceasta-i prefăcuta-ți bunătate ?
Acesta-i rodul mărilor de lacrimi ?

Acesta-i, Hieronimo, chinul tău,
Și strigătul și-adînca tînguire,
Cu care-ai vrut să-i înfiori pe oameni ?
O, tată crud ! O, lume-nșelătoare !
Sub ce cuvînt ai să-ți ascunzi necinstea,
Și cum să scapi de ura tuturor ?
Să dai uitării moartea, viața lui,
Cînd prin scrisori ți-am dat încredințare
Și însuți tu ești bine-ncredințat
Că fără de pricină l-au răpus !
Rușine ! Hieronimo, Hieronimo,
Tu vrei să-ți meargă buhul peste vremi
Cît de hain ai fost cu fiul tău ?
Nefericită-i soarta unei mame,
Dar ca o fiară-i tatăl care uită
De fiul său pe care ea cu grijă
Și chin l-a odrăslit, și l-a pierdut.
Străină eu, atîta l-am iubit
Pe cît vreau moartea celor ce-au ucis.
Și moartea lui n-o las nerăzbunată.
Jur, numai fiindcă-așa e obiceiul,
Jur, luînd de martori cerul și pămîntul,
Că dacă tu, tu, tatăl său, uita-vei
Iubirea ce dator ești să i-o porți,
Și lași să treacă-aceasta de la tine,
Eu însămi am să le trimet în iad
Întunecate sufletele lor.

HIERONIMO

E-adevărat ce jură Bellimperia ?
Cu-atîta sete vrea să se răzbune ?
Atunci și cerul e de partea noastră
Și sfinții toți se roagă în genunchi
Ca ucigașii să-și primească plata.
Domniță, știu acum : e-adevărat.
Da, am găsit răvașul scris de tine
Și-n el cum și-a aflat Horațio moartea.
O, iartă-mă, o, iartă, Bellimperia ;
Din teamă și de grijă n-am crezut ;
Și nu gîndi că mă gîndesc o clipă
Să las nerăzbunată moartea lui.

Îți jur — și tu să-ncuviințezi ce jur
Și să păstrezi ascuns — că în curînd
Voi hotărî de moartea lor, a celor
Ce mi-au ucis un fiu nevinovat.

BELLIMPERIA

Încuviințez, am să păstrez ascuns,
Și-n tot ce-ți poate fi de vreun folos
Am să te-ajut spre-a răzbuna omorul.

HIERONIMO

La treabă, deci : și rogu-te, domniță,
Ajută-mă în tot ce-am pus la cale :
Urzeala-i gata-nfiripată-n gînd.
Dar iată-i. (*Intră Balthazar și Lorenzo.*)

BALTHAZAR

Ce mai veste, Hieronimo ?
Cum, faci ochi dulci domniței mele ?

HIERONIMO

Da,
Îi fac, dar cam așa — te-ncredințez — :
Eu îi dau inima-mi, iar tu, alteță,
Ai inima domniței.

LORENZO

Hieronimo,
Am vrea să-ți cerem un hatîr.

HIERONIMO

Cui, mie ?
Vai, buniii mei stăpîni, ceréți orice,
Pe drept cuvînt vă sînt îndatorat.
Mă jur, pe drept cuvînt !

BALTHAZAR

Binevoiț-ai,
Atunci cînd l-au primit pe-ambasador,
Să joci, în fața maiestății-sale
O scenă-n toată legea. Dac-ai vrea,
Cînd vom petrece prima noapte-n jocuri,
Să-l desfătezi pe tatăl meu la fel,
Sau cu vreo scenă asemănătoare.
Le-ai face multă, multă bucurie.

HIERONIMO

Și asta-i tot ?

BALTHAZAR

Da, asta-i tot.

HIERONIMO

Nici un cuvînt mai mult : sînt omul vostru.
Adolescent fiind, m-am aplecat
Spre poezie stearpă, și, ce-am scris,
Deși prea mult nu l-a-ncîntat pe dascăl,
Plăcut îi este lumii să asculte.

LORENZO

Și ce-i cu asta ?

HIERONIMO

E, stăpîne bun,
(Cred însă că ești prea pripit cu noi) :
Pe cînd eram la școală, la Toledo,
M-am pomenit c-am scris o tragedie :
Priviți, stăpînii mei. *(Le arată o carte.)* De mult uitată,
Dădui de ea mai zilele trecute.
Acum dac-ați avea bunăvoința
De-a-mi face marea cinste s-o jucați —
Adică fiecare cîte-un rol —
Ar fi un lucru nemaipomenit
Și mult pe placul celor ce-ar vedea-o.

BALTHAZAR

Noi, să jucăm o tragedie ?

HIERONIMO

Nero
N-a socotit că-i lucru-njositor.
Regi și împărați s-au desfătat cercîndu-și
Mlădioșia minții ca actori.

LORENZO

Nu, Hieronimo, nu te supăra ;
Alteța-sa a pus o întrebare.

BALTHAZAR

Zău, Hieronimo, dacă nu-i o glumă,
Eu, unul, joc.

LORENZO

Și eu.

HIERONIMO

Stăpîne bun, putea-vei s-o îndupleci
Pe Bellimperia, sora ta, să joace?
Căci fără o femeie, ce-i o piesă?

BELLIMPERIA

Nu-i greu să mă îndupleci, Hieronimo;
Vreau negreșit să joc în piesa ta.

HIERONIMO

E foarte bine: dragii mei, vă spun,
Fusese scrisă spre a fi jucată
De cărturari și de curteni de-asemeni,
De cei ce știu să mînuie cuvîntul.

BALTHAZAR

Acum juca-vor prinții și curtenii,
Acei ce știu să mînuie cuvîntul:
Doar, cum e obiceiu-n țara noastră,
Să ne împărtășești urzeala piesei.

HIERONIMO

Fără-nconjor. În hronicele Spaniei
Se izvodește de un crai din Rhodos
Ce-ntîi a fost logodnic, ápoi soț
Persedei, o domniță taliană.
Frumsețea ei nespusă tulbura
Pe toți cîți poposeau cu ochii-asupră-i,
Dar mai ales pe turcul Soliman
Ce-a fost la nuntă oaspete de frunte.
În fel și chip s-a ostenit sultanul
Să dobîndească dragostea Persedei,
Dar n-a putut-o cîștiga. La urmă
S-a spovedit unui prieten bun,
Un pașă-al său, ce drag i-era nespus;
Iar pașa, ispitind-o îndelung,
Dar tot de-a surda, a găsit cu cale
Să dobîndească dragostea domniței
Prin moartea lui, a craiului din Rhodos,
Și l-a ucis pe dată mișelește.

Ea, clocotind de ură,
La rîndul ei ucise pe sultan
Și, pentru a-și scuti urgia pașei,
S-a junghiat : aceasta-i tragedia.

LORENZO

O, minunat !

BELLIMPERIA

Dar spune, Hieronimo, ce-a mai fost
Cu pașa ?

HIERONIMO

Chinuit de remușcări,
A alergat în vîrful unui munte
Și singur și-a dat moarte prin juvăț.

BALTHAZAR

Dar cine-ar fi să joace chipul pașei ?

HIERONIMO

O, eu îl joc, să n-aveți îndoială :
Pe ucigaș, eu vreau să-l joc, să știți,
Căci îl și am în minte plăzmuit.

BALTHAZAR

Și cine voi fi eu ?

HIERONIMO

Vei fi sultanul, Soliman cel Mare.

LORENZO

Iar eu ?

HIERONIMO

Erastus, crai de Rhodos.

BELLIMPERIA

Eu ?

HIERONIMO

Tu, credincioasa, apriga Perseda.
Și-acum, stăpînii mei, din tragedie
Am scos aicea partea fiecărui :
Jucați-o cum vă vine la-ndemînă.
Alteță, cată-ți un turban turcesc,
Mustețe negre și un iatagan.

(Îi dă o foaie de hîrtie lui Balthazar.)

Tu poartă crucea, ca un crai de Rhodos.

(Dă altă foaie lui Lorenzo.)

Domniță, tu, să te-nvesmînți ca Phoebe,
Ca Flora sau zeița vînătoarei,
Așa cum socotești mai potrivit.

(Dă altă foaie Bellimperiei.)

Cît despre mine, văd eu ce-ncropesc,
Și, cu răscumpărarea ce-am primit-o
Din partea viceregelui, plăti-voi
Întreagă cheltuiala tragediei,
Ca toți să spună ce mărinimos
A-mpodobit serbarea Hieronimo.

BALTHAZAR

Ar fi mai bună, cred, o comedie.

HIERONIMO

O comedie ?
E bună pentru mințile de rînd :
Dar cînd e vorba de actori crăiești
Se cere-o tragedie maiestuoasă ;
Tragoedia cothurnata [1], pentru regi,
Bogată-n tîlcuri, goală de nimicuri.
Stăpînii mei, jucați-o pe potriva
Măreților serbări din prima noapte.
Actorii talieni, zglobii la minte,
Puteau, după un ceas de cugetare,
Impodobi urzeala unei piese.

LORENZO

Da. Insumi am văzut actori francezi
Făcînd asemeni lucru la Paris.

HIERONIMO

Cum ? La Paris ? Da, da, că bine zici !
Ne mai rămîne-un lucru de făcut.

BALTHAZAR

Anume ce ? Să nu uităm nimic.

---

[1] *Tragoedia cothurnata,* tragedie antică ; de la *coturni,* încălțăminte pe care o purtau tragedienii.

HIERONIMO

Ziceam ca fiecare dintre noi
Să-şi joace rolu-n limbi necunoscute,
Să fie jocul cît mai felurit.
Tu, doamne, în latină, eu în greacă,
Tu în italiană, iar domniţa
Care-a ucenicit în limba frîncă,
În frînca de la curte să vorbească.

BELLIMPERIA

Vrei, Hieronimo, să-mi încerci ştiinţa ?

BALTHAZAR

Aceasta-ar fi babilonie-n lege,
Şi nu ne-ar mai pricepe cei din jur.

HIERONIMO

Aşa şi trebuie ; căci încheierea
Va dovedi că jocul a fost bun :
Şi însumi eu într-o oraţiune,
Cu-o pantomimă stranie alături,
Ce va fi stat ascunsă de-o perdea,
Voi deslui întregul tîlc al piesei :
Şi totul se va face într-o scenă,
Căci nu găsim plăcere-n lăbărţări.

BALTHAZAR

Ei, cum îţi place ?

LORENZO.

Fie-aşa, alteţă :
Se cade să-i intrăm oricum în voie.

BALTHAZAR

La treabă, Hieronimo ; pe curînd.

HIERONIMO

Deci vă legaţi la treabă ?

LORENZO

Negreşit.

(Ies toţi afară de Hieronimo.)

HIERONIMO

Acum vedea-voi Babilonu-n pulberi,
Prăpăd trimis de cerul mîniat !
De nu va place lumii tragedia,
Trist îţi va fi norocul, Hieronimo. (*Iese.*)

Scena 2

Grădina lui Hieronimo.
Intră Isabella cu un pumnal în mînă.

ISABELLA

Destul! O, ucigași cu chip de fiare!
De vreme ce nici mila, nici credința
Nu mișcă-n rege cugetul dreptății,
Mă răzbuna-voi pe acest umbrar,
Unde-au ucis pe fiul meu iubit.
Așa, așa! (*Lovește cu cuțitul în umbrar.*)
Retez aceste ramuri ticăloase
Ale acestui brad nenorocit.
Jos, jos cu ele, Isabella. Arde-i
Și rădăcina care l-a crescut.
Nu voi lăsa nici fir de rădăcină,
Nici trunchi, nici pom, nici creangă, nici un ram,
Nici floare și nici frunză și nici mugur,
Nici fir de iarbă în acest umbrar:
Urzeală a nenorocirii mele!
Nerodnică în veci grădina asta,
Și sterp pămîntul ei! Nespornic fie
Cel ce n-ar vrea paraginii s-o lase!
Un vifor cu miasme otrăvite
Să-i spulbere mijitele mlădițe;
Cu șerpi să-i fie-nveninat pămîntul
Iar oamenii să treacă pe departe
Și-nfiorați cătînd, să spună: „Colo
Muri ucis feciorul Isabellei.“
Aici muri, aici l-îmbrățișez:
Prin răni, stafia-i strigă răzbunare
Asupra celei care nu-l răzbună.
Aleargă, Hieronimo, vezi-ți fiul;
Pe mine deznădejdea și durerea
Mă cheamă să-l ascult cum se jelește
Lui Radamant: aleargă, Hieronimo,
Să-ți ceri iertare c-ai uitat să-i certi
Cu moartea pe acei a căror ură
A stins suflarea tinereții lui.

O, cum amîni osînda ! Cum îi ierți
Pe ucigașii celui mult iubit.
Eu numai mă frămînt, eu — în zadar !
Cum bléstem pomul rod să nu mai aibă,
De-amarul lui, și pîntecul mi-l bléstem ;
Și-mi spintec sînul, sînul neferice
La care-a supt Horațio, fiul meu. *(Se înjunghie.)*

Scena 3

O sală în palatul lui don Cyprian.
Intră Hieronimo și începe să improvizeze cortine. Intră ducele de Castilia.

DUCELE DE CASTILIA

Dar unde-ți sînt colegii, Hieronimo,
De-ți dai atîta osteneală singur ?

HIERONIMO

E cinstea autorului, alteță,
Să rînduiască toate cît mai bine.
Ci, bunul meu stăpîn, ruga-v-aș mult
Să dați aceasta maiestății-sale :
E miezul tragediei ce jucăm.

DUCELE DE CASTILIA

Da, Hieronimo.

HIERONIMO

Inc-un lucru, doamne.

DUCELE DE CASTILIA

Anume ce ?

HIERONIMO

Binevoiți, alteță,
Cînd nobilul alai va fi trecut
În galerie, să-mi zvîrliți jos cheia.

DUCELE DE CASTILIA

Da, Hieronimo. (*Iese ducele de Castilia.*)

HIERONIMO

Ești gata, Balthazar ? S-aduci un jeț
Și-o perină pentru măria-sa.

(Intră Balthazar aducînd un jeț.)

Bun, Balthazar ! acum atîrnă titlul :
Sîntem în Rhodos ; barba ți-ai lipit-o ?

BALTHAZAR

Pe jumătate ; restu-l am în mînă.

HIERONIMO

Mai iute, hai ; ce zăbovești atît ?

(Iese Balthazar.)

Acuma socotește, Hieronimo,
Adună-ți mintea, deapănă-ți durerea,
Durerea pentru fiul tău ucis,
Durerea pentru muma-i sfîșiată,
Soția mea cea dragă, Isabella,
Ce moarte-și dete pentru moartea lui.
Dator ești, Hieronimo, să-ți răzbuni !
Urzeala-ntinsă-i pentru răzbunare :
Deci, Hieronimo, cată răzbunarea ;
Nimic nu-i mai lipsește răzbunării.

(Iese Hieronimo. Intră regele Spaniei, viceregele, ducele de Castilia și suita lor.)

REGELE

Acum, vedea-vom, sire, tragedia
Lui Soliman, sultanul turc, jucată —
Intru desfăt — de prințul fiul tău,
Nepotul meu Lorenzo, și domniță.

VICEREGELE

Cum ? Bellimperia ?

REGELE

Da, și Hieronimo,
La rugămintea căruia primit-au
S-o-nfățișeze. Cu asemeni jocuri
Ne trecem vremea noi, la curtea Spaniei.
Tu, frate, urmărește manuscrisul :
In el e-nseilat ce joacă ei. (*Îi dă o carte.*)

(*Domnilor, am socotit nimerit ca această piesă a lui Hieronimo, în felurite limbi, să fie tălmăcită în englezește, pentru a fi mai ușor înțeleasă de tot publicul cititor.* [1])

[1] Nota autorului.

(Intră Balthazar, Bellimperia și Hieronimo.)

BALTHAZAR

Acum că Rhodos e al nostru, pașă,
Dă slavă cerului, și slavă dă-i
Lui Mahomed, profetul nostru sfînt,
Iar tu fii norocit cu orice cinste
Ce Soliman ți-o poate dărui.
Dar toată vrednicia ta în lupte
E mai prejos de fapta minunată
De-a fi păstrat această frumusețe,
Pe această nimfă a ghiaurilor.
Perseda, candelă-a desăvîrșirii,
Ai cărei ochi, ca adamantul greu,
Silesc războinica mea inimă
Să-i fie roabă.

REGELE

Cel care-l joacă pe sultanul turc
E fiul vostru, sire. Ce fierbinte
Simțire dogorește-n jocul său.

VICEREGELE

Da, Bellimperia l-a învățat aceasta.

DUCELE DE CASTILIA

Tot gîndul său se-avîntă către ea.

HIERONIMO

De toată bucuria pămîntească
Să aibă parte înălțimea-ta.

BALTHAZAR

Nu poate dărui vreo bucurie
Pămîntul, fără dragostea Persedei.

HIERONIMO

Atunci Perseda să vă fie sclavă.

BALTHAZAR

Ea mie nu ; eu fi-voi sclavul ei ;
Lumina ei nespusă mă-ngenunche,
Dar faceți drum prietenului meu.
Mai drag decît mi-i însăși viața mea,
Erasto, crai de Rhodos, să se-ncînte
De frumusețea celei ce-o iubesc.

(Intră Erasto.)

REGELE

Acesta e Lorenzo : cată, frate,
Și vezi pe cine-ntruchipează el.

BELLIMPERIA

Erasto, fii binevenit Persedei.

LORENZO

E fericit Erasto că trăiești ;
Pe lîngă bucuria lui Erasto,
Chiar pierderea ostrovului uitată-i :
Trăiești, și viața lui Erasto-nvie.

BALTHAZAR

Ah, pașă, e iubire-ntre Erasto
Și doamna sufletului meu, Perseda.

HIERONIMO

Înlătură-l, temute Soliman,
Și dobîndește dragostea Persedei.

BALTHAZAR

Erasto mi-i prieten ; cît trăiește,
Perseda nu-și va-nlătura iubitul.

HIERONIMO

Nu-i bine ca Erasto să trăiască
Spre a-l mîhni pe Soliman cel Mare.

BALTHAZAR

Erasto-i scump crăieștii noastre inimi.

HIERONIMO

Dar dacă ți-e potrivnic, moarte lui.

BALTHAZAR

Da, moarte lui ! iubirea-mi poruncește.
Dar sînt mîhnit că trebuie să moară.

HIERONIMO

Erasto, împăratul ți se-nchină
Și-ți face cunoscută 'nalta-i vrere
Ce sună-așa ! (Îl înjunghie.)

BELLIMPERIA

O, Soliman, privește !
Erasto-al meu, Erasto e ucis !

BALTHAZAR

Dar Soliman trăiește să te-aline.
Regină-a frumuseții, nu lăsa
Ca bunătatea inimii să moară,
Ci cu ochi blînzi privește chinul greu
Sporit de frumusețea ta, Perseda,
Pe care numai tu îl poți curma.

BELLIMPERIA

Tiranule, ți-i ruga în deșert ;
Mi-i tot atîta de-mpietrit auzul
La tînguirea ta, pe cît de crud
E-acest casap ce l-a ucis în floare
Pe nevătămătorul meu Erasto.
Cu sila vrei să-i poruncești Persedei
Și ea doar silei tale se supune :
Dar de i-ar sta-n puteri, s-ar răzbuna
Asupra ta, prinț ticălos, așa : (Îl înjunghie.)
Și tot așa s-ar răzbuna asupră-și. (Se înjunghie.)

REGELE

Grozav ! Bătrîne mareșal, îmi place !

HIERONIMO

Ei da, domnița joacă de minune.

VICEREGELE

De-ai fi așa de-adevărat, domniță,
Ai fi mai bună pentru fiul meu.

REGELE

Cu Hieronimo ce se mai întîmplă ?

HIERONIMO

Cu Hieronimo se întîmpl-astfél :
Dar să curmăm împestrițarea limbii
Și să vorbim în graiul nostru crud.
Veți fi gîndind — dar geaba vă gîndiți —
Că jocul nostru-i prefăcătorie
Și noi sîntem cu toți tragedieni :
Murim acum (c-așa e rostul piesei),
Murim ca Ajax sau vreun prinț roman,
Și peste-o clipă înviem din nou,
Spre-a mulțumi și publicul de mîine.

Nu, nu ; aflați că eu sînt Hieronimo,
Nefericitul tată-al unui fiu
Nefericit, și rostul meu aici
E să vă spun povestea lui din urmă,
Și nu să dreg ce n-a fost bun în piesă,
Văd, ochii voștri-mi cer o lămurire ;
Aceasta-i lămurirea ce v-o dau :

(îl arată pe fiul său mort)

Aceasta-i pantomima mea, priviți-o :
Aici mi-a stat nădejdea, și s-a stins.
Aici și inima, și mi-au răpus-o.
Aici mi-a fost comoara, și-am pierdut-o.
Aici tot harul, și mi l-au răpit.
Nădejdea, bucuria inimii,
Comoara mea s-au dus, s-au dus cu toate,
S-au prăpădit, s-au stins, au putrezit.
Din rănile acestea răbufni
Suflarea ce mi-a întețit viața ;
Ucis am fost de cei ce zugrăviră
Pe trupul său aceste semne crunte ;
Pricina a fost dragostea ; din ea
Crescu de-moarte-dătătoare ură ;
De-o parte ura ce i-a stăpînit
Pe tînărul Lorenzo și pe prinț ;
De alta dragostea ce i-a purtat-o
Frumoasei Bellimperia fiul meu.
Dar noaptea, care-i vălul crimelor,
In liniști de catran a-nfășurat
Fărădelegea celor doi mișei,
Îngăduindu-le în ceas prielnic
Și-n loc prielnic să-mi răzbească fiul.
Fără de milă mi l-au căsăpit
Și-n bezna nopții pradă mi l-au dat
Lividei, încruntatei, crudei morți.
Horațio a țipat : am auzit
(Și tot mi se mai pare că aud)
Cumplitu-i țipăt sfîșiind văzduhul.
Alerg în mare grabă într-acolo
Și-mi aflu fiul spînzurat de-un pom
Și străbătut de răni, precum vedeți.

M-a sfîșiat priveliștea, ce ziceți ?
Vorbește, portingalule ; căci tu
O pierdere asemenea încerci :
De-l plîngi pe Balthazar al tău, gîndește
Că eu la fel jelit-am pe Horațio.

(Către ducele de Castilia.)

Iar tu, al cărui fiu nelegiuit
Umbla-n năvod, gîndind că-i nevăzut,
Și mă ținea de rău că sînt nebun
Și se ruga : „Înzdrăvenește-l, Doamne,
Pe Hieronimo rătăcitul“ — tu,
Cum rabzi urgia tragediei noastre ?
Priviți năframa asta-nsîngerată
Pe care eu plîngînd o am muiat
În șipotul din proaspetele-i răni :
Vedeți voi, am păstrat-o cu folos,
La sînul meu însîngerat ținînd-o,
Spre a-mi aduce pururea aminte
De răfuiala ce-o aveam cu ei,
Cu ucigașii-aceștia blestemați :
I-am răsplătit acum.
Am încheiat cu ei și-s mulțumit.
De-aceea am jucat eu rolul pașei,
Să mă răzbun pe viața lui Lorenzo,
Pe care l-am făcut să-nfățișeze
În piesă rolul craiului de Rhodos,
Spre-a-mi fi mai la-ndemînă să-l ucid.
Tot astfel, sire, fiul tău a fost
Acel sultan pe care Bellimperia,
Sub al Persedei chip, l-a junghiat :
Ea s-a-ndemnat să-și joace rolul tragic
Spre-a-l nimici pe cel ce a jignit-o.
Dar biata Bellimperia a greșit :
Căci dacă în poveste se arată
Că ea urma să moară, eu, din grijă
Și bunătate pentru ea, am vrut
Să-ndrum pe alt făgaș destinul ei ;
Dar dragostea ce i-a purtat-o celui
Pe care ei urîtu-l-au cumplit
Au hotărît-o către alt sfîrșit.

Și-acuma, prinți, priviți pe Hieronimo,
Actor și autor al tragediei,
Ducînd în pumn destinul său din urmă ;
Și încheind la fel de hotărît
Ca toți actorii dinaintea lui.
Și-acum sfîrșitul piesei l-încunun :
Nu mă-ntrebați, căci n-am ce să mai spun.

(Aleargă să se spînzure.)

REGELE

O, sire, și tu frate, ascultați !
Uciși vi-s fiii ! Hieronimo, stai !

VICEREGELE

Trădare ! Balthazar al meu e mort !
Sfărmați degrabă ușa, alergați,
Opriți-l pe bătrîn să-și facă seama.

(Năvălesc în scenă și-l opresc pe Hieronimo.)

Vorbește, Hieronimo, povestește
Măriei-sale ce s-a petrecut.
Pe cinstea mea că nu-ți doresc vreun rău.

HIERONIMO

Nu-ți las în seamă, sire, viața mea,
Căci azi am dăruit-o lui Horațio.
Fii blestemat !
De ce-l oprești pe cel ce vrea să moară ?

REGELE

Vorbește, trădătorule, vorbește,
Crunt ucigaș ! Te am acum în mînă
Și te voi face să vorbești. De ce,
De ce ai săvîrșit acest măcel ?

VICEREGELE

De ce mi l-ai ucis pe Balthazar ?

DUCELE DE CASTILIA

Și pe copiii mei pe amîndoi ?

HIERONIMO

[Dar sînteți siguri că sînt morți ?

DUCELE DE CASTILIA

Da, ticăloase, dureros de siguri.

HIERONIMO

Cum, și copilul tău?

VICEREGELE

Da, toți, sînt morți;
Nici unul nu mai supraviețuiește.

HIERONIMO

Atunci e bine; hai să fim prieteni;
Și să ne strîngem capetele snop:
În lațul ăsta vor încape toate.

VICEREGELE

O, diavol blestemat, ce fără teamă-i!

HIERONIMO

Da, fără teamă! Ce te minunezi?
Azi am văzut cu ochii răzbunarea
Și m-am făcut un mai măreț monarh
Decît tot șirul ce-a purtat vreodată
Coroana Spaniei. Și de-aș avea
Atîtea vieți cît are cerul stele —
Și tot atîtea ceruri, cîte vieți,
Să-mi stea deschise, dărui-le-aș toate,
Și sufletul din mine pe deasupra,
Doar să te văd călcînd prin balta asta
De sînge.]
O, cuvinte mîngîioase!
La fel de drag mi-a fost feciorul meu,
Ca și al tău, și-al tău, stăpîne, vouă.
Nevinovatu-mi fiu a fost ucis
De-acest Lorenzo, și pe-acest Lorenzo
Și pe-acest prinț m-am răzbunat deplin,
Și încă mai răzbună-se și cerul
Asupra sufletelor lor, mai greu
De cît le-a fost de greu sfîrșitu-acesta.

DUCELE DE CASTILIA

Dar cine-au fost părtașii tăi la crimă?

VICEREGELE

Doar unul: Bellimperia, fiica ta;
Ea l-a ucis pe Balthazar al meu:
Sub ochii mei l-a-njunghiat.

REGELE
(către Hieronimo)

Eşti mut?

HIERONIMO

Din cîte libertăţi ne poate da
Un suveran, au care-i mai măruntă
Decît tăcerea nevătămătoare?
Ingăduie-mi-o, şi atît să ştii
Că nu vorbesc, şi nici nu pot vorbi.

REGELE

Atunci să vină-aici schingiuitorii:
Mişel cum eşti, îţi descleştez eu gura.

HIERONIMO

Mă poţi zdrobi sub cazne, tot aşa
Cum l-a muncit acest netrebnic fiu
Pe fiul meu: dar nu mă vei sili
Să spun ce am jurat să ţin în mine.
Eu nu mă tem de-ameninţarea ta.
Acum că-s mulţumit de moartea lor
Şi uşurat mă simt prin răzbunare,
Ia-mi limba-ntîi, şi inima apoi.
(Işi reteazâ limba cu dinţii.)

REGELE

Vezi, sire, şi-a rupt limba, mai degrabă
Decît să dea-n vileag ce-am vrut să ştim.

DUCELE DE CASTILIA

Dar poate scrie.

REGELE

De nu se pleacă-n faţa voii voastre,
Vom născoci cea mai cumplită moarte
De care a pierit vreun ticălos.
(Hieronimo face semn să i se dea un cuţit pentru a-şi ascuţi pana.)

DUCELE DE CASTILIA

Vrea un cuţit să-şi potrivească pana.

VICEREGELE

Poftim, şi vezi de scrie adevărul.
Fereşte, duce! Hieronimo, cîine!

(Hieronimo îl înjunghie pe duce și se înjunghie.)

REGELE

Cumplite vremi, cum n-au mai fost pe lume!
Pierit-ai, frate, și-au pierit vlăstarii,
Nădejdea țării după moartea mea!
Duceți-i trupul, să putem jeli
Grea pierderea iubitului meu frate.
Să-l îngropăm! Eu cel dintîi la rînd
Îl voi urma în moarte pe curînd.

VICEREGELE

Și tu, don Pedro, fă așijderea:
Ridică-l pe nefericitu-mi fiu,
Ce prea vremelnic și-a găsit sfîrșitul;
Legați-ne, pe mine alături lui,
Pe el alături mie,-ndureratul,
De marele catarg al unei nave
Lipsită de matrozi, și-apoi lăsați
Furtuna și talazul să mă poarte
Spre hăul ne-mblînzit și mugitor
Al Scyllei, sau spre iazul cel spăimos
Al Acheronului, să-mi plîng ursita
Și pierderea lui Balthazar cel drag.
Un portingal nu-și află loc în Spania.

(Trompetele intonează un marș funebru; ies, regele Spaniei jelind trupul fratelui său mort și regele Portugaliei purtînd trupul fiului său.)

Corul

Duhul lui Andrea și Răzbunarea.

DUHUL

Acum îmi sînt nădejdile-mplinite —
In sînge și durere mă desfăt:
Răpus a fost Horațio-n umbrarul
Lui Hieronimo, tatăl său; ucis
Mîrșavul Cerberin de Pedringano;

Hainul Pedringano spînzurat
Prin joc viclean ; suava Isabella
Făcîndu-și seama ; prințul Balthazar
De mîna Bellimperiei junghiat ;
Castilia și păcătosu-i fiu
Dați morții de bătrînul Hieronimo ;
Frumoasa-mi Bellimperia surpată
Asemenea Didonei ; iar bătrînul
Și bunul Hieronimo s-a ucis :
Da, sufletu-mi s-a desfătat văzîndu-i !
O voi ruga pe dulcea Proserpină,
Ce hotărăște sorții, să m-ajute
A sta alături de-ndrăgiții mei,
Trecînd plăcute clipe, și-a lovi
Cu răzbunare cruntă pe dușmani.
Îl voi purta pe bunul meu Horațio
Prin cîmpuri de bătaie unde încă
Mai dăinuie nestinsele războaie ;
O voi purta pe buna Isabella
Spre-alaiu-acela-n care mila plînge,
Dar niciodată chinul nu o frînge ;
O voi purta pe Bellimperia mea
Spre-acele bucurii ce-s hărăzite
Vestalelor și mîndrelor regine ;
Îl voi purta pe bunul Hieronimo
Acolo-unde-Orfeu dulci cînturi cerne,
Dînd farmec proaspăt zilelor eterne.
Și-acum dă-mi, Răzbunare, sfatul bun :
Pe ceilalți toți au cum să mă răzbun ?

RĂZBUNAREA

În iad am să-i prăval cu mîna mea,
De Furii spre-a fi puși la caznă grea.

DUHUL

O, dulce Răzbunare, fă-mi hatîrul :
Ci lasă-mă să-i judec eu ; rîvnesc
La neodihnă-n veci să-i osîndesc.
Sloboade-l din a vulturului gheară
Pe-acel nefericit de Tityus [1]

[1] Personaj mitologic, pedepsit să fie sfîșiat de vulturi și de șerpi.

Și locul său să-l ia don Cyprian ;
Pe don Lorenzo să-l așezi pe roata
Lui Ixion, și chinul nesfîrșit
Al celui ce-a iubit-o pe Junona
Sfîrșească-se. (Junona-i uitătoare
Și-n marea-i bunătate-i dă iertare.)
Pe Balthazar mi-l spînzură de gîtul
Himerei [1], dorul crud să-și tînguiască
Și bucuria noastră 'nalt cerească ;
Lui Cerberin dă-i caznă piatra grea
Și lui Sisyphus geamătul să-l ia ;
Tîrăște-l pe hainul Pedringano
Prin clocotitul Acheron, să moară
Și să învie-n flăcări iar și iară,
Pe zei hulind și numele lor sfînt.

RAZBUNAREA

Să coborîm degrabă sub pămînt :
Prietenii în trai senin și har
Să-i rostuim, dușmanii-n chin amar ;
Vremelnica din viață tragedie
O vor trăi acum în veșnicie.

(Les.)

[1] Monstru mitologic care arunca foc pe nări. Avea partea din față a trupului ca de leu și cea din spate ca de balaur.

ARDEN DIN FEVERSHAM

În romînește de
LEON LEVIȚCHI

Arden din Feversham *(titlul complet:* „The Lamentable and True Tragedie of Mr. Arden of Feversham in Kent" — *„Dureroasa și adevărata tragedie a domnului Arden din Feversham, Kent"), tipărită pentru prima oară în 1952, se inspiră dintr-o crimă săvîrșită în februarie 1550 (sau 1551) și descrisă în amănunt de cronicarul Raphael Holinshed.*

Autorul tragediei este necunoscut, dar, după cum subliniază numeroși cercetători, lucrarea trădează, dacă nu în întregime, cel puțin în parte, contribuția unei mîini de maestru, după toate probabilitățile a lui Shakespeare. Problema paternității este tratată pe larg în Operele lui Shakespeare — piesele dubioase („The Works of Shakespeare — Doubtful Plays" edited by Charles Knight, London), *din care spicuim: „A fost o tragedie nudă, un adevăr simplu care nu a avut nevoie de umplutură... Există inegalități surprinzătoare în stilul piesei, dar aceasta nu trebuie să convingă pe nimeni că nu avem de-a face cu o contribuție unică. Dramatismul e mereu susținut; interesul nu slăbește niciodată; acțiunea se desfășoară ferm; nu există intrigi secundare... Scriitorul, după părerea noastră, cunoștea Londra, ceea ce nu e cîtuși de puțin incompatibil cu convingerea că este o lucrare de tinerețe a lui Shakespeare... Nici unul dintre contemporanii lui Shakespeare nu i-a atribuit-o lui; totuși, trebuie să fi fost o piesă populară, întrucît a fost retipărită la 40 de ani după apariție. Firește, s-ar putea să fie vorba despre un scriitor al cărui nume și ale cărui lucrări ne sînt necunoscute; ...dar dacă este improbabil ca Shakespeare să o fi scris, este la fel de improbabil să o fi scris vreunul dintre dramaturgii care în 1592 ajunseseră celebri."*

Traducerea de față a fost efectuată pe baza textului din Elizabethan Tragedies, Everyman's Library, London.

PERSOANELE

THOMAS ARDEN, gentilom din Feversham
FRANKLIN, prietenul său
MOSBIE
CLARKE, pictor
ADAM FOWLE, proprietarul hanului „Stînjenelul"
BRADSHAM, giuvaergiu
MICHAEL, servitor al lui Arden
GREENE
RICHARD REEDE, marinar
BLACK WILL } ucigași
SHAKEBAG }
Un băiat de prăvălie
Un barcagiu
LORDUL CHEINY și oamenii lui
Primarul din Feversham și străjerii

ALICE, soția lui Arden
SUSAN, sora lui Mosbie.

ACTUL I

O cameră în casa lui Arden.
Intră Arden și Mosbie.

FRANKLIN

De ce te pierzi cu firea ? Fruntea sus !
Știi, Arden, ducele de Somerset,
Printr-un hrisov pecetluit de rege,
Îți dăruiește ție și-alor tăi
Pământul mînăstirii Feversham.
Poftim înscrisul, iscălit (*i-l înmînează*)
De mîna lui și-a regelui. Citește-l
Și nu mai fi atît de abătut.

ARDEN

Iubirea ta fără de margini, Franklin,
Imi mai alintă chinuita viață.
De n-ai fi tu, ce rost ar mai avea
Să viețuiesc cînd zilele-s coșmare
Și mîrșăvii sînt toate cîte văd ?
Mă-ndeamnă-ades restriștea să-mi fac seama.
De s-ar căsca pămîntul să mă-nghită !
Soția mea și Mosbie-și scriu scrisori
Și se-întîlnesc în taină în oraș.
Inelul ei de nuntă — pus de preot ! —
In degetul lui Mosbie l-am zărit...
Mai poate fi durere ca aceasta ?

FRANKLIN

Să suferi — n-are nici un dumnezeu !
Femeia, dragul meu, e trădătoare.

ARDEN

E-adevărat ; dar cum să-l îndrăgească
Tocmai pe dînsul ? ! E de necrezut !

FRANKLIN

Dar cine-i Mosbie ăsta ?

ARDEN

Un fost cîrpaci, un verigaș netrebnic,
Ce izbutind să pună-un ban deoparte,
S-a strecurat ca slugă la un nobil ;
Iar azi, prin lingușiri și ploconiri,
S-a-nvrednicit să-i fie iconom
Și să se-mbrace-n haine de mătase.

FRANKLIN

Il sprijină vreun nobil ? Nu prea cred.

ARDEN

Ba da, lord Clifford, care mi-e dușman !
Dar nu e un temei ca să se-ngîmfe !.
Chiar lordul protector de l-ar susține,
N-ar trebui să-și bată astfel joc
De-un gentilom cu sînge-albastru ! Franklin,
Destrăbălatul ticălos ce-ncearcă
S-o necinstească pe soția mea
(Doar cerul știe cît îmi e de dragă !)
O să-mi plătească scump ! În patul unde
'L abate gîndul să mă terfelească,
Am să-l zdrobesc și stîrvu-i, pe podea,
O să-l înece sîngele stricat !

FRANKLIN

Nu te pripi ; și-nvață de la mine
Cum să te-mbuni și cinstea să i-o aperi.
Vorbește-i blînd ; căci vorbele frumoase
Sparg zidul hotărîrii femeiești.
Oricum, să nu fii prea gelos și, iarăși,
Iubirea ei prin vorbe n-o-ncerca
Și, ca și cum n-ai bănui nimic,
Ia-ți calul și urmează-mă la Londra
De-ndat', să stăm o vreme împreună.
Femeile cînd pot, nu vor ; cînd însă
Incepi să le strunești, se sumețesc.

ARDEN

Ce-mi spui e-o nerozie, dar să-ncerc.
S-o strig ca să ne spunem bun rămas.
Alice ! *(Intră Alice.)*

ALICE

Cum, te-ai sculat așa devreme? Vara
Sînt scurte nopțile și, totuși, tu
Ai luat-o înaintea dimineții.
De-aș fi fost trează eu, nu te sculai.

ARDEN

Iubito, știi că noi, precum Ovidiu,
Adesea zorii i-am certat și-adesea
Dorit-am ca ai nopții telegari
Să smulgă purpuria lor hlamidă,
S-o zvîrle-ndrăgostitului ocean...
Ci-n noaptea asta m-ai lipsit de tihnă:
Chemai pe Mosbie-n somn, te-am auzit.

ALICE

Dormeam, firește, dacă l-am strigat;
De-s trează,-n gîndul meu nu poposește.

ARDEN

Ai tresărît, comoara mea, și-ndată
Te-ai prins de gîtul meu, în loc de-al lui.

ALICE

In loc de-al lui? Păi, n-ai fost numai tu?
Și unde-i unul, cum să pot greși?

FRANKLIN

Prea-mpingi departe lucrurile, Arden.

ARDEN

O, nu, eu nu dau viselor crezare.
Sînt mulțumit să știu că mă iubești.

ALICE

Acum îmi lămuresc cum s-a-ntîmplat;
Aseară n-am vorbit noi despre Mosbie?

FRANKLIN

L-ați pomenit în vorba voastră, doamnă.

ALICE

Ei, asta e: deci, nu mă osîndi.

ARDEN

Bine-nțeles, nu are rost să stărui.
Alice, eu plec la Londra — chiar acum.

ALICE

...Şi ai de gînd să stai mai mult acolo ?

ARDEN

Atît cît treburile mi-o vor cere.

FRANKLIN

Cel mult o lună, doamnă ; doar o lună.

ALICE

O lună ? Cum se poate ! Dragul meu,
De nu te-ntorci mai iute, am să mor.

ARDEN

Mult nu pot sta departe... Pînă cînd
Se-ntoarce Michael de la cîmp cu caii,
Am să mă duc cu Franklin pîn' la chei :
Vreau să descarc acolo nişte mărfuri.
Tu, fă-ne o gustare între timp,
Căci vom pleca-nainte de amiază.
(*Arden şi Franklin ies.*)

ALICE

'Nainte de amiază vrea să plece !
E ca un vis ! Ah, dacă-un spiriduş,
Schimbat în cal, ar galopa cu Arden
Peste ocean şi l-ar zvîrli în valuri !
Iubirea eu lui Mosbie-am dăruit-o
Şi Arden o uzurpă, luînd temei
Firava legătură-a căsniciei.
Iubirea e un zeu, dar nunta-i vorbă ;
De-aceea, Mosbie are-un drept mai mare ;
Voi fi a lui şi el va fi al meu :
De căsnicie prea puţin îmi pasă. (*Intră Adam.*)
A, iată-l şi pe Adam ; vreau să cred
Că vine cu vreo veste de la Mosbie.
— Ei, Adam, ce-ai să-mi spui ? Nu-ţi fie teamă,
Bărbatul meu e dus acum în port.

ADAM

Acel ce m-a-ndrumat la dumneavoastră
E în oraş ; dar vă trimite vorbă
Să nu cumva să mergeţi spre-a-l vedea.

ALICE

Cum, să nu-l văd ?

ADAM

Nu trebuie să știți că e aici.

ALICE

Îl tulbură ceva ?

ADAM

Așa se pare, căci e tare trist.

ALICE

De-ar fi mai furios decît Hercule,
Și încă am să-l văd ! Iar hanul tău
De-ar fi o temniță, cu aste mîini
L-aș face una cu pămîntul ! Adam,
Condu-mă-ndată la iubitul meu !

ADAM

Dacă-mi vorbiți răstit, eu am să plec.

ALICE

Stai, Adam, stai ; știam că-mi ești prieten...
Intreabă-l, dar, cu ce l-am supărat ;
Du-i zarurile-acestea de argint :
Cu ele ne jucam de-a sărutarea
Și cîștigam, pierzînd ; și el, la fel ;
Trimeată-mi Jupiter asemeni pierderi !
Și roagă-l, dacă mă iubește încă,
Să treacă azi pe lîngă ușa mea
Și ziua bună să mi-o dea asemeni
Unui străin ; nu-i nici un rău într-asta.

ADAM

Am înțeles. Mă duc să-i spun întocmai.

(*Adam iese.*)

ALICE

Te rog ; și într-o zi te-oi răsplăti.
I-s dragă, știu ; dar șovăie să vină
Fiindcă soțul meu e prea gelos
Și-s prea flecari vecinii, ochi zgîiți
Ce-atîta și așteaptă : să ne vadă.
Ci piedica eu am s-o-nlătur, jur !

Și-atunci, tu, Mosbie, oaspele meu tainic,
Vei fi scutit de clevetirea lumii
Și de-a lui Arden vulturești priviri.
Că va muri nu mă-ndoiesc, precum
Nu mă-ndoiesc de ura ce i-o port
Și de iubirea ție dăruită ! (*Intră Michael.*)
O clipă, Michael, încotro ?

MICHAEL

Stăpînul m-a trimis să-i aduc calul.
Nădăjduiesc că n-o să mă uitați...

ALICE

Vezi însă jurămîntul să nu-ți calci !
Pe cît ești hotărît, să fii și-ascuns.

MICHAEL

Mai mult de-o săptămînă nu trăiește.

ALICE

Atunci dă mîna-ncoace, Michael ; tu
Și numai tu te vei căsători
Cu sora multiubitului meu Mosbie.

MICHAEL

Am auzit că meșterul zugrav
De dragostea lui Sue nu se-ndoiește.

ALICE

Sînt vorbe, Michael ; nu le da crezare.

MICHAEL

I-a dăruit o inimă străpunsă
De un pumnal, și-o dată cu acestea,
Dintr-un tablou furat, trei-patru versuri ;
Aud că Sue le ține-n lacra ei.
Ei și ? Am să găsesc pe cineva
Să știe scri, citi și stihui ;
Și-atunci... Păi, las' pe mine ! Am să-i trimit
Din Londra un răvaș atît de crud,
Că inima i-o va-nghiți, ciudoasă,
Și-n pictor o să zvîrle cu pumnalul.

ALICE

Prostii ! Ți-am spus că Susan e a ta.

MICHAEL

Atunci, nu-ncape vorbă ! Îl ucid
Și fac orbește tot ce-mi porunciți.

ALICE

Vezi cum lucrezi : să fii cu ochii-n patru.

MICHAEL

Chiar dacă mă vor prinde, n-am să spun
Că știți ceva ; cît despre mine, Susan
Mă va scăpa de streang ; fiind fecioară,
Ea poate să mă ceară de bărbat.

ALICE

Să nu te-ncrezi în asta, Michael.

MICHAEL

Nu-mi spuneți, doamnă, știu mai bine eu.
Dar să-i șoptiți, vă rog, că, viu sau mort,
Cît zece pictori am s-o-navuțesc ;
Căci voi scăpa de fratele cel mare
Și ferma Bolton o să fie-a mea.
Să nu rîvnești frum'sețe de conac,
Cînd poți să-l capeți printr-o lovitură ?

(Intră Mosbie.)

ALICE

Îl văd venind pe Mosbie. Michael, du-te ;
Nici el nu trebuie nimic să știe. (*Iese Michael.*)
Mosbie, iubitul meu !

MOSBIE

În lături : mie nu-mi vorbești acum.

ALICE

O vorbă, și pe urmă am să tac.
E dimineață încă, nu te teme.

MOSBIE

Bărbatul unde ți-e ?

ALICE

E flux — și a plecat pe chei.

MOSBIE

Prea bine. Doamnă, nu mă mai cunoști.

ALICE

Sfîrșitul jurămintelor acesta-i ?
Așa rodesc ai împăcării muguri ?
Mi-am zdrențuit eu cinstea, va să zică,
Și-n ochii soțului am coborît
Ca tu să ceri să nu te mai cunosc ?
Cînd ți-am deschis iatacul, amintește-ți
Ce vorbe am schimbat : n-am hotărît
Pe Arden să-l ucidem într-o noapte ?
Mi-e martor cerul și o știe-o lume
Că pîn-a-ți fi văzut sprințarii ochi
Și-a fi fost prinsă-n mreaja vorbei tale,
Îl îndrăgeam pe soțul meu nespus.
De azi-nainte mă întorc la el
Și n-am să-l mai trădez. Țărane, pleacă
Și nu te lăuda că m-ai robit :
La mijloc au fost farmece și vrăji !
Prin ce poți tu să-mi răsplătești iubirea ?
Mă trag din neam înalt și-s măritată
Cu-un gentilom pe lîngă care tu
Nu ești decît o slugă. Pleacă, dar.

MOSBIE

Ce bănuieli și temeri am avut
Se-adeveresc acum, haină Alice ;
Căci dragostea femeii e un fulger,
Ce-atunci cînd scapără, s-a mistuit.
Ți-am ispitit credința fără rost ;
Mai bine cu nădejdi mă alinam !

ALICE

Mă știi statornică, dar te-ndoiești !

MOSBIE

Îți cer iertare : dragostea-i geloasă.

ALICE

Năierii-ascultă astfel pe sirenă ;
Așa-l privesc pe bazilisc drumeții.
Firește, vreau să ne-mpăcăm, dar știu
Că asta va-nsemna pieirea mea.

MOSBIE

Pieirea ta ? Întîi să piară lumea !

ALICE

Nu, Mosbie, nu ; orice s-ar întîmpla,
Sînt hotărîtă-n dragostea-mi să stărui.
Bărbatul meu adună saci de aur
Pentru copiii noștri ; azi, în port,
Descarcă mărfuri ție hărăzite ;
Apoi cu Franklin va pleca la Londra.

MOSBIE

La Londra ? Dacă vrei, orașu-acesta
Va deveni lăcașul lui de veci.

ALICE

Cum să nu vreau !

MOSBIE

Am cunoscut aseară-un pictor, Alice,
Un pehlivan cum nu se află altul.
Uleiul se pricepe cu otravă
Să-l dreagă-atît de iscusit, încît
Cel ce se uită la o pînză-a lui
E otrăvit și-ntr-un tîrziu ucis
De razele ce ochii le aruncă.
Noi să-l rugăm să-ți zugrăvească chipul
Iar Arden, tot privindu-l, va muri.

ALICE

E-un joc primejdios : tu, eu, sau altul
Putem de-asemenea muri, intrînd
In camera în care-i agățat.

MOSBIE

Să-l învelim, atunci, cu un cearșaf
Și să-l lăsăm la Arden în odaie.

ALICE

Nu-i bine-așa ; sînt sigură că dînsul
Va stărui să-l vadă negreșit.

MOSBIE

Nu-ți fie teamă, vom răzbi cumva.
Aici stă pictorul. Să-l chem afară.

ALICE

Nu-mi trebuie tabloul ăsta, zău...

MOSBIE

Increde-te în judecata mea.
Hei ! Clarke ! (*Intră Clarke.*)
Mai rar ca tine om de treabă, Clarke !

CLARKE

Ți-am fost și-ți voi mai fi de ajutor
Oricînd, cuvîntul dacă nu ți-l calci
Și-mi dai pe Susan Mosbie de nevastă ;
Căci, după cum poeții dăruiți,
A căror versuri dulci îi fac pe zei
Ambrozia s-o uite și urechea
Să-și plece spre umilul nost' pămînt,
Făgăduință dau divinei muze,
Și noi, ai poeziei răsfățați,
Se cade să-ndrăgim ceva. Iubirea,
E muza pictorului, ea îl face
Să zugrăvească chipuri vii și ochi
Ai căror lacrimi patimă vădesc.
Zici, master Mosbie, că va fi a mea ?

ALICE

Păi, n-avem încotro. Ai s-o iubești ?

MOSBIE

Mă leg prin astă strîngere de mînă.

CLARKE

Răspund la curtenie : hotărăște
De viața și de meșteșugul meu !

ALICE

Să nu te dai cumva de gol.

MOSBIE

Nu-ți fie teamă. Ei, și-acum să mergem.

CLARKE

Nu mă cunoști, dacă vorbești astfél.
Mi-e de ajuns să știu că-ți este drag
Și vrei să scapi de soțul dumitale.
Văd, ai un suflet mare, căci îți spui :
„Decît să-l rabd pe omul ce-l urăsc,
Mai bine viața s-o înfrunt cu-acela
Ce-mi este drag ; și tot cu el, să mor".
Eu am să fac întocmai, pentru Susan.

ALICE

Numai iubirea ce i-o port lui Mosbie
M-a-mpins la fapta-aceasta ; de-am putea
Să ne iubim în voie, soțul meu
Nu ar muri. Dar nu e chip într-altfel.

MOSBIE

Taci, Alice, vorba ta mă-mbată. Clarke,
Nu-mi prea surîde gluma cu tabloul ;
Mai bine otrăvește-l altcumva.

ALICE

Poți să-i strecori otrava în mîncare
Și-aceasta, făr' să i se schimbe gustul.

CLARKE

Vă înțeleg. Otrava e aici.
Un dram ajunge : puneți-o în vinul
Ce-l bea sau în mîncarea ce-o mănîncă ;
Pînă-ntr-un ceas e dus dintre cei vii !

ALICE

Îți dau cuvîntul meu de lady, Clarke,
Că Sue va fi a ta, a doua zi.

MOSBIE

Cît despre zestrea ce-am să-i dăruiesc...

CLARKE

Sosește Arden. Mosbie, eu mă duc.

(Intră Arden și Franklin.)

ALICE

La vreme l-ai zărit. (*Clarke iese.*) Păi, master Mosbie,
De ce să nu-l întrebi chiar dumneata ?

MOSBIE

La Londra întîmplîndu-mă aseară,
Un oarecare Greene, omul lui Ager,
Mi-a oferit pămîntul mînăstirii,
Pe care știu că-l stăpîniți acum.
Spun drept, nu prea-nțeleg : nu este-al vostru ?
În toate-acestea e vreun dedesubt ?

ARDEN

O clipă, Mosbie, și vom sta de vorbă.
Gustarea, Alice, trebuie să plec. (*Alice iese.*)

E-al meu pămîntul ; mi s-a-ncredințat
Printr-un hrisov al maiestății-sale.
Mai am însă nevoie de-un hrisov :
Asupra soației mele ; știi, se spune
Că umbli să-mi răpești iubirea ei.
Tîlharule ! Ce cauți lîngă ea ?
In preajma ei nu-ți este locul, slugă !

MOSBIE

De tine-aveam nevoie, nu de ea ;
Dar mai curînd decît să-nghit ocara...

FRANKLIN

Ce vrei să faci, jupîne ?

MOSBIE

Să mă răzbun pe cel mai îngîmfat.
(Arden smulge sabia din mîna lui Mosbie.)

ARDEN

Așa să știi ! N-ai dreptul să porți spadă !
Meșteșugarii sînt opriți de lege.
A ta e dalta, acul spaniol
Și fierul de călcat ; spada-i a mea.
Mai ia aminte, domnule cîrpaci :
De-o să mai dai tîrcoale casei mele,
Am să-ți retez picioarele, să știi.

MOSBIE

E mare nedreptatea ce mi-o faci :
Mi-e martor Cel-de-sus și-o-ntreagă lume.

FRANKLIN

Tăgăduiești c-ai fost cîndva cîrpaci ?

MOSBIE

Ce sînt atîrnă-n cumpeni, nu ce-am fost.

ARDEN

Ce ești ? Un ticălos în catifea,
O slugă necinstită și-un mojic !

MOSBIE

Acum, c-ai dat afară tot veninul
Din inima-ți de-a surda buhăvită,
Dă-mi voie să vorbesc : sînt hotărît
Să mă feresc din calea ei ; așa
Să îmi ajute Dumnezeu și sfinții !

Ea știe asta ; lumea va vedea.
E drept, o îndrăgisem — cer iertare !
Mă-nvăpăiase frumusețea ei...
Ci vremea jarul l-a schimbat în scrum
Iar astăzi, Arden, pragul de ți-l calc,
O fac de dragul sorei mele Susan,
Și nu de-al ei ; urarea ce ți-o fac
E să te bucuri pînă-n veac de ea ;
Iar eu de-o necinstesc și-ți fac vreun rău,
In flăcări de gheenă să mă mistui !

ARDEN

Aceste vorbe pline de căință
Mi-au îmbunat nestăvilita ură ;
De-o fi cum spui, doresc să fim prieteni.
Te-am împroșcat cu vorbe grele ; tu
Le uită, Mosbie ; dacă le-am rostit,
A fost fiindcă-n Kent toți gentilomii
Vorbesc pe socoteala ei și-a ta.

MOSBIE

Se află om ce n-a fost ponegrit ?

FRANKLIN

Spre a scăpa atunci de-a lumii vorbe
De care-atîrnă cinstea unui om,
Această casă vezi de-o ocolește.

ARDEN

Ba nu, să-i calce pragul cît mai des,
Ca să se știe că mă-ncred în Alice.
Oprindu-l să mai vină-ar însemna
S-adeverim și să-ntețim bîrfeala.

MOSBIE

Pe cinstea mea, așa e ! De aceea,
Voi sta aici o vreme, pînă cînd
S-or sătura dușmanii de palavre.
Apoi vor înceta, nădăjduiesc,
Recunoscînd jignirile aduse.

ARDEN

Eu, între timp, am să rămîn la Londra
Ca să le-arăt că nu pun preț pe vorbe.
(Intră Alice.)

ALICE

Șezi, Arden ; s-a răcit și-așa mîncarea.

ARDEN

Poftește, master Mosbie : stai colea.

MOSBIE

De stat, să stau ; dar foame nu prea-mi este.

ARDEN

Ascultă, Michael, pregătește caii.

ALICE

De ce nu mai mănînci ? Ce s-a-ntîmplat ?

ARDEN

Mi-e rău ; în supa asta e ceva
Ce nu-mi prieste. Tu-ai făcut-o, Alice ?

ALICE

Eu însămi ; și de-aceea nici nu-ți place. (*Varsă supa.*)
Nimic nu-ți fac pe gust ! Nu m-ar mira
Să spui c-am încercat să-ți dau otravă.
Cum scot o vorbă, sau mă uit piezișș,
Cum îți și-nchipui c-am călcat alături.
Acel al cărui nume-atît de des
Mi l-ai zvîrlit în față, e aici.
Acum, dar, va să afli adevărul !
Vorbește-i ăstui om bănuitor,
Vorbește-i, Mosbie, tu, care-ai fi vrut
Să știi că mi-am luat viața ! Spune, dar :
Ce alt hatîr vreodată ți-am făcut,
Afară doar că-ți dam o sărutare,
Cînd te-ntorceai din Londra, cînd plecai ?...

MOSBIE

Jignire ne aduci la amîndoi,
Cercînd să spulberi aste bănuieli...
Preaiubitoru-ți soț nu e gelos.

ARDEN

Vai, Alice, nu mă pot îmbolnăvi
Fără ca tu să-ți faci din asta vină ?
Aveai un pic de mitridat [1], nu, Franklin ?
Aș vrea să preîntîmpin orice rău.

[1] Substanță socotită odinioară antidot puternic împotriva tuturor otrăvurilor.

FRANKLIN

Bineînțeles : și să plecăm de-ndată.
Pun rămășag că n-ai să te căiești !

ALICE

O lingură ! Vreau să mănînc și eu !
Dac-ar musti mîncarea de otravă,
Ar lua sfîrșit și chinurile mele.
Ca mine a mai îndurat femeie ?

ARDEN

Nu te iuți : eu nu te bănuiesc.

ALICE

Te-ar pedepsi Preasfîntul dac-ai face-o.
Femeie n-a fost soțul să-și iubească
Mai mult ca eu pe tine.

ARDEN

Știu, Alice ; nu mai plînge, căci altminteri
Și eu prin lacrimi îți voi da răspuns.

FRANKLIN

Hai, nu-ți mai pierde vremea în zadar.
Să mergem.

ALICE

Nu mă răni cu-acest cuvînt tăios !
Am să-l urmez, în brațele-i cuprinsă...

ARDEN

N-aș vrea să plec, dar nu am încotro.

ALICE

Te duci, adică, și mă lași aici ?
Ah, dacă ții la mine, nu pleca !
Firește, dacă nu se poate áltcum,
Voi încerca să rabd cum m-oi pricepe.
Să-mi scrii în fiecare săptămînă ;
Ba-n fiecare zi ; și să te-ntorci
De cum sfîrșești, să nu mă sting de dor.

ARDEN

Îți scriu la fiecare flux ! Și-acum,
Rămîi cu bine, scumpa mea soție.

ALICE

Cu bine, Arden, dacă vrei așa.
Văd, Franklin, că mi-l furi ; dar în nădejdea
Că-l vei zori-ndărăt, primește-aceasta. *(Îl sărută.)*

FRANKLIN

De-o sta mai mult, nu eu voi fi de vină.
Cu bine, Mosbie, ține-ți jurămîntul !

MOSBIE

Mai ești gelos pe mine ? Sper că nu.

ARDEN

Nu, Mosbie, nu : gîndește-te la Arden
Ca la un drag prieten, cel mai drag.
(Arden, Franklin și Michael ies.)

ALICE

Mai-mai să nu mai plece ! Uf ! Ce zici,
M-am descurcat cu iscusință, nu ?

MOSBIE

Cu multă iscusință, dragă Alice.
Și pictorul, ce pui-de-lele mi-e !

ALICE

Cum, n-a fost praful îndeajuns de bun ?
L-ar fi ucis dacă mînca destul.
Vezi, trebuia să facem o fiertură
Ce, pusă-n supă, i-ar fi dat alt gust.
Otrava a simțit-o cît de colo.

MOSBIE

Trei linguri de-ar mai fi sorbit, murea,
Și-am fi putut să ne iubim în voie.

ALICE

Așa va fi, chiar dacă mai trăiește.

MOSBIE

Cu neputință, Alice, am jurat
Să nu-ți mai caut dragostea și, iarăși,
În cale să nu-ți stau cît timp e viu.

ALICE

Nici nu-i nevoie : eu voi sta în calea-ți !
De tine să mă rupă-un jurămînt ?

Eu n-am jurat la fel cînd i-am dat mîna
Lîngă-un altar ? Nu, Mosbie, jurămîntul
E-o vorbă doar și vorba e ca vîntul
Și vîntu-i nestatornic ; prin urmare,
Un jurămînt ținut e o prostie.

MOSBIE

Ai pilduit frumos ; cu voia-ți, însă,
Nu-l calc pe-al meu cît Arden e în viață.

ALICE

Atuncea nu-l cruța, căci zile n-are !
De-ai fi la fel de hotărît ca mine,
Veleatul i-ar veni și-n plină stradă...
La Londra sînt destui tîlhari bețivi
Ce-s gata, pentru aur, să ucidă.
Plătește bine și-l vor omorî. *(Intră Greene.)*

MOSBIE

Acel ce vine, cine-i ? Îl cunoști ?

ALICE

Tu pleacă ; sper că e vreunul dornic
Să săvîrșească ce-am pus noi la cale.

GREENE

Cu plecăciune, doamnă. 'Mi pare rău
Că soțul dumneavoastră e plecat ;
Venisem să vorbesc cu dumnealui.
Și, totuși, nu m-am ostenit zadarnic ;
Socot că vom putea la fel de bine
Să lămurim o price în de noi.

ALICE

Ce-anume, Greene ? De stă-n puterea mea,
Și-mi este-ngăduit, îți voi răspunde.

GREENE

Aud că domnul Arden, de curînd,
Printr-un uric pecetluit de rege,
A căpătat moșia Feversham
De tot ; așa că foștii arendași —
Iar eu sînt unul — ne-am pierdut venitul.
Acestea, doamnă, sînt adevărate ?

ALICE

Precum ai spus ; moșia e a lui ;
Și-arenzile, cît timp trăiește Arden,
Își pierd temeiul legiuit, căci dînsul
E-acuma singurul stăpîn al ei.

GREENE

Mă iartă, doamnă Arden, că mai stărui,
Dar soțul vostru m-a nedreptățit,
Răpindu-mi, astfel, bruma de pămînt
Și singurul venit pe care-l am.
I-e nesfîrșită pofta de avere
Și umblă ca zănatic după bani.
Ce-i pasă lui că tineri gentilomi
Cerșesc ? Destul că punga lui e plină !
Ei bine, întrucît mi-a luat pămîntul,
Voi fi nepăsător cu viața mea
Pe cît e el ahotnic de cîștig.
Să-i spui că răzbunarea ce-l așteaptă
E-atît de cruntă,-încît se va căi
Că n-a rămas moșia ca-nainte.

ALICE

Sărmane gentilom, eu te-nțeleg ;
Ah, orice om lipsit mi-insuflă milă.
Mi-e martor cerul că nu-i vina mea.
Că-i rău cu alții nu mă mir ; dar, Greene,
De-ai ști cu mine cum se poartă, cum...

GREENE

Se poate, doamnă Arden ? Mitocanul !
Nu ține seamă că sînteți de neam,
Că-aveți prieteni vrednici de cinstire,
Că, luîndu-l de bărbat, l-ați înstărit ?
Întregul Kent obîrșia v-o știe !

ALICE

Vai, master Greene, îți spun doar dumitale :
Zi bună n-am avut cu el nicicînd.
Cînd e acasă,-i fulgeră și tună
Și din sudălmi și ghionturi nu mă scoate.
Deși pot orișicînd să-l mulțumesc,
El are-n orice colț o țiitoare.

S-a plictisit de tîrfele de-acasă ?
Pornește către Londra în galop
Și se-nhăitează cu-te miri ce scîrbă,
Care-l îndeamnă să-și răpună soața.
Așa petrec : în teamă nesfîrșită,
În jale și atîta deznădejde,
Că-n fiecare zi mă rog fierbinte
Din viață să ne trecem — eu sau el !

GREENE

Mă doare că o doamnă-atît de-aleasă
E chinuită-astfél. N-aș fi crezut
Că prea curtenitorul domn e-o fiară !
Atît ce pare de blajin ! Rușine !
De mai trăiește-o zi, trăiește mult !
Insenineazâ-te, domniță ! Eu
Te voi scăpa de-această grea povară.
Iar dacă ticălosul nu m-ascultă
Și-arenda nu o lasă-n seama mea,
Orice s-ar întîmpla, îl căsăpesc !

ALICE

Spui ce gîndești ? Adevărat ?

GREENE

Mi-e dor de răfuială, jur ! Ori-ori.
Mai bine mor decît să-mi pierd pămîntul.

ALICE

Atunci să-ți dau povață, master Greene :
Nu-ți pune viața-n joc pentru-un mojic.
Tocmește mai degrabă-un cuțitar ;
Dă-i aste zece lire drept răsplată ;
După omor, l-așteaptă douăzeci.
Cît despre moșioara dumitale,
Se va-nturna la fostul ei stăpîn.

GREENE

Și vorba nu-ți vei lua-o îndărăt ?

ALICE

De s-o-ntîmpla așa ceva, atunci
Sperjură să mă ții pîn' la mormînt.

GREENE

Îl voi ucide. *(Îi dă mîna.)* Plec la Londra-ndată
Și crede-mă că n-o să am astîmpăr
Atîta timp cît n-am pus tot la cale...
Iar pîn-atunci, cu bine.

ALICE

Norocul însoțească-ți dîrzul gînd! *(Greene iese.)*
Merg bine toate; Mosbie, te aștept
Ca să te-nștiințez de uneltire.

(Intră Mosbie și Clarke.)

MOSBIE

Ei, Alice, ai vreo veste bună?

ALICE

O veste foarte bună, dragul meu.

MOSBIE

Mi-o spui tu. Deocamdată vreau să știu
Cum ai vorbit cu sora mea. Ce zice?
Îl vrea pe Clarke, vecinul meu, sau nu?

ALICE

Nu, master Mosbie! S-o pețească singur!
N-așteaptă fetele cuvinte dulci?
Clarke, mergi la ea, e singură-năuntru.
De Michael nici nu vrea să mai audă.

CLARKE

Mă duc — vă mulțumesc — mă duc îndată
Și dacă Sue și eu ne înțelegem,
Voi împlini orice poruncă-a voastră,
Sudori și viață neprecupețind. *(Clarke iese.)*

MOSBIE

Acum să auzim și vestea.

ALICE

E-atît de bună-ncît pîn-a ți-o spune,
De bucurie trebuie să rîd.

MOSBIE

Atunci vorbește, ca să rîd și eu.

ALICE

Azi dimineață Greene, Dick Greene, acela
Căruia soțul meu i-a luat pămîntul,
A fost pe-aici cu gînd să afle dacă
Îl stăpînește-acum bărbatul meu.
Cînd i-am răspuns, s-a-nfuriat, jurînd
Că se va răfui cu Arden, și,
Că dacă soțul meu nu-i dă arenda,
Orice s-ar întîmpla, o să-l ucidă.
Cînd am văzut că se-nfierbîntă astfel,
L-am aţîţat cu vorba mai vîrtos.
Ce mai la deal, la vale — pîn' la urmă
Ne-am înțeles pe Arden să-l răpună.
Eu i-am dat zece lire spre-a-l tocmi
Pe ucigaș, iar după omorîre
Greene va primi de două ori pe-atîta,
Redobîndiindu-și fostul său pămînt.
Am încheiat, dar, tîrgul, iară el
A și plecat la Londra, să-l ucidă.

MOSBIE

Numești aceasta veste bună ?

ALICE

Păi nu e, scumpul meu ?

MOSBIE

O veste bună-ar fi să știu că-i mort ;
Dar, Alice, crede-mă, îmi pare rău
Că uiți de starea-n care ne găsim
Și flecărești în fața unei slugi.
Cum ? Orice nou-venit să afle taina
Omorului urzit de noi ? Păi, astfel
O va afla și Arden și atunci
Ne-așteaptă prăbușirea pe-amîndoi.
De ceasul greu te scapă-o pază bună ;
Acel ce-l amenință pe dușman,
De fapt, îi dă un palos ca să lupte.

ALICE

M-am străduit să fac cum e mai bine.

MOSBIE

Mai poți, parcă, desface ce-ai făcut ?
Tu-l știi pe Dick Greene ăsta ; nu-i cucernic ?
Nu-i, după cîte-aud, bisericos ?

ALICE

Ba da.

MOSBIE

Atunci, iubito, nu-i nimic. Știm noi
Să facem astfel ca să iasă bine.

(Intră Clarke și Susan.)

ALICE

Ei, Clarke, ce spui ? Cuvîntul mi-am călcat ?
Nu ți-am ținut cum se cuvine partea ?

CLARKE

Da, doamnă.

MOSBIE

Atunci ? Se-așteaptă cununie ?

CLARKE

Așa se-arată ; cred că-am cîștigat !
Penelul meu va zugrăvi iubirea,
Găsind-o nu în plăsmuiri, ci-n viață.
A mea e Susan.

ALICE

De ce-o faci să roșească ?

MOSBIE

Ei, surioară, Clarke e cel ales ?

SUSAN

Va fi cum hotărăști. Noi am vorbit
Și-am socotit că s-ar putea-ntîmpla
Să ne unim — cu voia ta, firește.

MOSBIE

Ai auzit-o, Clarke ? Ascultă încă
De voia și de hotărîrea mea...
Ei bine, împlinește-mi o dorință
Și fericit voi fi s-o știu a ta.

CLARKE

Despre ce-i vorba, master Mosbie?

MOSBIE

O dată, între patru ochi, mi-ai spus
Că știi să otrăvești un crucifix
Cu mare meșteșug;
Că-acei care-l privesc își pierd vederea,
Se-neacă de miros și-n scurtă vreme
Mor otrăviți, uitîndu-se prea mult.
Aș vrea să-mi faci un crucifix dintr-ăsta
Ș-atunci ți-o dau pe Susan de soție.

CLARKE

A ridica nu-i lesne viața; totuși,
Pentru-a nu pierde dragostea lui Susan
Sînt gata vrerea să-ți îndeplinesc.
Dar pentru cine e?

ALICE

Știm noi, și e destul. Ascultă, Clarke,
Se poate ca, pictînd cu mîna ta,
Și folosind vopsele otrăvite,
Să nu-ți faci ție însuți nici un rău?

MOSBIE

Adevărat; ce poți răspunde, Clarke?

CLARKE

Nimic mai lesnicios; să vă arăt
Ce-anume fac cu drogul ucigaș:
Imi pun, dar, ochelarii cît mai strîns,
Ca să nu intre-n ochi nimic; apoi,
Cu-o frunză nările mi-astup și-mprăștii
Revent, s-alung duhoarea. Asta-i tot.

MOSBIE

Nimic de zis! Atunci, pe cînd e gata?

CLARKE

Cam peste zece zile.

MOSBIE

Minunat!
Ei, Alice, hai să mergem la iatac.

Cum Arden nu-i aici, nădăjduiesc
Că-l pot înlocui cu prisosință.

ALICE

Iubirea cine-mi stăpînește, Mosbie,
E-ndreptățit să fie-al casei domn.

(Iese.)

ACTUL II

Scena 1

Ținutul dintre Feversham și Londra.
Intră Greene și Bradshaw.

BRADSHAW

Îi vezi pe cei ce vin încoace, Greene?

GREENE

De bună seamă; îi cunoști?

(Intră Black Will și Shakebag.)

BRADSHAW

Pe unul nu-l cunosc: pesemne-o javră
Ce-i ține celeilalte de urît;
Căci un tîlhar mai fioros ca ăsta
De cînd e lumea nu s-a pomenit.
Black Will îi spune. Master Greene, ascultă,
Am fost cu el sub arme la Boulogne,
Și-aici atîtea rele-a săvîrșit,
Încît a spăimîntat întreaga oaste.
Un om la suflet negru cum e el
Ucide pe oricine pentru-un șiling.

GREENE

Mai potrivit nici că se află altul.

WILL

Hei, camarade Bradshaw! Incotro
Cu noaptea-n cap?

BRADSHAW

Nu, Shakebag, nici un fel de „camarad",
Deși cîndva luptat-am cot la cot;
Prieten însă-ți sînt întotdeauna.

WILL

Ascultă, Bradshaw, n-am fost noi camarazi la Boulogne: eu, caporal, și tu un nenorocit de soldat lefegiu? Auzi, nu mai sîntem camarazi acum! Și de ce, mă rog? Pentru că tu ești giuvaergiu și ai cîteva nenorocite podoabe de argint! Îți făcea plăcere să-mi spui „camarade Will", nu? Adă-ți apoi aminte cum mi-ai făcut o plecăciune pînă la pămînt și mi-ai rugat: „numai un hărtănel, domnule caporal!" cînd am furat o jumătate de bou de la John, furnizorul de alimente, și, noaptea, l-am tot plimbat pe la nasul băieților de ispravă.

BRADSHAW

Sînt zile-apuse acestea pentru mine.

WILL

Da, însă nu și pentru mine; eu am rămas același suflet cinstit. Vericule, te ții prea mîndru ca să fii camarad cu mine; dar dacă nu i-aș fi zărit pe cetățenii ăia care coboară dealul, să vezi ce mai camarazi am fi din nou și cum ne-am mai juca noi cu coroanele. Dar, să lăsăm astea... Spune-mi, unde te duci?

BRADSHAW

La Londra, Will, unde m-așteapt-o treabă
În care ai putea să mă ajuți.

WILL

Ce anume?

BRADSHAW

Deunăzi, lordul Cheiny a pierdut
Un colier pe care cineva
(Spunea că e în slujba lui Sir Cooke)
Mi l-a adus și eu l-am cumpărat.

Făcîndu-se apoi o cercetare,
Au dat de colier în prăvălie
Și mi-au făcut proces. Dac-am să pierd,
M-așteaptă ștreangul : lordul s-a jurat
Că nu se va lăsa ; de-aceea, azi,
Mă duc la Londra unde s-ar putea
Să dau de hoț. Mi-aduc aminte, Will,
Că de-alde ăștia nu-ți sînt chiar străini...

WILL

Cam cum arăta ?

BRADSHAW

E-un ticălos scălîmb cu fața suptă,
Cu-un nas de corb și ochi vîrîți în cap ;
O frunte mare și cu brazde-adînci ;
Păr lung și creț care-i cădea pe umeri ;
Bărbia rasă, dar, deasupra buzei,
Mustața-și răsucise-n furculiță.

WILL

Ce fel de-mbrăcăminte purta ?

BRADSHAW

Jiletcă de-urșinic făcută zdrențe
(Mai acătării dosul decît fața),
Nădragi de catifea, soioși și rupți,
Ciorapi de lînă găuriți la glezne
Și o manta cu firul ros — și, totuși,
Pentru odoare sigur ascunziș.

WILL

Frate Shakebag, îți aduci aminte de un chef de pomină pe care l-am făcut la Sittinburgh, cînd i-am spart cu măciuca țeasta cîrciumarului de la „Leul" ?

SHAKEBAG

Cum de nu, Will.

WILL

Ei, cheful l-am făcut cu banii cu care a fost vîndut colierul. Domnule Bradshaw, ce-mi dai să-ți spun cine l-a vîndut ?

BRADSHAW

Cine l-a vîndut, dragă Will ?

WILL

Unul Jack Fitten. Acum e la Newgate pentru că a furat un cal, și va fi judecat la prima întrunire a curții cu juri.

BRADSHAW

Atunci să-l cate lordul pe Jack Fitten !
Am să mă-ntorc să-i spun cine e hoțul.
Uf, slavă Domnului ! Greene, am plecat,
Căci vreau s-ajung cît mai curînd la Sheppy.

GREENE

O clipă, Bradshaw ; fii atît de bun
Și dă-i acest răvaș lui Alice Arden
Cu-nchinăciuni adînci din partea mea.

BRADSHAW

Cu dragă inimă ; acum te las.
Will, o coroană pentru buna veste.

(Bradshaw iese.)

WILL

Cu bine, Bradshaw ! Cît ține asta n-am să beau un strop de apă în sănătatea ta. Ei, boierule, ne însoțești la Londra ?

GREENE

Mai zăboviți puțin.
Vă rog să-mi dați o mînă de-ajutor
În săvîrșirea unei fapte mari ;
Iar dacă veți lucra frumos și-n taină,
Vă dau ca plată douăzeci de galbeni.

WILL

Aud ? Douăzeci de galbeni ? Prietenul meu George Shakebag și eu primim douăzeci de galbeni ? Dacă vrei să scapi și de tatăl dumitale ca să-i moștenești pămîntul, sîntem gata să-l ucidem.

SHAKEBAG

Pe cine vrei : pe mama dumitale, sora, fratele, toate neamurile.

GREENE

Aflați atunci : Arden din Feversham
Mi-a luat moșia. Nedreptatea asta

El trebuie cu moartea s-o plătească.
Ce ziceți ? Iată banii. Să vă spun
Ce vreau să fac ca să vă cadă-n mînă.

WILL

Lasă prostiile ; mie dă-mi banii și-l omor, dacă vrei, cînd udă ulucile. Ce mai încoace și-ncolo, s-a zis cu el !

SHAKEBAG

Unde e acum ?

GREENE

La Londra, în Strada Aldersgate.

SHAKEBAG

De vreme ce Black Will și eu ne-am legat să-l facem de petrecanie, e ca și cum ar fi condamnat la moarte printr-o hotărîre a parlamentului.

GREENE

Sînt zece lire-aici ; cînd va muri,
Urmează alte douăzeci.

WILL

Tiii, cum mă mai mănîncă palma ! Ce bine ar fi să am de lucru în felul ăsta cît e anul de lung, iar omorul să fie socotit o meserie de care omul să-și vadă în tihnă fără să se teamă de lege ; pun capul jos că m-ar face mare dregător ! Hai să mergem și să poposim un pic la Rochester — pun la bătaie o bărdacă de vin de Xeres ! Asta, ca aldămaș. *(Ies.)*

Scena 2

Londra. O stradă lîngă catedrala Sfîntul Paul. Intră Michael.

MICHAEL

Scrisoarea asta o să-l facă de ocară pe pictor, ce mai !

(În acest moment intră Arden și Franklin, care îl aud pe Michael citind scrisoarea.)

Cu toată cinstea cuvenită, domnișoară Susan, vreau să aflu că ești sănătoasă așa cum eram eu, Michael, în ceasul cînd m-a făcut maică-mea. Se adevărește

prin prezenta că după cum credincioasa turturea stă singurică atunci cînd își pierde soțul, așa și eu, ducîndu-ți dorul, mă plimb încoace și încolo pe lîngă Sfîntul Paul, pînă cînd într-o zi am adormit și am pierdut pantofii stăpînului meu. Ah, domnișoară Susan, desființează-l pe nenorocitul acela de zugrav, seceră-l de la glezne cu o căutătură încruntată a expresiei dumitale acre și gîndește-te la Michael care, îmbătat de drojdia bunăvoinței dumitale, se va lipi de dragostea dumitale cum se lipește plasturele de dohot de rosătura de pe crupa calului. Trăgînd, așadar, nădejde că vei îngădui pasiunii mele să penetreze sau, mai curînd, să imploreze mila mînușițelor dumitale blînde, isprăvesc,

Al dumitule, Mihael, nu altul.

ARDEN

Zi, d-ăștia-mi ești, tîlhare! Stai aici
Și-mi umbli creanga-n loc să pleci în Kent?
Nu știi că n-ai o clipă de pierdut?

FRANKLIN

Rău, foarte rău, prietene. Stăpînul
Te are doar pe tine-ntr-ajutor,
Și tu... îți vezi de treburile tale?

ARDEN

Unde-ai ascuns scrisoarea? Dă-o-ncoace!

(Michael îi dă scrisoarea.)

Vezi, master Franklin, cum s-au potrivit:
Susan și pictorul și omul meu:
Toți, niște pui-de-lele-ndrăgostiți!
Să nu care cumva să mai aud
Că-i scrii; și să sfîrșești cu toate-acestea!

(Intră Greene, Will și Shakebag.)

Vrei să te-nsori cu-o haitoșă ca Susan?
De-ndată ce mă-napoiez, să știi
Că n-o mai las să stea în casa mea.
Ei, Franklin, să plecăm — să dăm o raită
Prin tîrg, apoi să ne vedem de drum. *(Ies.)*

GREENE

Acela-i Arden, cu rîndaşul lui.
Alături, bunul său prieten Franklin.

WILL

Îi omor pe toţi trei.

GREENE

Nu, nu pe toţi : cruţaţi-l pe rîndaş.
Ţineţi-vă aproape, nu-l slăbiţi,
Şi cum se răzleţeşte, doborîţi-l.
Tîlharu-a tras la „Capul de mînzoc".
Vedeţi-vă de treabă ; eu vă las. (*Greene iese.*)

SHAKEBAG

Dacă nu-i fac felul, să nu mi se mai spună Shakebag !

WILL

Prietene, cum o ia puţin înaintea celorlalţi, cum îl spintec ; apoi mă duc la Blackfriars ca să mă spăl, şi pe urmă, valea !

SHAKEBAG

Cel mai cuminte lucru ; dar vezi să nu-ţi scape printre degete.

WILL

Cum o să-mi scape, cînd nu mă gîndesc decît la cei patruzeci de galbeni care mă aşteaptă ?

(Intră băiatul de prăvălie.)

BAIATUL DE PRAVALIE

E destul de tîrziu ; n-ar strica să-nchid dugheana. Cînd iese lumea de la Sfîntul Paul, se fură pe-aici ca-n codru.

(Lasă fereastra în jos şi îi prinde capul lui Black Will.)

WILL

Aoleo ! Trage-o în sus, Shakebag : sînt pe jumătate mort.

BAIATUL DE PRAVALIE

Te astîmpărăm noi, n-avea nici o grijă.

WILL

La dracu', m-a astîmpărat oblonul.

(Intră Arden, Franklin și Michael.)

ARDEN

Ce-i zarva asta ? E o-ncăierare ?

FRANKLIN

Un tărăboi cu tîlc : e clipa cînd
Pungașii meșterésc de zor prin gloată.

ARDEN

Atîta tot ? Atunci să mergem, Franklin. *(Ies.)*

WILL

Cu ce ai să-mi răscumperi capul spart ?

BAIATUL DE PRAVALIE

Cu ce am să ți-l răscumpăr ? Cu aceea că dacă n-o ștergi mai iute, te așteaptă o mamă de bătaie și judecătoria. *(Băiatul de prăvălie iese.)*

WILL

Bine, plec, dar să ai grijă de firmă, pentru că mi-am pus în gînd s-o dau jos. Shakebag, capul mă doare-nu mă doare, dar îmi vine să-nnebunesc la gîndul că, în felul ăsta, Arden mi-a scăpat printre degete.

Mi s-a părut că-l văd : era cu Franklin.

(Intră Greene.)

GREENE

Ei, domnilor, Arden e la fel de teafăr pe cît sînt eu. L-am întîlnit pe cînd intra cu Franklin într-un birt. Ce s-a întîmplat ? Nu cutezați să-l ucideți ?

WILL

Ba, cum de nu ; dar dacă ar fi să mai facem o dată tîrgul, aș mai cere cel puțin zece lire. După socotelile mele, fiecare strop din sîngele meu face o coroană franțuzească. Mi s-au dat o dată zece lire să fur un cîine, și, iacă, nu mi se dă mai mult acum să ucid un om. Dar, de ! tîrgul e tîrg : dacă n-ar fi onoarea în joc, te-am lăsa să te descurci singur.

GREENE

Nu-ți fie cu bănat; cum ți-ai spart capul?

WILL.

Care va să zică vezi că e spart, nu?

SHAKEBAG

Se rezema omul de o dugheană și-l aștepta pe Arden, cînd vînzătorul a lăsat oblonul în jos și i-a strivit țeasta; s-a iscat un tărăboi și, în felul acesta, Arden ne-a scăpat, văzîndu-și de drum. Dar nu face nimic: ulciorul nu merge de multe ori la apă; mîntuim treaba altă dată.

GREENE

Will, șterge-te de sînge mai întîi.
Apoi să ne gîndim la vreun alt loc
Unde-am putea să-l prindem la strîmtoare.
Prin vorbe apăsate te-ai legat
Să-l nimicești. Să nu-ți calci jurămîntul!

WILL

N-am mai călcat cinci sute pîn-acum?
Vrei să mă-ncînți? Vorbește-mi despre bani,
Căci hotărîrea mea stă-n plată. Spune
Că-l vezi pe Mosbie-ngenuncheat în fața-mi,
Rugîndu-mă să-i cer orice doresc
Pentru viteaza-mi faptă; iară Alice,
Frumoasa Alice Arden, că sosește
Cu-un șorț de galbeni, face-o plecăciune
Și zice: „Iată, pentru un pătrar;
Ploconul însă-l vei primi tot anul".
Așa se schimbă-n vitejie frica
Pe care Will, de-altminteri, ri-o cunoaște.
Nici urgisit drumețul din pustie,
Cu buzele-ncleiate de zăduf,
Pîrîul nu-l rîvnește mai cu sete
Decît rîvnesc eu moartea ăstui om.
Vezi sîngele ce-mi năclăiește fața?
Îl voi spăla atunci cînd am să simt
Cum inima-i în mîna mea se zbate.

GREENE

Frumos ai glăsuit; tu ce zici, Shakebag?

SHAKEBAG

Curajul nu-mi știu zugrăvi în vorbe ;
Dar dacă-mi dați prilejul potrivit,
Voi fi la fel de-ndurător cu Arden
Precum leoaica e cu prada ei
Atunci cînd puii țîțele i-au supt.

GREENE

Așa gîndește omul hotărît.
Ei, domnilor, deoarece-am dat greș
Cînd am cercat să-l prindem colo-n piață,
Să căutăm alt petic de ogor
Care să-i soarbă sîngele lui Arden.

(Intră Michael.)

Sosește omul lui. Stați să vă spun :
E mort după-a lui Mosbie soră, tontul,
Și pentru ea e gata să-l ucidă
Pe Arden, întrucît iubirea ei
O poate doar prin Mosbie cîștiga.
Să-l ispitim ; ne-o fi de trebuință.
A, iată-l și pe Michael ! Incotro ?

MICHAEL

Stăpînul a cinat și-acum mă duc
Să-i pregătesc odaia de culcare.

GREENE

Unde-a cinat ?

MICHAEL

La „Capul de mînzoc". Dar ce s-a întîmplat, master Shakebag ? Black Will ? Măiculiță, cine ți-a umplut fața de sînge ?

WILL

Uite ce e, dacă-ți iei nasul la purtare, ți-l umplu eu de sînge.

MICHAEL

Dacă vă supărați, mă duc pe-aici încolo.

GREENE

Stai. Michael, nu ne scapi așa de-ușor.
Știu că-ți iubești stăpînul foarte mult.

MICHAEL

E adevărat ; de ce ?

GREENE

Fiindcă, uite,
Eu cred că ţii mai mult la draga ta.

MICHAEL

Iar eu nu cred ; dar dacă-ar fi cum ziceţi ?

SHAKEBAG

Hai, nu mai face pe niznai... Se spune
Că ai o dragoste în Feversham.

MICHAEL

Chiar de-aş avea şi trei, ce-ţi pasă ţie ?

WILL

Să nu-l atingi ? Ascultă, mocofane :
Ştim c-o iubeşti pe Susan ; şi mai ştim
Cum ai jurat că-ai să-l ajuţi pe Mosbie
S-ajungă-n al stăpînei tale pat,
Şi pentru sora-i să-l omori pe Arden.
Un ticălos mai jalnic decît tine
N-a cunoscut nicicînd ţinutul Kent ;
Cum îndrăzneşti, dar, laşule, să juri
Intr-o atît de însemnată treabă ?

GREENE

Dar, Will...

WILL

Te rog să nu mă întrerupi. Ascultă :
Vom da toate-n vileag, căci ai jurat ;
Iar dacă vei rosti, cumva, o vorbă,
S-a zis cu tine ! Înţelegi ? Noi trei
Am uneltit ceva şi ne-am vorbit —
Orice ni s-ar putea-ntîmpla — pe tine
Să te trimitem dracului, în iad.
Pe scurt, dar, eu sînt omul sorocit
Să-i curm lui Arden pămînteasca viaţă ;
Tu nu eşti decît cuteă ce ascute
Pumnalul însemnat să-i spargă pieptul ;
Menirea ta-i să hotărăşti doar unde
Va fi stăpînul tău răpus ; a mea,
Să făptuiesc — cînd s-o ivi prilejul.
Mai bine sfătuieşte-te cu noi
Cum şi-n ce fel putem să-l omorîm.

SHAKEBAG

Pe Mosbie-l cumperi astfel și, prin el,
Cîștigi și dragostea surorii sale.

GREENE

Stăpîna ta în coarne o să-ți cate,
Iar noi te-om dezlega de jurămînt.

MICHAEL

M-ați luat atît de iute, domnii mei,
Incît voi recunoaște : -ntr-adevăr,
Eu m-am legat pe Arden să-l ucid.
Și-acum, pe-acel ce pentru dărnicie
A meritat din plin iubirea mea
Sînt gata să vi-l dau pe mînă. Noaptea
Veniți în casa lui din Aldersgate.
Am să las ușile deszăvorîte ;
De-ndată ce-o să treceți pragul casei
Și veți intra în curtea dinăuntru,
Pe mîna stîngă-o să vedeți o scară
Ce duce drept în camera lui Arden :
Acolo să vă răfuiți cu el.
Acum e bine să ne despărțim.
Eu, ce-am făgăduit, voi făptui.

WILL

Să nu ne tragi pe sfoară, c-o pățești.

MICHAEL

Am să-mplinesc întocmai tot ce-am spus.

WILL

Să bem ceva ; de-atîta supărare,
Gîtlejul mi-e uscat precum e iasca.

(Will, Greene și Shakebag ies ; rămîne Michael.)

MICHAEL

Cum paște mielul liniștit pe plai
In timp ce, din hățiș, flămîndul lup
Pîndește clipa-n care-l va zdrobi !
Cu ce-ai greșit, nevinovate Arden,
Spre-a-ți fi vînată viața-n acest chip ?

Atîta bine mi-ai făcut și, iată,
Eu, care trebuia cu arma-n mînă
Să te feresc de orișice dușman,
Te duc, zîmbind pidosnic, ca și cum
N-aș bănui nimic, la înjunghiere.
De nu-i ajut pe ei, o să m-aștepte
Urgia răzbunării lor nedrepte.
Hain voi fi de astă dată ; mila
Sălășluiască-n pieptul de fecioară !
Sînt hotărît ; da, Arden va să moară.
(Iese.)

ACTUL III

Scena 1

O cameră în casa lui Franklin, în Aldersgate.
Intră Arden și Franklin.

ARDEN

Nu, Franklin ; dacă teama sau sfiala,
Amenințarea, dragostea de soț,
Rușinea de Preasfîntul sau de lumea
Ce schilodește-ncrederea cu vorba
Și-i dă ocării leagăn cînd se naște
S-ar întîlni, în gîndul ei sprințar,
Cu pocăința, poate s-ar schimba
Și-n viața-i ar deschide-o nouă filă ;
Dar stricăciunea ei nu știe margini :
E rea și dîrză ; pentru ea, un sfat
E precum ploaia pentru buruieni,
Iar cînd o dojenești, învățu-i prost
Ca hidra reînvie și sporește.
Eu cred că orice ochi iscoditor
Păcatu-i zugrăvit pe fața mea
Știe-a-l citi ; iar numele lui Mosbie,
Ocara numelui ce-l port eu însumi,
E-adînc săpat pe rușinata-mi frunte.

Ah, Franklin, Franklin, cînd mă fură gîndul,
Mă sfîșie durerea mai cumplit
Decît cumplita morții agonie.

FRANKLIN

De ce să te frămînți atîta ? Ea
Se va-ndrepta sau, poate, va muri...
Și-atunci va lua sfîrșit și chinul tău.
De nu se va-ntîmpla așa sau altfel,
Mîngîie-te la gîndul că sînt alții
Ce-ndură, cu răbdare, jug mai greu.

ARDEN

De casa mea din Feversham mi-e silă

FRANKLIN

Rămîi atunci cu mine-aici, la Londra.

ARDEN

Ca ticălosul să se-nstăpînească
Pe dormitorul meu și să triumfe ?
Acasă sau la Londra, orișiunde,
Aici mi-e chinul, dragul meu, *aici,*
Și voi scăpa de el numai prin moarte. *(Intră Michael.)*

FRANKLIN

Mai uită-ți supărarea ; vine Michael.

ARDEN

Cam cît să fie ceasul ?

MICHAEL

Aproape zece.

ARDEN

Vezi, vezi ce repede se scurge vremea ?!
Hai, master Franklin, vrei să ne culcăm ?

(Arden și Michael ies ; rămîne Franklin.)

FRANKLIN

Mergi tu-nainte ; eu te voi urma.
Ah, ce infern e gelozia oarbă !
Ce vorbe mișcătoare, ce suspine,
Ce tînguiri și gemete răzbat
Din pieptu-acestui om prea cumsecade !

Cînd dă, trudit, din cap, cînd ochii trişti
In ţărnă-i ţintuieşte, ruşinat
Să-nfrunte chipul semenilor săi,
Cînd cată înspre cer, nădăjduind
Să afle-n el dreptatea mult rîvnită ;
Adesea, ca să uite de necaz,
Incepe, lin, să depene-o poveste
Dar, brusc, se poticneşte-n toiul ei ;
Il fură gîndul necinstitei soaţe
Şi noi dureri îi picură în suflet.
Adînca mea restrişte sufletească
Nu i-a fost nimănui dat s-o cunoască. *(Intră Michael.)*
Stăpînul vă poftește la culcare.

FRANKLIN

Dar el ce face, Michael ? E în pat ?

(Franklin iese ; rămîne Michael.)

MICHAEL

Da, şi-ar dori să stingă lumînarea.
In pieptul meu, încăierate gînduri
Mă ţin într-una treaz prin zarva lor,
Iar eu, judecător mult prea nevrednic,
Nicicum nu pot izbînda hotărî.
Prin bunătatea lui cea mare, Arden
Işi cere meritatul drept la viaţă ;
Stăpîna m-a silit să jur de dragul
Lui Sue ; şi jurămîntul cum să-l calc
Cînd o iubesc mai mult decît pe Arden ?
Hidosul Will cu inima-i de piatră
Şi Shakebag cel de sînge-nsetoşat
— Doi ticăloşi fără pereche-n Kent —
Mă vor ucide dacă-mi calc cuvîntul ;
Şi gîndul e de-ajuns să-mi dea fiori.
Parcă-i şi văd, cu păr vîlvoi, rînjind,
Privind cu ochi holbaţi senina-ţi faţă,
Rotind în mîini pumnalul nemilos
Sub ploaia de cumplite-njurături,
In timp ce tu, supus, cerşind iertare,
Eşti ciopîrţit de groaznica unealtă.

Parcă-i aud de mine cum întreabă,
Cum zbiară Will : „Înjunghe-l pe țăran,
Căci sluga ne va da de gol, să știi !"
Și brazdele din fața-i ucigașă
Se cască larg de parc-ar fi morminte...
Zăbavă-i pentru dînsul moartea mea
Și mă ucide doar ca să petreacă.
Ah, iată-l ! Ajutor !!!! Vai, master Franklin,
Strigați-i pe vecini, căci ne omoară !

(Intră Arden și Franklin.)

FRANKLIN

Ce strigăt jalnic m-a trezit din somn ?

ARDEN

De ce-a țipat atît de-ngrozitor ?
Ce-i, Michael, cine ți-a făcut vreun rău ?

MICHAEL

Nu s-a-ntîmplat nimic. Pe cînd dormeam
Cu trupul rezemat în pragul scării
Avui un vis grozav, căci se făcea
Că sînt împresurat de ucigași
Veniți anume să-mi ridice viața.
Sînt speriat de moarte... tremur tot.
Vă rog să mă iertați că v-am trezit.

ARDEN

Un țipăt ca acesta, din senin,
Eu n-am mai auzit. Ascultă, Michael,
Sînt ușile închise cu nădejde ?

MICHAEL

N-aș ști să spun ; le-am încuiat, îmi pare...

ARDEN

Îți pare ? Cum așa ? Ia să vedem.
Poftim ! o ușă n-a fost zăvorîtă !
Nu te credeam atît de zăpăcit.
Hai, culcă-te ; și dacă ții la slujbă,
Pe viitor să nu se mai întîmple.
Să ne culcăm și noi. Hai, master Franklin.

FRANKLIN

Să mergem ; aerul e foarte rece.
Mike, noapte bună și... nu mai visa ! *(Iese.)*

Scena 2

Lîngă casa lui Franklin.
Intră Will, Greene și Shakebag.

SHAKEBAG

Întunecata noapte a ascuns
Plăcerile de peste zi ; pămîntul
S-a-nfășurat în mantia-i cernită
Și tăinuiește de privirea lumii
Pe cei ce, ca și noi, triumfă-acum.
Pîn' ce-om cresta pe-al timpului răboj
Plecarea lui în noaptea fără vaduri,
Minutul, lenevos, abia se scurge,
De parcă n-ar mai ține pas cu ceasul,
Greene, du-te și adastă primprejur ;
Iar după-o vreme, cînd ai să te-ntorci,
Te vom vesti că-i dus dintre cei vii.

GREENE

Întîmpinați dorința mea de-ndată
Și dați-i împlinire ! Eu vă las. *(Greene iese.)*

WILL

De-am isprăvi cu treaba asta, Shakebag !
Mă simt greoi al naibii, de-abia merg,
Și piroteala nu-i un semn prea bun.

SHAKEBAG

Aud ? Te-ai preschimbat în puritan ?
Atunci, hai la culcare, iar curajul
Ni-l vor ucide puricii și frica.

WILL

Că bine mă cunoști ! Vorbești de frică ?
Pesemne ții să mă jignești. Ascultă,
De n-ar fi trebușoara ce ne-așteaptă,
Ți-aș trage-o chelfăneală ca aceea,
Ca să-ți arăt că nu-s fricos de fel !
Ce mai încoa' și-ncolo, m-ai jignit.

SHAKEBAG

Din felul cum vorbești adie teama
Și-un fel de neîncredere în tine !

Du mai întîi la capăt ce-am pornit,
Iar mai tîrziu... te-aștept la cotitură !

WILL

De-am să te cruț, să mă trăsnească cerul !
Dar, pîn-atunci, arată-mi casa-n care
Am să-ți arăt de ce-i în stare Will !

SHAKEBAG

Aceasta cred că-i ușa ; hait, e-nchisă !
Ne-a tras pe sfoară Michael, pezevenghiul !

WILL

Să-ncerc și eu. Adevărat, e-nchisă !
Să ciocănim cu sabia... Ce zici ?

SHAKEBAG

Nu, n-are rost. Fricoșul țărănoi
E-n pat acum și rîde de se strică.

WILL

Să vezi ce scump o să plătească hazul !
Să nu m-ajute-n veac această spadă,
De foc să aibă parte și rugină,
Dacă nu-i sfîrtec brațul și piciorul,
Cînd am să-l văd, acestui linge-blide !

SHAKEBAG

Să nu-mi pot scoate sabia din teacă,
Să-mi meargă strîmb cînd, la căderea serii,
Voi încerca să-l fur pe-un bogătan,
Să zac numai prin cîrciumi prăpădite,
Urît de trecători, hulit, scuipat,
Să mor astfél, de nimeni tînguit,
De s-o-ntîmpla, în clipa cînd îl văd,
Să nu-i tai nasul și-n picioare, apoi,
Să nu i-l terciuiesc, făcîndu-l zob.

WILL

Să-l căutăm pe Greene. Știu c-o să-njure !

SHAKEBAG

De nu ne-ar înjura, ar fi un prost !
Socot că și-un țăran ce-n viața lui
Cutează-a spune numai „da“ și „nu“,
Ar înjura vîrtos în starea asta.

Shakebag, să-l căutăm pe Greene, iar mîine
În cîrciuma de-alături să-l pîndim
Pe marțafoi cînd o să iasă ; eu
Mă-nsărcinez să-i dau de cheltuială. *(Ies.)*

Scena 3

O cameră din casa lui Franklin, ca mai înainte. Intră Arden, Franklin și Michael.

ARDEN

Mike, du-te înapoi la Billingsgate
Și află cînd e fluxul. Ne găsești
În tîrg. Fă însă patul mai întîi. *(Michael iese.)*
Tu, Franklin, vii cu mine. Astă noapte
Visam că-n mijlocul unei grădini
Au pus capcană pentru cerbi ; iar eu
Stam pe-o movilă așteptînd să văd
Sosirea turmei. Cum stăteam așa,
Am prins a picoti și-un dulce somn
S-a strecurat tiptil în mădulare ;
Dar iată că-n acest al tihnei ceas,
Un pădurar îndepărtă capcana,
Imprejmuindu-mă cu-un gard de scînduri,
Din cele ce-i închid pe cerbi ; apoi
Sună din cornu-i răgușit și-ndată
Veni un paznic cu jungherul scos,
L-apropie de pieptul meu și spuse
Cu glas asurzitor : „Tu ești vînatul
Ce-l căutăm". Atunci m-am deșteptat.
Eram lac de sudoare ; tremuram
Precum un om pitit într-un tufiș
Cînd leul crunt se zbuciumă în jur,
Iar după ce-a plecat acesta,-ncepe
Să cate-nfricoșat printre răsuri
Și tremură și clănțăne de parcă
Primejdia cea mare n-a trecut.

Mă deșteptasem ; dar, cu toate-acestea,
Mă întrebam de nu mai dorm cumva,
Atît ce mă înspăimîntase visul.
Ah, dac-ar fi măcar de piază bună !

FRANKLIN

Aceste plăsmuiri își au sorgintea
In groaza ce-a-ncercat-o sluga ta
Cînd s-a trezit la propriul său țipăt,
Nemaiputînd dormi — aceasta e.

ARDEN

Se poate. Domnul să ne aibă-n pază !
Dar visele ades mi se-mplinesc.

FRANKLIN

Din douăzeci de vise, dacă-i unul
Mai vrednic de crezare-ntrucîtva,
Alungă-l, dar, din gînd : e-o amăgire.

ARDEN

Să mergem, Franklin, mai întîi în piață,
Ca să mîncăm ; apoi, cînd vine fluxul,
Să coborîm spre chei și să ne-ntoarcem
La Feversham, cu vasul — nu-i așa ?

FRANKLIN

Precum ți-e voia ; eu te însoțesc. *(Ies.)*

Scena 4

Aldergate.

Pe una din uși intră Michael ; pe cealaltă, Greene, Will și Shakebag.

WILL

Sus spada, Shakebag : iată-l pe tîlhar !

GREENE

Will, mai întîi să auzim ce spune.

WILL

Vorbește, iepure fricos, vorbește.
Pe urmă nu vei mai vorbi în veac.

MICHAEL

Ingăduiți-mi să vă lămuresc.
Mă jur pe ceruri și pămînt, pe toate,
Că sarcina cu cinste-am împlinit-o,
Lăsînd zăvorul tras. Dar, ce să vezi ?
Stăpînul meu a stat cu domnul Franklin
Pînă tîrziu de vorbă pe verandă ;
Iar Franklin și-a uitat pe un pervaz
Basmaua-n care-avea un pumn de galbeni.
În pat și-a amintit și, coborînd,
Văzînd că ușile nu-s zăvorîte,
Le-a încuiat și-a luat cu sine cheia.
Bine-nțeles, stăpînul m-a mustrat.
Acum mă duc să aflu cînd e fluxul,
Căci Arden vrea la Feversham să plece.
Ațineți-i, dar, calea-n Rainham Down :
Să știți că-i locul cel mai potrivit.

WILL

Ei, parcă m-ai mai îmbunat ; oricît,
Mai bine-i decît cum a fost, nu, Greene ?

GREENE

Nu-i o minciună, Michael, tot ce-ai spus ?

MICHAEL

E adevăru-adevărat.

SHAKEBAG

Atunci, băiete, iată-ți și pedeapsa :
Să ne cinstești pe toți la „Bun sosit",
Acolo ne vom sfătui ce facem.

GREENE

Să nu le spui nimica despre flux,
Ca Will și Shakebag să ajungă-n Rainham
Pîn-a veni stăpînul tău.

MICHAEL

Primesc să fac tot ce-mi veți porunci,
Dar nu mă alungați din sînul vostru. *(Ies.)*

Scena 5

Casa lui Arden, în Feversham.
Intră Mosbie.

MOSBIE

Mă răzleţesc de oameni gînduri tulburi
Şi veghea lor mă macină cumplit ;
Răzmeriţa din cugetu-mi tomnatic,
Silindu-mă să beau, m-a vlăguit
Şi-acum mă biciuieşte ca un crivăţ
Ce-ngheaţă mugurii gingaşi de-april.
Ferice, ah, de omul ce prînzeşte
Tihnit, nebănuind, orice-ar mînca ;
Şi vai de cel ce, apăsat în cuget,
Se-nfruptă din a mesei bunătăţi !
Ce mulţumit eram cînd n-aveam bani !
Măcar că flămînzeam, dormeam în pace ;
Corvoada zilelor mă răsplătea
Cu-a nopţilor odihnă, iar aceasta
Improspăta al zilei revărsat.
De cînd m-am căţărat în pom spre creştet
Şi-am căutat să-mi fac un cuib în nori,
Sălaşu-mi freamătă la orice boare
Şi mă-ngrozesc gîndind că pot cădea.
Dar încotro mă poartă ochii ? Calea
Ce duce înspre tihna mult rîvnită
In urma mea s-a-nchis. Merg, dar, 'nainte,
Să bat la a' primejdiilor porţi.
Aici ţi s-a urzit pieirea, Arden ;
Greene o să are şi te va plivi :
Pămîntu-mi va rodi doar grîu curat.
O vreme am să-l las în stup, pe urmă
Am să-l sugrum ca să-mi rămînă ceara ;
Albinele de felul lui înţeapă.
Apoi sînt Clarke şi Michael, amîndoi
Actori de seamă-ai tragediei „Arden".
Cînd mă voi fi înscăunat în locu-i,
Pizmaşi, mă vor bîrfi în fel şi chip
Şi-ameninţa cu datul în vileag.

Dar las' că scap de ei ; le-arunc un os,
Ii fac să se asmută între dînșii,
Iar eu rămîn stăpînul alor mele.
Trăiește doamna Arden... Ce-are a face ?
Biserica va face din doi, unul.
Dar la ce bun ? Nu-ți dau crezare, Alice :
Pe Arden pentru mine îl răpui ;
Pe mine-o să mă-nlături pentru altul ;
Cu șarpele-ntr-un pat nu dormi tihnit !
Cu cale-i și de ea să mă dezbar... (*Intră Alice.*)
Iat-o că vine ; s-o alint puțin.
Ce face Alice ? tristă ? supărată ?
Împărtășește-mi păsurile tale...
Un foc în două împărțit slăbește.

ALICE

Vîlvoarea mi-o voi stăvili în piept
Și partea mea curînd o să se stingă.
Ah, Mosbie !

MOSBIE

Aceste izbucniri, ca niște salve
Țintind spre-un zid surpat, în mii fărîme
Neputincioasa-mi inimă o frîng.
Tristețea ta deschide-n mine răni
Și tu o știi ; și vrei să pari mîhnită
Ca să străpungi mereu în acest piept
O inimă ce moare cînd ești tristă.
Iubire nu-i aceea care cată
Să supere iubirea fără rost.

ALICE

Iubire nu-i aceea care cată
Iubirea s-o omoare ; nu e drept ?

MOSBIE

Ce vrei să spui ?

ALICE

Știi Arden cît de mult mă îndrăgea.

MOSBIE

Da... și ?

ALICE

Și... ce-a rămas, să tăinuim, ca vorba
Să nu mi-o-mprăștie prin lume vîntul

Și să ne facă de ocară. Mosbie,
Mai bine e să piară ce-am sădit
Decît să strîngem buruieni la toamnă!
Cînd mă gîndesc, roșesc și mă cutremur...
Hai, uită, zău, ce-a fost între noi doi.

MOSBIE

Vrei să te-ntorci la el?

ALICE

La viața fericită de-odinioară,
Cînd numele de tîrfă nu-l purtam,
Cînd toată lumea mă știa că sînt
Statornica soție a lui Arden,
Nu soață a lui Arden cel statornic.
Tu, Mosbie, mi-ai răpit acestea toate
Și împotriva-mi i-ai stîrnit pe-ai mei.
Pe fruntea mea ți-e numele crestat:
Un nume de meșteșugar netrebnic!
Vrăjită-am fost! Ah, neferice clipă
Și blestemate pricini ce-ați urzit!

MOSBIE

Îți pare rău? Mă lasă-atunci să-njur!
Și dacă ții atît la faima ta,
Să-mi căinez și eu pierduta cinste!
Nesocotind ce legături puteam
Deasupra stării tale să mă-nalțe,
Mi-am rîs de timp și-am ocolit prilejuri.
Norocul nu l-am strîns cu mîna dreaptă;
Cu stînga,-n schimb, de-un pai m-am agățat.
Nu m-am legat de-o fată virtuoasă,
Cu zestre ce ți-ar fi-ntrecut averea,
Ca tine mai frumoasă și cuminte;
Neîndoiosul bine l-am schimbat
Cu răul nestatornic; și onoarea
Mi-am murdărit-o, stînd de tine-alături.
Nu tu, ci eu am fost vrăjit, și vraja
A fost lucrarea ta, duh necurat!
Dar află că dintr-însa mă voi smulge,
Că ochii ce-au făcut din corb cinteză
Un nou har al vederii vor cunoaște.

Frumoasă nu ești : azi de-abia te văd ;
Nici bună : pîn-acum nu te-am știut ;
Azi ploaia poleiala ți-a spălat-o,
Arama-ți dai pe față fără voie.
Nu-mi pare rău să văd că ești cum ești ;
E dureros că te-am ținut cinstită.
Să pleci : ești vrednică de servitori ;
Eu sînt prea bun spre-a fi iubitul tău.

ALICE

Am înțeles ; se-adevărește vorba
Prietenilor ce-mi spuneau ades
Că Mosbie mă iubește pentru-avere,
Iar eu nu i-am crezut. Ascultă, Mosbie ;
Doar două vorbe-aș vrea să-ți spun ; iar dacă
Te voi răni cumva, am să-mi mușc limba.
Privește-mă, altminteri mă omor ;
Cu-ncruntătura ta nu știu să lupt,
Și pace n-am cînd tu vestești războiul.
Voi ispăși jignirea ție-adusă
Și cartea mea de rugăciuni voi arde-o,
Să uit cuvîntul sfînt ce m-a-nturnat ;
Voi rupe filele, pe toate, Mosbie,
Și-n locul lor, în scoarțele de aur,
Vor sta răvașele ce mi-ai trimis ;
Cucernică, la ele am să cuget
Și ruga mea va fi rostirea lor.
Nu mă privești ? Ți-e dragostea ucisă ?
Nu mă auzi ? Ce păs te face surd ?
Vorbește ! Ce tăceri te-au ferecat ?
Aveai un ochi de vultur, auzeai
Mai iute ca un iepure fricos,
Vorbeai meșteșugit ca oratorii
Cînd vream s-auzi, să vezi și să vorbești.
Și-acum ce s-a-ntîmplat cu sprinteneala ?
Ce bine-ai săvîrșit îl cumpănește
Cu-această vină-a mea și ai să vezi
Că mîlul din privirea ta nu-l merit.
Fii, iarăși, limpede precum cleștarul ;
Eu n-am să te mai tulbur niciodat'.

MOSBIE

Nu, nu, sînt un meșteșugar netrebnic.
Am aripi pentru zbor umil croite.
Pe Mosbie să-l iubești ? Rușine mare !
Chiar de ți-ar da comori, nu lua în seamă !
N-au dreptul cerșetorii nici să sufle,
Acolo unde se găsesc boieri !

ALICE

Iubitul meu e nobil ca un rege,
Iar eu prea oarbă-s ca să-l văd altfél.
Se-ntîmplă flori să crească prin pîrloage
Și-n parcuri buruieni ; ce-mi pasă, dar,
Că tatăl tău a fost ce-a fost ? Pe tine
Te-nnobilează vrednicia ta !

MOSBIE

Cum știu femeile să intre-n suflet
Și-o vină să-și răscumpere cu vorba !
Voi da uitării cele petrecute ;
Dar, draga mea, să nu mă mai încerci..

(Intră Bradshaw.)

ALICE

Pecetluiește-ți gîndul c-un sărut !

MOSBIE

O clipă, Alice ; vine cineva.

ALICE

Ce vînt te-aduce, Bradshaw ? Ai vreo veste ?

BRADSHAW

Vești nu prea am, dar iată un răvaș
Pe care vi-l trimite master Greene.

ALICE

Poftește-n casă ; berea te așteaptă.
Rămîi la noi, se lasă vremea cinei.

(Bradshaw iese. Citește scrisoarea.)

N-am făcut nici o ispravă la Londra, dar fiti fără grijă, n-o să ne scape. Îi mulțumim vecinului nostru Bradshaw. Al dumneavoastră, Richard Greene.

Îți place, dragule, ce scrie-aici ?

MOSBIE

Ah, de i-ar bate ceasul mai degrabă !

ALICE

De-abia mai pot s-aștept ; pînă atunci,
Plăcerea mi-e cu fiere-amestecată.
Ar fi-nțelept să mergem înăuntru.

MOSBIE

Pînă-n cetatea morții te urmez. (*Ies.*)

Scena 6

Ținutul de lîngă Rochester. Intră Greene, Will și Shakebag.

SHAKEBAG

Ai grijă, Will. Sînt toate la-ndemînă ?
Nu-i udă pulberea ? Ia flinta foc ?

WILL

Mă mir că nu mă-ntrebi dacă mi-e nașul
Pe-obraz și dacă-mi țiu în gură limba.
Întreabă-mă, atunci, sub jurămînt,
Cîte pistoale am avut asupră-mi,
Dacă mă-mpac cu-al pulberii miros,
Dacă nu-mi face rău detunătura,
Și-atunci cînd iese focul, nu clipesc.
Răspunsul meu acesta e, Shakebag :
Am strîns mai multe pungi pe-acest meleag
Decît ai mînuit tu puști în viață !

SHAKEBAG

Se poate, cînd ai dat de-nghesuială !
Atunci să mă fălesc și eu cu prada
Ce-am strîns de cînd mă știu ! Cîștigul meu
Pe-al tău îl depășește-atît de mult,
Incît pot cu prisosul să te cumpăr
Pe tine și tot neamul tău ! La naiba !
Urît mi-a fost de omul ce muscheta
Și-o poartă-n gură, iar în mîna lui
E-o armă ce nu știe să rănească !

WILL

Mă scoate din sărite, Greene!
Onoarea mea nu-nghite astea, Shakebag!
Eu l-am slujit pe rege la Boulogne;
Dar tu, ce mari isprăvi ai săvîrșit?

SHAKEBAG

Știi, s-a-ntîmplat ca Jack din Feversham,
O dată, să primească-un bobîrnac;
Și cum i-a țiuit urechea, omul
Și-a spus că-a fost atins de o ghiulea. (*Se luptă.*)

GREENE

Vreți să vă spun o pildă din Esop?
Pe cînd doi cîini voinici trăgeau de-un os,
S-a-nvrednicit o javră să li-l fure.
Așa și voi: vă țănțoșiți de-a surda,
Iar Arden printre degete ne scapă.

SHAKEBAG

El a-nceput.

WILL

Să vezi cum va sfîrși!
De, pînă una-alta, să te păsui;
Dar dacă am să uit...

(*Ingenunchează și ridică mîinile spre cer.*)

GREENE

La pîndă! Încleiați-vă-nc-o dată
Crenguțele, spre-a prinde vrăbioiul.
Mă duc, iar cînd aud detunătura
Am să țîșnesc ca un prepelicar
Ce, tupilat, așteaptă cît așteaptă,
Iar cînd pocnește pușca, se repede
Și-nhață, hulpav, prada. Ah, vedea-l-aș
Cu brațele întinse în țărînă,
Căci prea le-a fîlfîit pînă acum!

SHAKEBAG

Așa îl vei vedea — numai să vină.

GREENE

Să nu-ți faci nici o grijă: vine, Shakebag.
Oricum, vedeți să nu vă-ncăierați.

Cum vine, cum l-atingeți. Am plecat ;
Cam peste-un ceas mă voi întoarce-aici.

(Greene iese. Intră Arden, Franklin și Michael.)

MICHAEL

M-aș duce înapoi la Rochester :
Prea șchiopătează calul ; n-ar fi bine
Să-ndure pîn' la Feversham atîta.
Cred că-i de-ajuns să-i scoată o potcoavă.

ARDEN

Prea bine, du-te, dar să te grăbești
Și să ne-ajungi din urmă pîn' la Rainham.
Acasă vom sosi tîrziu de tot.

MICHAEL

(aparte)

Și Dumnezeu, și Will, și Shakebag știu
Că n-ai să treci de măgurile Rainham.
N-am vrut să văd măcelul : de aceea
Mi-am și-nțepat bălanul la picior.

ARDEN

Ei, povestește mai departe, Franklin.

FRANKLIN

Mă pui la grea-ncercare ; parcă simt
Un cheag de sînge-n inimă și-un nod
Mi s-a oprit în gît, de-a curmezișul,
Și nu mă lasă să vorbesc ; nicicînd
Nu m-a-ncercat sfîrșeală ca aceasta.

ARDEN

Să călărim agale ; se prea poate
Să-ți fi făcut rău colbul sau, mai știi,
Nu ți-a priit mîncarea de la prînz.
Mi s-a-ntîmplat și mie — și-a trecut.

FRANKLIN

Ți-aduci aminte unde-am întrerupt ?

ARDEN

Păi, unde soțul își certa nevasta.

FRANKLIN

Așa... Trăgîndu-i, dar, o săpuneală
Aduse omul martori ce-au văzut-o,
Îi arătă mănușa cu pricina
Și, după alte-asemenea dovezi,
O întrebă ce are de răspuns.

ARDEN

Și... ce-a răspuns ? Mă-ntreb cum arăta
Cînd, după ce-a jurat cum a jurat,
S-a pomenit cu-astfél de mărturii !

FRANKLIN

Și-a coborît privirile-n pămînt,
Cătînd la stropii ce picau de zor,
Apoi și-a scos batista și, sfielnic,
Și-a șters de lacrimi fața ; a tușit
De parcă-ar fi voit să-și dreagă glasul
Și a-nceput să-nfrunte, foarte demn,
Învinuirile aduse. Arden,
Îți cer iertare, nu mai pot urma.
Mă doare-n inimă și suflu greu.

ARDEN

Aproape că-am ajuns la Rainham Down.
Povestea mi-a mai alungat urîtul ;
De ți-ai venit în fire, s-o sfîrșești !

(Intră lordul Cheiny cu oamenii lui.)

WILL

Acu-i acu', Shakebag ! Fii hotărît !

LORDUL CHEINY

Se lasă oare noaptea din înalturi,
Sau se gătește-a ploaie și furtună ?
Ce bine-mi pare de întîlnire, Arden !
De zece zile caut să te văd
Și să-ți vorbesc. Ești cam străin pe-aici.

ARDEN

Milord, la ordinele dumitale.

LORDUL CHEINY

Vii de la Londra ne-nsoțit de slugi ?

ARDEN

În urma noastră e un om de-al meu,
Dar mă-nsoțește-un foarte bun prieten.

LORDUL CHEINY

Te are-n slujba-i lordul protector ?

FRANKLIN

Întocmai precum bănuiți, milord.

LORDUL CHEINY

Veniți de ospătați în casa mea.

ARDEN

Milord, mă iartă ! Am făgăduit
Unui prieten bun să-l văd diseară
Și nu pot nicidecum lipsi ; altminteri
Aș fi venit cu multă bucurie.

LORDUL CHEINY

Atunci pe mîine. Te aștept la prînz,
Și-l rog și pe prieten să poftească.
Am multe de vorbit cu dumneata.

ARDEN

Milord, e mare cinstea ce ne-o faci.

LORDUL CHEINY

Black Will ? Pe cine vrei să jecmănești ?
Te văd bălăbănindu-te în streang !

WILL

E cu putință, înălțimea-voastră ?
Vă pomenesc mereu în rugăciuni...

LORDUL CHEINY

Eu cred că-n viața ta nu te-ai rugat !
Zvîrliți-i o coroană.
Sfîrșește, Will, cu-o viață ca aceasta ;
E de ajuns să furi un singur ban,
Și-o să te spînzure ca pe-un netrebnic.
Să mergem, master Arden. Patru mile
Vom călări urmînd același drum.

(Ies. Rămîn Black Will și Shakebag.)

WILL

Să vi se frîngă gîtul la toți trei !
De cătrănit ce sînt, m-aș omorî !

Auzi ! Să-mi taie-avîntul chiar în clipa
Cînd dam s-apăs cu mîna pe trăgaci !
Opri-i-s-ar coroana-n beregată !

SHAKEBAG

Ai un noroc al naibii, master Arden.
A mai scăpat vreun om în acest fel ?
Păi... ce să fac ? Să trag un glonte-n vînt...
Degeaba : n-o să-l culce la pămînt ! (*Intră Greene.*)

GREENE

Ei, l-ați răpus ? S-a zis cu el ?

SHAKEBAG

E teafăr sănătos, în drum spre casă.

GREENE

Ptiu, drace ! Iar ? Ei, cum se poate asta ?

SHAKEBAG

Ne pregăteam să tragem, cînd, deodată,
A apărut lord Cheiny. Uite-așa...

GREENE

Da... Pronia cerească l-a scăpat.

WILL

Ei, aș ! Lord Cheiny, care l-a poftit
La prînz în Shorlow, la conacul lui.
O să-i aținem calea înc-o dată
Și de-o fi Cheiny-i toți să-mi stea-mpotrivă,
Eu mîine tot îi bag un glonte-n piept.
De aceea, să plecăm spre Feversham.

GREENE

Să-i cerem iertăciune doamnei Arden.
Cînd o afla, să vezi ce-o să mai zbiere !

SHAKEBAG

Va bănui că n-am avut curaj.

WILL

Să-i spunem tot, de-a fir-a-păr, și-apoi
S-o-ncredințăm că mîine-l omorîm.

(*Ies.*)

ACTUL IV

Scena 1

Feversham, casa lui Arden.
Intră Arden și soția sa, Franklin și Michael.

ARDEN

Vedeți cum ceasul, vajnic păzitor
Al porții cerului, a risipit
Prin truda lui întunecoșii nori,
Ca soarele să deslușească drumul
Pe care-aleargă în rădvan de aur.
E vremea potrivită ; haidem, Franklin.

ALICE

Credeam că-ați pus la cale-o vînătoare,
Cînd v-am văzut sculați cu noaptea-n cap.

ARDEN

Nu, Alice. Cum ți-am spus aseară, mergem
Pe insulița Sheppy, să prînzim
La lordul Cheiny ; dînsul ne-a poftit.

ALICE

Arar se-ntîmplă ca bărbații buni
Să trebuiască-a fi iertați ; căminul
E o pedeapsă pentru flușturatici.
A fost o vreme — poate n-a trecut ! —
Cînd vrerea unui lord nu te-ar fi smuls
Din brațele acestea. Ce să-i faci ?
Iubirea ta, ori farmecele mele,
Ori amîndouă, s-au trecut ; dar dacă
Adevăratul simțămînt l-ai stins,
Eu încă-s vrednică să-mi stai în preajmă.

FRANKLIN

De ce n-am lua-o și pe doamna, Arden ?
Eu sînt încredințat că lordul Cheiny
Ar fi-ncîntat s-o vadă-n casa lui.

ARDEN

Băiete, înșeuează calul doamnei.

ALICE

Nevrednic e-un hatîr cerșit ! De-aș merge,
Cine-ar vedea de rînduiala casei ?
Dacă ne fură cineva ? Nu plec.

ARDEN

Hai, lasă astea, Alice. Vino, zău !

ALICE

Nu, Arden, nu e cu putință.

ARDEN

Atunci îngăduie-mi, măcar, să-ți spun
Că vremea, locul, omul, nu mă schimbă
Și ca lumina ochilor mi-ești dragă.

ALICE

Doresc dovezi : să vii cît mai curînd.

ARDEN

'Nainte de căderea nopții. Alice,
Cu bine ! Tu așteaptă-ne cu cina. (*Alice iese.*)

FRANKLIN

Sînt gata caii, Michael ?

MICHAEL

Caii sînt gata, dar nu sînt gata eu : mi-am pierdut punga cu treizeci și șase de șilingi în ea. Asta, pe cînd înșeuam calul stăpînului.

FRANKLIN

Noi să pornim, iar Michael să rămîie
Să-și caute punga ; poate-o va găsi.

ARDEN

Mîine, te-așteptăm pe insulița Sheppy :
La lordul Cheiny unde vom prînzi.

(Arden și Franklin ies, rămîne Michael.)

MICHAEL

Călătorie sprîncenată ! Black Will și Shakebag te așteaptă la cotitură : ei sînt barcagiii tăi. (*Intră pictorul.*) Ia te uită cine vine ! Meșterul zugrav, rivalul meu, care vrea să-i sucească gîtul domnișoarei Susan cu tot dinadinsul.

CLARKE

Bună, Michael! Ce mai face iubita mea și toți ai casei?

MICHAEL

Cine? Susan Mosbie? E și iubita ta?

CLARKE

Da, ce mai face ea și ceilalți?

MICHAEL

Toți sînt bine afară de Susan: e bolnavă.

CLARKE

E bolnavă? Dar ce are?

MICHAEL

Friguri mari.

CLARKE

Îi e frică... de ce?

MICHAEL

Are friguri.

CLARKE

Friguri? Doamne ferește!

MICHAEL

Zău, suferă de friguri și suferă din pricina unui țărănoi ca tine.

CLARKE

Te roade gelozia, Michael. Du-te și vezi ce face domnișoara Susan.

MICHAEL

Să mă duc ca s-o feresc de pictor.

CLARKE

De ce de pictor și nu de o slugă ca tine?

MICHAEL

Pentru că voi, pictorii, faceți dintr-o fată frumoasă o pocitanie.

CLARKE

Cum adică?

MICHAEL

Alteori pictați miei îmbrăcați în fustă, iar noi servitorii le punem coarne și îi facem oi.

CLARKE

Incă o vorbă ca asta și ai să primești o scatoalcă, un pumn, sau o împunsătură.

MICHAEL

Cu ce, cu un pumnal făcut dintr-o bidinea ? Bidineaua n-are nici o putere, ceea ce înseamnă că nici tu nu ai vreo putere asupra lui Susan.

CLARKE

In numele dragostei lui Susan ! (*Îi dă lui Michael un pumn în cap. Intră Mosbie, Greene și Alice.*)

ALICE

Din pricina lui Susan, pot să jur !
Nu pentru asta ai mai zăbovit ?
A trebuit să vă certați acum,
Cînd sînt atîtea lucruri de făcut ?
Făgăduiala ți-ai ținut-o, Clarke ?

CLARKE

Ce m-ați rugat s-aduc e-n fața voastră ;
O simplă-atingere înseamnă moartea.

ALICE

Deci dacă nu ieșim la capăt altfel,
Acesta-l va înțelepți în moarte
Pe-un mare nătărău al vieții.
De ce a secerat în grîul nostru ?
Ce are de-mpărțit cu tine, Mosbie ?
Cu mine să se joace de-a stăpînul ?
Onoarea-mi cere să te las ; ba nu,
El cată să ne lase, răposînd,
Ca noi să ne iubim și să trăim ;
Căci viața e iubire și iubirea
Va dăinui cît timp vom vieți
Și viața se va stinge înainte
De-a mă lăsa iubitul meu stingheră...

MOSBIE

Ce-i dragostea fără credință multă ?
E ca un obelisc zidit din pietre
Ce nu au fost legate între ele ;
Se clatină la cea mai mică boare
Și de-i atins, îndată se prăvale
Și fala și-o îngroapă în pământ.
Iubirea să ne fie precum stînca
De adamant, pe care nici furtuna,
Nici vremea nu o pot urni din loc.

GREENE

Mai lasă vorbele frumoase-acum !
Să ne gîndim mai bine ce să facem.
Pe Shakebag și Black Will i-am așezat
La pîndă-ntr-un hățiș ; eu zic să mergem
Și să vedem ce-au izbutit să facă. (*Ies.*)

Scena 2

Coasta comitatului Kent, în dreptul insulei Sheppy
Intră Arden și Franklin.

ARDEN

Hei, barcagiule, pe unde-mi ești ? (*Intră barcagiul.*)

BARCAGIUL

Aici. Duceți-vă spre poron. Eu vă urmez.

ARDEN

Vino la mal ; sîntem foarte grăbiți.

BARCAGIUL

E o ceață de nu văd la doi pași.

ARDEN

Prietene, e-o ceață-atît de deasă
Ca pîcla dintr-un creier de chefliu
Ce s-a-ndemnat cu bere noaptea-ntreagă.

BARCAGIUL

Ar fi păcat să nu i se desfacă țeasta ; nu de alta, dar s-ar putea prelungi hoceagul cu ea.

FRANKLIN

Ce părere ai despre ceața asta ?

BARCAGIUL

Seamănă cu o muiere a dracului, care trăiește într-o cocioabă cu bărbatu-său și care nu-l lasă pînă cînd nu-l dă afară pe ușă, cu ochii uzi : omul arată de parcă i-ar fi ars casa sau i-ar fi murit un prieten.

ARDEN

Vorbești de parc-ai fi trecut prin astea.

BARCAGIUL

Poate că da, poate că nu. Nevastă-mea e ca oricare altă femeie, care va să zică e stăpînită de lună.

FRANKLIN

De lună ? Cum adică ?

BARCAGIUL

E o poveste cu cîntec și n-am chef să v-o spun numai așa, ca să-mi bat gura degeaba.

ARDEN

Ei, hai, nu fi-ndărătnic.

BARCAGIUL

Treacă, de astă dată. E vorba de luna lui cuptor ; dar vezi că nevastă-mea are o altă lună.

FRANKLIN

O altă lună ?

BARCAGIUL

Da, d-aia cu înrîuriri și eclipse.

ARDEN

Păi dacă așa stau socotelile, înseamnă că dumneata faci uneori pe omul din lună ?

BARCAGIUL

De bună seamă ; dar v-aș sfătui să nu vă prea băgați nasul în luna asta, că de ! s-ar putea să vă zgîrii fața cu o tufă de măcieș.

ARDEN

Hai, arată-ne o dată. Grozavă ceață, simt că mă înăbuș.

FRANKLIN

Pe drum, ne mai spui dumneata cîte-n lună și stele.

BARCAGIUL

Vi s-a făcut de stele verzi. (*Ies.*)

Scena 3

Un alt loc de pe coastă.
Dintr-o parte intră Will; din cealaltă, Shakebag.

SHAKEBAG

Unde ești, Will ?

WILL

Aici, Shakebag, în buza iadului. Nu văd nimic din pricina ceții.

SHAKEBAG

Fii bun și vorbește într-una, ca să nu ne pierdem unul de altul. Ce să-ți spun, ai să mă culegi din vreun șanț, afară dacă picioarele mele văd mai bine decît ochii.

WILL

E o vreme făcută parcă dinadins ca s-o ștergi cu nevasta altuia, sau să te joci cu o fetică de-a deștu-n găvan.

SHAKEBAG

Așa e. Dacă nu se înseninează, țineți-vă, lumînărarilor, trai pe vătrai! Omul nici n-ar prînzi, nici n-ar cina fără sfeșnic. Will, ce cai or fi fost ăia de-au trecut ?

WILL

Ai auzit zgomot de copite ?

SHAKEBAG

Păi dar.

WILL

Atunci să știi că a fost Arden și prietenul lui. Zadarnică ne-a fost toată osteneala !

SHAKEBAG

Ei, aș ! Dacă sînt ei, gîndește-te că pot la fel de bine pierde drumul ca și noi ; și-atunci, de ce să nu ne întîlnim față-n față ?

WILL

Haidem — teleap, teleap, ca doi hagii orbi.

(Shakebag cade într-un șanț.)

SHAKEBAG

Ajutor, Will, ajutor... mă-nec ! *(Intră barcagiul.)*

BARCAGIUL

Cine strigă după ajutor ?

WILL

Nu e nimeni pe-aici afară de tine.

BARCAGIUL

Am auzit foarte bine. Ei, ia te uită ! Cine o fi mușteriul din șanț ? Așa-ți trebuie dacă umbli fără călăuză pe o vreme ca asta.

WILL

Ce oameni ai trecut cu poronul azi ?

BARCAGIUL

Doar doi gentilomi care se duceau să ia masa la lordul Cheiny.

WILL

Ce-ți spuneam eu, Shakebag ?

BARCAGIUL

Aveți vreo scrisoare pentru ei ?

WILL

Nu, nu. Vezi-ți de drum.

BARCAGIUL

Ați mai pomenit ceață ca asta ?

WILL

Nu, după cum n-am pomenit un nătărău mai mare ca tine : în loc s-o iei din loc, vrei să fii spintecat.

BARCAGIUL

Cum îl cheamă, dacă nu te superi ?

SHAKEBAG

Black Will.

BARCAGIUL

Trag nădejde să-l văd în ştreang pe-o zare de deal. (*Barcagiul iese.*)

SHAKEBAG

Acum, că ne-a lăsat cu buza friptă,
Priveşte! Soarele alungă ceaţa.

(Intră Greene, Mosbie şi Alice.)

MOSBIE

Black Will şi Shakebag! Cum vă lăudaţi?
Aţi săvîrşit ce-aveaţi de săvîrşit?

WILL

Un orb ce poate face? N-aţi văzut
Că pîn-acum a stat un întuneric
De nu puteai să deslueşti un om?
Dar tropotul de cai l-am auzit.

GREENE

Aşadar v-au scăpat şi-au luat poronul?

SHAKEBAG

Da, deocamdată; dar vom sta aici,
Şi-n clipa cînd se-ntorc — îi prindem noi.
În viaţa mea nu m-am trudit atîta
Pentru-o ispravă de nimic ca asta.

MOSBIE

Cum de te-ai murdărit aşa?

WILL

Am lunecat în groapă; de, se-ntîmplă,
Cînd mergi prin ceaţă fără călăuză.

ALICE

Întoarceţi-vă-n Feversham, băieţi,
Şi v-odihniţi puţin la „Stînjenelul";
Cu-acestea să plătiţi un foc şi-o bere.

GREENE

De ce v-amestecaţi? Lăsaţi pe mine.

WILL

Grozav le-aţi pus la cale, doamnă Arden!
De s-o-ntîmpla să vină înc-o ceaţă,
Vom şti cu cinste s-o întîmpinăm.

(Greene, Will și Shakebag ies.)

MOSBIE

Tîlharii ! Nu-s în stare de nimic !

ALICE

Să-ți spun la ce m-am mai gîndit. Curînd,
Cînd soțul meu se va întoarce-acasă,
Noi doi, la braț — precum îndrăgostiții —
Îl vom întîmpina cu semeție
Și-l vom sfida. Cînd se va-ncinge cearta
Și-o să vă-ncăierați, eu voi chema
Pe cuțitarii tupilați în preajmă
Și ei, cu chip să potolească harța,
Îl vor răni pe-ncornorat de moarte.

MOSBIE

Frumos le-ai ticluit, zău, meriți un sărut ! *(Ies.)*

Scena 4

În cîmp.
Intră Dick Reede și un marinar.

MARINARUL

Zău, Dick, nu are nici un dumnezeu :
Se crede darnic, dar e prea zgîrcit
Spre-a-ți da ceva ce te-ar putea-ncălzi.

REEDE

Am înțeles că vine dinspre Shorlow.
Zic să-l aștept aici ; acas' la el
Nu prea catadicsește să-mi vorbească.
Dac-am să văd că nu vrea să m-asculte
Și ruga-mi platoșa de-oțel nu-i sfarmă,
(intră Franklin, Arden și Michael)
Cu vorbe de ocară-am să-l înfrunt.
A, iată-l că sosește. Master Arden,
Iau astăzi calea mării și am vrut
Să stăm puțin de vorbă despre-ogorul
De care pe nedrept m-ai văduvit.

Cîștigul nu e mare, dar cum este,
Mi-ar ajuta soția și copiii
Pe care-i las în Feversham, o, Doamne,
Flămînzi și-n zdrențe! — fii, dar, milostiv.

ARDEN

Auzi ce spune ticălosul, Franklin?
Pămîntul nu i l-am plătit? Și dreptul
De-a da-n arendă nu îl am de mult?
Ascultă, gură rea, de nu te-astîmperi
Și, cum am auzit, mă mai înjuri,
Am să te bag la beci pe-un an întreg,
Și-acolo n-ai să vezi lumina zilei.
Aibi grijă: dacă te mai porți așa,
Mă vei sili să fiu ne-ndurător.

REEDE

Îmi furi pămîntul, care va să zică,
Și-acum mă și amenințI? Foarte bine,
Fă-mi răul cel mai mare, n-ai decît!
Ah, Doamne, săvîrșește vreo minune
Și-i spulberă pe hulitorii tăi!
Bucata de pămînt ce mi-ai răpit-o —
De jale-s sfîrtecat cînd îți vorbesc —
Năpastă și pierzare să-ți aducă!
Să fii ucis de cei mai dragi prieteni,
Să te arate ca pe-un urs la bîlci,
Să plîngi pe-ogorul meu cu toți ai tăi
Sau, căpiind, acolo să crăpați!

FRANKLIN

Strunește-ți limba-nveninată, șarpe!
Blestemu-i ca săgeata-n sus zvîrlită
Ce cade-n capul prostului arcaș.

REEDE

Să cadă unde vrea! De-aș fi pe mare
Și, cum mi s-a-ntîmplat de-atîtea ori,
Aș da piept cu furtuna și-aș vedea
Cum fulgerul despică bolta-n două,
Cu firea cum se pierde timonierul
Iar oamenii se roagă în genunchi,
Să știi că și atunci, în ceasul morții,
Fierbinte l-aș ruga pe Cel-de-sus

Pe Arden să-l lovească sau s-arate,
Printr-o năpastă, ce-a făcut tîlharul.
Aceasta-i rugăciunea ce-o s-o-ngîne
Nefericita-mi soață, iar copiii
Pe dinafară o vor învăța.
Eu plec, blestemul meu însă rămîne.

(Reede și marinarul ies.)

ARDEN

Spurcat ca el la gură mai e altul ?
Înnebunește deseori astfel.
Ce spune nu prea are-nsemnătate,
Dar, crede-mă, nu i-am făcut nimic.

FRANKLIN

De bună seamă, Arden.

ARDEN

De vreme ce-au ajuns acasă caii,
Eu cred că Alice ne-o ieși în drum.
De la un timp încoace-i drăgăstoasă,
Nu se răstește,-ascultă. Ai jura
Că vrea să șteargă vechile păcate.

FRANKLIN

Binevenite-s astfel de schimbări.
Oricum, eu te-aș ruga să n-amintești
De felul cum am ospătat la Cheiny,
Căci s-ar putea să-i pară și mai rău
Că nu am luat-o și pe ea. Fii sigur
Că-n sinea ei a suferit destul.

ARDEN

Să-ntindem pasul, Franklin, s-o găsim —
Mai știi ? — făcînd de zor pe gospodina.

(Intră Alice și Mosbie.)

Cu brațele deschise ne așteaptă !

FRANKLIN

Ființă mai nurlie ca femeia,
Atunci cînd e voioasă, nu-i pe lume !

ARDEN

Cum, e cu Mosbie iar ? Se giugiulesc !
Cățea nemernică și tu, tîlhare,
Desfaceți-vă brațele !

ALICE

Să le desfacem printr-o sărutare...

ARDEN

Ah, Mosbie ! Fiară scîrnavă, păzea !

MOSBIE

Da, fiară fără coarne — tu le porți.

FRANKLIN

E-ngrozitor ! Dacă-i pe-așa, sus spada !

ALICE

Săriți ! Săriți ! Vor să-mi ucidă soțul !

(Intră Will și Shakebag.)

SHAKEBAG

Mii de draci ! Cine cutează să se atingă de master Mosbie ? Ajutor, Will ! Sînt rănit.

MOSBIE

Pentru această rană, doamnă Arden,
Doar dumitale am să-ți mulțumesc.

(Mosbie, Will și Shakebag ies.)

ALICE

Vai, Arden, ce sminteală te-a orbit ?
Ce-ai făptuit, nătîng gelos ? Cînd noi,
Dorind să te primim cu voie bună,
In cale ți-am ieșit surîzători,
Te-ai repezit la spadă, plin de ură,
Și ți-ai rănit prietenul cinstit.
Iar asta pentru ce ? pentru-un sărut
Și-o strîngere de mînă sorocite
Răbdarea să-ți încerce-n chip hazliu.
Vai mie ! Eu am pus la cale gluma
Și gluma, iată,-n sînge a sfîrșit.

FRANKLIN

De-astfél de glume mă ferească cerul !

ALICE

Nu ți-ai dat seama cum îți surîdeam,
Venind spre tine braț la braț ? De-o vreme
Nu spui într-una că mă port frumos ?
Nu am strigat „vor să-mi ucidă soțul“ ?

N-am spus : „săriți ! săriți !“ ca să te scape ?
N-ai auzit nimic... ai fost vrăjit !
Ce-ngrozitor blestem mă urmărea
Cînd m-am îndrăgostit de-un apucat ?
De-acum îți voi fi roabă, nu soție :
Soția nu te-ar mulțumi în veac.
De-s veselă, îmi spui că-s zvînturată ;
De-s tristă, însemnează că am draci ;
Cînd mă gătesc, mă duc să umblu creanga ;
Cînd nu, sînt îngălată-n ochii tăi.
Așa mi-e scris, așa va fi mereu.
Biet suflet de femeie urgisită !

ARDEN

E-adevărat că dintre voi nici unul
Nu s-a gîndit la rău mai adineaori ?

ALICE

Mi-e martor cerul că nu ne-am gîndit.

ARDEN

Atunci îți cer iertare, scumpa mea !
N-am să mai fac nicicînd greșeli de-acestea ;
Dă-mi o pedeapsă și-am s-o-ndeplinesc.
Nemulțumirea ta e pentru mine
O moarte mai cumplită decît moartea.

ALICE

Nu, nu, de m-ai iubi — cum spui mereu —
Ai fi-nțeles ce-a vrut să spună Mosbie
Cînd, retrăgîndu-se rănit de-aici,
M-a-nvinuit pe mine ; voie rea
Dacă-ți făceai pentru această faptă,
L-ai fi urmat și oblojit, cerîndu-i
Iertare pentru cele săvîrșite !
Vorbește-i, dar ; altminteri nu am tihnă.

ARDEN

Iubito, fii pe pace : te ascult,
Orice s-ar întîmpla. Pentru jignirea
Ce ți-am adus-o ție și lui Mosbie,
Mă simt scăzînd în propriii mei ochi.

Aș vrea să mergem împreună : vino
Și fii între noi doi mijlocitor.

FRANKLIN

Se poate, master Arden ? Știi ce faci ?
Te duci la omul ce te-a necinstit ?

ALICE

Poți dovedi că-i sînt necredincioasă ?

FRANKLIN

Pe Arden nu l-a-mpuns cu cornul Mosbie ?

ALICE

Ba da, cînd Arden s-a răstit la el
Și-n față i-a zvîrlit cuvîntul fiară ;
Știa că, pentru cei geloși, cuvînt
Mai scîrnav decît „cornul“ nu se află.

FRANKLIN

Chiar dacă-ar fi așa, nu e-nțelept
Să vadă-acum un om rănit de dînsul.

ALICE

Mărturisită, vina-i ca iertată ;
Dar oamenii haini, ca dumneata,
Se pun cruciș între bărbat și soață.

ARDEN

Nu te băga, te rog din suflet, Franklin ;
Soția mea de bine mă învață.
Mă duc să văd cum se mai simte Mosbie
Și certei să-i pun capăt, să încerc.

(Arden și Alice ies.)

FRANKLIN

Cînd te împinge necuratul, mergi...
Sărmanul, cît de lesne cade-n mreajă !
Dar cum unealta e soția lui,
Prietenii să-și drămuiască vorba !

(Franklin iese.)

ACTUL V

Scena 1

O stradă din Feversham.
Intră Will, Shakebag și Greene.

WILL

Domnule Greene, cînd mi-a mai trebuit atîta timp ca să cocoșez un om?

GREENE

Cred că n-o să izbutim niciodată; trebuie să ne dăm bătuți.

SHAKEBAG

Pe dracu'! O să-l ucidem, chiar de-ar fi să ne spînzure de ușa lui, pentru osteneală.

WILL

Știi, Greene, trăiesc la Londra de doisprezece ani și în tot acest răstimp i-am făcut pe unii să umble pe picioare de lemn pentru că nu mi-au făcut loc să trec; nenumărați alții au trebuit să-și pună nasuri de argint pentru că au spus: „Uite-l pe Black Will!" Am spart mai multe capete decît ai spart tu nuci!

GREENE

Gogoși!

WILL

P-onoarea mea! Tractirele mi-au plătit bir; n-a descălecat o tîrfă pînă cînd nu ne-am înțeles mai întîi și i-am dat voie să deschidă obloanele. Odată, un cîrciumar mi-a trîntit o vorbă de ocară; știi ce-am făcut? I-am găurit toate butoaiele cu pumnalul și l-am ținut de urechi pînă cînd i s-a scurs toată berea. In strada Thomas, mai-mai să mă calce căruța unui berar; am tăcut chitic, dar m-am dus la băiatul de prăvălie, i-am crestat toate răbojurile cu socoteli și l-am miruit cu ele după rînduială. Intr-o zi, m-am dus cu frații și l-am scos pe vardist din post, apoi l-am purtat pe cîmp legat de o prăjină. I-am spart

unui judecător capul cu propriul lui sceptru și, înarmat cum eram cu sabia și scutul, am slobozit o mulțime din cei închiși pe chezășie. În fiecare dimineață cîrciumarii mă așteptau cu o stacană de bere în mînă și spuneau: „Binevoiește înălțimea-ta să bea?“ Cei care nu făceau așa erau încredințați că în noaptea următoare n-o să mai aibă firmă și zăbrele. Pe scurt, ce n-am făcut? Și, uite, de data asta nu izbutesc să fac nimic. Ce mai încoace și încolo, scapă omul ca prin urechile acului.

(*Intră Alice și Michael.*)

GREENE

Will, cară-te! Sosește doamna Arden.

ALICE

Ești sigur că s-au împăcat, zău, Michael?

MICHAEL

Păi, i-am văzut cînd își strîngeau, cald, mîna.
Cînd Mosbie sîngera, l-a căinat,
Ținîndu-l vinovat numai pe Franklin.
De-abia intrase doctorul pe ușă,
Că s-a și repezit spre el cu banii.
Pe scurt, prin mine vă trimite vorbă
Că Mosbie, Franklin, Bradshaw, Adam Fowle
Și alți prieteni și vecini de-ai lui
Vor lua diseară cina-n casa noastră.

ALICE

Ei, bravo! Michael, du-te înapoi
Și-atunci cînd Arden va pleca la piață,
Să-i spui lui Mosbie că-l aștept aici.
Cît despre Susan... e a ta la noapte.

MICHAEL

Mă duc să-i spun.

ALICE

Mai treci și pe la bucătar, și roagă-l
Să pregătească-o cină ca-n povești. (*Michael iese.*)

WILL

Dacă e vorba să fie lată, noi ne poftim singuri. Doamnă Arden, Dick Greene și cu mine avem de gînd să cinăm la dumneavoastră.

ALICE

Veți fi bineveniți ! Ah, domnii mei,
Cum s-a-ntîmplat să dați aseară greș ?

GREENE

Ghinionistul Shakebag e de vină.

SHAKEBAG

Eu n-am fost decît alții mai prejos.

WILL

Stați, doamnă Arden, să vă spun cum e.
Cînd ar fi trebuit să-mplînte spada,
S-a apucat s-o fluture prin aer
Ca scos din minți ; în clipa asta, Franklin
S-a năpustit asupra-i cu putere
Și l-a rănit, iar Shakebag a tulit-o.

Adevărul este că omul pusese de gînd să-l atingă pe dușman la scăfîrlie ; cînd colo, ce face tîmpitul ? Își plimbă spada prin aer și se grozăvește ! Cît despre mine, stau și nu mă clintesc ; îmi zic : fie ce-o fi ! Chiar dacă vine ducă-se-pe-pustii și nu e mai tare decît sînt eu tare la dueluri, n-o să mă urmărească, pentru nimic în lume : într-o mînă dibace, scutul e un adevărat castel ; ce zic, e mai grozav decît o cetate. I-am încercat eu puterea.

Văzînd acestea, Mosbie se-nspăimîntă
Iar Arden vine-ntins și-ntr-o clipită
Cu sabia-i străpunge umărul.

ALICE

Mă-ntreb de ce nu v-ați mișcat din loc.

WILL

Eram prea uluit, pe legea mea !

ALICE

Ah, dacă-l omorai aseară, Will,
Eu pentru fiecare strop de sînge
Un galben ți-aș fi strecurat în pumn,
Și, pe deasupra,-ți dam și-o sărutare.

WILL

Răbdare, doamnă, n-avem încotro.
Greene și noi doi o să-l pîndim în piață ;
Pumnalul i-l înfigem și fugim. (*Intră Mosbie.*)

ALICE

Nu e ușor ; dar, iată, vine Mosbie
Și el va născoci ceva mai bun.
Ascunde-ți rana, Mosbie,-mi face rău.

MOSBIE

E darul dumitale, doamnă Arden.

ALICE

Nu spune-așa ; cînd te-am văzut rănit,
Puteam s-apuc eu spada ce-ți căzuse
Și să-l omor : deoarece-am jurat
Că ochii mei, scîrbiți cînd îl zăresc,
N-o să se-nchidă cît ai lui mai văd.
Ast' noapte m-am sculat și prin odaie
M-am tot plimbat de colo pînă colo,
Gîndindu-mă că l-aș putea ucide.

MOSBIE

In toiul nopții ? Am fi fost pierduți.

ALICE

Ascultă : cît mai are de trăit ?

MOSBIE

Cel mult pînă la noapte, draga mea.
Will și Shakebag, veți săvîrși voi doi
Ce uneltire pus-am eu la cale ?

WILL

Incape vorbă ? !

GREENE

De nu, să știți că mă descurc eu singur.

MOSBIE

Tu, master Greene, de Franklin să ai grijă ;
Ține-l de vorbă, spune-i cîte-n soare,
Ca să se-ntoarcă numai după cină.
Pe Arden eu îl voi aduce-acasă
Și-o să jucăm o tablă împreună.

ALICE

De ce acestea ? Cum va fi ucis ?

MOSBIE

Păi, uite cum : pe Black Will și pe Shakebag
O să-i ascundem în cămărășie ;
Iar cînd eu voi rosti o vorbă-anume,
S-or năpusti afară amîndoi.

WILL

Ce vorbă ?

MOSBIE

„Îți iau o piesă" — ăsta e cuvîntul ;
Dar nu ieșiți pîn' ce nu l-am rostit.

WILL

Bine-nțeles. Și cine-o să mă-nchidă ?

ALICE

Eu, Will ; dar cheia o păstrezi la tine.

MOSBIE

Hai, master Greene, să mergem. Alice, vezi
Să fie toate gata cînd venim.

ALICE

Să nu-ți faci griji ; trimite-mi-l acasă.

(Mosbie și Greene ies.)

Și dac-o mai pleca, nu-mi spui pe nume.
Hai, Will cel Negru ; pentru mine, alb,
Și-ndată după Mosbie prețuit !
În locul vorbelor frumoase, banii
Să-ți cînte dulce cînt în mîna mea.
Îți place, Will, cum zornăie ? Te-ncumeți ?

WILL

Precum un zmeu ! Ascultă, doamnă Alice :
Pe Mosbie-așază-l într-un jeț, iar Arden
Să stea pe-un scaun fără de spetează
Ca eu să mă apropii binișor,
Să-l trag pe dușumea cu un prosop
Și cu pumnalul să-l preschimb în ciur.
Să-l duceți îndărătul mînăstirii,
Și-acei ce-l vor găsi aici, vor crede
Că l-a ucis vreo slugă pentru bani.

ALICE

Grozav ! Te-așteaptă douăzeci de lire,
Iar după moartea-i, încă patruzeci.
Ca să scăpați de orice bănuială,
Mike vă va pregăti doi cai sirepi ;
Și-n Scoția sau Wales, oriunde-ați fi,
Nu o să duceți grijă de nimic.

WILL

Sînt gata să omor un regiment !
Dă-mi cheile ; cămărășia unde-i ?

ALICE

Aș sta aici ca să-ți mai dau curaj,
Dacă n-aș ști cît ești de hotărît.

SHAKEBAG

Ești prea fricoasă ; las' pe noi, domniță.

ALICE

Dar parcă Mosbie nu va fi acolo ?
Privirea lui mi-ajunge ca să dea
Curaj năprasnic gîndurilor mele
Și să mă facă să-l omor chiar eu.

WILL

Hai, du-te-acum, te lasă-n seama noastră :
Cînd s-o deschide ușa-i ca și mort.

(*Will și Shakebag ies.*)

ALICE

De-ar fi aici, să se deschidă-acum !
Nu voi mai sta în brațele lui Arden
Ce precum șerpii negrei Tisifona
Se-ncolăcesc în jurul meu ! Doar Mosbie
Mă va cuprinde cu vînjosu-i braț ;
Iar dac-aș fi o stea, nu mi-aș dori
Alt crug decît acesta ! Nu-i nectar
Decît pe buza lui ! Diana însăși
O dată de l-ar săruta, ca mine
L-ar îndrăgi ; și pe Endymion
Zvîrlindu-l din alcovul ei de rouă,
L-ar ridica pe Mosbie în înalturi.
Deci, nu mă-nvinuiți : omor un tont
Lipsit de orice farmec bărbătesc. (*Intră Michael.*)

MICHAEL

Doamnă Alice, vine stăpînul.

ALICE

De cine-i însoţit ?

MICHAEL

Numai de Mosbie.

ALICE

Foarte bine, Michael. Adă mesele înăuntru, şi cînd isprăveşti aşază-te în faţa uşii de la cămărăşie.

MICHAEL

De ce ?

ALICE

Black Will aşteaptă-acolo marea clipă.

MICHAEL

Cum ? Va muri diseară ?

ALICE

Da, Michael.

MICHAEL

Dar Susan... să nu ştie despre asta ?

ALICE

Ba da, căci, ca şi noi, nu va vorbi.

MICHAEL

Nu e rău. Mă duc să aduc mesele.

ALICE

O vorbă, Michael. Soţul meu cînd vine,
Tu zăvorăşte uşa de la stradă ;
Altminteri o să intre musafirii.
(Michael iese. Intră Arden şi Mosbie.)
De ce mi l-ai adus pe Mosbie-ncoace ?
Cu toate că doream să vă-mpăcaţi,
Din teamă pentru tine am făcut-o,
Şi nu de dragul lui. Prieteni are
Pe Will şi Greene — şi ei sînt cuţitari ;
De-aceea m-am gîndit să vă împac.
Răspunde : pentru ce mi l-ai adus ?
Nici n-am să mai cinez, să ştii, mi-e silă !

MOSBIE

Soția ta ar vrea să plec, nu, Arden ?

ARDEN

Nu, nu ! Așa-s femeile : vorbesc !
(Către Alice.)
Urează-i bun venit ; sîntem prieteni.

ALICE

Mă poți sili, firește, dacă vrei ;
Dar mai degrabă moartă m-aș dori.
Tovărășia lui mi-a dobîndit
Prieteni răi, și m-aș lipsi de ea.

MOSBIE

(aparte)
Cu cîtă iscusință se preface !

ARDEN

Se poate, Alice ? Omul e aici...

ALICE

Să nu fii supărat, te rog ; și, uite,
Am să-l primesc întocmai cum voiești.
Binevenit fii, Mosbie ; vrei să șezi ?

MOSBIE

Că soțul dumitale mă primește
Cu drag, o știu ; dar nu și dumneata.

ALICE

De este-așa, temeiul nu lipsește.

MOSBIE

Mă iartă, master Arden : am să plec.

ARDEN

Ba n-ai să pleci de fel.

ALICE

Ne părăsești ? Sînt musafiri destui.

MOSBIE

Te rog din suflet, lasă-mă să plec.

ARDEN

Iar eu te rog s-o lași să flecărească.

ALICE

Deschise-s toate ușile : te-așteaptă.

MICHAEL

(aparte)

Cum minte ! Nu le-am încuiat chiar eu ?

ARDEN

Mike, adă vin ! Voi ști eu să-i împac !
Te ții prea dîrză, Alice, și, de-aceea,
Tu trebuie să-ncepi ! Nu te-ncrunta !

ALICE

(către Mosbie)

Te rog să-ți vezi de treaba dumitale !

ARDEN

Ascultă, Alice, orice-aș face eu
E prea puțin spre-a-mi ispăși păcatul
De-al fi primejduit fără temei.

ALICE

E drept ; și eu sînt vinovată-n parte,
Și-atunci voi bea ; dar numai un pahar.
In sănătatea dumitale, Mosbie !
De-acum încolo sîntem doi străini :
In casă mi-ai adus prieteni răi
Și-o lume ai făcut să mă bîrfească,
Deși n-am meritat ; te rog, de-aceea,
Să nu mai calci nicicînd în casa mea.

MOSBIE

Ba voi veni — la soțul dumitale !
Și totuși, Arden, n-ai să mă mai vezi,
Ți-o jur ! Și decît vorba să nu-mi țiu,
Mai bine plec în hagialîc la Roma.

ARDEN

In casa mea, te rog să nu juri astfél.

ALICE

Să jure, dimpotrivă, și, atunci,
Îl las să bea în sănătatea mea.

MOSBIE

E o plăcere pentru mine, doamnă !

ARDEN

Cum stăm cu cina, Alice ?

ALICE

Cît faceţi voi o tablă, eu sînt gata.

ARDEN

Hai, master Mosbie. Ei, pe cît jucăm ?

MOSBIE

Trei jocuri pe-o coroană franţuzească.

ARDEN

Fie şi-aşa.

(Joacă table. Intră Will şi Shakebag.)

WILL

De ce nu-i ia o piesă ? Ce se-ntîmplă ?

ALICE

E prea devreme : vezi să nu te simtă.

WILL

Mă tem să nu mă vadă cînd m-apropii.

MICHAEL

Printre picioare ai putea să-mi treci.

MOSBIE

Imi trebuie un „unu".

ARDEN

Şi ţi-a venit un „doi".

MOSBIE

Aceasta-nseamnă c-am să-ţi iau o piesă.

(Will îl trage jos cu prosopul.)

ARDEN

Mosbie ! Michael ! Alice ! Ce faceţi ?

WILL

Te ridicăm în slavă — doar atît.

MOSBIE

Aceasta — pentru „fierul de călcat".

(Îl înjunghie pe Arden.)

SHAKEBAG

Aceasta — pentru cele zece lire
Ascunse-n mînecă. (*Îl înjunghie şi el.*)

ALICE

Oftezi ? Atunci dă-mi mie scula, Shakebag !
Aceasta — pentru că te-ai pus cruciș
Cînd m-am iubit cu Mosbie. (*Îl înjunghie și ea.*)

MICHAEL

Stăpînă, vai...

WILL

Acest tîlhar ne va trăda pe toți !

MOSBIE

Nu-ți fie teamă, o să tacă.

MICHAEL

De ce-ți închipui că-am să vă trădez ?

SHAKEBAG

E-o muierușcă nostimă în Southwark,
Vădana Chambly. Să mă duc la ea :
De nu-mi dă adăpost, am s-o jupoi !

WILL

Vă descurcați cum știți, noi doi plecăm.

ALICE

Duceți-i leșul în cămărășie.

(Cei doi îndeplinesc porunca.)

WILL

Ni s-a plătit. Cu bine, doamnă Alice ;
Cu bine, Mosbie, Michael, bun rămas.

(Ies. Intră Susan.)

SUSAN

Stăpînă, musafirii au sosit.
Să-i las ? Îi auziți cum ciocănesc ?

ALICE

Mergi și-i primește, Mosbie. Susan, tu
Să speli cu apă sîngele de jos.

SUSAN

Nu vrea să iasă, doamnă : s-a-ncleiat.

ALICE

Atunci cu unghiile am să-l rîcîi !
Ciudat ! Cu cît mă străduiesc mai mult,
Cu-atît apare parcă mai mult sînge !

SUSAN

De ce oare, stăpînă ?

ALICE

Fiindcă moartea-i nu mă rușinează. *(Intră Mosbie.)*

MOSBIE

Ce s-a-ntîmplat ? Sînt bune toate ?

ALICE

Ar fi, dac-ar trăi. Trudim de-a surda :
Nu vrea să iasă sîngele și pace !

MOSBIE

De ce nu puneți niște stuf deasupra ? *(Către Susan.)*
Te uiți ca proasta ! Ce mai stai ? Hai, iute !

ALICE

Tu m-ai făcut să-l nimicesc.

MOSBIE

Și, ce-i cu asta ?

ALICE

Nimic, nimic... dar dacă s-o afla ?

MOSBIE

Să știi să taci, și-atunci nu-i cu putință.

ALICE

Dar cum să tac ! Nu eu l-am omorît ?
Cînd mă gîndesc, m-apucă nebunia.

MOSBIE

De ce să te gîndești ? Nu sînt eu, Alice,
Bărbatul tău ? Ei, lasă, o să-ți treacă.

(Intră Adam Fowle și Bradshaw.)

BRADSHAW

De ce plîngi, doamnă Arden ? Ce te doare ?

MOSBIE

I-a-ntîrziat bărbatul. Știi, aseară
A fost amenințat de doi tîlhari
Și-acum, sărmana, tremură de frică.

ADAM

Copilării ! O să se-ntoarcă-ndată !

(Intră Greene.)

GREENE

Nu v-au venit toți musafirii, doamnă ?

ALICE

Nu l-ai văzut cumva pe soțul meu ?

GREENE

Ba da : mai adineaori se plimba
Prin parcul dindărătul abației. (*Intră Franklin.*)

ALICE

Întârzie prea mult : nu-mi place. Franklin,
Te-ai despărțit de Arden în ce loc ?

FRANKLIN

Nu l-am văzut de astă-dimineață.
Nu-ți fie teamă, vine ! Deocamdată
Poftește musafirii să stea jos.

ALICE

Așa e. Master Bradshaw, șezi acolo ;
Te rog, te rog — eu sînt stăpîna ! Mosbie,
Așază-te pe scaunul lui Arden.

MICHAEL

Tu ce zici, Susan : noi servim la masă,
Sau ne-așezăm în rînd cu musafirii ?

SUSAN

Nu-mi arde mie-acum de asta, Michael,
Mi-e tare teamă că vom fi trădați.

MICHAEL

Dacă știu că mă însor cu tine dimineața, puțin îmi pasă : n-au decît să mă spînzure de cu seară. Totuși, paza bună trece primejdia rea : am să cumpăr niște șoricioaică.

SUSAN

Ce face ? Vrei să te-otrăvești ?

MICHAEL

Nu, mă gîndeam să-mi otrăvesc stăpîna.
Mă tem să nu pălăvrăgească, Susan.

SUSAN

N-aș crede : e destul de înțeleaptă.

MOSBIE

Hei, Michael, adă-ne-un pahar cu bere. (*Către Alice.*)
Închin pentru bărbatul dumitale !

ALICE

Bărbatul meu !

FRANKLIN

Ce ai, femeie ? De ce-strigi așa ?

ALICE

O teamă nebunească m-a cuprins...
Mă chinuiește gîndul că-i plecat.
Știu, știu, i s-a-ntîmplat ceva, altminteri
N-ar fi lipsit atît de la conac.

MOSBIE

(aparte)

Prostia ei o să ne dea de gol.

GREENE

E teafăr-sănătos, n-ai nici o grijă.

ALICE

I s-a-ntîmplat ceva, de bună seamă.
Nicicînd n-a-ntîrziat atît de mult.
N-ai vrea să mergi să-l cauți, master Franklin ?
Dacă-l găsești, trimite-mi-l acasă
Și spune-i prin ce spaimă am trecut.

FRANKLIN

Dea Dumnezeu să fie bune toate !
Mă duc să-l caut, poatè-l întîlnesc.

(Franklin, Mosbie și Greene ies.)

ALICE

Ce facem spre-a scăpa de ceilalți, Michael ?

MICHAEL

Lăsați aceasta-n seama mea, stăpînă.
Tii, ce tîrziu e ! Master Bradshaw, știți
Că noaptea hoții mișună în voie,
Și-aveți de străbătut viroage multe.

BRADSHAW

Prietene, e foarte-adevărat.
Fii bun și împrumută-ne o torță.

(Bradshaw, Adam și Michael ies.)

ALICE

Condu-i pînă la poartă, dar nu sta :
Nu-mi place să fiu singură, știi bine.
Tu, Susan, cheamă-ți fratele. Și totuși,
De ce să vină ? Aici domnește groaza...
Stai, Susan, stai ! Mai bine dă-mi un sfat.

SUSAN

Eu ? Frica mi-a luat mințile, stăpînă !

(Deschid ușa cămărășiei și-l privesc pe Arden.)

ALICE

Privește-l : ăsta-i fostul tău stăpîn,
Blajinul Arden, năclăit de sînge.

SUSAN

Ne vom căi de-această faptă toți.

ALICE

Ajută-mi, Susan, să-l luăm de-aici.
Prohodu-i vor fi lacrimile noastre.

(Intră Mosbie și Greene.)

MOSBIE

Ce faceți, Alice ? Unde vreți să-l duceți ?

ALICE

Ce bine că-ai venit ! Să-l plîngă alții ;
De tine-alături nu cunosc durere.

GREENE

Să fim cu ochii-n patru, dragii mei.

MOSBIE

Franklin ne crede ucigași pe noi.

ALICE

Nu are rost, nu poate dovedi.
Ce ziceți : chefuim în noaptea asta ? *(Intră Michael.)*

MICHAEL

Stăpînă, vai ! Primarul și străjerii
Vin către noi cu paloșe și săbii.

ALICE

Închide ușa bine ; să nu-i lași.

MOSBIE

Pe unde pot să ies, iubita mea ?

ALICE

Pe ușa slugilor ; sari peste lemne
Și-ajungi în cîmp deschis. În noaptea asta
Cred că-ai putea să dormi la „Stînjenelul".

MOSBIE

Ar însemna să mă trădez prostește.

GREENE

Străjerii vor intra la bănuială,
Găsindu-mă aici ; dar cum să plec ?

ALICE

Păi, ca și Mosbie ; însă, mai întîi
Să duceți trupul mortului pe cîmp.
(Trupul lui Arden e dus pe cîmp.)

MOSBIE

Pe mîine, dragă Alice ! Am plecat.
Ai grijă, nu mărturisi nimic.

GREENE

Să nu care cumva să ne trădezi !
Scăparea noastră e-n unire, doamnă.
(Mosbie și Greene ies.)

ALICE

Și-acum, judecătorii să poftească !
Puțin îmi pasă : casa e curată.

SUSAN

Pe drum a nins tot timpul ; pașii noștri
Vor fi descoperiți cu ușurință...

ALICE

Ei, aș ! Zăpada îi va astupa.

SUSAN

Cînd ne-am întors, nu-i astupase încă.

ALICE

I-auzi... i-auzi cum bat ? Deschide, Michael.

(Intră primarul și străjerii.)

L-aduci pe Arden, domnule primar ?

PRIMARUL

Acum un ceas el a intrat în casă.

ALICE

Te-nșeli, te-nșeli : a fost un londonez.

PRIMARUL

Cunoașteți pe-un anume Black Will, doamnă ?

ALICE

N-am auzit de el. De ce mă-ntrebi ?

PRIMARUL

L-așteaptă un mandat de arestare. *(Îl arată.)*

ALICE

(aparte)

Noroc că nu-i mai rău. Cum îți închipui
Că pot să țiu un de-alde ăsta-n casă ?

PRIMARUL

Am fost înștiințați că e aici.
Iertați-ne, dar noi vom cerceta.

ALICE

N-aveți decît, odaie cu odaie.
De-ar fi bărbatul meu aici, n-ați face-o.

(Intră Franklin.)

Ce-nseamnă fața asta tristă, Franklin ?

FRANKLIN

Al dumitale soț și-al meu prieten
A fost ucis.

ALICE

Ucis ? De cine, Franklin, poți să-mi spui ?

FRANKLIN

Știu doar atît : că-n spatele-abației
Se află, ciopîrțit, cadavrul lui.

PRIMARUL

Ești sigur, master Franklin, că e dînsul ?

FRANKLIN

Nu-ncape îndoială, din păcate.

ALICE

Găsiți pe ucigași ! Să-i știm și noi !

FRANKLIN

Nu te-ngriji de asta, vino-ncoace.

ALICE

De ce ?

FRANKLIN

Cunoști acest prosop și-acest cuțit ?

SUSAN

Vai, Michael, gură-cască, ce-ai făcut ?
Ne-ai dat pe toți de gol ! Sîntem pierduți !

MICHAEL

Eram atît de-nfricoșat, încît
N-am mai știut ce fac ; puteam jura
Că le-am zvîrlit în puț.

ALICE

E sîngele purcelului din care
Ne-am ospătat la cină. De ce stați ?
Aflați-i pe făptași !

PRIMARUL

Mă tem că dumneata ești unul, doamnă.

ALICE

Eu, ucigașă ? Ce-s aceste vorbe ?

FRANKLIN

Mă tem că-a fost ucis aici, în casă,
Și dus, apoi, pe cîmp ; din locu-acela
Și pîn-aici sînt numeroase urme
De pași — zăpada le-a păstrat întocmai.
Priviți în jur : în camera aceasta
Sînt stropi din sîngele-i nevinovat ;
Iar urmele de stuf, ce le-am găsit
În unul din pantofii lui, vădesc
Că-a fost ucis aici, nu-n altă parte.

PRIMARUL

Să cercetăm acum și locu-n care
Ședea de obicei. Priviți : e sînge !

ALICE

E vin dintr-un pahar vărsat de Michael.

MICHAEL

E-adevărat.

FRANKLIN

E sîngele lui Arden, ticăloaso !
Tu ești aceea care l-a vărsat.
Dar află că vă veți căi amarnic
De-acest omor — tu, cu părtașii tăi !

ALICE

Vai, master Franklin, Dumnezeu mi-e martor
Că nimeni nu mi-a fost mai drag ca el.
Duceți-mă la dînsul : vreau să-l văd.

FRANKLIN

Aduceți-i pe Michael și pe Susan ;
Să meargă cineva la „Stînjenelul"
Și să-l poprească de îndat' pe Mosbie. (*Ies.*)

Scena 2

Londra, o stradă întunecoasă.

SHAKEBAG

Cînd îi trăia bărbatul, doamna Chambly
Trăia pe socoteala mea ; acum,
Cînd omul i-a murit, se ține mîndră
Și de prieteni vechi nu vrea să știe.
M-am dus la ea să caut găzduire
Precum făceam alt'dat', și ea — de unde !
M-a dat pe ușă-afară. Da' și eu !
Nu m-am lăsat : m-am aburcat pe scară
Și-n timp ce mă urma, am dat-o jos,
I-am frînt grumazul, gîtul i-am tăiat,
Și-acum vreau în Tamisa să-i zvîrl capul.
Chimiru-i plin — încolo, ce-mi mai pasă ?
Trec apa și-mi găsesc eu adăpost. (*Iese.*)

Scena 3

Feversham, casa lui Arden.
Intră primarul, Mosbie, Alice, Franklin, Michael și Susan.

PRIMARUL

Acesta-i soțul dumitale, doamnă ;
Mărturisește tot și te-osîndește.

ALICE

Ah, Arden, dragul meu, ce pot să spun ?
Cînd numele-ți rostesc, tu sîngerezi
Și sîngele acesta mi-e osînda
Căci, picurînd, vorbește și mă-ntreabă
De ce am făptuit nelegiuirea.
Iți cer iertare, Arden ; mă căiesc ;
Dacă prin moartea mea ai învia,
M-aș omorî pe loc. Iubitul meu,
Ridică-te ! Aibi parte de iubire
Și-atunci cînd ne vom întîlni în cer,
Să nu te-ncrunți ; te voi iubi acolo
Cu toate că aici nu mi-ai fost drag.

PRIMARUL

Ce te-a făcut să-i ridici viața, Mosbie ?

FRANKLIN

Iți pregătești răspunsul în zadar,
Căci punga lui, aflată-n patul tău,
Te-arată vinovat cu prisosință.
Că ești fără prihană să nu juri !

MOSBIE

Doi ucigași năimiți, Black Will și Shakebag,
Cu mine-n cap, au săvîrșit omorul.
De ce mai stăm ? Duceți-mă de-aici.

FRANKLIN

Nu vor scăpa nici ei ; mă duc la Londra
Să capăt un mandat de arestare. (*Ies.*)

Scena 4

Pe coasta Kentului. Intră Will.

WILL

Aud că Shakebag e la adăpost.
Dar eu ? Pentru găinării, într-una
Sînt hăituit și huiduit ; nici gînd
Să aflu adăpost pe undeva.
Pînă la urmă, iată ce-am să fac :
Mă urc în luntre, ies în larg, și-acolo
Mă-mbarc pe primul vas și plec la Flushing.
Aici nu-i chip de stat ! La Sittingburgh
A vrut să mă înhațe un străjer :
De nu-mi acopeream cu scutul tigva
Și nu fugeam mîncînd pămîntul — maică ! —
Acolo-aș fi rămas, căci, pasămite,
Străjeru-avea o groază de mandate
Asupra lui — toate-mpotriva mea !
Ce-i drept, l-am jefuit cîndva la Gadshill !
Adio, Anglie ! Mă duc la Flushing. (*Iese.*)

Scena 5

Camera de judecată ain Feversham.
Intră primarul, Mosbie, Alice, Michael, Susan și Bradshaw.

PRIMARUL

Aduceți-i pe vinovați mai iute !

BRADSHAW

Te-îndrepți spre veșnicie, doamnă Arden,
Iar eu de lege-s osîndit să mor
Din pricina unei scrisori pe care
Greene m-a rugat să v-o încredințez.
Dezvăluie tot adevărul, doamnă :
Știut-am eu de uneltirea voastră ?

ALICE

Ce pot să spun ? ! Scrisoarea mi-ai adus-o,
Dar n-ai știut ce e într-însa, jur !

Scutiți-mă de cele pămîntești :
Lăsați-mă să mă gîndesc la Crist,
Al cărui sînge mă va mîntui.

MOSBIE

Mai am mult de trăit în acest iad ?
Duceți-mă, să n-o mai văd pe tîrfă.

ALICE

De nu erai tu, tîrfă n-aș fi fost.
Cînd un bărbat găsește porți deschise,
Ce nu pot jurămintele să facă !
Eram prea tînără spre-a-ți da de tîlc ;
Acum, cînd știu ce ești, e prea tîrziu.

SUSAN

Ah, frățioare, pentru ce să mor ?
Eu n-am știut nimic pînă la crimă.

MOSBIE

Te căinez mai mult decît pe mine ;
Dar să-ți ajut nu pot în nici un fel.

MICHAEL

Stăpîna mea și fratele tău, Susan,
De nu mi te făgăduiau, nicicînd
N-aș fi-ncuviințat acest omor.

PRIMARUL

De ce vă-nvinuiți unul pe altul ?
Pedeapsa ce-i așteaptă e aceasta :
Pe Mosbie și pe sora lui să-i duceți
La Londra, spre a fi executați ;
Pe doamna Arden duceți-o de-ndată
La Canterbury, ca să fie arsă ;
Michael și Bradshaw vor muri aici.

ALICE

Răscumpără-mi păcatele, o, moarte !

MOSBIE

Rușinea e a ta, neam femeiesc !
Duceți-mă : nu vreau să mai trăiesc.

SUSAN

Nădejdea nu mi-e pe pămînt, ci-n cer.

MICHAEL

Murind cu Susan, zău, dacă-mi pasă.

BRADSHAW

Nevinovatul sînge al lui Bradshaw
Asupra celui ce m-a osîndit!

PRIMARUL

Îndepliniți de-ndată hotărîrea! (*Ies.*)

Scena 6

Intră Franklin.

FRANKLIN

Acum știți adevărul despre Arden.
Cît despre ucigași, aflați acestea:
Shakebag, ieșind o dată din bîrlog,
A fost ucis în Southwark; se ducea
La Greenwich, unde-i lordul protector.
Pe Will l-au ars în Flushing pe un rug;
Pe Greene l-au spînzurat în Kent, la Osbridge;
Zugravul a fugit din Feversham;
Ce fel de moarte a avut, nu știu.
De toate mai presus, acestea: Arden
A stat, ucis, pe palma de pămînt
Ce-o luase de la Reede cu anasîna,
Și-n iarbă, urma trupului, doi ani,
Ba și mai bine, s-a putut vedea.
Nu bănuiți, cinstite fețe! Noi
Avem nădejde că ne veți ierta
Pentru această simplă tragedie,
Lipsită de zorzoane și dichisuri
Ce-atît încîntă ochiul și urechea;
Căci adevărul gol, nepoleit,
Răzbate pînă-n suflet negreșit.

(Iese.)

GEORGE PEELE

LA GURA SOBEI

În romîneşte de
DAN DUŢESCU

Cu totul originală, ca factură, piesa La gura sobei (*„The Old Wives' Tale"*) *este o satiră la adresa dramelor romantice ale vremii, prima lucrare de acest fel din literatura engleză. Ea se inspiră din folclor mai mult decît oricare altă piesă a Renașterii din Anglia. A fost publicată prima oară în 1595.*

Traducerea s-a făcut după originalul apărut în volumul Elizabethan Drama. *Everyman's Library, London, J. M. Dent & Sons Ltd., 1939.*

PERSOANELE

SACRAPANT
PRIMUL FRATE, pe nume CALYPHA
AL DOILEA FRATE, pe nume THELEA
EUMENIDES
ERESTUS
LAMPRISCUS
HUANEBANGO
COREBUS
WIGGEN
PARACLISERUL
GROPARUL
DUHUL LUI JACK
UN CĂLUGĂR, secerători, furii, lăutari etc.

DELIA, sora lui CALYPHA și a lui THELEA
VENELIA, soția lui Erestus
ZANTIPA
CELANTA } fiicele lui Lampriscus
HANGIȚA

SCHIMONOSILĂ
VESELICI
NĂSCOCILĂ
CLENCI, un fierar
MADGE, soția sa.

Intră Schimonosilă, Veselici și Născocilă.

SCHIMONOSILĂ

Ce-i cu mătăluță, fîrtate Veselici? Așa te lauzi? Pentru că încurcarăm potecile în pădure, te-ai veștejit de tot? Cum se lovește melanholia cu veselia pe care ți-o știm? Hai, nu mai sta cu fruntea-n pămînt de parcă n-ai mai trage nădejde că ai s-apuci ziua de mîine; uite, Născocilă și cu mine punem rămășag — noi unu și tu cinci — că-n noaptea asta scapi viu și nevătămat.

VESELICI

Măi Schimonosilă și măi Născocilă, doar mă știți: haimana zburdalnică așa ca mine mai rar, dar zău că întors pe dos ca acuma n-am fost de cînd mama m-a făcut. E lucru de glumă să ne rătăcim în codru fără foc, fără feștilă și ca vai de capul nostru? *O, coelum! O, terra!* [1] O, Sfîntă Născătoare! O, Neptune!

NĂSCOCILĂ

Păi ce te mai miri atîta dacă ții seama că astăzi Cupidon l-a călăuzit pe junele nostru stăpîn către doamna lui cea mîndră? Că doar dumneaei este singura icoană căreia dînsul s-a juruit să-i slujească.

VESELICI

Și-atunci nouă ce ne mai rămîne de făcut decît să-l lăsăm în plata doamnei sale, să ne cuibărim fiecare

[1] O, cer! O, pămînt! (lat.).

în cîte-un copac și să fluierăm a pagubă pe melodia : „Vai, pierdui nădejdea toată“ ?

SCHIMONOSILA

Precum ai zis, fîrtate Veselici, curat că-ți pierzi nădejdea pe-așa întunecime ; astfel stînd însă lucrurile, să ne aducem aminte de vorba aceea din bătrîni care sună așa :

Trei șóltici sîntem, trei glumeți,
Trei suflete voioase :
Noi doi sub pom și Jack în pom,
Toți tragem aghioase !

NASCOCILA

Ia taci ! Latră un copoi prin pădure ; trebuie să fie un copoi capiu. Îl ascult hămăind și mă bucur de parcă-l aud pe hangiul de la Calul Bălan poftindu-mă în odaia de oaspeți la culcare.

VESELICI

Din două una : ori potaia asta umblăreață s-a rătăcit de stăpînă-su, ori sîntem în preajma vreunui sătuc ; și pînă acolo nu poate fi prea departe ; să-mi spuneți mie cuțu dacă nu văd scînteind ceva ca un licurici, ca o lumînărică sau ca un ochi de mîță. (*Intră Clenci cu un felinar în care arde o lumînare.*) În numele soacră-mi, spune-mi, încornoratule sau urecheatule, tu cel ce te ițești înainte-ne, cine ești ?

CLENCI

Cine-s ? Păi, cin' să fiu ? Îs Clenci fierarul ; dar voi cine sînteți și cu ce vă îndeletniciți pe meleagurile noastre în puterea nopții ?

SCHIMONOSILA

Cu ce ne-ndeletnicim, zici ? Iaca ne schimonosim și noi de frică ; și dacă ochii tăi de muritor ar putea vedea așijderi schimonoseala dracului, ți-ai feșteli nădragii, fierare.

VESELICI

Zău, pre legea mea, cinstite obraz, dacă inima cea primitoare a domniei-tale nu se îndură de noi, de bună seamă că pîn' la ziuă avem să tot orbecăim

bezmetici, oftînd din rărunchi, printre bufnițele și spiridușii pădurii. O, milostivule Vulcan [1], în hatîrul lui Cupidon, care ne-a băgat pe toți trei în belea, rugămu-ne ție: călăuză fi-ne, încotro știi mai bine, și la ceasul cînd se cuvine, acuma, într-una și totdeauna!

CLENCI

He-he, jupînașilor, pare-mi-se că ați rătăcit poteca prin codru; dac-așa stă treaba și dacă vă trage inima, eu zic să mergeți cu Clenci la bojdeuca lui. Veți afla acolo adăpost și un focușor bun, măcar că dinspre partea așternutului n-o să prea am cu ce mă lăuda.

TOȚI TREI

O, binecuvîntatule fierar! O, Clenci, mărinimosule!

CLENCI

Iar pentru pus burta la cale... de, cum s-o brodi, nici prea-prea, nici foarte-foarte. (*Se aude un lătrat în culise.*) I-auziți! Ăsta-i Ball, dulăul meu, care vă spune „bun venit" pe limba lui; haideți, acuma luați seama la prag să nu vă-mpiedicați. Descuie ușa, Madge, și primește-ți musafirii. (*Intră Madge.*)

MADGE

Bun sosit, Clenci, și vouă, oameni buni care veniți cu omul meu; fiindcă v-aduce dumnealui, ia poftiți de așezați-vă-ți și iaca un boț de brînză și niscai caltaboși de mine făcuți.

SCHIMONOSILA

Mulțumim dumitale, mătușă; bună pildă ai fi pentru muierile din sat de la noi.

VESELICI

Mătușico, ia stați și dumneata și omul dumitale, ca doi porumbei pe-o cracă; că doar n-am venit să ne ghiftuim, ci ca să mai stăm oleacă la taclale.

CLENCI

Bine, jupînașilor, dacă n-aveți chef să îmbucați nimica, ia strînge blidele, nevastă. Ei și-acuma, ce fa-

[1] In mitologia greco-latină, zeul focului, fierarul zeilor olimpieni.

cem să ne mai omorîm vremea ? Arunică, rogu-te, un măr pădureț în vatră s-avem să-l punem în bere cînd o da în clocot. Ce ziceți, scot cărțile să-ncingem un șaize'șase sau o panțarolă, să ne mai treacă timpul ? Ia s-auzim !

NASCOCILA

Fierarul ăsta viețuiește ca un rege alăturea de Madge a lui. Măi Veselici, pun rămășag că tu ai la tine în tolbă vreun cîntecel-două și nu mă-ndoi că și Clenci e în stare să țină isonul.

VESELICI

Păi dacă nici la așa ceva nu m-oi pricepe, atunci s-ar chema că-s un mocofan și-un tont... Dați-i drumul după mine ! (*Toți cîntă.*)

CINTEC

Cînd secara pîn' la gît s-o face
— Zumbai, zumbai, zumbai — și s-o coace,
Cînd se papă cu smîntînă fragii
Și copiii-n gîrlă sar ca dracii,
Pînă vine iarăși vremea ceea,
Mîndra mi-a șoptit că nu mai are
Chef să mai rămînă fată mare.

SCHIMONOSILA

Trebușoara asta merse strună, dar eu unul, mătușă, socot că un basm de celea ca la gura sobei ne-ar alunga urîtul și mai abitir ; hai, ia hai ; sînt încredințat că știi o grămadă.

NASCOCILA

Zău așa, mătușă, o istorie de cele lungile de-un ceas ar plăti tot atîta cît un ceas de somn.

VESELICI

Vezi de spune-o pe ceea cu balaurul, cu fata de-mpărat și cu nu mai știu cine... A fost o vreme, eram ținc pe-atunci, cînd mă puteai momi cale de-o poștă cu o poveste de-astea.

MADGE

De, dacă voiți cu dinadinsul, iaca, moșul meu are să umple oala și are să intre în așternut ; omului

muncitor i se cade să adoarmă devreme ; dintre dumilevoastre unul să meargă să se culce cu el, că-i orn curat, pot să jur... Nici tu rapăn, nici tu bube rele... Și eu bucuros am să vă gonesc urîtul cu un basm din cele cu cocoșu' roșu, ca la gura sobei.

NĂSCOCILĂ

Fîn bun pentru culcuș ca aicea nici că se mai află în Devonshire ; pe legea mea, mătușă, eu unul rămîn să te ascult.

VESELICI

Și eu așijderea, să n-avem vorbe...

SCHIMONOSILĂ

Atunci eu neavînd încotro am să merg la culcare cu dumnealui. *Bona nox* [1], mătușă. Noapte bună, Veselici.

CLENCI

Haide, flăcăule, și o să-i tragem amîndoi niște aghioase cum nu s-au mai pomenit.

(Iese cu Schimonosilă.)

VESELICI

Dar tot noi vom fi în cîștig mîine de dimineață, căci vom putea vedea înaintea lor cum răsare soarele prin părțile astea.

MADGE

Și acuma, jupînii mei, cată să cădem la învoială așa : cît oi istorisi eu, voi să faceți din cînd în cînd „hîm" și „ha" ca să știu că sînteți treji.

AMÎNDOI

Bucuroși, mătușă, așa facem.

MADGE

Eee... A fost odată ca niciodată un împărat, sau un crai, sau un voievod, ce-o fi fost el, care avea o fată frumoasă-frumoasă, nu glumă ; cea mai frumoasă din cîte au trăit pe lume : albă ca neaua și rumenă ca bujorii... Și s-a făcut că într-o bună zi i-au răpit fata ; atuncea împăratul și-a mînat toți su-

[1] Noapte bună (lat.).

pușii s-o caute pe fată ; atîta de mulți oameni a trimis după ea, încît mai-mai că se golise țara de supuși.

VESELICI

Păi atuncea cine-i mai trăgea cismele ?

MADGE

Hei, ori asculți frumos ce spun, ori mă pupi unde nu spun.

NĂSCOCILĂ

Strașnic i-ai potrivit-o, mătușă. Hai, istorisește mai departe...

MADGE

Vai de păcatele mele, cît p-aci să-mi pierd șirul !... Și cum spuneam, trăia pe vremea ceea un vrăjitor ; și solomonarul ăsta era în stare de orice, așa că s-a prefăcut într-un balaur mare și a dus-o pe fata împăratului valvîrtej într-un palat de-l avea el făcut din piatră ; și a ținut-o acolo timp îndelungat, nici eu nu mai știu cît timp, că pînă și frații mai mici ai fetei, crescînd mari, au plecat după ea s-o caute. A, da' era să uit ! In vremea asta el, adică vreau să spun vrăjitorul, a prefăcut pe un flăcău frumos în urs : noaptea flăcăul era urs, iar ziua era om ; și ursul se ținea pe lîngă o răscruce de unde se răsfirau mai multe drumuri... iar domniței, solomonarul i-a luat mințile... Sfinte Isuse Hristoase, cine-o fi la ușa bordeiului ?

(Intră cei doi frați.)

VESELICI

Ia stai, mătușă, mi se pare că sosesc cei ce vor depăna mai departe firul poveștii.

NĂSCOCILĂ

Să le dăm pace și s-auzim ce vor să-ndruge.

PRIMUL FRATE

Pe-aceste albe stînci din Albion
Am poposit acum sleiți de vlagă ;
Cutreierarăm lumea-n lung și-n lat
Căținд pe sora noastră, mîndra Delia,
Ci nici de urma ei măcar n-am dat.

AL DOILEA FRATE

O, soartă crudă, soartă ne-ndurată,
Ce ne-ai lovit cu nenorocul crîncen
De-a nu putea afla pe sora noastră !...
Ia taci ! au cine vine-ncoace ?

(Apare Erestus la răscruce, încovoiat și culegînd cîte ceva de pe jos.)

PRIMUL FRATE

Domnul cu tine, moșule, ce tot pigulești acolo ?

ERESTUS

Afine și dafine, bureți și scaieți și alte cele cîte se mai pot aduna de pe jos, fătul meu.

PRIMUL FRATE

Afine și dafine, bureți și scaieți ! Numai cu-atîta îți duci zilele, moșule ?

ERESTUS

Da, fătul meu.

AL DOILEA FRATE

Ține, moșule, un gologan ca să te rogi pentru mine. Iar dacă mă ajută norocul să găsesc pe aceea pe care o caut, am să-ți dăruiesc un anteriu sur și bun cum n-ai mai purtat dumneata.

PRIMUL FRATE

Uite și din partea mea un gologan și dacă mi-a merge bine în drumurile mele, am să te miluiesc cu o scoică de aur și cu o cîrje de hagiu lucrată în fildeș.

ERESTUS

Era frumoasă fata ?

AL DOILEA FRATE

Frumoasă, moșule ; cea mai dalbă și mai rumenă ; mai rumenă decît bujorii și mai albă decît troianul de omăt.

ERESTUS

Atuncea, frăține, tii numai urechi
Și-ascultă la mine descîntecul vechi :

De chip străin nu-ți fie frică,
Stai dîrz cînd e la o adică ;
Nu-i atît de negru dracul ;
Tot cojocu-și află acul.
Dacă știi cum să împungi,
Drept la țintă ai s-ajungi —
Și spune, cînd vei fi-ntrebat,
Că ursul alb te-a îndrumat.

PRIMUL FRATE

Ei, frățioare, auzișì ce-a spus bătrînul ?
De chip străin nu-ți fie frică,
Stai dîrz cînd e la o adică ;
Nu-i atît de negru dracul ;
Tot cojocu-și află acul.
Dacă știi cum să împungi,
Drept la țintă ai s-ajungi —
Și spune, cînd vei fi-ntrebat,
Că ursul alb te-a îndrumat.

AL DOILEA FRATE

Și dac-om trage vreun folos
Să fie ursul sănătos. (*Ies cei doi frați.*)

ERESTUS

Și-acuma, încruntat și abătut,
Să șed și să vă-nșir amaru-mi basm ;
Să șed și însumi să mă tîngui mie
Cum m-a pălit năprasnica urgie,
Trăiam cîndva-n Tesalia, ferice,
Pînă ce soarta mi-a surpat norocul :
Acolo m-am luat cu soața mea
Ce-n dragoste și cinste viețuia.
Dar Sacrapant, proclet solomonar,
Îndrăgostindu-se nebun de dulcea,
Cumintea, legiuita mea nevastă,
Umbla să mă ucidă, ba — năpastă ! —
Prin vraja și descîntecele sale
Pe loc m-a prefăcut în urs pocit ;
Cînd se topește soarele-n apus,
Mă-nveșmîntez în blana cea urîtă,

Iar ziua sînt așa precum vedeți :
Vorbesc ciudat, căci clocotesc de ură,
Par un moșneag încocîrjat și schilav,
Măcar că-s încă-n primăvara vieții.

(Intră Venelia nebună ; apoi dispare repede.)

Venelia, ea soața-mi legiuită,
Zănatecă aleargă prin pădure ;
Tot din descîntec i s-a tras și ei...
Dar iată-l pe Lampriscus, ursuzul meu vecin.

(Intră Lampriscus aducînd un găvan cu miere.)

Ce mai faci, cumetre ? Tot cu ochii în pămînt, ca și mine ; cugeți, cugeți mereu la cîte ceva.

LAMPRISCUS

La nimic alta decît la lucrul despre care ți-am mai pomenit de atîtea ori ; și dacă voiești să-ți faci pomană, ajută-mă ; dacă vrei să mi te-arăți vecin bun și frate, ajută-mă ; n-a fost pe lume om mai copleșit de necazuri ca bietul Lampriscus ; dar mai întîi te poftesc să primești găvanul ăsta cu miere, ca să te mai îndulcești și dumneata.

ERESTUS

Mulțumesc dumitale ; pune-l jos ; mierea totdeauna prinde bine ursului. Și acuma, ia s-auzim pricina pentru care ai venit.

LAMPRISCUS

După cum bine știi, femeie nu mai am ; atît de sbuciumat am viețuit cu cele două neveste ale mele, încît prăznuiesc în fiecare an ca pe sărbători zilele cînd le-am îngropat : cea dintîi s-a prăpădit în ziua de sfîntul Andrei, cealaltă în ziua de sfîntul Luca.

ERESTUS

Ei, vezi, cumetre, să mai ziceți că prin ținuturile voastre s-a uitat obiceiul pomenilor... Da' deapănă-ți povestea înainte...

LAMPRISCUS

De la muierea dintîi, care m-a făcut din om neom cu gura ei afurisită, de-mi răsună și acuma în ureche ca o moară neferecată, și care i-a canonit pe toți cei

ce-au vieţuit în preajmă-i cu sporovăiala sa necurmată, de la muierea dintîi, cum ţi-am mai spus, am dobîndit o fată ochioasă şi frumoasă.

ERESTUS

Adevărat, cumetre.

LAMPRISCUS

Pedeapsa asta de fată îmi otrăveşte zilele cu meliţa ei şi se ţine de mine ca scaiul de coada oii : calică e, da' tot cu nasul pe sus, şi-i mai săracă decît oaia tunsă de curînd — dar îşi dă ifose precum păunul cînd îşi înfoaie ditamai coada.

ERESTUS

Grozav o mai încondeiaşi, cumetre Lampriscus ! Le torni taman ca un englez.

LAMPRISCUS

Afurisită-i ca o viespe şi sîcîitoare ca pruncul smuls cu sila de la ţîţa mă-si ; pentru bătrîneţile mele, e mai rea ca sarea-n ochi şi ca agurida pentru dinţi.

ERESTUS

Frumos o tămîiaşi, cumetre... Acuma spune ceva şi despre cealaltă.

LAMPRISCUS

De la nevasta de-a doua m-am procopsit cu o fată aşa de slută, de schimonosită şi de boccie, încît bag seamă că de i-aş da o dumbravă cu copacii de aur şi cu frunzele de diamante şi rubine, tot n-ar fi destulă zestre ca să cumpănească asemenea sluţenie...

ERESTUS

Ei, cumetre, te-am tot ascultat pe dumneata, acu ascultă şi dumneata la vorba mea : bine-ar fi să le trimiţi pe amîndouă fetele la fîntîna fermecată după apă vie ; acolo au să-şi găsească ele norocul cel negîndit... Rămîi sănătos şi să-ţi fie-ntr-un ceas bun, cumetre !

LAMPRISCUS

Mergi sănătos și o mie de ceasuri bune! (*Iese Erestus.*) Acum se duce și bietul Lampriscus să pună în lucrare sfatul cel neprețuit de-adineauri. (*Iese.*)

VESELICI

Merge strună trebușoara noastră; dar ian ascultă, mătușă, nu care cumva ăsta fuse flăcăul care noaptea-i urs și ziua om?

MADGE

Ba chiar el... Iar ăl de l-a ținut de vorbă e un milog care s-a pripășit pe-aici, pe un islaz... Șst... ia taci! Cine mai vine încoace? Aha, ăștia sînt secerătorii; țin rămășag zece bani pentru unul că or să ne tragă o cîntare de-a lor:

(*Intră secerătorii cîntînd de două ori acest cîntec.*)

Voi toți, voi toți cei ce iubiți,
Fiți fericiți!
Căci am venit să semănăm
Sămînța dragostei:
Primiți în inimi rodul ei! (*Ies.*)

(*Intră Huanebango, fluturîndu-și palașul, și Corebus.*)

NĂSCOCILĂ

Ăsta cine mai e, mătușă?

MADGE

Unu care umblă să-l găsească pe vrăjitor; dă-i pace s-auzim ce spune.

HUANEBANGO
(*către Corebus*)

Ah!. Pe Marte și pe Mercur, pe Jupiter și pe Ianus, Pe Helios și pe Saturn, pe Venus și pe Vesta, pe Pallas, pe Proserpina și pe cinstitul străbun al neamului meu — Polimackeroeplacidus — rămîi trăsnit cînd vezi la ce-i îndeamnă dragostea pe nătăfleți! Buna chibzuială asfințește și înțelepciunea dă în mintea copiilor. Vai, omule! Ce ață te trage să-ți cauți norocul pe la porți de aramă și sub turnuri fermecate, prin flăcări și pucioasă, pe sub tunete și trăs-

nete ? ! Să știi de la mine : n-o fi avînd ea pereche și nepreţuit de frumoasă o fi aceea pe care o îndrăgești — ci tu alungă de la tine dorul de dînsa, măi frăţioare, leapădă-te de tine însuţi, fă ce-oi face, o, prietene al meu, și uită cît mai repede făptura care nu se cuvine a fi stăpînită decît de omul vrednic să domesticească balaurii, să biruie nemaipomenite încercări, să descurce nemaidescurcatele cimilituri, să spele descîntecele, și să destrame vrăjile... Iar omul acela nu-i altul decît falnicul și preaputernicul Huanebango.

COREBUS

Potolește-te, jupîne, și-ascultă ici : află mai întîi că și eu am o inimă iubeaţă ; mi-am lăsat parohia spre a mă face cavaler, și dacă-i vorba să înfrunt cîteva fulgere și trăsnete și să dau răspuns la „ghici ghicitoarea mea", apoi să știi c-o smulg pe fată din gheara vrăjitorului, chiar de-ar fi el și staroste peste toţi dracii.

HUANEBANGO

M-am răzleţit de curtea regelui și de cinstitele feţe de-acolo ca să mă răfuiesc cu acest mag magnific și vajnic vrăjitor ; dacă este acea crăiaţă atîta de frumoasă pe cît i-a mers buhul, atunci a mea va fi și numai a mea — *meus, mea, meum, in contemptum omnium grammaticorum* [1].

COREBUS

O, falsum latinum !
Domniţa cea mîndră e *minum,*
Cum apurtinantibus gibletis cu tot.

HUANEBANGO

O, dacă fecioara îmi este menită mie — și tare îmi place să cred că cerul are să-mi răsplătească vitejia — ea nu se va înrudi cu nici unul din puzderia de stirpe mărunţele, ci va face parte din preavestita spiţă

[1] Al meu, a mea, al meu, în dispreţul tuturor grămăticilor (lat.).

a lui Huanebango, alături de bunicul meu Polimackeroeplacidus, de tatăl meu Pergopolineo și alături de maică-mea Dionora de Sardinia, cea din faimoși strămoși coborîtoare.

COREBUS

Ia ascultă, voinice, nu cumva ai avut un văr pe nume Gusteceridis ?

HUANEBANGO

Ba da ; am avut un văr care a cutreierat pe vremuri țara cu alaiul regelui, dar n-a făcut nici o scofală ; îl chema Bustegustericidis.

COREBUS

O, Doamne, îl cunosc bine de tot ! Îi ziceam cavaler Papară.

HUANEBANGO

A, da ! Pentru o papară ar fi dat și un clapon fript și era în stare să fure și papara din blidele rîndașului său. Atîta meteahnă avea dragul nostru Bustegustericidis.

COREBUS

Ei, ce facem ? Ne urnim din loc ? (*Apare Erestus la răscruce.*) Ia stai ! Uite un moșneag la răscruce ; să-l întrebăm care-i drumul cel bun ? Hei, bre unchiule, ia spune, rogu-te, încotro șade înțeleptul, vrăjitorul ?

HUANEBANGO

Pe unde sălășluiește zîna pămînteană, împărăteasa gîndurilor mele și frumoasa stăpînitoare a inimii din pieptul meu ?

ERESTUS

Frumoasă-frumoasă, dar cam mofturoasă, n-o să-ți pice-n leasă.

HUANEBANGO

Am să-mi încerc norocul așa cum mă taie capul și am să fac ce-mi place.

ERESTUS

Cum ți-i voia ; dar pînă nu pleci, miluiește cu ce te lasă inima pe-un biet moșneag.

HUANEBANGO

Ce zici, unchiașule, cred că o bucată din lipia asta ți-ar prinde grozav de bine ?

ERESTUS

Da, fiule.

HUANEBANGO

Dar vezi dumneata că Huanebango nu dă lipiile de pomană ; dacă-ți trebuie, cere de la ăi care miluiesc pe calici... O, mîndra mea domniță, dacă te voi adăposti vreodată în altarul inimii mele, ehehe, de tine aș avea eu grijă ! (*Iese.*)

COREBUS

Il văzuși, unchiașule ? Te uiți la el și nu-ți vine a crede că-i în stare s-alerge o poștă pentru un covrig ; ai zice că nici nu s-ar uita la un caltaboș. Ei, și de-ai ști cît mi s-a milogit pentru un coltuc din lipia asta ! Phi ! Să fi văzut cum m-a luat cu „substanță superfuncială“ și cu „abundența pămîntescului rod“, că nici n-am priceput ce vrea să zică. Dac-ar veni și mi-ar spune „măi frate Corebus...“ sau, mă rog, cam așa ceva, i-aș face și lui parte, bucuros ; dar cînd îmi zicea că „spre deosebire de alți muritori, pe mine Atotputernicul m-a onorat cu o lipie“, ei, cînd aud așa, parcă-mi ia și văzul și auzul. Însă dumitale, moșule, îți dau o bucată de lipie să mă pomenești — nu alta.

(Rupe o bucată din lipie și i-o dă.)

ERESTUS

Bogdaproste ; și să crezi...
Cînd el o fi surd, tu n-ai să vezi.
Cu bine, și-ți doresc fierbinte
Să tot ai bani să-ți cumperi minte.

COREBUS

Mai rămîi sănătos ! Trebuie să dau fuga după paloșul acela care mi-a luat-o înainte.

(Ies pe rînd. Intră Sacrapant.)

SACRAPANT

Senină-i ziua, ceru-i ca de-argint,
Înalță ciocîrlia vesel cînt ;
Sub soare totul, totul e voios.
Doar eu sînt trist, eu cel urît de ceruri,
Eu mult nefericitul Sacrapant.
Tesalia mi-e patria — și mamă
Mi-a fost Meroe cea vestită-n vrăji.
Și de la dînsa învățai și eu
Înfățișarea omului s-o schimb.
Am luat acolo chip ca de balaur,
Și am furat pe fata unui crai,
Pe Delia, doamna sufletului meu ;
O țin aici ca să-l învii pe-acel
Ce pare chipeș încă, încă tînăr,
Măcar că e nevolnic și moșneag.
Așa-i înșel prin vrăji și făcături
Pe toți acei ce chipul mi-l privesc ;
Dar anii mei cei falnici dusu-s-au...
Izvorul chinurilor mele, iată-l !

(Intră Delia cu un ulcior în mînă.)

Ce faci, frumoasa mea Delia ? Unde-ai fost ?

DELIA

La poalele stîncii după apă de izvor ; și ca să adun rădăcini pentru prînzul dumitale, stăpîne.

SACRAPANT

Ah, Delia,
Ești mai frumoasă tu decît izvorul,
Dar aspră ca oțelul și-adamantul !

DELIA

Stăpîne, rogu-te, șezi !

SACRAPANT

Cu tine-alături, șed ; și tot ce vrei
Să-mi ceri, îți pun îndată dinainte.

DELIA

Atuncea, stăpîne, dă-mi cea mai rumenă friptură de pe masa regelui Engliterei și vinul cel mai bun din toată Franța ; să mi le pună dinainte cel mai de frunte pișicher din cîtă-i Spania.

SACRAPANT

Mă bucur cînd te văd așa voioasă. Hai, așază-te, Delia...

Pune-te masă,
Hrană gustoasă,
Pîine și vin
Adă din plin,
Să am mereu
Tot ce vreau eu ;
Frige cocoșu'
Și pe cel negru
Și pe cel roșu.

(Intră un călugăr cu o spată de vacă și cu o ulcică de vin.)

Poftește, gustă, Delia !

DELIA

Este asta cea mai rumenă friptură din Englitera ?

SACRAPANT

Da, Delia.

DELIA

De care-i ?

SACRAPANT

O spată de vacă englezească ; de care ospătează regele și alaiul său.

DELIA

Și vinul acesta este cel mai bun din Franța ?

SACRAPANT

Da, Delia.

DELIA

De care-i ?

SACRAPANT

Este o ulcică de vin curat de la Orléans, care n-a trecut nicicînd pe lîngă berarii din Anglia.

DELIA

Și ăsta-i cel mai de frunte pișicher din întreaga Spanie ?

SACRAPANT

Da, Delia.

DELIA

Cum așa ? E călugăr ?

SACRAPANT

Călugăr nu știu de-o fi oare, da-i pișicher nevoie mare.

DELIA

Atunci, mă rog frumos, cuvioase călugăre, spune-mi pînă nu pleci : care este cel mai lacom dintre englezi ?

CĂLUGĂRUL

Cămătarul cel mai hain și mai nesătul dintre toți cămătarii.

SACRAPANT

De-o parte stai, călugăre. (*Călugărul iese.*) Ia taci, au cine vine ? Delia, fugi.... (*Intră cei doi frați.*)

Ne-nconjură dușmanii, du-te, du-te. —
Ah ! Cerul sau infernul să m-ajute !

(Ies Delia și Sacrapant.)

PRIMUL FRATE

N-a fost al sorei noastre chip iubit ?
Sau numai umbra ei o am zărit ?

AL DOILEA FRATE

Hai, Delia, vino,-ntoarce-te din drum,
Te cheamă cei ce-ți plîng de dor... Acum,
Calypha, strigă,-i rîndul tău să strigi,
Și strigă tare, Delia-i aici.

ECOUL

Aici...

PRIMUL FRATE

Aici ? O, unde, unde este ?

ECOUL

Este...

AL DOILEA FRATE

Pe unde-a apucat, încolo,-ncoace ?

ECOUL

Incoace...

PRIMUL FRATE

Spre Delia drumul nu-i primejdios ?

ECOUL

Primejdios...

AL DOILEA FRATE

Ți-aduci aminte, frățioare, de Ursul Alb din pădurile Engliterei ?

„De chip străin nu-ți fie frică,
Stai dîrz cînd e la o adică ;
Nu-i atît de negru dracul..."

PRIMUL FRATE

Atuncea pentru ce nu cutezăm ?

AL DOILEA FRATE

Vin după mine, frate ; trage spada

(Intră din nou Sacrapant ; tunete și fulgere. Al doilea frate se prăbușește la pămînt.)

PRIMUL FRATE

Dar ce e, frate, cazi ?

SACRAPANT

Da, da ; și el și tu, Calypha ?

(Primul frate cade și el.)

Adeste, daemones ! [1] *(Intră două Furii.)*

Să nu-i mai văd !
Duceți-i drept la mine în chilie,
Un chin și-un plînset viața lor să fie.

(Furiile ies ducînd pe cei doi frați.)

Sînt fiii lui Thenores din Tesalia,
Și ei pe Delia, sora lor, o cată.
Dar eu i-am dat domniței o fiertură
Prin care o făcui să uite cine-i.

(Dă la o parte o glie de iarbă și dezvăluie un pahar în care arde o luminiță.)

Aicea-i taina ce-mi lungește viața ; —
Prin farmecul acesta fac orice ;

[1] Veniți încoace, demoni ! (Lat.)

Și cît nu se va stinge flăcăruia,
Va dăinui puterea vrajei mele ;
Dar nimeni păhărușul nu-l va sparge
Decît aceea care nici vădană,
Nici fată, nici nevastă nu-i. Mi-e scris
Doar mîna unui mort să mă ucidă.

(Iese. Intră Eumenides.)

EUMENIDES

Tu, Timpule, județ cinstit, să-mi spui,
O, spune-mi cînd o voi vedea pe Delia,
Pe steaua-ndrumătoare-a vieții mele ?
Cînd n-oi mai fi pribeag, cînd voi afla-o
Pe ea — nădejdea sufletului meu ?

(Apare Erestus la răscruce.)

Moșule, trăi-te-ar Cel-de-sus, dacă știi să ghicești de noroc, rogu-mă dumitale ghicește-mi și mie.

ERESTUS

Văd pe chipul tău cum vine
Piaza-bună către tine ;
Minte ai, pe cît îmi pare ;
Îți mai trebuie-ndrumare ;
Căci un sfat și-o minte bună
Fac minuni cînd se-mpreună
Vin și morții-ntr-ajutor
Omului îndurător ;
Luptă, fiule, cît poți,
Și mai darnic fii ca toți. *(Iese.)*

EUMENIDES

Mi-a spus moșneagul încîlcite vorbe :
Cică-n pomeni să fiu risipitor,
Căci mi-or sări și morții-ntr-ajutor.
Mă-ndeamnă să mă lupt cît pot de harnic
Și de cît toți să mă arăt mai darnic.

(Se lungește pe jos și adoarme. Intră Wiggen, Corebus, Paracliserul și Groparul.)

WIGGEN

Dacă mai aveți un pic de obraz și de rușine în voi, ar trebui să vă crape obrazul de rușine, ție, groparule puturos, lepădătură ! Și ție, paracliserule ! Păi

se poate să lăsați un biet mort să putrezească neîngropat? Alege-s-ar praful de amîndoi dacă nu vă e milă de un creștin răposat.

PARACLISERUL

Păi ce, ai vrea să-l înmormîntăm și pe urmă popa să ne ție pe noi buni de plată?

GROPARUL

Din partea mea puțin îmi pasă și de popă și de tot; mie dă-mi ce mi se cuvine, restul trece-l în socoteala parohiei și zi că ți-ai făcut o pomană; păi, zău așa! Nu-s eu ăla care să țină morțiș ca toate datoriile să fie plătite.

COREBUS

Măi lepădătură, măi mutră de berbec, buhăitule, îți vine bine cînd cineva se zbate și muncește pentru parohie, dar cînd e vorba să-l îngropi creștinește, nu vrei.

WIGGEN

Fii pe pace, Corebus. Uite, eu, fratele de cruce al lui Jack, al scumpului Jack răposatul care a fost cel mai de viață flăcău dintre noi toți. Eu te încredințez că mortul are să fie îngropat. Altmintrelea dau de pămînt cu cine știu eu... Să fim lămuriți.

PARACLISERUL

Wiggen, trag nădejde că n-o să te-ncumeți la fapte pentru care n-ai să cutezi a da socoteală.

WIGGEN

Jupîne, jupîne, mă-ncumet, nu mă-ncumet, oi da, n-oi da socoteală, treaba mea, eu atîta-ți spun: ori îl îngropi, ori te-ngrop.

GROPARUL

Ajutor! Săriți, oameni buni!

(Wiggen începe să-l croiască pe paracliser cu un toiag cu vîrful de fier; Eumenides se trezește și aleargă spre ei.)

EUMENIDES

Stai, oprește-te, omul lui Dumnezeu!

COREBUS

Să nu i-o iei în nume de rău, voinice; prietenul nostru Jack s-a prăpădit, și paracliserul ăsta mișel și netrebnic nu vrea să-l înmormînteze; păi, nu merită? Și cine-a fost Jack? Săracul nostru Jack! Nu s-a văzut pe lume mai de treabă om și mai cumsecade ca dînsul.

WIGGEN

Judecă și dumneata: pînă a nu se prăpădi, răposatul a dăruit parohiei nouăzeci și nouă de antirie negre pentru înmormîntări, și fiindcă n-a mai apucat să le împlinească pînă la o sută, acuma uite, nu vor să-l îngroape. Păi, nu le-a dat destul?

PARACLISERUL

Sfinte Dumnezeule, ce minciuni mai croiește! N-ai fi dat pe dînsul nici două parale, jupîne! Și el toate paralele pe băutură le da. Iar acuma, prietenii ăștia ai lui, beţivani ca și el, vor să-l înmormînteze pe socoteala parohiei; păi, dacă mai facem cîteva afaceri de-astea, putem să dărîmăm clopotnița, să vindem clopotele, și altarul să-l acoperim cu stuf... Dacă vă puneți nădejdea în mandea, apoi vă spun eu că mortul are s-aștepte neîngropat pînă cînd o prinde să joace tontoroiul prin cimitir.

WIGGEN

Sic argumentaris, Domine Mandea. Zici că dacă mai faceți cîteva afaceri de-astea putem să dărîmăm clopotnița, să vindem clopotele și să acoperim altarul cu stuf? Să știi că era și timpul, jupîne; și pe urmă, nu care cumva să uitați să vă spînzurați cu funia de la clopote.

Domine, opponens praepono tibi hanc quaestionem;[1] ori vă apucați de săpat groapa, ori mă apuc eu să vă casc niște gropi în țeste... Căci una din astea două se va săvîrși acum pe loc. Și ca să fie de saftea, am să-mi pun pecetea pe scăfîrlia dumitale.

[1] Iți pun, Doamne, această întrebare, în calitate de potrivnic (lat.).

EUMENIDES

Stai, ţine-ţi firea, omule; te rog nu fi aşa iute de mînă.

COREBUS

Mă, urîtule, mă... ca mîine o să te gonim din parohie cu dosul gol; şi-atunci ai s-ajungi mai prăpădit decît Jack.

EUMENIDES

(către Corebus)

Lasă-l, că l-ai prăpădit după-acum. (*Către paraclis er.*) La urma urmei, oamenii aceştia se poartă ca nişte adevăraţi prieteni care vor să-şi vadă prietenul înmormîntat cum se cuvine; cît s-ar cere pentru îngropăciune?

WIGGEN

Cu cinşpe-şaişpe şilingi am face o înmormîntare ca lumea, zău.

GROPARUL

Da, cam aşa ceva.

EUMENIDES

Atunci poftim, ţine de la mine... (*Aparte.*) Şi cînd te gîndeşti că am rămas numai cu un *penny* şi jumătate... Acuma mi-aduc aminte de vorbele bătrînului de la răscruce, cînd îmi spunea să fiu darnic (şi iată c-am dat tot ce-am avut); cică atunci şi morţii au să-mi sară-ntr-ajutor. (*Groparului.*) Na, ia-i. (*Îi dă banii.*)

Să ne vedem sănătoşi.

WIGGEN

Mergi cu Dumnezeu şi s-auzim numai de bine, voinicule. (*Eumenides iese.*) Şi ca să fie şi mai şi, măi croncanilor hrăpăreţi, o să vă pun să trageţi şi clopotul cel mare în cinstea lui Jack; pentru asta eu plătesc.

COREBUS

Aţi putea să mulţumiţi Celui-de-sus că nu v-aţi ales cu semne de ciomag şi de spangă pe căpăţînă... Aşa, şi acuma noi ne ducem să tragem o duşcă peste drum

de biserică. Hai diridam-diridam... *(Iese împreună cu Wiggen.)*

PARACLISERUL ŞI GROPARUL

Să mergem. *(Ies.)*

NASCOCILA

Ascultă, mătușă, mi se pare mie că Jack ăsta a fost om cu greutate în parohia lui.

MADGE

Ehei, Jack a fost minune de om ! Sărac lipit, dar toată lumea ţinea la el ; o să vedeţi numaidecît ce isprăvi are să mai facă Jack ăsta.

(Intră secerătorii mînă-n mînă cu fetele lor, cîntînd.)

VESELICI

Tăcere ! Cine-o fi venind ? Secerătorii noștri cei îndrăgostiţi.

NASCOCILA

Da, ei sînt. Să nu-i speriem ; să stăm nemișcaţi.

(Secerătorii cîntă de două ori cîntecul.)

Iată, vin secerătorii
Rodul să-l culeagă !
Și așa tot într-un cîntec
Trece vara-ntreagă.

(Secerătorii ies. Intră Huanebango.)

VESELICI

St ! Cine-o mai fi ?

MADGE

Un domnișor colţos nevoie mare ! Dacă vi-e dragă viaţa, apoi ţineţi-vă departe de palosul său ; acuma se duce la vrăjitor.

NASCOCILA

Bine-ar face vrăjitorul să-l bage într-o cutie dintr-alea pentru scamatorii.

HUANEBANGO

Fi, fa, fum,
Priviţi : voinic eu sînt,
De nimenea înfrînt,

O fată mîndră cat,
De dragul ei mă bat,
Ca să arăt că-s cavaler adevărat! *(Intră Corebus.)*

COREBUS

I-ha! Aici mi-erai, jupîne Bango? Eu mai c-aș zice să te-așezi colea lîngă mine și să cerem de pomană amîndoi. Zău așa...

HUANEBANGO

Piei din ochii mei, ticălosule! Păi știi tu cu cine stai de vorbă? Cu ăl mai mare luptător și de căi deschizător, care spulberă cu-al său paloș pe orice vrăjmaș!

O VOCE

Aș! *(O flacără, și Huanebango se prăbușește.)*

MADGE

Iacătă că l-a sărutat cu foc și pe el; s-a dus în trăsnet cel mai strașnic paloș din cîte a lăsat Dumnezeu pe pămînt. Na, că vine și Corebus ca să-i facă vrăjitorului în necaz.

(Intră Sacrapant împreună cu două Furii.)

SACRAPANT

Duceți-l hăt pe șesul cel întins;
Cioroi și ulii răi din el să rupă.

(Huanebango este luat și dus de către cele două Furii.)

Iar ticălosul cestălalt de-a pururi
Orbecăiască-n bezne și-ntuneric.

(Îl orbește pe Corebus.)

COREBUS

Răpus-ai pe viteazul ne-nfricat
Și lui Corebus ochii i-ai luat.

SACRAPANT

Piei, ticăloase, piei!

(Corebus iese.)

I-am dat eu Deliei
Să bea o buruiană de uitare
Să nu-și mai poată recunoaște frații
Cînd i-o vedea, căci iată-i vin săpînd
Cu sapă și hîrleț vrăjita glie.

Măcar c-o voi striga acum pe nume,
Ea nu-și va mai da seama cine este,
Cît timp eu, Sacrapant, sînt viu și teafăr...
Se-apropie, priviți. *(Intră Delia.)*
Vin, Delia ; uite, ia țepușa asta
Și vezi că sînt doi sclavi pe-aici pe-aproape
Ce sapă după aur. Tu împunge-i,
Să scoată aur mult, să ai cît vrei.

(Îi dă o țepușă.)

DELIA

Stăpîne bun, eu nu-nțeleg ce spui.

SACRAPANT

(aparte)

Vezi, a uitat de tot că este Delia,
Dar n-a uitat ce-ar trebui să uite ;
Dar am să-i schimb și numele.
Mergi, Berecinta, căci așa te cheamă,
Și-mpunge cu țepușa-n cei doi robi. *(Iese.)*

DELIA

O, ceruri, cît mă simt
De-ndatorată-acestui chipeș tînăr.
Dar cată să-mboldesc pe robi la treabă.
Căci uite-i, vin.

(Intră cei doi frați, în cămăși, cu sapele în mînă, săpînd.)

PRIMUL FRATE

E Delia, frățioare !

AL DOILEA FRATE

Delia ! Delia !
Ce bucuroși sîntem că te-am aflat.

DELIA

Ce tot aveți cu Delia, gureșilor,
Nu vă pricep și n-o cunosc pe Delia.
Zoriți-vă la treabă, căci altmintreli...

PRIMUL FRATE

Cum, Delia, nu-i cunoști pe frații tăi ?
Venit-am după tine din Tesalia.
De ce te minți tu însăți ? Tu ești Delia.

DELIA

Cum, iar cu Delia ? Na, să ţineţi minte !

(Îi împunge cu ţepuşa.)

Umblaţi cu şoalda ca să staţi din lucru ?
Trîndavilor, săpaţi şi scoateţi aur.

AL DOILEA FRATE

Şezi, frate, binişor ; mişelul vraci
Surorii noastre mintea i-a răpit
Şi Delia nu mai ştie cine este.

PRIMUL FRATE

Ajungă-ţi, crudo, nu ne mai lovi !
Hai să lucrăm, căci n-ai cum s-o înduplecî.

(Încep să sape şi găsesc sub o glie de iarbă paharul în care arde luminiţa vrăjită.)

AL DOILEA FRATE

Ia stai, frăţioare, ce-ai găsit acolo ?

DELIA

Nu pune mîna, fugi ! Acest pahar
Stăpînul meu l-a pus aici.

(Ascunde luminiţa la loc. Intră din nou Sacrapant.)

SACRAPANT

Îmi place cum le dă îmbold la treabă
Hei, robilor, de-ajuns, plecaţi de-aici.

(Cei doi fraţi ies.)

Tu, Berecinta, vino s-ascultăm
Cum viersuie de lin privighetoarea.

(Ies. De fîntîna cu apă vie se apropie Zantipa, purtînd un ulcior.)

ZANTIPA

Păi dacă-i vorba să mă căpătuiesc şi să mă văd la casa mea, ori îmi dă Dumnezeu un om cumsecade, ori mai bine lipsă. M-a trimis tata la fîntînă după apă vie şi zicea că dacă am să mă port frumos o să mă mărit. Da' ia te uită ; vine şi Celanta, surata mea cea dragă ; ia să mă trag eu mai deoparte, să ascultăm ce zice.

(Se ascunde. De fîntîna cu apă vie se apropie şi Celanta, cu un ulcior în mînă.)

CELANTA

M-a trimis tata la fîntînă după apă vie și cică dacă am să mă port frumos o să mă mărit și-o să capăt un bărbat cumsecade. Eh, măcar că sînt eu cam tuciurie, trag nădejde că n-are să-și ieie omul lumea-n cap; că vorba ceea: sînt eu neagră ca harapu', da' nu-s dracu.

ZANTIPA

(apropiindu-se)

Cioroaică afurisită, bubă neagră ce ești, pricep eu încotro bați cînd spui așa... Ia fă bine și ia-ți frumos tălpășița către casă, că altminteri te pun pe goană de-o să-ți pierzi papucii.

(Lovește cu ulciorul în ulciorul surorii ei, spărgîndu-le pe amîndouă, și apoi iese.)

CELANTA

Muiere mai rea și mai afurisită ca asta nu cred să se mai afle pe lume; vedeți și dumneavoastră; nu zic, o fi oleacă mai frumușică, dar e înfumurată ca diavolul și-i o scorpie de n-are pereche pe pămîntul lui Dumnezeu. Am s-o las în plata ei și mă duc mai bine-acasă, iau alt ulcior și tot mă întorc la fîntînă după apă vie.

(Iese. Din chilia lui Sacrapant apar cele două Furii care-l duc pe Huanebango și îl așază lîngă fîntîna cu apă vie; Furiile ies; intră din nou Zantipa, cu alt ulcior, și se apropie de fîntînă.)

ZANTIPA

Tot în dorul măritișului m-am întors... și, sîc, Celanta, că ți-am luat-o înainte... Te pomenești că bărbații or fi crescînd pe lîngă fîntîni! Cică să-mi pun lacăt la gură, așa m-a învățat taica. Vai de mine, păi ce mă fac atuncea? Femeia cu lacăt la gură e ca ostașul fără arme... Hai să-mi scot apă și să-mi văz de drum.

(Dă să cufunde ulciorul și din fîntînă se ivește Capul.)

CAPUL

Ia ușurel apă-n ulcel,
Să nu-mi zburlești barba cu el.

Obrăjor ca cireșica,
Piaptănă-mi, frumoaso, chica
Și-ai să-ți bucuri păsărica.

ZANTIPA

Ce vrea să zică ;
Obrăjor ca cireșica,
Piaptănă-mi, frumoaso, chica,
Și-ai să-ți bucuri păsărica ?
De păsărică îți arde, măi flăcăule ? Ei, las' că-ți arăt eu ție păsărică.

(Sparge ulciorul lovind cu el Capul ; în acest moment se aud tunete și trăsnete ; Huanebango se ridică, asurzit.)

HUANEBANGO

Philida, phileridos, pamphilida, florida, flortos :
Bum, bara-bum, bum, bum, pufnește din tunuri pucioasa ;
Lîngă o dulce purcică iată-mă că mă trezii !
Însuși te va-mbrățișa marele Huanebango,
Sta-va cu tine alături, chiar dacă tună Olimpul.

ZANTIPA
(aparte)

Pfui ! Ce mocîrțan jegos a dat peste mine ! Arată de parcă a ieșit din fîntînă și bubuie din gură ca un tun de pe vremea lui Pazvante.

HUANEBANGO

O, de-aș putea — dar nu cutez — de ce nu pot, destinule ?
S-o-mbrățișez, de ce nu pot, destinule, de ce, de ce ?

ZANTIPA
(aparte)

Ei na ! Acuma mi-am văzut visul cu ochii. Asemenea minune nici că s-a mai pomenit : capra crapă piatra-n patru, crăpa-i-ar caprei capu-n patru...

HUANEBANGO
(aparte)

Acuma să fac eu o mutră ca la carte și să-i vorbesc în proză. Poate că de, pentru un început, bum-bum-ul

ăsta a fost cam prea tare. *(Tare.)* Fie-mi îngăduit, fermecătoare doamnă, să mă desfăt privindu-vă frumusețea și să desfid pe lașul vrăjitor care m-a adormit sau mai bine zis a făcut să mă înghețe un somn vrăjmaș, feștelindu-mi înfățișarea.

ZANTIPA

(aparte)

Bucură-te, Zantipa, bucură-te că l-ai apucat pe Dumnezeu de-un picior: ai să ai un bărbat numai bun de legat.

HUANEBANGO

Într-adevăr, iubita mea, așa cum arăt bine legat, am vreo douăzeci de ani și sînt în floarea vîrstei mele.

ZANTIPA

(aparte)

Vai, ce gogoman și gură spartă mai este!

HUANEBANGO

Obrazul ca bujorii, gura-fragă,
Măselele mai albe ca argintul,
Zulufi bălani și ochișori sprințari,
Iar mijlocelul ei — să nu mă-ntrebi!
Vai de inimioara mea:
Mor de nu le-oi săruta!

ZANTIPA

Pe sfînta cruce, mare pușlama îmi ești, mă iei peste picior, ai? „Obrazul ca bujorii, gura-fragă!“ Fi-ți-ar de cap!

HUANEBANGO

Crede-mă, iubito, a mea ești și toată a mea pentru că nu poți fi decît numai a mea... He-he! Am să-ți pun în poală peste o mie de galbeni și tot ce-ți dorește inimioara.

ZANTIPA

(aparte)

Prostul crede că-l întreb de avere. Fi-ți-ar temnița gospodărie și coarnele podoabă! Ascultă, domnul

meu, dacă vrei să fiu a dumitale, eu cred că-i mai bine să mă ceri fără zăbavă.

HUANEBANGO

Zău că da, iubito; și dată fiind stirpea din care mă trag, odraslele tale vor ajunge pe tronuri.

(Ies. Intră Eumenides.)

EUMENIDES

Eumenide, om neizbăvit,
Sterp de noroc, de soartă urgisit,
Aici să mori tînjind, Eumenide,
In pragul vieții-abia îmbobocite.
Căiește-te și tînguie-te acum...
O, cer, mai bine nu porneam la drum!

(Intră duhul lui Jack.)

DUHUL LUI JACK

Intr-un ceas bun întîlnișul, jupîne.

EUMENIDES

Cine-o fi?

DUHUL LUI JACK

Din tot sufletul zic: să ne fie-ntr-un ceas bun întîlnișul.

EUMENIDES

Ian astîmpără-te! Cine mă ciupește?

DUHUL LUI JACK

Cu nădejdea că Dumnezeu te-a păstrat sănătos și teafăr ca pe vremea cînd sugeai la țîță, mă rog la Preasfîntul să-ți blagoslovească ziua de astăzi, milostivule Eumenides!... Ci ia zi: nu ți-ar prinde bine un flăcăiandru chipeș, curățel și voinicuț, așa cam de vreo cinsprezece-șaisprezece ani, bun să trepede pe lîngă roibul dumitale și să-ți lustruiască ciubotele cele negre cînd a fi nevoie? Ce crezi domnia-ta?

EUMENIDES

Păcatele mele, drăguțule, eu abia o duc de azi pe mîine, darmite să mai hrănesc și slugă; sînt foarte strîmtorat, măi flăcăiaș.

DUHUL LUI JACK

Atîta grijă să ai, domnule, că doar nici sluga n-are să fie mai brează decît simbria. Vezi, eu te cunosc pe dumneata, măcar că dumneata nu mă cunoşti pe mine; nu-i aşa că ai venit dintr-o ţară ciudată — zi că nu, dacă-ţi dă mîna! — şi ai venit anume ca s-o cauţi pe crăiasa cea albă ca omătul şi rumenă ca bujorii? He-he, aşa-i c-am brodit-o?

EUMENIDES

Pare-mi-se mie că băieţandrul ăsta este vreun spiriduş, altmintreli de unde-ar şti el toate astea?

DUHUL LUI JACK

Şi nu eşti dumneata omul care şi-a golit buzunarele ca să plătească înmormîntarea unui biet răposat? Tăgăduieşte, dacă poţi! Ai mai rămas doar cu un *penny* şi jumătate pe fundul pungii... Lasă, nu-ţi face gînduri; am eu chef să te slujesc pe dumneata, şi am să te slujesc.

EUMENIDES

Bine, flăcăiaşule, dacă stărui tu într-atîta, bucuros te iau pe lîngă mine; dar nu ca pe-o slugă, ci ca pe un prieten la drumurile mele. Numai că nu prea mă taie capul încotro s-o apucăm, căci afară de un *penny* şi jumătate, alte parale nu mai am.

DUHUL LUI JACK

Eu zic să fii pe pace, stăpîne. Şi dacă n-am pierdut încă darul ghicitului, apoi crede-mă că de gologanii ăia are să se-aleagă praful la cel dintîi han sau vinărie unde-om trage. Ştiu că eşti flămînd ca un lup; drept pentru care eu am să dau fuga înainte să îngrijesc de masă pînă soseşti; căci de bună-seamă ai să vii şi dumneata tipa-tipa după mine.

EUMENIDES

Bine, mergi înainte că te ajung din urmă.

DUHUL LUI JACK

Da' ia spune, stăpîne, dumneata ştii cum îmi zice mie?

EUMENIDES

Ba, zău că pîn-acuma încă nu.

DUHUL LUI JACK

Sărăcan de mine, eu sînt Jack! (*Iese.*)

EUMENIDES

Jack! Bun și-așa dacă zici.

(Intră Hangița împreună cu Jack și pun bucatele pe masă; după ei vin și niște scripcari. Eumenides umblă încolo și-ncoace prin încăpere, nehotărîndu-se să se așeze la masă.)

HANGIȚA

Fi, ce faci, jupîne? Binevoiești a te așeza la masă?

EUMENIDES

Hangițo, eu îți mulțumesc, dar parcă nu prea mi-e foame.

HANGIȚA

(lui Jack)

Jupîne, spune-mi, rogu-te, ce-i cu stăpînul dumitale de se poartă așa de ciudat? Nu i-or fi plăcînd bucatele mele?

DUHUL LUI JACK

Da' de unde, hangițo! Însă vezi că stăpînu-meu are obiceiul să plătească mai înainte de a se ospăta; așa că fă bunătatea și spune ce datorăm.

HANGIȚA

Maică Precistă, păi vă arăt numaidecît. *(Iese.)*

EUMENIDES

Ce te-a apucat, Jack? Știi prea bine că sînt lefter; chiar te poftesc frumos: învață-mă ce-i de făcut?

DUHUL LUI JACK

Stăpîne-stăpîne, ia caută domnia-ta în pungă.

EUMENIDES

Ar fi o gogomănie, de vreme ce nu mai am nici o lețcaie.

DUHUL LUI JACK

Ba eu tot zic să cercetezi acolo, fă-mi mie hatîrul ăsta, stăpîne.

EUMENIDES

(uitîndu-se în pungă)

Doamne ferește! Jack, punga este doldora de bani!

DUHUL LUI JACK

„Doamne ferește!“ așa ziseși, stăpîne? Păi la o asemenea minune se potrivește vorba asta? Eu socoteam să te văd că-ți lepezi mantaua și că-ncingi o bătută din cele îndrăcite prin tot hanul. Ehei, de-a surda cată să te dăscălească sluga, că dumneata... *(Hangița intră din nou.)* Haide, hangițo, îmbie-l, îmbie-l pe stăpînu-meu.

HANGIȚA

Bine-ați venit sănătos pe la noi, și din toată inima vă rog, înduplecați-vă de gustați din claponul ăsta grăsuț, că pasăre mai gustoasă, mai fragedă, mai rumenă, și gătită mai cu dichis n-a mai mîncat înălțimea-ta.

EUMENIDES

Mulțumesc, mulțumesc, gazdă fără pereche pe lume și cu gura de aur.

DUHUL LUI JACK

A, bine că mi-adusei aminte, stăpîne: te învoiești ca din toate cele ce vei dobîndi în călătoria noastră să-mi faci și mie parte jumătate?

EUMENIDES

Mă învoiesc, Jack; uite, batem palma.

DUHUL LUI JACK

Atîta mi-ajunge, altceva nu-ți mai cer.

EUMENIDES

Vino, gazdă, să-ți iei plata și mulțumesc de bună primire. *(Îi dă banii.)*

HANGIȚA

Vei fi pururea primit cu brațele deschise, jupîne.

EUMENIDES

Ei, Jack, acuma încotro apucăm?

DUHUL LUI JACK

Către vrăjitor, vezi bine, și fără zăbavă.

La fel zic și eu, Jack... Rămîi sănătoasă, hangițo.

(Ies. Vin Corebus și Celanta la fîntîna cu apă vie.)

COREBUS

Vino, porumbițo, vino ; am și eu acuma o nevestică. Nu-i așa că ești frumoasă ?

CELANTA

De asta să nu te-ndoiești, Corebus, bărbățele ; alta ca mine nu se mai află cît îi lumea.

COREBUS

Ia spune, mîndruliță, mai avem mult pînă la fîntînă ?

CELANTA

Nu, Corebus ; aproape c-am ajuns. Dau fuga s-aduc un pic de apă în ulcior ; stai jos pînă mă-ntorc.

(Din fîntînă se înalță un cap cu chica din spice de grîu ; Celanta îl piaptănă și spicele i se scutură în poală.)

CAPUL

Ia ușurel apă-n ulcel,
Să nu-mi zburlești barba cu el.
Obrăjor ca cireșica,
Piaptănă-mi, frumoaso, chica
Și-ai să-ți bucuri păsărica.

(Apare un al doilea cap, cu plete de aur ; ea îl piaptănă și aurul i se scutură în poală.)

AL DOILEA CAP

Ia ușurel apă-n ulcel,
Să nu-mi zburlești barba cu el.
Obrăjor ca cireșica,
Piaptănă-mi, frumoaso, chica,
Și din vițele bălaie
Aurul va curge ploaie.

CELANTA

Ia te uită, Corebus ; mi s-au scuturat în poală o grămadă de boabe de grîu și o groază de aur.

COREBUS

Strașnică ispravă, puiculiță ! De-acum o să avem tot ce ne trebuie ; Doamne-ajută, să mai găsim și un meșter ca să ne bată bani din aurul acesta. Hai, dară, să călătorim către casă, dragoste...

CELANTA

Hai, Corebus ; am să te duc eu de mînă.

COREBUS

S-a împlinit ruga fierbinte :
Acum am bani să-mi cumpăr minte.
(Ies. Intră Duhul lui Jack și Eumenides.)

DUHUL LUI JACK

Haide, stăpîne, haide...

EUMENIDES

Mergi tu înainte, că eu mă țin după tine ; am auzit că e bine să pășești încrucișat și să spui „Tatăl nostru" de-a-ndoaselea ; tu ce zici ?

DUHUL LUI JACK

Nu-ți fie teamă și las' pe mine. Dumneata rămîi pe loc, fii liniștit și taci mîlc ; și ca să nu te amețească descîntecele lui cele fermecate, am să-ți astup urechile cu lîna asta. *(Îi astupă urechile.)* Acuma stai cuminte aicea, că eu mă duc singur la vrăjitor.
(Iese. Intră Sacrapant.)

SACRAPANT

Au cine ești tu, omule posac,
Și cum de mi te plimbi aici în codru
Fără să-mi ceri îngăduință mie ?
Ce, nu-mi răspunzi ? Atunci, o, Sacrapant,
Ai fost trădat !
(Intră, pe furiș, duhul lui Jack și îi ia lui Sacrapant cununa de pe cap și sabia din mînă.)
Ce mîini cutează a-mi atinge fruntea ?
Ce piază rea îmi pîzmuie norocul ?
Acestea oare-s ultimele-mi clipe ?
Vai, amorțesc, mi se-nchircește carnea,
N-am vlagă-n vine, vai ; abia mai suflu
Și-mi simt aproape ceasul de pe urmă.
Făptașul cel de fapte necurate
Se-afundă-n iad și-n flăcări se va zbate.
(Moare.)

DUHUL LUI JACK

Ce, boierule, te-a luat Aghiuță ? De-acum-ncolo n-o să mai fii ce-ai fost... Ei, ce zici de întîmplarea asta,

stăpîne? Vrăjitorul s-a dus pe copcă și n-are să ne mai facă zile fripte; hai, du-te la domnița dumitale cea frumoasă și vezi ce-i de făcut cu ea... Vai, am uitat că n-aude nimica din tot ce-i îndrug! Da' las' că-l vindec eu.

(Scoate lîna din urechile lui Eumenides.)

EUMENIDES

Ce s-a mai întîmplat, Jack?

DUHUL LUI JACK

Stăpîne, ia, rogu-te, paloșul acesta și scurmă cu el la poalele movilei de colo.

(Îi dă sabia. Eumenides sapă și găsește păhărușul cu flacăra.)

EUMENIDES

Ia uite, Jack, asta ce-o mai fi?

DUHUL LUI JACK

Păi, să vezi dumneata, fără lucrușorul acesta solomonarul nu poate face nimic; cîtă vreme arde flăcăruia, atîta îi dăinuiește și puterea; dacă se stinge, atuncea se risipesc și făcăturile lui.

EUMENIDES

Dacă-i așa, îndată am s-o sting.

DUHUL LUI JACK

Ușor de zis, dar cum?

EUMENIDES

Cum? Sparg paharul cu o piatră și pe urmă sting flăcăruia.

DUHUL LUI JACK

Ei aș! Mai lesne sfărîmi dumneata nicovala faurului, decît păhărușul ăsta. Cît ce privește flacăra, nici ăl mai strașnic vifor nu-i în stare s-o spulbere; n-o poate stinge fără decît aceea care nu-i nici fecioară, nici nevastă, nici vădană... Stăpîne, ia suflă în cornul ăsta și vezi ce-are să se-ntîmple.

(Îi dă un corn. Eumenides suflă în corn. Intră Venelia, sparge paharul, stinge luminița și apoi iese.)

Dar trebușoara asta cum ți-a plăcut? Femeia pe care-o văzuși adineauri este cea care aleargă bezme-

tică prin pădure ; logodnicul ei este acela care se-aține pe la răscruce... Ei, și de-acum înainte, luminița fiind stinsă, toată lumea s-a descătușat din puterea farmecelor... Hai, să mergem la frumoasa pe care o cauți de atît amar de vreme.

(Duhul lui Jack dă la o parte o perdea și scoate la iveală pe Delia adormită.)

EUMENIDES

Domnul să te izbăvească, fată frumoasă și însingurată, o dată ; și încă o dată : Dumnezeu să te izbăvească ; și a treia oară : Domnul să te izbăvească, fată frumoasă.

DELIA

Nu sînt însingurată, omule bun, de vreme ce te afli dumneata în preajmă.

DUHUL LUI JACK

Gata, stăpîne, a vorbit ; mai departe ți-o las în seamă. *(Iese.)*

EUMENIDES

Tu, cel mai mîndru crin din Soare-apune,
Ce ochii mi-i orbești cu frumusețea
Ca un cleștar învăpăiat de soare,
De dorul tău trecui cețosul Rin,
Frumosul Po, pe Dunăre plutit-am
Pînă la Saba, rîu ce șerpuiește
Printre tartari și ruși ; atîtea ape
Trecui ca să ajung la tine, Delia !
Dă-mi astăzi tu ce-atîta timp rîvnit-am.

DELIA

O, dulce cavaler iubit de soartă,
Sloboade-i și pe bieții frați ai mei,
Și-ți dau și trup și suflet dacă vrei.

EUMENIDES

Îți mulțumesc, gingașă crăiasă ; ah, iată că vine Jack ; fii bună cu el, căci ne este amîndurora prietenul cel mai bun.

(Intră duhul lui Jack, purtînd în mînă capul lui Sacrapant.)

Ce-aduci acolo, Jack ?

DUHUL LUI JACK

Căpățîna vrăjitorului, stăpîne.

EUMENIDES

Cum se poate una ca asta, Jack? Arăta ca un om tînăr!

DUHUL LUI JACK

Ehei, așa îi amăgea el pe cei ce-l priveau; altmintrelea era un boșorog nevolnic și cocîrjat, măcar că tuturor li se părea că-i june și în putere. Pentru că să știi dumneata, stăpîne, vrăjitorul furase chipul bătrînului aceluia care se aține pe la răscruce și i-a dat în schimb înfățișarea lui de moșneag... Acuma, ia mai sună o dată din corn.

(Eumenides suflă din corn și intră Venelia, cei doi frați și Erestus.)

EUMENIDES

Erestus și Venelia, bun venit!
Bine-ați venit, Thelea și Calypha!
Dacă ne dați voi doi îngăduință,
A mea va fi mult căutata Delia.

PRIMUL FRATE

Viteaz Eumenides, se cuvine
Să ai din partea noastră tot ce vrei,
Căci tu ne-ai dezrobit; să fim voioși
Că sîntem laolaltă iar; și ție
Îți dăm pe mîndra Delia de soție.

DUHUL LUI JACK

Ian stai, stăpîne, să nu crezi că s-a isprăvit povestea. Mai avem o vorbă noi doi: adu-ți aminte învoiala că vom face pe din două tot ce vei dobîndi.

EUMENIDES

Vom face, Jack.

DUHUL LUI JACK

Dacă-i așa, atuncea trage paloșul acum pe loc, despic-o pe mîndruța dumitale și dă-mi jumătatea care mi se cuvine.

EUMENIDES

Vai, Jack, eu trag nădejde că-ți arde de șagă... Ți-am făgăduit jumătate din tot ce voi dobîndi, dar nu și jumătate din soție.

DUHUL LUI JACK

Păi, cum așa, stăpîne ? Oare pe ea n-ai dobîndit-o ? Fă bine și spintec-o fără zăbavă, căci vreau să-mi capăt partea mea ; altminteleа nu se poate.

EUMENIDES

Atuncea uite : decît să-mi întorc vorba dată unui prieten, mai bine ia-o tu pe domniță ; a ta să fie, Jack.

DUHUL LUI JACK

Ba nu, stăpîne, nu primesc decît cuvenita jumătate : nici mai mult, nici mai puțin.

EUMENIDES

Văd că n-am încotro ; nu pot să-mi înșel prietenul și trebuie s-o împart. Ai să-ți capeți jumătatea, Jack.

PRIMUL FRATE

Nu fi atît de nemilos cu surioara noastră, gingașule cavaler.

AL DOILEA FRATE

O, cruț-o, cruț-o pe frumoasa Delia ! Pentru ce s-o ucizi ?

EUMENIDES

N-am ce vă face. Așa am făgăduit, și vorba-i vorbă ; Delia, pregătește-te, căci va trebui să mori.

DELIA

Bun rămas, viață ! Bun rămas, Eumenides !

(Eumenides ridică sabia ca să lovească, dar duhul lui Jack îl oprește.)

DUHUL LUI JACK

Stăpîne, stai ! Mi-ajunge încercarea la care te-am pus... Ți-aduci aminte ceasul cînd ai plătit pentru înmormîntarea unui biet răposat ?

EUMENIDES

Mi-aduc aminte, cum nu.

DUHUL LUI JACK

Se cade să mulțumești milosteniei de atunci pentru folosul de acuma... Cerul să vă ocrotească !

(Se scufundă în pămînt.)

EUMENIDES

Unde-ai pierit ? Te-ai dus ? Cu bine, Jack !
Hai, fraților, și tu frumoasă Delia,
Și tu Erestus cu a ta Venelia,
Să mergem în Tesalia fericiți.

TOȚI

Venim, venim în urma ta și-a Deliei.

(Ies toți. Rămîn Veselici, Născocilă și Madge.)

NĂSCOCILĂ

Ce-i, mătușico, ai adormit ?

MADGE

Pre legea mea, fiule, că nu mai e mult pînă la ziuă și mă cam ia cu somn.

VESELICI

Ascultă, bre mătușă, pare-mi-se că Jack ăla era cel mai năzdrăvan dintre toți.

MADGE

N-ai priceput, omule, că a fost chiar duhul bietului răposat pentru care s-a făcut atîta tărăboi cînd cu îngropăciunea ? De aia l-a ajutat el pe cavalerul cel pribeag... Dar ia hai să ne vedem și de-ale noastre : mai întîi să gustăm acu de dimineață o ulcică de bere, să rontăim dintr-o scovergă și pe urmă ducă-se fiecare pe la casa lui.

NĂSCOCILĂ

Va să zică isprăvișI povestea, mătușă ?

MADGE

Ba bine că nu : încălecai pe-o șa și vă spusei povestea-așa ; măi băieți, pînă a nu vă lua tălpășița, ia hai să-nfulecați ceva, așa, pe inima goală.

(Ies.)

ROBERT GREENE

GEORGE-A-GREENE,
PÎNDARUL DIN WAKEFIELD

În romîneşte de
LEON LEVIŢCHI

Prima referire la comedia George-a-Greene, pîndarul din Wakefield *(„George-a-Greene, the Pinnar of Wakefield"), în general atribuită dramaturgului Robert Greene (1560—1592), datează din anul 1593, cînd Philip Henslowe, directorul unei trupe de actori, a înregistrat piesa ca pe o lucrare veche, jucată la teatrul „The Rose", de către oamenii earl-ului de Sussex. După anumite indicii ar fi fost scrisă în 1588.*

Piesa a fost înscrisă în Registrul tipăriturilor *din Londra în 1595, dar prima ediție cunoscută astăzi este cea din 1599, destul de defectuoasă din punct de vedere textologic.*

Textul pe baza căruia s-a făcut traducerea din volumul de față este o reproducere a ediției de mai sus (varianta A din The Malone Society Reprints), *în parte modernizată de Joseph Quincey Adams în* Chief Pre-Shakespearian Dramas, *după indicațiile lui J. C. Collins* (The Plays and Poems of Robert Greene, *London, 1915).*

PERSOANELE

EARL WARWICK, în slujba regelui Edward
EARL WARWICK, în slujba regelui Eduard
JAMES, regele Scoției, cotropitor al pămîntului englez
LORDUL HUMES, în slujba regelui James
EARL KENDALL care, răsculîndu-se, rîvnește la coroana Angliei
LORDUL BONFIELD
SIR NICHOLAS MANNERING
SIR GILBERT ARMSTRONG
} susținători ai lui Kendall
MUSGROVE, străjer al unei cetăți a regelui Edward
CUDDY, fiul său
GEORGE-A-GREENE, pîndarul din Wakefield
JENKIN, țăran, slujitor al lui George-a-Greene
WILY, băiat, slujitor al lui George-a-Greene
GRIME, tatăl lui Bettris
WOODROFFE, jude în Wakefield
ROBIN HOOD, haiducul
SCARLET
MUCH
} oamenii lui Robin Hood
JOHN TAYLOR, sol al regelui James
NED BARLEY, băiețaș, fiul Janei-a-Barley
JANE-A-BARLEY
BETTRIS, fiica lui Grime, iubita lui George-a-Greene
MAID MARIAN, iubita lui Robin Hood
Cetățeni, cizmari, soldați etc.

Lîngă Bradford.
Intră Earl Kendall, împreună cu lordul Bonfield și sir Gilbert Armstrong; apoi John Taylor.

EARL KENDALL

Bine-aţi venit la Bradford, luptători !
Lord Bonfield și sir Gilbert Armstrong,
Soldaţi, și voi, cei mai de jos rîndași,
Bine-aţi venit : izbînda e a noastră !
Ni-e dreaptă lupta : Anglia e-n joc.
De dragul ei luptăm și ne dăm viaţa !

TOŢI

Ne-o dăm stăpîne !

KENDALL

Luptînd cu noi, ne faceţi mare cinste —
V-o spune Henry Momford, earl de Kendall !
Cu voi de faţă, jur pe-această spadă,
Pe viaţa-mi jur, s-ajut pe nevoiași !
Aflaţi, milorzi, că scoţianul James
Războaie poartă, grele, la hotar. (*Intră John Taylor.*)
Acesta-i olăcarul lui. Ei, Taylor,
Ce veste de la scoţieni ne-aduci ?

JOHN TAYLOR

Război, milord. Frumoasă veste, nu ?
Regele James ar vrea să vă-ntîlniţi
La douăzeci și șase ale lunii.
Cu voia cerului, nu va lipsi !

KENDALL

Vedeţi ce-avem de cîștigat, prieteni.
Prea bine, John. Închină-te lui James

Și spune-i că la douăzeci și șase
Voi fi la întîlnire. Mergi în pace. *(John iese.)*
De ce ești abătut, Bonfield ? Curaj !
De vom învinge, duce-am să te fac ;
Eu însumi, Henry Momford, voi fi rege ;
Tu, duce de Lancaster ; Gilbert Armstrong,
Lord Doncaster... Nu este-mbietor ?

BONFIELD

Milord, mă necăjește-un singur lucru :
Ostașii murmură — zic că-s flămînzi.
Prin cele sate, dar, să dăm un iureș
Și-atunci, înfricoșați, țăranii
Merinde-ți vor trimite din belșug.

GILBERT

Nu-i rea povața lordului Bonfield.
S-au sumețit, îl sprijină pe rege ;
Și ce-ai adus aici e smuls cu sila.
Întreabă-l și pe Mannering.

KENDALL

Sir Mannering, ce ai de spus ?

MANNERING

Păi, cînd le-am arătat înscrisul tău,
Au zis că tot ce pot ei face
E să trimeată pentru cai nutreț.

KENDALL

Pornește-atunci spre Wakefield, cu poruncă
Să ne îndestuleze cu de toate ;
Altminteri, ca sireapul Timur Lenk,
Voi pustii ținutul lăturaș,
Dînd morții pe acei ce-mi stau potrivă.

MANNERING

Stăpîne, las' pe mine ! Am să-i fac
Să geamă ! Pe acela ce te-nfruntă,
De-i cavaler, sau jude, sau ce este,
Am să-l închid, înfricoșînd pe ceilalți.

KENDALL

Așa să faci, Nick. Nu mai zăbovi.
Nu mai tîrziu de mîine dorim vești.

MANNERING

Nu vă mutați de-aici, milord ?

KENDALL

Nu ; voi rămîne două nopți la Bradford.
Hai, Bonfield, să vedem de nu cumva
E rost pe-aici de fete sprîncenate. *(Ies toți.)*

Wakefield.

Intră judele, un tîrgoveț, George-a-Greene și sir Nicholas Mannering, cu înscrisul în mînă.

JUDELE

Domnule Mannering, stați puțin de o parte pînă cînd ne vom sfătui cum să facem mai bine. *(Mannering stă de o parte.)* Tîrgoveți din Wakefield, earl Kendall ne cere merinde prin hîrtia asta ; ori, după cum prea bine știți, dacă-l ajutorăm pe el, ne arătăm trădători față de rege. De aceea aș vrea să cunosc și gîndul vostru.

TIRGOVEȚUL

Să nu-ți fie cu bănat, noi sîntem mulțumiți așa cum sîntem.

JUDELE

Atunci, domnule Mannering, ne-am hotărît.

(Mannering face cîțiva pași în față.)

MANNERING

In ce fel anume ?

JUDELE

Păi să vedeți cum. Lui Kendall n-o să-i trimitem nici un fel de merinde, pentru că e un trădător față de rege, iar dacă îl ajutăm, înseamnă că ne facem și noi la fel de vinovați.

MANNERING

Sînteți făcuți din ceară, oameni buni,
De nu vă-nțelepțește ceasul greu
Spre-a vă feri de ceea ce vă paște ?
Treizeci de mii de oameni are Kendall,
Și dacă-i stă-mpotrivă vre-un oraș,
Degrabă-l face una cu pămîntul.
Mormîntul singuri vreți să vi-l săpați ?

Trimiteți-i, dar, hrana ce v-o cere
Și-atunci veți fi cruțați, iar oastea lui
Va rămînea departe de Wakefield.

JUDELE

Ei, Master Mannering, noi v-am dat răspunsul. Puteți pleca.

MANNERING

Bine, Woodroffe — bănuiesc că așa te cheamă — te voi face să te căiești pentru această nemaipomenită înfruntare; și toți dregătorii voștri vor blestema ceasul în care s-au împotrivit poruncii stăpînului meu.

JUDELE

Puțin ne pasă, — fă ce știi.

MANNERING

Pecețile acestea le vedeți?
Earl Kendall va obține tot ce vrea
Pîn-a putea voi da prin tîrg o raită.

GEORGE-A-GREENE

Descoperă-te, dropie trufașă,
'Naintea celor ce-l înfățișează
Pe rege în acest oraș; altminteri,
Țărîna ai s-o muști cît ai clipi.

MANNERING

Mă rog, tu cine ești, voinice?

GEORGE

Sînt George-a-Greene,
Preacredincios al regelui supus.
Nu pot răbda ca oamenii de treabă
Ce sînt aici de față să asculte
Cum zbiară-un trădător de boiernaș.
Voi, dregători, și voi, concetățeni,
Și megieși ce ascultați de rege!
Sîntem englezi, prietenii lui Edward
Și lui jurați din pîntecele mamei;
Averea noastră, viața, ascultarea

Sînt toate ale lui. Vezi, dar, jupîne,
Că pentru trădători a mai rămas
Doar spada ; și cu ea îi vom scălda
'N al vostru sînge — pîn-a vă trimite
Merindele de care ai pomenit.

JUDELE

Bine-ai grăit, George Greene !

TIRGOVEȚUL

Te rog, lasă-l pe George-a-Greene să vorbească în numele nostru.

GEORGE

Nu căpătați merinde de la noi !
Nici o copită de berbec nu dăm.

MANNERING

Mă uluiește cutezanța ta.
Cine ești tu de-nfrunți pe-al meu stăpîn,
Puterea căruia o știe-o lume ?
Eu n-am venit aici din voia mea ;
Am un înscris asupra-mi.

GEORGE

(ia înscrisul)

Ia să-l vedem. Ale cui sînt pecețile ?

MANNERING

Aceasta este a lui Kendall ; asta, pecetea unui lord, a lui Bonfield. A lui sir Gilbert Armstrong ceastă-laltă.

GEORGE

Uite ce e, jupîne, dacă însuși feciorul regelui Edward ar pecetlui un înscris împotriva tatălui său, eu încă l-aș rupe ca pe acesta, în necazul lui, *(rupe înscrisul)* numindu-l trădător de rege.

MANNERING

Ai rupt înscrisul stăpînului meu ? Ai să te căiești amarnic — și tu, și întregul Wakefield.

GEORGE

Te-au apucat pandaliile ? Am să-ți dau eu niște hapuri ca să te doftoricești. Vezi aceste peceți ? Pe sufletul tatălui meu — care a fost *yeoman* [1] cît a

[1] Țăran mijlocaș sau înstărit în Anglia secolelor XIV—XIX.

trăit — ori le înghiți, ori înghiți un vîrf de pumnal, boiernaș îngîmfat ce te afli !

MANNERING

Glumești, nădăjduiesc.

GEORGE

Ba ai să vezi că nu glumesc de loc.

MANNERING

Bine, George, dacă nu se poate altfel. *(Înghite una dintre peceți.)* Una s-a dus. Ajunge, te rog.

GEORGE

Da de unde, boierule ! Dacă una e bună, celelalte nu pot fi vătămătoare. *(Mannering înghite celelalte peceți.)* Așa ; acum n-ai decît să te întorci la earlul de Kendall și să-i spui că, deși i-am rupt înscrisul, am fost destul de curtenitor ca să-i înapoiez pecețile, prin dumneata.

MANNERING

Bine, am să-i duc răspunsul. *(Iese Mannering.)*

GEORGE

Să-i spună lui stăpînu-său că a stat de vorbă cu George-a-Greene, pîndar din tîrgul Wakefield, care are leacuri pentru sminteală și hapuri pentru trădătorii regelui. Ești mulțumit de ce-am făcut ?

JUDELE

Da, George, sînt foarte mulțumit.
I-ai retezat-o scurt lui Mannering,
Făcîndu-i cinste tîrgului astfél.
Ești oaspetele meu diseară, George.
Te-ai dovedit prea vrednic de răsplată.
(Ies toți.)

Lîngă moșia lui Musgrove.
Intră bătrînul Musgrove și fiul său, micul Cuddy.

CUDDY

Ascultă-l, tată, pe feciorul tău,
Și-n numele măicuței mele, care
Ți-a fermecat privirile, cîndva,
Dă rugăminții mele ascultare.

MUSGROVE

Și... despre ce e vorba, Cuddy ?

CUDDY

Mă poartă gîndul iar la dușmănia
Dintre Musgrovi și lașii scoțieni,
Potrivnici juruiți să căsăpească
Pe toți acei ce pot purta o lance.
Tu ești bătrîn, mormîntul te așteaptă.
Căruntul Musgrove care-n Westmoreland
Era un călăreț neîntrecut,
Azi brațul și-l proptește-ntr-un toiag,
Uitînd de lancea de odinioară !
Incredințează-mi, dar, castelul, tată ;
Cinstire vîrstei, arme tinereții !

MUSGROVE

In lături, fiu nevrednic ! Vorba ta
Mă umple de durere și venin.
Am împlinit un veac spre-a trîndăvi ?
Eu, ce-am vîrît în scoți atîta groază
Incît doar ce-auzeau de sir Musgrove
Și-o luau la sănătoasa, să mă sting,
Bătrîn cum sînt, acoperit de-ocară ?
Nu, Cuddy, nu. Acestea hotărăsc :
Aici mi-am dus veleatul, aici mor. *(Ies.)*

In fața casei lui Grime.
Intră lordul Bonfield, sir Gilbert Armstrong, Grime și Bettris, fiica sa.

BONFIELD

Ei, Grime, te aibă-n paza-i Cel-de-sus !
Ne-ai omenit și ne-ai cinstit domnește,
Cu-atîta curtenie-ncît, mă crede,
De-o fi să ne-nturnăm izbînditori,
Te-om răsplăti cu-aceeași bunătate.

GRIME

Milord, noi ne-am făcut doar datoria ;
Căci nu ne-am încropit avutul oare
Ca pe mai-marii noștri să-i cinstim ? *(Aparte.)*

Mi-e greu să-i linguşesc pe trădători !
Dar viaţa-i dulce — altfel cum să fac ?
Pe rege, cerul îl va răzbuna.

GILBERT

Ce-ai spus, Grime ?

GRIME

Spuneam, Sir Gilbert, că-am să blestem ceasul
În care-am zămislit pe fata mea,
Căci are-atîţia peţitori bogaţi
Şi, totuşi, îi înlătură pe toţi
De dragul sărăntocului George Greene.

BONFIELD

Despre acestea, Grime, stăteam de vorbă
Cu fiica ta ;
Ci ea, umblînd cu-a' dragostei tertipuri,
Imi dă învăţături — deşteaptă foc !
Frumoaso, dacă-l uiţi pe Greene, şi vrei
Să fii iubita mea, te-navuţesc !
Peste cosiţele-ţi de chihlimbar
Voi pune-o diademă grea de perle ;
Rubine, diamante şi topaze
S-or prefira pe mantia-ţi bogată ;
Şi-n păr, două safire-ţi vor luci...
Frumoasă Bettris, toate-s pentru tine :
Iubeşte-l doar pe lordul de Doncaster.

BETTRIS

Mai sus mă poartă gîndul, mult mai sus —
Poate la earl... Nu-i oare el acela ?
(Il arată cu mîna.)
E supărat : ba nu, e-ndrăgostit...
Oricum, e tare-ntunecat la faţă.
(Intră earl Kendall şi sir Nicholas Mannering.)

KENDALL

Hai, Nick, urmează-mă.

BONFIELD

Ce veşti ne-aduci, milord ?

KENDALL

Ce veşti ? Ai să te strici de rîs, Bonfield,
Cînd o să afli Nick ce-a pătimit.
Cei din Wakefield nu-şi ies din aĭe lor.
Nick, prea fălos la vorbă, cum îl ştiţi,
Le-a spus pe şleau, cu-ameninţări, ce vrem ;
Mai-mai să se-nvoiască, dar, deodată,
Ca din pămînt răsare-un ţărănoi
Pe nume Greene — un paznic din Wakefield.
Ne face trădători, ne rupe-nscrisul,
Şi tăbărînd pe bietul Mannering
Şi-ameninţînd că-l taie cu jungherul,
Peceţile-l sileşte să înghită.
Nu-i de mirare că s-a-ntors de sîrg.

BETTRIS

(aparte)

Te ocrotească cerul, dragă George !
Ţinteşte sus cu gîndul şi simţirea
Şi-n plin să-ţi meargă toate cîte faci !

BONFIELD

Ce spune preafrumoasa Bettris ?

GRIME

Milord, se roagă pentru George-a-Greene ;
E făt-frumosul ei... nu ştie altul.

BONFIELD

Cum ? Greene ? Ia uită-te la mine, mîndro.
Ieri ţi-am făcut ochi dulci şi am jurat
Să fii soţia mea cînd m-oi întoarce.
Cînd îmi jertfeşti, dar, frumuseţea ta ?

BETTRIS

De earli, baroni viteji sau cavaleri,
Puţin mă sinchisesc ;
Căci paznicul cel vesel, George-a-Greene,
Îmi ţine inima-n robie.

BONFIELD

Milord, nu stărui-n zadar. Mai bine
Să mergem la Wakefield ; de-aici, plocon,
Îi vom trimite capul lui George Greene.

KENDALL

Așa să facem. Grime, îți mulțumim.
Închide-ți fața și-i abate gîndul,
Vreau s-o găsesc aici cînd mă întorc.
Ca pe lumina ochilor păzește-o.

GRIME

Milord, lăsați pe mine.

KENDALL

(Aparte către Bettris)

Bettris, dă-l încolo pe neisprăvitul de pîndar ; iubește un earl ! *(Grime și Bettris ies.)*
Aș vrea să-l văd pe paznicul acesta.
Va fi așa :
Nick Mannering va conduce lupta ;
Noi trei o să ne ducem la Wakefield,
Schimbați la chip. Oricum, al nostru e !
(Ies toți.)

În fața castelului lui sir John-a-Barley.
Intră regele Scoției, lordul Humes, urmați de soldați și de Johnnie.

REGELE

Zi, Kendall este plin de voie bună
Și-n oastea lui sînt oameni ne-nfricați ?

JOHNNIE

Da, oameni foarte buni, măria-ta,
Și voioșia nu-l mai părăsește.
Cu voia Domnului, la Scrasblesea
O să te-aștepte fără doar și poate.

REGELE

Cu voia sfîntului Andrei, eu, James,
Nu voi lipsi în ziua hotărîtă.
Ce băiețaș drăguț ! Al cui ești tu ?
(Intră fiul Janei-a-Barley.)

NED

Sînt fiul lui sir John-a-Barley, doamne,
Mai vîrstnic dintre toți, dar și mezin ;
Mă cheamă Edward.

JAMES

Și unde mergi mata, mă rog frumos ?

NED

La vînătoare de sitari. Cît timp
O să lipsească-nvățătorul meu,
Pot slobozi săgețile în voie.
Cînd vine, nu mă mișc de lîngă carte...

JAMES

Lord Humes, ia uită-te la fața lui !
Frumoasă mamă trebuie să aibă...
S-o crească pe Elena a putut
Doar Leda. Ned, cu cine-i mama, sus ?

NED

E singură cu slugile, milord.
Vreți să vorbiți cu ea ? Bățeți la poartă.

JAMES

Vestește-o, Johnnie.

(Apare Jane-a-Barley, pe zid.)

JANE

Am fost trădată ! Ce mulțime-i asta ?

JAMES

Să nu te temi, încîntătoare Jane.
Toți oamenii aceștia-mi sînt prieteni ;
Nici ție nu-ți vor fi dușmani, de ești
Prietenă cu mine. Eu sînt James,
Monarhul Scoției și-al tău iubit.
Ți-am scris ades răvașe drăgăstoase :
Cu pana patima ți-am zugrăvit
Cînd sîngeram lăuntric pentru tine ;
Și tu-ai nesocotit-o. Soțul tău,
Întîmplător, a fost mereu acasă...
Aflînd eu, dară, vremea potrivită
Cînd John-a-Barley-i dus într-altă parte,
Mă-nfățișez spre-a-ți cere ce-am rîvnit.

NED

Domol, milord ! Pe-aici nu pot intra
Acei ce vor să-i facă-un rău lui Barley
Și pe măicuța mea s-o necinstească.

JAMES

S-o necinstească, Ned ?

NED

Cu toate că sînt tînăr, deseori
L-am auzit pe tatăl meu spunînd:
„Decît să fii încornorat, necinste
Mai mare nu se află". De-aș fi vîrstnic,
Sau în puteri, iar cel ce-ar încerca
Să-i pună coarne lui sir John ar fi
De cinci ori rege, l-aș răpune-ndată.
Mămico, nu-l lăsa să intre.
Eu mă reped la Jockie Miller. *(Vrea să plece.)*

JAMES

Opriți-l !

JANE

Ned, bravo ție ! Regele-a primit
Răspunsul bine meritat ;
Chiar Cezar pe pămînt de-ar coborî,
Invesmîntat în slava-i, nu m-ar face
Bărbatul să-mi nedreptățesc astfél.
Dar bunul rege James glumește, cred ;
Incearcă numai să mă necăjească ;
Altminteri, nu venea aici cu oști,
Ferind de martori scoțiana-i poftă.

JAMES

Dar, Jane, să vezi...

JANE

Să nu-mi răspunzi ! deoarece mă jur
Pe cel atotputernic,
Pedepsitor a toată strîmbătatea,
Că dragostea n-am să ți-o dau nicicînd.

JAMES

Atunci, ascultă : sfîntu-Andrei mi-e martor !
De nu-mi deschizi spre-a mă primi la tine,
Castelul ți-l fac una cu pămîntul.

JANE

Incearcă ! Nu mi-e teamă, James ; nu poți
O piatră să clintești : e prea puternic.
Și-apoi sir John se-ntoarce mîine-acasă.

JAMES

Nesocotești iubirea mea ? Prea bine !
Te voi supune la-ncercare grea.
Deschide-mi poarta, Jane ! Altminteri, jur,
Sub ochii tăi am să-ți ucid băiatul.

JANE

Ce ispitire, Doamne ! Mă întunec...
Micuțul Ned s-a-ngălbenit de groază.
Ned, prinde inimă ! Te voi scăpa !

NED

Dar nu oricum ; să nu mă faci de rîs !

JANE

Dacă mori tu, eu nu mai pot trăi.

NED

Atunci să mori nepîngărită, mamă !

JANE

Sînt înarmată. Dragostea lui John,
Onoarea, faima lui fac ca izbînda
Să se-mpletească cu virtutea ! James,
De nu te-mbună plînsul unei mame,
Atunci răpune-l. Fiul va muri
'Nainte de-a-i nedreptăți eu tatăl !

JAMES

Să moară, dar ! *(Se-aud trîmbițe. Intră un sol.)*

SOLUL

Măria-ta, Musgrove e-aproape.

JAMES

Musgrove ? La naiba ! Dați-mi calul !

(Ies toți. Încleștare în culise. Intră bătrînul Musgrove cu regele James prizonier.)

MUSGROVE

Ești prizonierul meu, măria-ta.

JAMES

Al tău ? Al soartei, vrei să spui.

(Intră Cuddy.)

CUDDY

Izbînda e a noastră, tată!
Le-am smuls stindardele și Humes e mort;
L-am omorît luptînd cu el brățiș.

MUSGROVE

Trăiască Anglia!

CUDDY

Sînt însetat.

JANE

Intră-n castel și potolește-ți setea;
Poftește-l și pe rege ca pe-un oaspe,
Căci toată-ncăierarea s-a iscat
Fiindcă n-a putut intra aici. *(Ies toți.)*

Lîngă grîul pe care-l păzește George-a-Greene, nu departe de Wakefield.

Intră George-a-Greene, singur.

GEORGE

Iubirea, dulce tihnă pentru unii,
E pentru alții veșnic neastîmpăr:
Cînd o abat din calea ei opreliști,
Ea zămislește păsuri veșnic noi.
Ferice de acel ce nu le știe!
Și vai de cei nemîngîiați, vai mie!

(Intră Jenkin.)

JENKIN

Amin!

GEORGE

De ce-ai spus „amin"?

JENKIN

Păi nu vorbeai de dragoste?

GEORGE

De unde știi?

JENKIN

Cu toate că am să spun lucruri pe care nu s-ar cuveni să le spun, află că sînt puțini băieți în parohia noastră îndrăgostiți cum sînt eu.

GEORGE

Jenkin, mai zilele trecute te-ai dus la fete cu noaptea în cap. Și eu care credeam că te duci să faci ce te-am rugat...

JENKIN

Ai ghicit, să fiu al naibii : la fete m-am dus. În ultima vreme m-am cam pus în poară cu afurisita aia de Madge. Și-a găsit un alt ibovnic.

GEORGE

Și rabzi tu un rival ?

JENKIN

Nu e rival, e jugănar de porci. Cu toate astea, Madge mi-a dat întîlnire în grîul dumitale.

GEORGE

Ei, și v-ați întîlnit acolo ?

JENKIN

Nu mă-ntreba. Mai întîi am tăvălit-o prin iarbă și i-am înverzit rochia, apoi am început s-o pețesc atît de stăruitor, de parcă popa ar fi fost în spatele nostru ca să ne cunune.

GEORGE

Ei, și a zis „da" pînă la urmă ?

JENKIN

Păi dar ! Unde mai pui că mi-a dăruit un guler de cămașă cum nu se mai află altul.

GEORGE

Că doar n-a fost poleit cu aur !

JENKIN

Nu, albăstrit cu sinteală ! Și cum stăteam acolo ca doi porumbei, cine crezi că a venit peste noi ?

GEORGE

Cine ?

JENKIN

Clim, jugănarul de porci.

GEORGE

Nu mai spune !

JENKIN

Ne-a văzut cum stăm împreună. A sărit jos de pe cal, a pus mîna pe jungher și a început să sudiie. Văzînd eu că are jungher și eu n-am decît o crenguță la îndemînă, l-am primit cu vorbe frumoase și pe urmă am tăcut chitic. El, de unde! Se apropie de mine și mă ia de piept. „Ascultă, lepădătură, zice, du-te și ține-mi calul și vezi să nu răcească la picioare.“ „Se poate să răcească, domnule? zic eu. Am să-i aștern mantaua dedesubt.“ Și așa am făcut. Mi-am luat mantaua, am așternut-o jos și calul l-am poftit deasupra.

GEORGE

Ptiu, drace! Ai așezat calul pe manta?

JENKIN

Da, da' să vezi cum l-am dus. Cînd Madge și Clim au coborît în șanț, eu am scos cuțitul, mi-am găurit mantaua în patru locuri și în felul ăsta l-am făcut pe cal să stea cu picioarele pe pămîntul gol.

GEORGE

Bravo. Ei, acu' du-te și dă o raită prin lanuri; iar dacă întîlnești vreun animal rătăcit, la ocol cu el!

JENKIN

Iar dacă găsesc vreunul în ocol, afară cu el!

(Iese Jenkin. Intră earl Kendall, lordul Bonfield, sir Gilbert, travestiți. Îi însoțesc soldați care se așază la pîndă.)

KENDALL

Ei, caii își fac acum de cap în grîu. Noi să ne ascundem aici și să vedem cum o să zbiere pîndarul cînd i-o descoperi. (*Intră Jenkin, sunînd din corn.*)

JENKIN

Stăpîne! Unde ești? Am pus mîna pe pradă!

GEORGE

Cum? Ce fel de pradă?

JENKIN

Trei cai, tot unul și unul. Au intrat în lanuri.

GEORGE

Trei cai ? Ai cui/or fi ?

JENKIN

Mă întreb și eu. Și totuși sînt acolo trei cai cu valtrapuri de catifea cum nu mi-a mai fost dat să văd. Eu, ca omul care-și cunoaște datoria, mi-am scos șapca și le-am spus : „Drăguților, ce faceți voi în lanurile noastre ?“ Unul dintre ei, auzind așa întrebare, și-a înălțat capul, a rînchezat și i-a tras un rîset voios — mă rog, în felul lui — de parcă l-ar fi priponit cineva de o iapă. „Drăguților, le zic, nu e cu cale să rîdeți, pentru că, Doamne ferește, dacă dă stăpînul meu peste voi, vă duceți la ocol învîrtindu-vă.“ Un ghipcan mai nestrunit, cînd aude de ocol și de George-a-Greene, o dată zvîrle și sloboade un vînt grozav, spunînd în limba lui : „Vorbe-n vînt ! Vorbe-n vînt !“ Auzind eu acestea, mi-am pus șapca, am suflat în corn, le-am zis gloabe deșelate și am venit să-ți spun.

GEORGE

Acum du-te și adă tustrei caii în ocol.

JENKIN

Auzi, stăpîne ? N-ar strica să iau și un zapciu cu mine.

GEORGE

De ce ?

JENKIN

Păi, fiind ei cai de gentilomi, s-ar putea să țină la rangul lor și să nu vrea să mă asculte.

GEORGE

Du-te și fă cum ți-am spus.

JENKIN

Bine, mă duc.

(Earlul de Kendall, lordul Bonfield și sir Gilbert Armstrong îi ies înainte.)

KENDALL

Incotro, jupîne ?

JENKIN

Incotro ? Mă duc să bag caii în ocol.

KENDALL

Băiete, caii ăștia sînt ai noștri ; noi i-am dus în grîu și vor rămîne acolo cît le-o plăcea.

JENKIN

Staţi, mă duc să-i spun stăpînului meu. Stăpîne, ascultă ! Cei trei cai n-au plecat din lan și, între timp, au mai venit trei rîncaci.

GEORGE

Ăștia de unde mai sînt ?

JENKIN

Sînt stăpînii cailor.

GEORGE

Ei, boierilor — nu știu ce hram purtați, dar mai mult decît boieri nu puteți fi, afară dacă sînteți regi — de ce ne faceți pagubă cu caii voștri, nouă ăstora din Wakefield ? Eu sînt pîndarul și nu vă las să treceți pînă cînd nu plătiți despăgubiri pentru stricăciuni.

KENDALL

Tacă-ți lioarba, neobrăzatule ! Cu noi să nu-ți iei nasul la purtare — noi sîntem gentilomi, pîndarule.

GEORGE

Poate că și eu sînt gentilom, domnule, cu toate că nu am blăzon.

KENDALL

Auziți-l ! Și cum anume ești tu gentilom, rogu-te ?

JENKIN

Să știți că e gentilom ! Și are blazon ca și bunicul dumneavoastră.

KENDALL

Cum vine asta ?

JENKIN

Blazonul stăpînului meu e luna lui april în chip de tînăr chipeș îmbrăcat într-un ilic verde. Pe un

pumn al lui e un corb, iar pe celălalt un corn al belșugului ; cu deosebirea că bunicul dumneavoastră își poartă cornul în creștetul capului.

KENDALL

Ascultă, pîndarule, caii noștri se simt bine acolo unde sînt, și-ți faci sînge rău degeaba : au să pască pînă cînd se satură și-i luăm noi de acolo.

GEORGE

Mă faci să zic vorbă mare. Ascultă, dacă în grîu ar fi caii regelui Edward, și încă i-aș băga în ocol sau aș cere despăgubiri. D-apoi cînd e vorba de caii dumitale, domnule... oricine ai fi !

KENDALL

Se vede că nu știi cu cine ai de-a face. Sîntem ai lui Henry Momford, earl de Kendall — oameni care, în mai puțin de o lună, vom fi stăpînii lui Edward în țara aceasta.

GEORGE

Stăpînii lui Edward ! Minți, răzvrătitule !

(George îl lovește.)

BONFIELD

Ce-ai făcut, tîlharule ? Ai lovit un earl !

GEORGE

Ei și ? Un om sărac și credincios face mai mult decît un bogătan trădător. Așa înțeleg eu să-i răsplătesc pe cei care vînd.

KENDALL

Văd, văd ! Dar ai să plătești scump pumnul ăsta. Băieți, puneți mîna pe pîndar ! *(Intră soldații.)*

GEORGE

Stați, boierilor. Să ne tocmim puțin. „Nici Hercule nu lupta cu doi", zice proverbul ; nici eu n-o să-mi pun mintea cu o oștire ! *(Aparte.)* De n-ar fi venit soldații ăștia așa cum au venit, vă opream eu în drumul vostru spre Londra ; dar așa trebuie să umblu cu șiretlicuri.

KENDALL

Ce tot îndrugi acolo, George ?

GEORGE

Vorbesc cu mine însumi și-mi spun : cum se poate ca Henry Momford, earl de Kendall, să-i facă un pocinog ca ăsta bietului George-a-Greene și să-l pună să se bată cu o armată de oameni !

KENDALL

Atunci de ce ai dat în mine ?

GEORGE

Milord, nu mă judeca după tine : dacă un om care te-a slujit multă vreme ar auzi cum te vorbește pe la spate neprietenul și nu ar ridica sabia ca să te apere, l-ai trimite pe lumea cealaltă. Unde mai pui că Edward e regele meu ; și decît să-l văd astfel batjocorit, mai bine mor aici, fără să iau îndărăt o vorbă din cîte am rostit... afară dacă nu vorbesc fără noimă.

BONFIELD

Milord, iartă-l pe pîndarul acesta, pentru că, pe legea mea, vorbește ca un om de ispravă.

KENDALL

Bine, George, dacă pleci din Wakefield și mă urmezi pe mine, am să uit tot și am să te iert.

GEORGE

Cum să nu, milord, cu o singură condiție : să lași armele și să-ți urmezi regele.

KENDALL

Să ne-nțelegem, George, eu nu mă ridic împotriva regelui Edward, ci de dragul săracilor care gem sub asupriri, iar dacă regele Edward va îndrepta relele, în loc de înfruntare, sînt gata să-i arăt supunere. Ai înțeles acum de ce m-am răzvrătit. Dacă pleci din Wakefield și vii cu mine, te voi face căpitanul unei cete de oameni cutezători, iar cînd voi învinge, te voi învesti cavaler.

GEORGE

Milord, tragi nădejde să ieși învingător ?

KENDALL

Spune o profeție că regele James se va întîlni cu mine la Londra și acolo regele Edward ni se va închina la amîndoi, scoțîndu-și cuca.

GEORGE

Dacă ar fi adevărat, milord, ar fi o dovadă foarte puternică.

KENDALL

E o profeție minunată și nu poate să greșească.

GEORGE

Aproape că m-ai înduplecat, milord. Jenkin, vino-n-coace.

JENKIN

Ascult.

GEORGE

Du cei trei cai acasă la mine și dă-le o baniță de ovăz din cel mai bun.

JENKIN

Am înțeles. (*Aparte.*) Cum adică, să le dau ovăz gloabelor astea ? *(Jenkin iese.)*

GEORGE

Fii bun și poruncește-le oamenilor să stea la o parte.

KENDALL

Plecați. *(Oamenii ies.)*

GEORGE

Acum ascultați-mă, milord. Nu departe de aici, într-o pădure, trăiește singur, într-o peșteră, un om bătrîn, care-ți poate prezice tot ce te așteaptă în viitor — se pricepe strașnic la solomonii. Duceți-vă la el tustrei în zorii zilei și întrebați-l ; iar dacă va zice de bine, milord, sînt omul vostru ! Mergem cu oastea noastră asupra Londrei.

KENDALL

George, îți rămîn îndatorat. Dar unde să-l căutăm ?

GEORGE

Omul meu o să vă ducă pînă acolo ; dar să-mi spuneți întocmai ce-a zis moșneagul, milorzi.

KENDALL

Te-ncredințează earl Kendall.

GEORGE

Atunci, faceți-i lui George-a-Greene un hatîr și mai mare : poftiți în bordeiul meu. Vă așteaptă o ciozvîrtă de vacă, pe care o păstrez din ziua sfîntului Martin, și prăjituri pe săturate. Dacă nu v-or plăcea, mîncați din ce-o să aduceți cu voi.

KENDALL

Foarte mulțumim, George. *(Ies toți.)*

In fața casei lui Grime.
Intră băiatul lui George-a-Greene, Wily, travestit ca femeie.

WILY

Ah, ce-i iubirea ? O putere este,
Altminteri nu l-ar fi învins pe George.
Aici stă ghiujul ce-și păzește fata,
Cu-atîta rîvnă, de privirea lui.
Știu ce m-așteaptă dacă voi fi prins :
O sfîntă de bătaie. Ei, și ce ?
Dacă-n ăst chip pot pe frumoasa Bettris
S-o fur din casa părintească,-atunci
Sînt mulțumit.
Venera să m-ajute, și toți zeii,
Să duc la bun sfîrșit ce-am pus la cale !
(Bate la ușă. Intră Grime.)

GRIME

Hei ! Cine ciocănește-acolo ? Ce e ?
De unde vii ? Și unde locuiești ?

WILY

Cusătoreasa m-a trimis s-aduc
O fustă pentru fiica dumneavoastră.

GRIME

Nu ești cumva o șmecheră codoașă
Ce vii la fata mea cu vreun răvaș
De la tîlharul de George Greene ?
Ia să te scotocesc.

WILY

E limbă păsărească pentru mine.
Cum ? George ? Și mai cum ? Greene ? Habar nu am !
Vecine, scotociți-mă cît vreți
Și dacă veți afla vreo scrisorică,
Să-mi dați pedeapsa ce mi se cuvine.

GRIME

Prea ești înfofolită — de ce oare ?

WILY

Să nu vă-nchipuiți că mi-e rușine
Obrazul să-mi arăt : am chip frumos ;
Dar, știți, mă tot încearcă o măsea
Și mi-a fost frică : aerul e rece.

(Își ia batista de la gură.)

GRIME

Nimic de zis, atrăgătoare față !
Bătrînii îndrăgesc, nu pot iubi ;
Dar cînd iubesc, pe tineri îi întrec.
Acum poți să te duci la fiica mea.

(Wily iese.)

Nespus mă mir de Henry Kendall : earl-ul
E-un om puternic, e adevărat ;
Dar să-și trădeze regele ? Aceasta
N-o-ngăduie nici Dumnezeu, nici omul.
Că tont mai sînt ca să vorbesc de el !
Mi-e gîndul la frumoasa fetișcană.
De-mi aducea vreo patruzeci de lire,
Era de ajuns s-o fac nevasta mea.
Dar spune un proverb : „Atunci cînd ghiujul
Se-nsoară cu o fată, osîndit e
Să stea acasă-n chip de dobitoc."

(Intră Bettris îmbrăcată în rochia lui Wily ; ține o batistă la gură.)

Ce faci, drăguță ? Cum, nici un cuvînt ?
O doare o măsea, vai, mititica !

Na, ține-un galben, cumpără-ți mărgele
Și casa nu mi-o ocoli, te rog.
Te vom primi cu-atît mai omenește,
Cu cît o să ne calci mai des. Cu bine! *(Iese.)*

BETTRIS

O, minunată dragoste și soartă!
Dar, Bettris, lasă gîndurile dulci
Și du-te-n zbor spre George-a-Greene al tău.
Mai sprintenă voi alerga spre George
Decît aleargă ciutele pe măguri! *(Bettris iese.)*

În fața peșterii bătrînului vrăjitor, lîngă Wakefield. Intră earl Kendall, lordul Bonfield, sir Gilbert și Jenkin.

KENDALL

N-am ajuns încă, Jenkin?

JENKIN

Opriți-vă, aici e casa lui. *(Strigă.)* Hei, unde ești

GEORGE
(dinăuntru.)

Cine-i acolo?

KENDALL

Trei oameni necăjiți doresc, moșnege,
Să stea cu dumneata de vorbă.

GEORGE

Să mă ajute cineva să ies.

KENDALL

Adă-l încoace, Jenkin.

JENKIN

Hai, moșule. *(Intră George-a-Greene, travestit.)*

KENDALL

Trei oameni necăjiți doresc, părinte,
De soarta lor să afle de la tine.

GEORGE

Sînt gata, fiii mei, să vă ascult.

KENDALL

De bună seamă ai aflat și tu
Că Henry, earl de Kendall, a pornit
Asupra regelui, cu oaste mare.
Prin naștere, noi sîntem gentilomi,
Dar, de, fiind mai tineri, n-avem bani.
Încredințați că nu ne va uita
De-o să cîștige lupta, îi dorim
Izbîndă în grozava încleștare.
De-o să învingă, îl urmăm și noi.
De nu, un pas spre Londra nu mai facem.
De-aceea, spune-ne, moșnege, cine
Va cîștiga : earl Kendall sau monarhul ?

GEORGE

Regele Edward, fiul meu.

KENDALL

Și ești încredințat de asta ?

GEORGE

Cum sînt încredințat că tu ești Momford
Și că ceilalți sînt Bonfield și sir Gilbert.

KENDALL

Minune mare ! Omul este orb !
Ne-a cunoscut numai prin arta lui !

GILBERT

Puternică-i magia, ne-ndoios,
Și prevestește lucruri însemnate.
E-adevărat, moșnege, Kendall însuși
Venit-a să te vadă ; de aceea,
Să-i spui doar adevăru-adevărat.

GEORGE

Binevenit e-n biata mea chilie ;
Și voi, milorzi. Dar să vă dau un sfat.
Cu regele să nu vă războiți
Și să trăiți în pace.

KENDALL

Noi n-am venit aici pentru poveţe
Ci pentru-a şti : învingem sau vom pierde ?

GEORGE

Veţi fi înfrînţi, dar nu de către rege.
Un om de jos vă va zdrobi avîntul.

KENDALL

Un om de jos ? Pot şti anume cine ?

GEORGE

Pîndarul George-a-Greene.

KENDALL

Pîndarul George-a-Greene ? Şi cum, mă rog ?

GEORGE

O să vă smulgă penele şi, zău,
O să vă dea-n tărbacă.

KENDALL

Dar cum e cu putinţă ?

GEORGE

Alege urma. Chiar aşa va fi.

KENDALL

Ba nu va fi aşa, pot să ţi-o jur !
Prin foc voi trece tîrguşorul Wakefield,
Iar pe neobrăzatul de pîndar
In faţa regelui am să-l răpun.

GEORGE

Nu-ţi fie cu bănat, milord !
Iţi spun doar ce-mi destăinuieşte arta !
Şi ca s-adeveresc mai mult acestea,
Dă-i voie slugii tale să-mi aducă
Toiagul din chilie.

KENDALL

Adă-i toiagul, Jenkin.

(Jenkin intră în chilie şi se întoarce cu bîta lui George.)

JENKIN

Poftim, vi l-am adus.

GEORGE

Am să-l încerc pe trupurile voastre!
Să știți că vrăjitor n-ați cunoscut
Mai iscusit ca el; și nimeni altul
Cumplita prăbușire ce v-așteaptă
Nu v-ar fi prevestit-o mai cinstit.
V-am răzlețit de oaste. Sînteți trei,
Și eu sînt unul — totuși, vă înfrunt!

(Își leapădă travestiul.)

KENDALL

Nemernicule, ne-ai trădat?

GEORGE

Minți, Momford! Trădător n-am fost nicicînd!
Am pus la cale șiretlicu-acesta
Doar spre-a vă face să luptați cu mine.
Învingeți-mă și plecați spre Londra!
Atît că n-o să fie chiar ușor.

GILBERT

Milord, fii fără grijă! Singur eu,
În luptă dreaptă, îl zdrobesc.

KENDALL

Trei mii de lire pentru-nvingător!

GEORGE

Atunci îi pregătește pentru mine!

(Luptă. George îl omoară pe sir Gilbert și îi face prizonieri pe ceilalți doi.)

BONFIELD

Ajunge, George. Noi o să facem jalbă.

GEORGE

La cine?

BONFIELD

La rege. Socotim că-i mai cu cale
Să ne supunem hotărîrii lui
Decît să fim uciși de un rîndaș.

KENDALL

Ce ai de gînd să faci cu noi?

GEORGE

Precum binevoiește lordul Bonfield :
Vă las în seama maiestății-sale.
Să stăm de vorbă și cu judele. *(Intră judele.)*

JUDELE

Ei, mai amenințI, earl de Kendall ?
Cînd pricina e strîmbă, cum să-nvingi ?
De-aceea trei au fost învinși de unul.

KENDALL

Nu mai îmi da și tu învățătură !
Dac-am greșit, voi ispăși, Woodroffe.

GEORGE

Prea multe vorbe nu-și au locu-aici.
Te rog să-i slobozești pe-ostașii lor :
La casa lui tot omul să se ducă.

JUDELE

Firește. Tu ce ai de gînd să faci ?

GEORGE

Woodroffe, grijește-te de ale tale ;
Pe mine lasă-mă să fac ce știu.

JUDELE

Milorzi, să mergem.

(Ies toți în afară de George.)

GEORGE

Cunună port de salce plîngătoare,
Ca-ndrăgostiții fără de noroc.
Rușine ! Încetează, George !
Nu plînge după ce nu poate fi.
Atîta timp cît Bettris e departe,
De fericire cum să am eu parte ?

(Intră Jenkin.)

JENKIN

Pe unde-o fi stăpînul meu ?

GEORGE

Domol, băiete ! Încotro ?

JENKIN

Cum încotro ? Știi cine-s eu ?

GEORGE

Ești Jenkin, omul meu.

JENKIN

Am fost cîndva, acum sînt altceva.

GEORGE

Adică ce, mă rog ?

JENKIN

Tu n-ai fost astăzi vrăjitor ?

GEORGE

Și dac-am fost ?

JENKIN

Ei, iacă, eu sînt panglicar ;
Spun „hocus-pocus“ și, ca din pămînt
Mai știi ? apare mîndra ta iubită...

GEORGE

Mai tacă-ți gura ! Grime e zuliar !
Cu-atîta strășnicie o păzește,
Că-i de ajuns s-o vadă un bărbat
Ca el să jure că sînt vrăji la mijloc.

JENKIN

Și dacă ți-o aduc aici, ce-mi dai ?

GEORGE

O haină verde și treizeci de galbeni.

JENKIN

Fii bun atunci și fă-mi un pic de loc.

(Desenează un cerc de magician.)

Să-mi dai ceva ce-ai purtat în ultima vreme.

GEORGE

Sutana asta, dacă vrei — e bună ?

(Îi aruncă sutana pe care a îmbrăcat-o cînd s-a travestit în magician.)

JENKIN

S-o încercăm. Ferește-te de cerc,
Să nu te sfîșie vreo diavoliță.
Vin', Bettris ! una ! două ! trei !

(Aruncă sutana în cerc și Bettris apare.)

Ce zici, aceasta nu e artă ?

GEORGE

Iubita mea să fie, sau o umbră ?

JENKIN

Aceasta-i umbra — ceastălaltă fata.

GEORGE

Iubito, ce noroc neașteptat
Mi te-a adus aici ?
Ce soartă l-a-ndrăgit pe George-a-Greene ?

BETTRIS

Iubirea și norocul m-au adus
La George al meu, ca să-mi desfete ochii
Și să mă facă astfel fericită.

GEORGE

Dar cum ai izbutit să fugi de-acasă ?

BETTRIS

Necunoscute-s căile iubirii !
Lui Wily trebuie să-i mulțumesc...

GEORGE

Și unde-i Wily acum ?

BETTRIS

E în odaia mea ; l-am îmbrăcat
In straie femeiești.

GEORGE

Ascultă, Jenkin ! Du-te pînă-n Bradford
Și află ce mai e cu Wily. Bettris,
Poftește-acum în casa mea și-acolo
Vom sfătui de ale noastre. *(Ies toți.)*

Londra, la curtea regelui Edward.
Intră regele Edward, regele Scoției, lordul Warwick, tînărul Cuddy și însoțitorii lor.

EDWARD

Ți-e mare vina, frate scoțian !
Ca ieri făcut-am legămînt de pace

Și iată, făr-a-ți da eu vreun prilej,
Ai încălcat hotarul țării mele.
Un jurămînt de rege se cuvine
Să fie ca oracolul : nicicînd
Să se dezmintă, mai ales atunci
Cînd pe supunere se-ntemeiază.

JAMES

Cum zgîndări rana, frate londonez !
Mă chinuie cumplit fărădelegea
Și pierderile : din treizeci de mii,
Dac-au scăpat vreo cinci mii de oșteni.

EDWARD

Iți mulțumesc din suflet, Cuddy Musgrove ;
Chiar azi regească plată vei primi.

JAMES

Dar și bătrînu-i tată, William Musgrove,
A săvîrșit minuni de vitejie.
De n-ar fi fost el, nu eram aici.
Arar am întîlnit om mai voinic ;
Dar unul mai viteaz, mai dîrz în luptă,
Pe-al Angliei pămînt nu a călcat.

EDWARD

E drept ; și Musgrove plata-și va primi.

CUDDY

Și-apoi, măria-ta, să nu uităm :
De Sînziene tata a-mplinit
O sută două veri. Cu toate-acestea,
James de-ar fi fost viteaz ca George-a-Greene,
Bill Musgrove încă n-ar fi pregetat !

EDWARD

Ca George-a-Greene ! O întrebare, Cuddy.
Au mulți o vorbă : „Dac-ar fi viteaz,
Ca George-a-Greene, și tot l-aș birui !"
Poți tu să-mi spui ce om e George acesta ?

CUDDY

Măria-ta, eu nu l-am cunoscut,
Dar despre el vorbește-o țară-ntreagă.
Se spune că-i pîndar în tîrgul Wakefield.
Mai mult decît atît nu știu.

WARWICK

Eu, unul, îl cunosc prea bine, doamne.

EDWARD

Prea bine ! Cum adică, Warwick ?

WARWICK

O dată m-a bătut cumplit.

EDWARD

Cum, îndrăznește să lovească-un earl ?

WARWICK

Un earl ? E-n stare să lovească-un rege !
Afară doar de regele Edward.
La boiu e întru toate-asemenea
Cu falnicul Hercule ; și-n purtări,
'L întrece pînă și pe Robin Hood.
Pe cel mai ne-nfricat baron sau earl
Ce se atinge în vreun fel de Wakefield,
George Greene nu-l iartă ; și-n ocolul său
'I-nchide caii. Cel ce îndrăznește
Să i se pună curmeziș cumva,
Pînă la urmă pleacă ciomăgit,
Căci omul face față și la trei.

EDWARD

E nemaiauzit ! Ascultă, Warwick,
Aș ține mult să-l văd pe George-a-Greene.
Dar să lăsăm acestea-acum. Milord,
Cu răzvrătiții de la nord ce facem ?
Aud că înspre Doncaster se-ndreaptă.

(Intră un ostaș, aducîndu-l pe earlul de Kendall prizonier.)

Acesta cine e ?

CUDDY

Un trădător — e Henry, earl de Kendall.

EDWARD

Zi, trădător, milord ? Cum de cutezi
Să-ți mai privești în față domnitorul
Ce-atît te-a omenit ! Ei bine, află
Că vei plăti trădarea asta scump.

KENDALL

Preamilostiv stăpîn...

EDWARD

Să tacă trădătorii !
Ci spune-mi,Cuddy, pe nemernic cine
L-a-nfrînt ? Cinstire se cuvine cui ?

CUDDY

Pîndarului George Greene din Wakefield.

EDWARD

Cum ? George-a-Greene ? Acum, de bună seamă,
Afla-voi ce-i cu dînsul.
Arată-ne, pe scurt, cum s-a-ntîmplat.

CUDDY

Kendall și Bonfield, cu sir Gilbert Armstrong,
S-au dus la Wakefield în veșmînt schimbat
Și-acolo te-au vorbit de rău.
George, auzindu-i că te ponegresc,
I-a prăvălit îndată la pămînt.
De nu veneau într-ajutor soldații,
I-ar fi ucis în holdele de grîu.

EDWARD

Să-l răsplătesc cu ce răsplată, Cuddy ?
Aș vrea să-i dau ceva ce și-ar dori.

CUDDY

Cînd am plecat, mi-a spus : „Isprava mea
Plăcută de va fi măriei-sale,
Așază-te-n genunchi în fața lui
Și cere-i pentru mine un hatîr."

EDWARD

Anume ce ?

CUDDY

Dorește ca măria-ta să-i ierți
Și viața să le-o cruți, deși-au vîndut.

EDWARD

Rîvnește omul slavă, cum se vede !
E singurul englez ce are dreptul
Să-și vadă-această rugă împlinită.

Trăiește, dar, ca prizonier, earl Kendall ;
Sfîrșitul vieții tale e în Turn.

KENDALL

Măria-ta se-arată iertător
Cu un supus netrebnic.

JAMES

Lord Kendall, ești binevenit la curte.

EDWARD

Aș zice mai degrabă „rău-venit" ;
Sau „rău-venit" de nu era George Greene.

(Edward se închină, batjocoritor, lui James și lui Kendall.)

Dar, „rege milostiv" — cum îți zic unii —
Și, voi, „mai-marii regelui Edward",
Sînteți bineveniți la curtea noastră.

(Își scoate, batjocoritor, cuca în fața lor.)

Puțin va fi cîștigul vostru-n ziua
Cînd l-oți alege, bob cu bob, din pierderi !
Tare-aș dori să-l văd pe-acest George Greene.
Și cum n-am fost în miazănoapte încă,
Pe-acolo-s hotărît să mă abat.
Dar cum de-aceasta nu voi să se știe,
O să plecăm tiptil în strai schimbat,
Și-o lună-ntreagă-o să petrecem : eu,
James, Cuddy și vreo trei însoțitori.
Pe Kendall duceți-l în Turnul Londrei.
Hai, rege James, nu pot să fiu mîhnit
Cînd soarta a dat iama prin dușmani ! (*Ies toți.*)

Pădurea Sherwood.
Intră Robin Hood, Maid Marian, Scarlet și Much, fiul morarului.

ROBIN

De ce-i frumoasa Marian posacă ?
Ce-o chinuiește pe iubita mea ?
Ce s-a întîmplat de ești atît de tristă ?

MARIAN

Nimic, iubitul meu. Dar, vezi, mă doare,
S-aud numai cîntări de George-a-Greene
Atunci cînd ies din ascunzișul nostru.
Frumoasa Bettris, draga lui, mă-ntrece ;
Și asta sufletul mi-l pîrjolește.

ROBIN

Nu fi mîhnită ! Ce ne pasă nouă
Că George-a-Greene e-un ne-ntrecut viteaz,
Că doar nu ne-a făcut nicicînd vreun rău !
Zavistia își face sieși răni ;
Zîmbește-i, dar, lui Robin, Marian !

MARIAN

Nu, Marian nu-i va zîmbi lui Robin,
Nici va ședea cu el la umbră-n codru,
Cît timp nu se va duce la Wakefield
Să-l bată pe George Greene de dragul ei.

ROBIN

Să-ți fac atunci pe voie. Fruntea sus !
Cu-ai mei tovarăși am să plec de-ndată.
De dragul tău, mă leg cu legămînt
Să lupt, să-nving — de nu, să cad înfrînt.

SCARLET

Eu, Scarlet, cel ce după Little John
Sînt socotit cel mai destoinic *yeoman,*
Pe Robin jur că-l voi urma în toate
Și-o dat' cu el pe paznic îl voi bate !

MUCH

Pe mine, Much, feciorul de morar,
Pădurea m-a-mbiat atît de mult,
Că moara mi-am lăsat-o și-am plecat.
De ce-am făcut, nu mă căiesc nicicum ;
Aceasta-i viața ce-mi dă mulțumire.
Atît doresc : să-ți fiu de ajutor,
Cu Robin să trăiesc, cu el să mor !

MARIAN

Pe Bettris trebuie s-o văd și eu.
O să mă iei cu tine, dragul meu ?

ROBIN

Vei merge cu-al tău Robin, Marian.
(Se întoarce spre tovarășii săi.)
Să-și înstrunească arcul fiecare ;
Vă ascuțiți săgețile ; pe umăr
Vă luați cîte-un ciomag mai noduros,
Din cele ce doboară și un urs.

SCARLET

Îl iau pe al lui Tuck.

MUCH

Eu, pe-al lui Little John.

ROBIN

Iar eu o să mi-l meșteresc din frasin.
Ești gata, Marian ? Atunci să mergem,
'Nainte de vestirea dimineții.
Voi fi la Wakefield ca să-l întîlnesc
Pe George-a-Greene, pîndarul. (*Ies toți.*)

Orașul Bradford.
Un cizmar, la lucru. Jenkin, cu un ciomag pe umăr, îi vorbește.

JENKIN

N-ai de mîncare și n-ai bani ? Hangița
Pe datorie nu mai vrea să-ți dea ?
Mi-e că te culci, fîrtate, nemîncat.
Dar ăsta cine-o fi ? E un cizmar
Ce știe rostul crîșmelor pe-aici.
Fii bun, cizmarule, și spune-mi : unde
E cea mai bună bere în oraș ?

CIZMARUL

Ia-ți nasul călăuză și te-oprește
La firma unde-i zugrăvit un ou.

JENKIN

Cizmarule, cu voia dumitale,
Ți-aș face cinste cu o bere.

CIZMARUL

Întîi dă jos ciomagul de pe umăr.
Jos toroipanul !

JENKIN

Ce face ? Nu ești sănătos la minte ?
De ce adică să-l dau jos, mă rog ?

CIZMARUL

Dă-l jos, n-auzi ?

JENKIN

Dar pentru ce ?

CIZMARUL

Prietene, acest oraș e Bradford,
Și după-o datină străveche, nimeni
Nu poate trece cu-un ciomag pe umăr
Făr-a se înfrunta cu mine-n bîte.
Te pregătește, așadar.

JENKIN

Nu vreau.

CIZMARUL

O să vedem noi. Cîinele ce latră
Nu mușcă — știi prea bine.

JENKIN

(aparte)

Noroc i-am dat, belea mi-am căpătat.

CIZMARUL

Ei hai — ce faci ? Ciomagul jos !

JENKIN

Vericule, te-ntreci cu gluma...

CIZMARUL

Ia să-ți arăt că nu glumesc de fel.

(Îl lovește cu ciomagul.)

JENKIN

Fecior de tîrfă ce te afli !
Doar un mișel lovește-un om pe stradă !
Dar dacă te-aș pofti să mă-nsoțești
La marginea orașului, ai merge ?

CIZMARUL

Binențeles ! Așteaptă-o clipă numai
Să-mi zăvorăsc uneltele și-s gata
Să te urmez.

JENKIN

(aparte)

Cum naiba scap de ăsta ?

CIZMARUL

Să mergem — gîndul nu ți l-ai mutat ?

JENKIN

Sînt gata, meștere.

(Traversează scena, oprindu-se la celălalt capăt al ei.)

Ei, am ajuns. Ce ai de zis acum ?

CIZMARUL

Ce am de zis acum ? Păi, să ne batem.

JENKIN

O clipă ! Stai așa !

CIZMARUL

De ce ?

JENKIN

Eu, meștere, sînt ajutor de paznic
In Wakefield ; iar aici e-o rînduială
Pe care nu am voie să o-ncalc
Altminteri, îmi pierd slujba.

CIZMARUL

Ce rînduială-anume ?

JENKIN

Pîn-a începe-o harță, toroipanul
Mi-l învîrtesc în aer de trei ori,
Apoi lovesc — și dau fără cruțare.

CIZMARUL

Ei, fie — pîn-atunci n-am să încep.

JENKIN

O dată... și de două ori... și... gata !
Pe scurt, dă-mi mîna și să fim prieteni.

CIZMARUL

Păi, după cum văd eu, nu ne mai batem.

JENKIN

Te cred. Mai bine hai să te cinstesc
Cu două căni de bere gulerată.

CIZMARUL

Mai repede scoți apă din amnar,
Decît îl faci pe ăsta să se bată.
Te-am oblicit, fîrtate : ești un laș
Și nu te trage inima la luptă.
Să mergem, dar, la cîrciumă, să bem.

JENKIN

Să-ți faci o cruce mare că-ai scăpat !
Mai-mai s-o iei pe coajă ! (*Ies amîndoi.*)

Lîngă casa lui George-a-Greene, în Wakefield.
Intră George-a-Greene și Bettris.

GEORGE

Ci spune-mi, draga mea : ești fericită ?
Poți să trăiești alături de George Greene ?

BETTRIS

De ce mă necăjești cu-aceste vorbe,
Cînd am plecat de dragul tău din Bradford
Și-n locul tatii te-am ales pe tine ?
Aici vreau să trăiesc pîn-la mormînt.

(Intră Robin Hood, Marian și însoțitorii.)

GEORGE

Ce fericit sînt, Bettris ! Draga mea,
Se-ndreaptă cineva spre noi.

BETTRIS

Iubitule, trei oameni calcă-ntins
Prin grîu și-l fac palancă.

(George aleargă spre ei.)

GEORGE

Drumeți nătîngi ! V-ați rătăcit !
Întoarceți-vă ! Pe aici nu-i voie !

Ar fi rușine mare să ne-ntoarcem.
Ascultă, încrezutule, sîntem
Trei *yeomen*-i zdraveni — tu ești unul singur.
Haidem, băieți, să ne vedem de drum.

GEORGE

Săriți, degrabă, șanțul — auziți ?
Cum, drumul mare nu vă e de-ajuns ?
Vreți să vă faceți pîrtie prin grîu ?

ROBIN

Nu ești în toate mințile ? Cutezi
Să-nfrunți trei oameni ? Că doar n-ai de-a face
Cu prunci ! Și de ! Sîntem bărbați spătoși !

GEORGE

Nu-nseamnă că sînteți și tari de înger.
Ca Robin și ortacii lui de-ați fi,
Eu încă v-aș zvîrli-napoi pe drumul
Pe care ați venit. De-ați fi bărbați,
V-ați rușina să tăbărîți asupra-mi
Toți trei o dată ; dar, fiind fricoși,
Năvală dați cu toții spre-a vedea
Ce poate paznicul să săvîrșească.

SCARLET

In fapte dacă-ai fi la fel de vrednic
Pe cît te-arată vorba de fălos,
In stare-ai fi să lupți și pentru rege !
Dar vasul gol răsună cel mai tare,
Iar lașii trăncăne mai abitir
Ca oamenii destoinici.

GEORGE

Cutezi să mă înfrunți ?

SCARLET

Cutez, firește !

(Luptă, George-a-Greene îl bate.)

MUCH

Nu-i cu putință ! Cum, te-a doborît ?
Acum vin eu.

(Luptă, George-a-Greene îl bate.)

ROBIN

E rîndul meu acum. Să nu mă cruți.
Căci eu nu știu opreliști cînd lovesc !

GEORGE

Voi fi la fel de darnic, fii pe pace !
(Luptă ; Robin Hood se oprește.)

ROBIN HOOD

Oprește, George ! Mă jur pe ce-am mai sfînt
Că n-am pus mîna de cînd sînt pe-un om
Ca tine mai vînjos !

GEORGE

Domol ! Nu-ți fie cu bănat, dar minți !
Pe mine n-ai pus încă mîna !

ROBIN HOOD

Ascultă, George, n-ai vrea să pleci din Wakefield
Spre-a-mă-nsoți în codru ? Două haine
Și cincizeci de coroane-ți dau pe an.

GEORGE

Cine ești tu ?

ROBIN HOOD

Sînt Robin Hood.
Cu Marian și cu răzeșii mei
Am poposit aici spre-a te vedea.

GEORGE

Cum ? ! Robin Hood ? ! Îndată după rege
Vii tu în gîndurile mele.
Binevenit fii, Robin !
Și tu, Maid Marian, și voi, prieteni !
Poftiți în nevoiașul meu bordei
Ca să-mbucați ceva — niște pastramă,
Afumături de vacă, sărături
Și turtă de ghimbir ;
Iar dacă nu vă vor plăcea acestea,
Luați ce găsiți sau... ce-ați adus cu voi !

Iți mulțumesc din suflet, dragă George;
Voi fi azi oaspetele tău.

GEORGE

E-o mare cinste, Robin, pentru mine.
Poftiți pe-aici. (*Ies toți.*)

Bradford.
Intră regele Edward și regele James, travestiți, cu două ciomege pe umeri.

EDWARD

Hai, James. In strai schimbat cum sîntem, nimeni
N-o să ne ia drept regi.
'Mi-nchipui că ne-aflăm acum în Bradford,
Orașul năzdrăvanilor cizmari. (*Intră un cizmar.*)

CIZMARUL

Jos bîtele, prieteni, de pe umăr!

EDWARD

Jos bîtele?! De ce mă rog?

CIZMARUL

Văd, nu ești de prin părțile acestea,
Altminteri nu m-ai fi-ntrebat. La Bradford,
Orașul neîntrecut al veseliei,
E-o datină străveche după care
Nu-i nimănui îngăduit să-și poarte
Pe umeri bîta; ci să o tîrască
Pe uliți după sine — de nu vrea
Cu mine să se ia-n ciomege.

EDWARD

Ți-a-ncredințat al Engliterei rege
Supravegherea datinei aceste?

CIZMARUL

Cezárul, regele, ce are-a face?
Toți cei ce trec pe-aici mi se supun,
Afară doar de Edward.

Ce zic, cel mai voinic supus al lui
Dator e să m-asculte ! De aceea,
Jos bîtele, prieteni.

EDWARD

Ce zici să facem, James ?

JAMES

Eu zic că nu e de glumit cu ei ;
Și-apoi cum tot voiam să facem haz,
Hai să tîrîm ciomegele pe jos.

EDWARD

Ai auzit, prietene ?
Fiind noi oameni pașnici și drumeți,
Ne vom supune.

CIZMARUL

Puteți pleca ; vedeți-vă de drum. -

(Intră Robin Hood și George-a-Greene, deghizați.)

ROBIN HOOD

Privește, George, cum doi bărbați voinici
Trec prin oraș,
Tîrîndu-și bîtele în urma lor.

GEORGE

Să știi că-s doi țărani ce s-au gătit
In strai de *yeoman*. Hei, drumeți, o clipă !

EDWARD

Pe noi ne strigi ?

GEORGE

Pe voi, pe voi ! Bărbați în toată firea,
Și-n loc să duceți bîtele pe umăr,
Le trageți după voi prin colb ?

EDWARD

Bărbați în toată firea ? Da, așa e ;
Dar vezi că după-o datină de-aici
Nu-i voie să-ți duci bîta pe spinare.
Noi sîntem oameni pașnici și ne place
Un somn tihnit, fără dureri de oase.

GEORGE

Țărani fricoși, nevrednici de-a fi oameni !
Cogeamite vlăjgani, și vă-nspăimîntă
Un pricăjit ! De nu mi-ar fi rușine,
V-aș înmuia eu oasele și-atunci
Ați învăța ce-nseamnă bărbăția !

CIZMARUL

Ii zice, nu se-ncurcă ! Jos ciomagul !

EDWARD

L-ați auzit ? Fiți înțelepți, prieteni,
Și nu mai duceți bîtele pe umăr.
Altfel vă sare tot orașu-n cap.

GEORGE

Vorbești ca un sătean cinstit și pașnic.
Dar, ascultați : chiar dacă toți cizmarii
Ar fi să tabere pe voi, sus bîta !
Altfél vă burdușesc pe amîndoi,
De-o să mă pomeniți o viață-ntreagă.

EDWARD

Să ne supunem — n-avem încotro.

(George-a-Greene luptă cu toți cizmarii și-i bate.)

GEORGE

Mai sînteți mulți ? Chemați întreg orașul,
Bătrîni și tineri, spîni și mustăcioși !

(Cizmarii îl recunosc pe George-a-Greene.)

CIZMARUL

Se poate ? ! George-a-Greene ? !
Ei, bată-te norocul să te bată !
De mult chiteai tu să mă zvînți ! Ajunge !
Mai bine hai să bem o cană — vrei ?

GEORGE

O cană, prăpăditule ? O sută !
Will Perkins, ține punga. Să ne-aduci
Un poloboc cu bere și să-l pui
In piață, să se-adape cei setoși.

Așa-l sărbătorim pe Robin Hood,
Azi musafir în Bradford.

(Oamenii aduc polobocul cu bere și se pun pe băutură.)

Tu, Robin, șezi aici-n capul mesei ;
Străinii să se-așeze unde vor.
In sănătatea regelui Edward !
Iar cei ce nu-l iubesc să aibă parte
De pumnul și ciomagul nostru !

(Intră earl Warwick împreună cu alți nobili, aducînd veșmintele regelui. George-a-Greene și toți ceilalți îngenunchează în fața regelui Edward.)

EDWARD

Sculați-vă, prieteni !
Se poate, Robin ? Tu ești capul mesei !
Ridică-te, pîndarule !

GEORGE

Măria-ta, am fost cam necioplîți...
Noi ăștia din Yorkshire nu știm vorbi
Cu meșteșug ; năravurile curții
Ne sînt străine ; dar cu toate-acestea,
Îl omenim pe rege ; de aceea,
Te rog smerit să-l ierți pe George-a-Greene.

ROBIN

Stăpîne, iartă-l și pe bietul Robin —
Pe toți ne iartă, milostive Edward !

CIZMARUL

Te-ndură și de noi, cizmarii !

EDWARD

Din toată inima ! Tu, George-a-Greene,
Intinde-mi mîna. Nime-n țara asta
N-o să-ți clintească-un fir de păr !
Ca să te văd, mi-am părăsit palatul
Și pot să jur că faima n-a mințit !

GEORGE

Îți mulțumesc cu umilință, doamne !
Cînd l-am înfrînt pe Kendall, mi-am făcut
Doar datoria și nimic mai mult.
Nu merit, zău, atîtea vorbe bune.

EDWARD

Aș vrea să-ți dau răsplată pe măsura
Vitezei tale fapte : cere-mi, dar,
Ceva ce stă-n puterea mea să-ți dau.

GEORGE

Am o iubită fără seamăn, doamne,
Frumoasă cum e luna argintie ;
Și tatăl ei, bătrînul Grime, nu vrea
S-o iau de soață, eu fiind doar paznic
Deși-o iubesc și drag îi sînt și eu.

EDWARD

Unde-i iubita ta acum ?

GEORGE

In bietul meu bordei ; acolo plînge
Și jură că eu n-am să-i fiu bărbat
Atîta timp cît Grime, bătrînu-i tată,
Nu-și dă consimțămîntul. Luminate,
Acesta-i oful meu.

EDWARD

Atîta tot ? Păi, să-l chemăm pe Grime
Și să-l silim să-și dea-ncuviințarea.
Nu cred, de-altminteri, să se-mpotrivească.
(Intră Jenkin.)

JENKIN

Stăpînul meu pe unde-o fi ? Aha !
E-ntre prieteni... Tii ! Ce-adunătură !

GEORGE

Taci, prostule ! E regele aici.

EDWARD

Acesta cine-i, George ?

GEORGE

Măria-ta, e omul meu — să-l ierți...

CIZMARUL

Băiete, regele-a băut cu noi ;
A închinat și-n sănătatea noastră.

JENKIN

Nu, zău ? Îngenuncheați ca să vă fac Boieri de viță... „gentilomi".

CIZMARUL

Roagă-l pe rege, Jenkin.

JENKIN

Așa e. Doamne, am o rugăminte.

EDWARD

Te-ascult.

JENKIN

Îngăduie-mi să-ți spun în taină.

(Îi șoptește ceva regelui la ureche.)

EDWARD

Să fie precum zici.

JENKIN

Îngenuncheați ! Îndeplinită-i ruga.

CIZMARUL

Dar mai întîi să știm despre ce-i vorba.

JENKIN

Păi de vreme ce ați băut cu regele, și regele a binevoit să închine în sănătatea voastră, voi și ai voștri, pînă la sfîrșitul lumii, nu vă veți mai chema cizmari, ci „meșteșugari nobili".

CIZMARUL

Rog fierbinte pe înălțimea-ta să întărească ceea ce a zis el.

JENKIN

Rog fierbinte pe înălțimea-ta să infirme ceea ce a zis el.

EDWARD

Să confirme, vrei să spui. Păi sînt de ajuns vorbele lui. George, noi o să ne ducem la Grime ca să-ți cîștigăm fata.

JENKIN

Mai stați o clipă, măria-ta : iată-l pe bătrînul Musgrove cu nebunaticul de Cuddy, fiul său.

(Adresîndu-i-se lui George-a-Greene.)

Stăpîne, Wily vine îmbrăcat în straie femeiești, iar jupîn Grime vrea să se însoare cu Wily. Uite că vin și ei.

(Intră Musgrove și Cuddy ; apoi Grime, Wily, Maid Marian și Bettris.)

EDWARD

Care-i bătrînul tău părinte, Cuddy ?

CUDDY

Acesta e, măria-ta.

EDWARD

Ridică-te, bătrîne Musgrove !
Nu-i șade cărunteții să-ngenunche !

MUSGROVE

Trăiască maiestatea-sa ! Ani mulți
Domnească-n pace !
Ingăduie-i lui Billy Musgrove, doamne,
Să-ți dăruiască-o sabie pe care
Mi-a înmînat-o James la Medellom Castle.
E semnul biruinței noastre. (*Îi dă sabia.*)

EDWARD

Îți mulțumesc pentru-acest dar, Musgrove ;
Cu-această armă-ai doborît un rege —
Cu ea, eu te voi face cavaler.

MUSGROVE

Nu, nu, măria-ta, sînt om sărac.

EDWARD

Sărac, cînd te numesc străjer în Medellom ?
De nu te-ajungi cu-atîta, să mai ceri ;
Ai să primești tot ce-i de trebuință.
George, care ți-e iubita ?

GEORGE

Aceasta e, stăpîne.

EDWARD
(către Grime)

Ești tatăl ei ?

GRIME

Da, doamne.

EDWARD

Nu vrei s-o dai pe fiica ta lui George?

GRIME

Ba da, stăpîne, dacă el mă lasă
Cu fata asta mîndră să mă-nsor.

EDWARD

George, ce părere ai? Îl lași?

GEORGE

Cu dragă inimă.

GRIME

Mă învoiesc; i-o dau lui George pe Bettris.

WILY

Atunci să punem capăt căsniciei.
(Își leapădă travestiul.)
Stăpîne, judecă de sînt femeie!
Sînt Wily, slujitorul lui George Greene,
Și pentru dînsul am jucat ăst renghi.

EDWARD

Cum, e băiat? Ce spui de asta, Grime?

GRIME

Măria-ta, mai mare ticălos
Pe lume cred că nu se află. Totuși,
Sînt mulțumit că fata și pămîntul
Mi le va lua pîndarul.

EDWARD

Răsplata ce te-așteaptă, George-a-Greene,
Aceasta-i: jumătate din moșia
Lui Momford, earl de Kendall, e a ta;
De asemeni și moșiile coroanei
Din Bradford, în deplină stăpînire.
Ingenunchează, George.

GEORGE

Ce gînduri ai, stăpîne?

EDWARD

Să te fac nobil — cavaler.

GEORGE

Ți-aș cere un hatîr, măria-ta.

EDWARD

Anume ce ?

GEORGE

Ingăduie-mi ca *yeoman* să trăiesc
Și-apoi să mor ca *yeoman* — precum tata.
Mai mare-i cinstea cînd un om de jos,
Și nu un nobil, face fapte mari !

EDWARD

Așa să fie, George.

JAMES

Asupra soartei mele hotărăște
Și spune ce răscumpărare ceri.

EDWARD

George, hotărăște-i tu răscumpărarea.

GEORGE

Măria-ta, nu-ți fie cu bănat,
Dar crede-mă că-mi vine peste mînă...

EDWARD

Tu l-ai învins ; deci, tu să-l judeci.

GEORGE

Atunci eu zic așa : să rezidească
Orașele ce-a ars lîngă fruntarii ;
Să-i îngrijească-o vreme pe orfanii
Pe-ai căror tați i-a omorît în lupte ;
Să dea zălog pentru acestea toate ;
Și-n țara lui să se-nturneze.

EDWARD

Ei, James e mulțumit ?

JAMES

Sînt mulțumit ; de astăzi înainte,
Iți voi lăsa cetățile în pace.

EDWARD

Nici nu doresc mai mult. Ei, George-a-Greene,
Pornim spre casa ta. După ospăț,
Spre Aske mă voi abate ca să văd
De-i Jane-a-Barley atîta de frumoásă
Precum i s-a părut lui James că este.
Cît despre datina „cu bîta jos",
Păstrați-o, întărită prin hrisov.
Temeiul de-o să-l cate cineva,
Răspundeți-i : și Edward s-a supus.

(Ies.)

CUPRINS

Teatrul englez în epoca Renașterii,
de Ana Cartianu 5

WILLIAM STEVENSON (?)
Acul cumetrei Gurton,
în românește de Leon Levițchi 29

CHRISTOPHER MARLOWE
Tragica istorie a doctorului Faust,
în românește de Leon Levițchi 95

THOMAS KYD
Tragedia spaniolă,
în românește de Dan Duțescu 157

* * *

Arden din Feversham,
în românește de Leon Levițchi 281

GEORGE PEELE
La gura sobei,
în românește de Dan Duțescu 379

ROBERT GREENE
George-a-Greene, pîndarul din Wakefield.
în românește de Leon Levițchi 423

Redactor responsabil: D. MAZILU
Tehnoredactor: A. IONESCU şi S. MALCAŞ

Dat la cules 14.08.1964. Bun de tipar 16.11.1964. Apărut 1964. Tiraj 12.180. Broşate 8090. Legate 1/1 pag. 4090. Hîrtie scris tip II A de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 20,46. Coli tipar 30. A. nr. 11.750. C. Z. pentru bibliotecile mari 82. C. Z. pentru bibliotecile mici 82—2=R.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 93—95, Bucureşti — R.P.R. comanda nr. 1806.

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026